

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ STU İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KIBRISLI HOCAZÂDE ŞEYH AHMED
DÎVÂN-I KÂMİL
İNCELEME - METNİN ÇEVİRİ YAZISI - İNDEKS**

Deniz GRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN - 2018**

**T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KIBRISLI HOCAZÂDE ŞEYH AHMED DÎVÂN-I KÂMİL
İNCELEME - METNİN ÇEVİRİ YAZISI - İNDEKS**

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Lütüf ALICI
JÜRİ : Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR
JÜRİ : Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YENİKALE

Deniz GÖRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAHRAMANMARAŞ
HAZİRAN -2018**

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

KIBRISLI HOCAZÂDE ŞEYH AHMED DÎVÂN-I KÂMİL İNCELEME
- METNİN ÇEVİRİ YAZISI - İNDEKS

Deniz GÖRER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kod No :

Bu Tez / Proje ...../...../..... Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından
Oy Birliği / Oy Çokluğu ile Kabul Edilmiştir.

.....
Dr. Öğr. Üyesi Lütfi ALICI

BAŞKAN

.....
Prof. Dr. Halil İbrahim
YAKAR

ÜYE

.....
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet
YENİKALE

ÜYE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.....
Prof. Dr. Abdullah SOYSAL
Enstitü Müdürü

Bu çalışma.....tarafından desteklenmiştir.
Proje No:.....

Not: Bu tez ve projede kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KIBRISLI HOCAZÂDE ŞEYH AHMED DÎVÂN-I KÂMİL İNCELEME -
METNİN ÇEVİRİ YAZISI - İNDEKS**

Deniz GÖRER

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Lütfi ALICI

Yıl : 2018, Sayfa: 213+VIII

**Jüri : Dr. Öğr. Üyesi Lütfi ALICI
: Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR
: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YENİKALE**

Dini-tasavvufi edebiyatın son temsilcilerinden biri olan Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi XIX. yüzyıl mutasavvıf şairlerindendir. Silivri Müftüsü Gürcü Osman Efendi'nin oğludur. Şeyhi Nakşibendi tariki meşayihinden Kütahyalı Evliyazade İsmail Hakkı Efendi'dir. Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi de Nakşibendi tarikatı mensubudur.

Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi'nin araştırmalarımız sonucu tespit edebildiğimiz tek eseri divanıdır. İki kez basılan divanın ilk baskısı H 1289 olmakla birlikte ikinci baskısı H 1325 tarihlidir. Divanın ikinci baskısında, birinci baskısında olmayan şiirler de ilave edilmiştir. Ayrıca bir şiir mecmuasında divanın yazma bir nüshası da bulunmaktadır. Bu nüsha bir şiir mecmuası içinde yer alır. Bu yazma nüshada eserin bir kısmı yoktur.

Bu çalışmada Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi'nin tek eseri olan divanının inceleme-çeviriyazı ve indeksi yapılmıştır.

Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi de diğer mutasavvıf şairler gibi şiirlerini, tasavvufi düşüncelerini yaymada bir araç olarak görmüştür. Tasavvufi düşünceye son derece bağlı olan şair şiirlerinde özellikle ilahi aşktan, dünyanın fani oluşundan, mürit-mürşit ilişkisinden, nefis terbiyesinden, vahdet-i vücuttan ve zikirden bahsetmiştir.

Anahtar kelimeler: Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi, divan, dini-tasavvufi şiir.

**DEPARTMENT OF LANGUAGE AND LITARATURE
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY**

ABSTRACT

MA PROJECT

**KIBRISLI HOCAZÂDE ŞEYH AHMED
DÎVÂN-I KÂMİL
TEXT ANALIYZING – TEXT TRANSLATION - INDEX**

Deniz GÖRER

Supervisor : Asst. Prof.Dr. Lütfi ALICI

Year : 2018, Pages: 213+VIII

**Jury : Asst. Prof.Dr. Lütfi ALICI (Chairperson)
: Prof. Dr. Halil İbrahim YAKAR (Member)
: Asst. Prof. Dr. Ahmet YENİKALE (Member)**

Hocazade Ahmed Kamil Efendi who is one of the last representatives of religious-mystical literature, is mystic poets in 19th century. He is son of the Silivri Mufti Georgian Osman Efendi. His sheikh is Naqshibendi Tarik sheikh Evliyazade İsmail Hakki Efendi from Kutahya. Hocazade Ahmed Kamil Efendi also is a member of the Naqshibendi Tarik.

According to our research results, his only work is his Divan. The first print of the Divan, which was printed twice, is Hijri 1289, and the second one is Hijri 1325. In the second edition of the Divan, poems not in the first edition were added. There is also a copy of the writing on the Divan. This copy is contained in a poem magazine. In this manuscript, there is no part of the work.

In this study, the only work of Hocazade Ahmed Kamil Efendi was examined and translated and indexed.

Hocazade Ahmed Kamil Efendi also used his poems like other sufi poets as a means of spreading his mystic thoughts. In his poems, which are highly connected to the mystical thought, he especially mentioned divine love, ephemeral world, the relation of the disciples and guide, decency of will, unity of existence and dhikr.

Key Words: Hocazade Ahmed Kamil Efendi, divan, religious-mystical poem.

ÖN SÖZ

Edebiyat tarihi içerisinde oldukça önemli bir yere sahip olan divan edebiyatı, içinde estetik unsurlar barındırması ve yoğun duygu birikimini ihtiva etmesi açısından son derece kıymetlidir. Divan edebiyatı vadisinde verilmiş dini- tasavvufi muhtevalı eserler, kültür ve edebiyat tarihimizde oldukça geniş yer tutmaktadır.

Tasavvuf düşüncesi, kaynağını Kuran ve hadislerden alır. Edebiyatımızda Hoca Ahmet Yesevi ile başlayıp doruk noktasına Yunus Emre ile ulaşılan tasavvuf, şiirlerimizde ve edebî çevrede oldukça geniş bir yere sahip olmuştur.

XIX. yüzyıl divan şiirinin son demleridir. Şeyh Galip ve Nedîm gibi son büyük şairler de bir önceki yüzyılda kalmış, onlardan sonra gelen şairler bile divan şiirinin gücünün yitip gitmesine engel olamamışlardır. Bu yüzyılda dini-tasavvufi şiirin temsilcilerinden olan Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi önemli bir yere sahiptir.

Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi XIX. yüzyıl mutasavvıf şairlerindendir. Mürşidi Kütahyalı Evliyâîade İsmâîl Hakkı Efendi'dir. Hocaîade, Nakşî tarikatı müntesibi bir mürşittir. Divanının pek çok yerinde Nakşî olduğuna dair ifadeler bulunmaktadır.

Hocaîade Ahmed Kâmil Efendi'nin tek eseri divanıdır. İki kez baskısı yapılan divanın birinci baskısı 64 sayfa, ikinci baskısı ilki esas alınarak ilave şiirlerle 80 sayfadır. 80 sayfalık baskısı incelenen bu çalışmada şiirler eski harfli alfabeden günümüz alfabesine çeviri yazısı yapılmıştır. Üç bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde, şairin hayatı, edebî şahsiyeti ve eseri hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde divanın şekil, dil ve ifade açısından incelenmesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde ise divandaki şiirler muhteva açısından incelenmiştir. Sonuç kısmında ise genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca çalışma sırasında istifade edilen kaynaklar yer verilmiş ve belirlenen çerçevede eserin indeksi de yapılmıştır.

Yapmış olduğum bu çalışmanın kusursuz olduğunu elbette ki söyleyemem. Çalışma boyunca üzerimden desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Dr. Öğretim Üyesi Lütfi ALICI'ya ve değerli hocam Arş. Gör. Gülcan ALICI'ya teşekkürlerimi arz ederim.

Deniz GÖRER
Kahramanmaraş, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	VII
KISALTMALAR	VIII
1. GİRİŞ	1
1.1 XIX. Yüzyıla Genel Bakış	1
1.2. Hocaşâde Şeyh Ahmed Kâmil'in Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eseri	2
2. KÂMİL DİVÂNÎ'NDA ŞEKİL, DİL VE İFADE	7
2.1. Şekil Özellikleri.....	7
2.1.1. Tertip Şekli	7
2.1.2. Nazım Şekilleri ve Türleri.....	7
2.1.3. Vezin	10
2.1.4. Kafiye	11
2.1.4.1. Yarım Kafiye	12
2.1.4.2. Tam Kafiye.....	12
2.1.4.3. Zengin Kafiye.....	12
2.1.5. Redif	13
2.1.5.1. Ek Redif.....	13
2.1.5.2. Kelime Redif	14
2.1.5.3. Kelime Grubu Hâlinde Redif	14
2.1.5.4. Ek ve Sözcük ile Oluşan Redif.....	14
2.2. Dil ve İfade Özellikleri.....	14
2.2.1. Edebî Sanatlar.....	19
2.2.1.1. Asonans	19
2.2.1.2. Aliterasyon	19
2.2.1.3. Cinas.....	19
2.2.1.4. İrsal-ı Mesel.....	19
2.2.1.5. İstifham.....	19
2.2.1.6. İktibas	19
2.2.1.7. İştikak	20
2.2.1.8. Leff ü Neşr	20
2.2.1.9. Mübalağa.....	20
2.2.1.10. Nida	20
2.2.1.11. Tarsi'	20
2.2.1.12. Tekrir.....	20
2.2.1.13. Telmih	21
2.2.1.14. Tenasüp	21
2.2.1.15. Teşhis	21
2.2.1.16. Tezad	21
2.2.2. Atasözleri ve Deyimler.....	21
3. KÂMİL DİVÂNÎ'NDA DİN VE TASAVVUF	23
3.1. Din.....	23
3.1.1. Allah	23
3.1.2. Melekler	25
3.1.3. Dinî Kitaplar.....	25
3.1.4. Din.....	25

3.1.4.1. Müslümanlık.....	25
3.1.5. Sure İsimleri	25
3.1.6. Ayet, Hadis ve Dua İktibasları	26
3.1.7. Dini Kaynaklı Sözler	29
3.1.8. Peygamberler.....	30
3.1.8.1. Hz. Muhammed (SAV).....	30
3.1.8.2. Hz. Lokmân.....	31
3.1.8.3. Hz. Yakûb.....	32
3.1.8.4. Hz. Yûsuf	32
3.1.8.5. Hz. Süleymân	32
3.1.8.6. Hz. Mûsâ	32
3.1.8.7. Hz. Eyyûb.....	33
3.1.8.8. Hz. İsa.....	33
3.1.8.9. Hz. İbrâhim.....	33
3.1.8.10. Hz. Nuh	33
3.1.9. Dört Halife.....	34
3.1.9.1. Hz. Osman.....	34
3.1.9.2. Hz. Ali	34
3.1.10. Ehl-i Beyt	34
3.1.10.1. Hz. Ali	34
3.1.10.2. Hz. Hüseyin	35
4. DİĞER UNSURLAR	
4.1. Tarikatler ve Tarikat Mensupları.....	36
4.2. Dini ve İtikadi Unsurlar.....	36
4.3. Tasavvufi Unsurlar	37
4.4. Mey ve Meyhane ile İlgili Unsurlar	38
4.5. Meclisler.....	39
4.6. Ölümle İlgili Unsurlar	39
4.7. Zaman	40
4.8. Tarih	40
4.9. Harfler	40
4.10. İnsana Ait Değişik Özellikler	40
4.11. İnsanın Halleri	41
4.12. Çiçek İsimleri	41
4.13. Dost	41
4.14. Sayı ile ilgili unsurlar	42
4.15. Denizle İlgili Unsurlar.....	42
4.16. Tabiat.....	42
4.17. Musiki Unsurlar.....	43
4.18. Değerli Taşlar	43
4.19. Mevsimler.....	43
4.20. Yerler.....	43
4.21. Hayvanlar	44
4.22. Rûzgâr	44
4.23. Efsanevi Aşk Kahramanları	44
4.24. Tarihi ve Efsanevi Şahsiyetler.....	44
4.24.1. Hallâc-ı Mansûr	44
4.24.2. Yezid	45
4.24.3. Şeyh San'an.....	45
4.24.4. İskender	45

4.25. Savaş ile İlgili Unsurlar	45
4.26. Nehirler.....	46
4.27. Takip Edilen Yol İfadeleri.....	46
4.28. Giyim.....	46
4.29. Dünya ile İlgili Unsurlar/Kozmik Âlem.....	46
4.30. İnsan	47
4.30.1. Genel Olarak İnsan	47
4.30.2. Sevgili.....	47
4.30.3. Âşık	48
4.30.4. Ağyâr.....	48
4.31. Meslek İsimleri.....	49
4.32. Kişi İsimleri	49
4.33. Şeytan/İblis.....	49
4.34. Ruh	50
5. METİNİN ÇEVİRİ YAZISI.....	51
6. SONUÇ	198
İNDEKS	199
KAYNAKLAR.....	211
ÖZ GEÇMİŞ	213

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (î)	a, ā	ش	ş
ا (î)	a, e, i, u, ü	ص	ş
ء	,	ض	đ, ž
ب	b	ط	ţ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	,
ث	s	غ	ġ
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	h	ك	k, g
خ	ḥ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی	y (i, î, î)

Tenkitli Metinde Uyulan Kurallar:

- 1) İlmî eserlerde uyulagelen çeviri yazı sistemi kullanılmıştır.
- 2) Farsçadaki vâv-ı ma'dûle, “ ” (h'âce) şeklinde gösterilmiştir.
- 3) Arapça ve Farsçadaki ön ekler ayrı, son ekler birleşik yazılmıştır.
- 4) Arapça ve Farsça birleşik kelimeler arasına bir çizgi (-) konulmuştur.
- 5) Mısra başları ve özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

KISALTMALAR

C:	Cilt
G:	Gazel
H�.:	Hazret
H�.:	Hazırlayanlar
K:	Kaside
Manz.:	Manzume
Muh.:	Muhammes
Mur.:	Murabba
M�.:	Müseddes
Müst.:	Müstezat
s.:	Sayfa
TDK:	Türk Dil Kurumu
TDV:	Türk Diyanet Vakfı
TDVİA:	Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Yay.:	Yayını, yayınları

1. GİRİŞ

Hocazâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi, XIX. asırda yaşamış bir şairdir. Şairin tek eseri divanıdır. Hocazâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi hakkında çeşitli kaynaklardan derlemeler yapılarak bilgi ve belgelere ulaşılmıştır. Şairimizin daha iyi anlaşılması için yaşadığı yüzyılın siyasi, sosyal ve kültürel hayatına da yer verilmiştir.

1.1. XIX. Yüzyıla Genel Bakış

XIX. yüzyıl parçalanmalar, paylaşımlar ve yenilikler çağıdır. XVIII. asırda özellikle geçmişteki gücünü kaybeden, girdiği savaşlardan mağlubiyetle ayrılan orduya yeni bir güç kazandırmak için batının bilgi ve tekniğini alma yönünde görülen ıslahat ve yenileşme hareketleri bu yüzyılda hayatın bütün alanlarında kendini yoğun bir şekilde hissettirmeye başlamıştır. Bu yenileşme sürecinin önünde büyük bir engel teşkil eden Yeniçeri Ocağı II. Mahmut döneminde kaldırılmıştır. Böylece hem yeni bir ordunun kurulması sağlanmış hem de köklü değişimler için zemin uygun hale getirilmiştir. 3 Kasım 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'yla yenileşme sürecinin resmi boyutu oluşturulmuştur. Ayrıca 1876'daki Meşrutiyet'in ilanı da özellikle hukuk ve rejim adına köklü değişiklikler meydana gelmiştir.

XIX. asır Osmanlı siyasetçisi ve edibinin, edebiyata ve olaylara bakışının, kendinden önceki yüzyıla göre değiştiği görülmüştür. Bir önceki asırda Osmanlı'nın kendi hastalığını keşfetmesine rağmen, bu hastalık kendi içinde tedavi etmeye çalışılmıştır. Medeniyetlerini değiştirmeden toplumdan beslenerek eski dinamizmi kazandırmaya çalışmışlardır. Fakat XIX. yüzyılda hastalığı içte tedavi etmek yerine batının da içinde olduğu bir arayış söz konusu olmuştur. Devlet; bürokrasi, ordu ve maliye gibi en önemli kurumların şekillenmesinde kısmen de olsa batılıların ve azınlıkların eline teslim olmuştur.

XIX. yüzyılda batıdaki gelişmeleri takip etmek ve aramızdaki ilişkileri de düzenleme maksadıyla Fransızca başta olmak üzere batı dillerini bilen insanlara ihtiyaç duyulmuştur. Osmanlı'nın mevcut eğitim kurumları bu ihtiyaca cevap verecek durumda olmadığı için, ülkede yaşayan Rum, Ermeni, Yahudi gibi azınlıklarla bu ihtiyaç giderilmeye çalışılmıştır.

1820'deki Rum İsyanı'ndan sonra II. Mahmut tarafından Bâbiâli'den ihraç edilen Rumlardan sonra 1832'de Tercüme Odası açılmıştır. Böylece Müslümanların da Fransızca öğrenmeleri istenmiştir. Dönemin siyasetçi ve edebiyatçılarının yetiştiği Tercüme Odası, dilimizin sadeleşmesi ve batı dillerinin yayılmasında da önemli rol oynamıştır.

Batılı düşünürler, edebiyatçılar ve misyonerler Doğu ve Doğu'nun temsilcisi olan Osmanlı ile yakından ilgilenmişlerdir. Pozitivizmin Türklerin içinde yayılmasını ve benimsenmesini isteyen Auguste Comte, Reşit Paşa'ya bu konuyu ihtiva eden bir mektup yollamıştır. Ayrıca Batılıların Osmanlı topraklarında misyonerliği yaymak amacıyla açtıkları okullardan siyasi ve edebi hayata birçok insan girmiştir.

Bu dönemde edebiyat, özellikle de asrın ilk yarısında, geçen asrın devamı niteliğinde olmuştur. Şiire yeni bir soluk kazandıran Şeyh Galip'ten sonra klasik edebiyatın beslendiği kaynakları kurumuştur. Şairler kendilerini tekrardan öteye gidememiş, bayağılığa düşmüş ve orjinallikten uzak olunmuştur. Yine de yedi yüzyıllık tarihi olan bu edebiyat, çok büyük ve o derece işlenmiş bir zevkin ürünü olması, bu geleneğin birden terk edilmesine engel teşkil etmiştir. Divan şiirin müziği, ahenkli vezinleri, asırlarca işlenmiş zarif ve güzel lisanı orijinal şekilleriyle söylene söylene adeta milli bir türkü haline gelmiştir. Fakat Fransız edebiyatın tesiriyle oluşan yeni edebiyat karşısında eski gücünü kaybeden eski edebiyat, kendi içinde değerini koruyamaz hale gelmiştir. Bu asırda mahalli tarz, Nedim ile estetik bir senteze ulaşmıştır. Ayrıca bu asırda Sebk-i Hindi'nin geçmiş dönemlere göre rağbet görmediği görülmüştür.

Bu asırda klasik şiirin içine düştüğü buhrana bir son verme ve ona hayat verme düşüncesiyle Encümen-i Şuara isimli bir topluluk kurulmuştur. Topluluk dost meclisi hüviyetinde, eski kültürü iyi bilen, edebi zevki olan ve nazım tekniği kuvvetli kişilerden oluşmuştur.

Bu devirde geçmiş asırlarda kullanılan nazım şekillerine devam edilmiştir. Bunlardan bazılarında artış olurken bazılarında ise azalma olmuştur. En az kullanılan nazım şekli mesnevi olmuştur. Özellikle bentlerden oluşan nazım şekillerinde artış olmuştur(terakib-bend, terci-bend, şarkı, tarih, kıt'a).

Bu asırda geçen asırların aksine divanlarda yer alan gazel sayısında azalma, kaside sayısında ise artma olmuştur.

Bu dönemde de geçen asırda olduğu gibi çok sayıda şair yetişmiştir. Klasik kültürü besleyen kaynakların hala devam ettiğini gösteren şairlerin fazlalığına rağmen geçen yüzyıllardaki gibi üstatlar yetişmemiştir. Buna bağlı olarak ortaya orijinal ve mükemmel eserler konulamamıştır.

Tasavvuf, bu dönem şairlerinin şiirlerine kaynak teşkil etmesi açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Çeşitli tarikatlara mensup şairlerin fazlalığı ile dini-tasavvufi şiirlerin sayısı aynı oranda artış göstermiştir. Başta Mevlevî dergâhı olmak üzere Nakşibendî ve Celvetî dergâhı da bu dönem şairlerinin feyz aldığı önemli mekânlardır. Dönemin önemli şairlerinden İzzet Molla, Yenişehirli Avni, Şeref Hanım, Pertev Paşa ve Avnî "Mevlevî"; Adile Sultan, Ârif Hikmet ve Osman Nevres "Nakşibendî" ; Musa Kasım Paşa "Celvetî"dir. Mutasavvıf şair Hocaşâde Ahmed Kâmil Efendi, Nakşî tarikatı müntesibidir. Hocaşâde Ahmed Kâmil Efendi, Nakşî, Kâdirî, Halvetî, Celvetî, Mevlevî, Sümbülî, Bekrî, Rüşenî, Bedevî gibi tarikatlar arasında ayırım yapmamıştır (Şentürk; Kartal, 2007: s. 353-356).

Divanını incelediğimiz ve çalışmamıza konu olan Hocaşâde Ahmed Kâmil Efendi, dini-tasavvufi edebiyatın son temsilcisi olması itibarıyla de önemli bir yere sahip olmuştur.

1.2. Hocaşâde Şeyh Ahmed Kâmil'in Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eseri

1.2.1. Hayatı

Hocaşâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi hakkında ulaşabildiğimiz bilgiler maalesef son derece sınırlıdır. Şairden, İbnü'l- Emin Mahmud Kemal İnal'ın Son Asır Türk Şairleri' nde ve bu eserden iktibasla Nail Tunan'ın Tuhfe-i Nâili adlı eserinde kısaca söz edilmiştir. Dönemin bazı tekke ve nüfus vukuat defterlerinde hem şair hem de tekkesi hakkında bilgiler verilmiştir. Fatin Davud tezkiresinde ve Mehmed Süreyya'nın Sicilli Osmânî'sinde de bilgiler yer almıştır.

İstanbul Tekkeleri Nüfus Vukuatı Defteri'ne göre Hocaşâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi, H 1250 (M 1834/35) yılında dünyaya gelmiştir. Babası Silivri Müftüsü Ahıskalı Gürcü Osman Efendi'dir. Ahmed Kâmil Efendi, tahsilini babasından almıştır. Babası vefat ettikten sonra da Silivri'deki malını mülkünü satıp İstanbul'a gelmiştir. Burada Nakşibendi tarikatı şeyhlerinden Kütahyalı Evliyazade İsmail Hakkı Efendi'nin¹namına Edirnekapısı dâhilinde Keçeci Piri Mahallesi'nde Tekke Sokağı'nda bir tekke yaptırmış ve orada şeyh olarak görev yapmıştır. 12 Safer 1312 (15 Ağustos 1894) de vefat etmiş ve tekkesine defnolunmuştur.

Hocaşâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi, 68 sayfadan ibaret olan divanını H 1289 (M 1872) de taş basmaile bastırmıştır.

¹ Meşâyih-i Nakşibendiye fuzalâsından bir zât olup Kütahyalıdır. H 1282 de Kayseri'de irtihâl eyledi. Miftâhü'l- Tefâsîr isimindeki mufasssal Fâtîha-yı Şerîfe tefsîri âsâr-ı matbualarındandır (Bursalı Mehmet Tâhir 2000: C I, s. 38).

Ahmed Münib Efendi de “Mecmûa-ı Tekâyâ” isimli H 1307 (M 1889/90) yılında basılan eserinde Hoca-zâde Ahmed Kâmil’in şeyhlik yaptığı bilgisini vermiştir. Defter-i Hâkânî’de memurluk yapmıştır. Tomâr-ı Tekâyâ’da Hoca-zâde’nin tekkeyi postanede memur iken yaptırdığı bilgisi yer almıştır.

Hocazâde’nin eserindeki tarih kıt’alarından, ailesine dair bilgilere de ulaşılmıştır. Bu tarih kıt’alarından birincisi, oğlu Fuad’ın doğum münasebetiyle yazılmıştır. Cevher tarihle yazılmış olan mısra, ebced hesabına göre H 1223 (M 1808/09) yılını göstermiştir. Mısranın geçmiş olduğu manzumede oğlu Fuad’ın ceddinin Osman Efendi olduğunu söylemiştir. Oğlu Fuad, 13 Şaban 1319 (22 Kasım 1901) pazartesi gecesi vefat etmiş ve babasının yanına defnolunmuştur.

Hocazâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi’nin bir diğer oğlu da Muhyiddin’dir. Divanında geçen bir manzumesinde Muhyiddin’in doğum tarihi H 1283 (M 1866/67) olarak verilmiştir.

Hocazâde Şeyh Ahmed Kâmil Efendi, daha çok aruz vezniyle tasavvufi gazeller yazmıştır. Şiirlerinde vezin, mana ve ahenk bakımından noksanlıklar bulunsa da;

Macerâ-yı aşkımı bilmez benim erbâb-ı kâl
Her ne derlerse desinler mutribâ kanûnu çal

demesine göre: ” Söz erbabı benim aşkımin macerasını bilmezler; o yüzden de onlar ne derse desin sen kanunu çalmaya devam et çalgıcı” der (İnal, 1988: C 2, s. 792; Düzenli, 2016: s. 1-18).

1.2.2. Edebî Şahsiyeti

Hocazâde Şeyh Ahmed Kâmil hakkında bilgi edindiğimiz kaynaklardan biri İbnülemin Mahmut Kemal İnal’ın Son Asır Türk Şairleri adlı eseridir. Diğer kaynak ise şairin tek eseri olan kendi divanıdır. Kâmil’in edebî şahsiyeti ve kabuller dünyası ile alakalı olarak şiirlerine yansıyan hususlar tespit edebildiğimiz kadarıyla şöyledir:

Kâmil’in divanında yazdıkları şiirlerden yol çıkararak onun sağlam bir inanca sahip olduğunu söylebiliriz. Kul olarak çeşitli hatalara düşülse de af dilemek gerektiğine inanarak içinde bulunduğu dertlerden kurtulmayı arzular. Bunun için de Allah’a yalvarıp O’ndan af ve hidayet diler.

Müşkil ey dil derde düşdüm el-amân yâ Rab meded
Hicr-i gamla çâre buldım el-amân yâ Rab meded (G. 29/1)

Meyl-i dünyâ içre ben zahmetde kaldım yâ Vedūd
Hâkisâr oldum amân miñnetde kaldım yâ Vedūd (G. 30/1)

Kâmil, islamî değerlere saygılı ve bağlı bir şairdir. Şiirlerinde Hz. Peygambere, çeharyâr diye bahsettiği dört halifeye, ehl-i beyte olan muhabbetini açıkça dile getirmiştir. Onlara aşk derecesinde bağlılığı dikkate şayandır. Şair onlara olan bağlılığını muhtelif şiirlerinde sık sık dile getirmiştir.

°Aşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn
°Ârifin dîdârı sensiñ yâ Useyn
Mâhitâb nûr-ı esrâr-ı Hudâ
Vâşılın dîdârı sensiñ yâ Useyn (Mur. 66/1)

Serdār-ı şefî^c rûz-ı cezâ hazret-i Şiddîk
Müzniplere hep kıldı vefâ hazret-i Şiddîk (G. 82/1)

El meded yâ destgîrim şâh-ı sulţânım ^cÂlî
Melcâ^o-i hâcet revâsîñ derde dermânım ^cÂlî (G. 180/1)

Aşağıdaki beyitten hareketle şairin Bektaşî anlayışına yakın olduğunu söylemek mümkündür.

Sâye^o-i mürşidde bulduk vüs^cati Bektâşiyiz
Hânkâh-ı pîrde itdik hizmeti Bektâşiyiz (G. 65/1)

Şairin diğer şiirlerine bakarak aslında diğer tarikatlara da aynı yakınlığı gösterdiğini görmekteyiz. Yani genel olarak hepsine eşit uzaklıkta olduğunu söylemek daha uygun olacaktır.

Mâ^oil-i yâr oldığım günden berü dertli menem
Cismimi mahv eyleyüp şâm u şehir Nakşî menem

Eyledim güş “fazkürü” emrin hele rûz-ı elest
Hüccetim var dilde yâhu dâ^oimâ Kâdirî menem

Halvetîyem Celvetîyem Mevlevîyem Sünbülî
Hem tarîk-i nâzeninde mest olup Bekrî menem

Gülşenî vü Rüşenîyem hem dahı Bayrâmîyem
Darb urup oldım Rufâ^cî her vakit Sa^cdî menem (G. 124/1-4)

Şairin dikkati çeken bir diğer özelliği de tasavvuftelakkilerine vakıf olması ve buna şiirlerinde sıkçayır vermesidir. Şair, Allah’a kavuşma yolunda tarikatlerin öneminden bahsederken bunun şeriatsiz mümkün olmayacağını da bilincindedir.

Şerî^catden şakın nokşân bırakma
Şerî^catsız hemân lâdır tarîkat (G. 16/3)

Klâsik Türk şiirinde şair, âşık hüviyetiyle karşımıza çıkar. Bu kabulleniş çerçevesinde Kâmil’in de yaklaşımının aynı olduğunu söylemek mümkündür. Tüm bunların yanı sıra şair, beşerî aşklardan yola çıkarak asıl aşkın Allah aşkı olduğunu söyler.

^cAşk âteşine yanmağa her-hâl mütelezziz
Maḥbûb-ı ḥaḳîḳî olana cānān mütelezziz (G. 33/1)

İnsanların gaflet içinde olsa bile kurtuluşun yine Allah’a sığınmakla, O’nu zikretmekle, O’ndan hidayet beklemekte olduğunu bilen şair, bunu şiirlerinde açıkça dile getirmiştir. Allah’tan başka sığınacak bir yer olmadığını, içinde yaşadığın dünyanın geçici olduğunu, kesret âleminden vazgeçip Allah’ın birliğine inanmanın ne kadar önemli olduğunu vurgular.

Gel bu bezm-i ^câlem içre kesb-i ^cirfân eyle gel
Zîkr ü tevḥîd ile tezyîn ḳalbi şādān eyle gel (G. 95/1)

Şairin şiirlerindeki bazı beyitlerde meyhane ve şarap neşvesini terennüm etmektedir.

Menem meyhānede sāķī meyim bitmez benim aşlā
Eger t̄ālib iseñ şūfī şaķınma iç şarabımdan (G. 142/2)

Dest-i sāķīden idüp nūş bāde^o-i °aşķı hele
Ĥāl-i sekrāniyyeti artmaķdadır şubĥ u mesā (G. 8/6)

Hülasa olarak Kâmil, klâsik Türk şiirinin dünyasına vâkıf, birikimine sahip ve lügatine hâkim bir şairdir. Şairin şiirlerinde ayet ve hadislerden iktibaslar yapması, Arapça ve Farsçaya hâkim olması, onun hem dini hem de edebi birikime sahip olduğunu göstermektedir. Bütün şiirlerinde divan şiiri nazım şekillerini ve aruz veznini başarı ile kullanan Kâmil, özellikle gazel nazım şekliyle güzel şiirler yazmıştır.

°Āşıkā itmek cefā ma°şūķa ādet mi °aceb
Yoksa °aşķın mı teraķķisine ĥüccet mi °aceb

°Aşķı °āşık ķatre iken baĥr-i °ummān ĥiç gibi
Mevc ider hep nār-ı maĥbūb bu sa°ādet mi °aceb

Her seĥer vaķtinde bülbul nāle^o vü feryād ider
°Aşķı gülden midir ancak yoksa şöhret mi °aceb

Zümregāĥ-ı °āşıkā ne itseler ĥālden su°āl
Yalıñız bir āĥ dimek mi yok ĥaķīķat mi °aceb

Şūfiyā yan °aşķa sen māni° olma kimseye
Ṭab°ı züĥdüñ bir riyādır bu da lezzet mi °aceb

Nār-ı °aşķıñ sende iken itme ṭamūdan ĥazer
Āteş-i düzah ĥarāratı da şiddet mi °aceb

Vaşl-ı yāri ķıl tefekkür dā°imā sen Kāmilā
Ķışşā°-i Mecnūn gerekse o da °ibret mi °aceb (G. 9)

1.2.3. Eseri

Şairin bilinen tek eseri, divandır. Hoca-zāde Ahmed Kâmil Divanı'nın iki defa taş baskısı yapılmıştır. Bunlardan ilki H 1289 (M 1872-73), diğeri ise H 1325 (M 1907-08) tarihlidir. İkinci baskı, ilki esas alınarak yapılmıştır. Ayrıca bu baskıda, şairin ilk baskıda olmayan şiirleri de ilave edilmiştir. İlk baskı 64 sayfa, ikinci baskı ise 80 sayfadır. Ancak, ilk baskıda maalesef çok sayıda istinsah hatası yapılmıştır. İkinci baskı için hazırlanan nüshada bu hatalar tekrar edilmiş; üstelik hatalar çoğaltılmıştır. Bilhassa ilk baskıda yer almayan ilave şiirlerin yazılmasında bu tür hataların çok daha fazla yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu bakımdan sonraki dönemde yazılmış olan yazma nüsha, daha sağlam görülmektedir.

Bu baskıların dışında eserin, H 1315 (M 1897-98) yılında Giresunlu Mes'ud Efendi tarafından Medine 'de yazılmış bir yazma nüsha daha bulunmaktadır. Bu nüsha, Ankara Milli Kütüphane 06 Mil Yz 7296/3 arşiv numarasıyla kayıtlı; 210*135 mm ebatlarında kırmızı meşin sırtlı eski bir cilt içinde olup cedid renkli kâğıda talik hatla yazılmış bir şiir

mecmuasının 26b-42b yaprakları arasında yer almaktadır. Nüshanın satır sayısı farklıdır. Divan'ın başlangıcının bulunduğu yaprakta (26b), “Bendegân-ı İsmâîl Hakkı Dîvân-ı Kâmilden ba’zı intihab-ı evzân nutukları işbu mahalle tahrîr olunmuşdur” ifadesi vardır. Dolayısıyla bu nüshada eserin tamamı değil, seçilmiş bazı manzumeler yer almaktadır. Divan'ın birinci baskısında 188; ikinci baskısında 222 manzume bulunmaktadır. Yazma nüshada bulunan manzume sayısı 121’dir (Düzenli, 2016: s. 1-18).

2. KÂMİL DİVÂNÎ'NDA ŞEKİL, DİL VE İFADE

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Tertip Şekli

Bir şairin şiirlerini belirli bir tertip/düzen içerisinde barındıran eserlere divan denir. Bir şairin şiirlerini belirtilen tertip içinde toplayan divanlara da mürettep divan denir.

Divan sahibi olmak, şair için önemli bir gaye, diğer şairler arasında kendisine ayrıcalık ve üstünlük sağlayan bir şeref ve payedir. Ayrıca divan tertip eden şair, şiirlerini dağılmaktan ve yok olmaktan da kurtarır. Şiirlerini bir divanda toplama fırsatı bulamamış şairlerin, ekseri şiirleri zamanla kaybolmuş veya günümüze pek az sayıda gelebilmiştir.

Klasik Türk edebiyatında divan tertibinde esas olan, şiirlerin kronolojik sırası değil, şekil bakımından teşkil ettikleri kategorilerdir. Şairin şiirleri nazım şekil ve türleri yanında bir kısmının öncelik tanınan muhtevalarına göre sınıflanarak divanda yer alır. Bir divanın nasıl bir tertiple meydana konacağı şiirlerin hangi grup ve sıralar içinde yer alacağı, gelenekçe önceden tayin edilmiştir (Alıcı, 2016: s. 149).

Klasik edebiyatımızdaki anlayışa göre mürettep bir divanda sırasıyla, kasideler, tarihler ve mesneviler, musammatlar, gazeller, mukataat (rubai, kıt'a, nazm, metali, müfredat, mesari) bölümleri yer almaktadır (Akün, 1994: s. 398). Mutasavvıf şairlerin divanlarında ise bu tertip şekline fazla rastlanmaz. Kâmil'in divanı da buna örnektir. Nitekim Kâmil Divanı'nın tertibi, nazım şekilleri ve türleri esas alınarak klasik anlayışta bir tertip olmayıp, kafiye esasına göre düzenlenmiştir.

2.1.2. Nazım Şekilleri ve Türleri

Dini-tasavvufi Türk edebiyatının kendine has nazım şekilleri yoktur. Bu sebeple hem divan edebiyatına has olan (gazel, kaside, mesnevi, kıt'a, müstezat, murabba, muhammes, tuyuğ, musammat vb.), hem de âşık edebiyatının (koşma vb.) nazım şekillerini kullanmışlardır. Sanat endişesi taşımayan bu şairler nazım şekillerini dini-tasavvufi konuları işlemede bir vasıta olarak görmüşler, bu sebeple maksatlarına uygun düşen pek çok nazım şeklini kullanmışlardır (Güzel, bty: s. 680).

Kâmil Divanı'nda yer alan nazım şekillerinin dağılımı şöyledir:

Kaside.....	1 (25 beyitlik)
Müstezat.....	2 (10 beyitlik)
Gazel.....	171
Muhammes.....	11
Tarih.....	5
Kıt'a.....	25
Murabba.....	2
Müseddes.....	2
Manzume.....	2

Yukarıdaki dağılımdan da anlaşılacağı üzere Kâmil Divanı'nda kullanılan nazım şekilleri çeşitlilik arzetmemektedir. Bu nazım şekillerinden daha çok gazellerin ve kıtaların tercih edildiği görülmektedir.

171 şiirle divanda en fazla kullanılan nazım şekli olan gazelin beyit sayılarına göre dağılımı şu şekildedir:

Gazel sayısı: 2	1	138	21	5	1	2	1
Beyit sayısı: 11	15	5	7	9	13	6	4

Divan edebiyatının kuruluş dönemlerinde gazellerin uzun olduğu ve yüzyıllar geçtikçe beyit sayılarının azaldığı, hatta 17. yy'da genellikle 5 beyitli gazellerin tercih edildiği bilinmektedir (Dilçin, 1986: s. 531). Buna rağmen divan şiirinin gelişimini tamamladığı, az sözle çok şey anlatma yeteneğinin çoktan kazanılmış olduğu bu dönemde de Kâmil Divanı'nda görüldüğü üzere 138 şiir 5 beyitli olarak kaleme alınmıştır. Daha çok tek sayılı beyitlerle yazılan gazeller arasında 2 tanesinin farklı olarak çift rakam olan 6'lı beyitler halinde yazıldığı görülmektedir.

Gazellerden sonra en çok kullanılan nazım şekli ise kıtalar olmuştur. Kıtalar yer yer gazel özelliği barındırmış fakat matla beyitlerinin olmaması itibariyle kıta olarak alınmıştır. Bu şekildeki kıtaların çoğu 5'li beyitler halindedir.

25 Şiirle divanda gazelden sonra en fazla kullanılan nazım şekli olan kıtanın beyit sayılarına göre dağılımı şu şekildedir:

Kıt'a sayısı: 21	2	1	1
Beyit sayısı: 5	7	6	13

11 Şiirle kıtadan sonra en fazla kullanılan nazım şekli ise muhammestir. Muhammesin beyit sayılarına göre dağılımı şu şekildedir:

Muhammes sayısı: 7	3	1
Beyit sayısı : 5	7	6

Divanda yer alan tarihin beyit sıralaması şu şekildedir:

Tarih sayısı: 2	1	1	1
Beyit sayısı: 7	6	5	10

Bunlar dışında Kâmil Divanı'nın başında 25 beyitlik 1 adet kaside yer alır. Ayrıca divanda 10 beyitlik 2 adet müstezat, 5 beyitlik 2 adet murabba, 5 beyitlik 2 adet müseddes ve 5 beyitlik 2 adet manzume yer almaktadır.

Divanda tespit edilen nazım türlerine ait bazı örneklerin ilk beyitleri şöyledir:

Tevhid

Geldi ol mäh-ı likā °id eylesün ihvānımız
Zıkr ü tevḥîd eyleyüp ḥandān ola cananımız (G. 58/1)

°Aşk-ı zıkrü'llah ile hep oldı °uşşāk teşnegān
Nūr-ı tevḥîd ile müstaḡrāk olanda var nişan (G. 134/1)

Gelüp tevḥîde gir sâlik sa°âdet olsun istersen
Tutup bir dâmen-i şeyḥ-i selâmet olsun istersen (G. 189/1)

Ey gönül raġbet iderseñ °aşka ḥüddām olmağa
Dâmen-i şeyḥi bırakma ḥalka°i tevḥîde gir (Kıt'a 202/1)

°Āşık şādık olanlar dā°imā tevḥīd ider
Lezzet-i °aşkı bulanlar dā°imā tevḥīd ider (G. 211/1)

Münacat

Ala ey şāfi°-i rûz-ı kıyāmet
Şefā°atle bize eyle °ināyet (G. 13/1)

Bend-i ağıyāra düşürme Müslimānı yā Ḥafīz
Dü-cihānda itme maḥzûn sālīkānı yā Ḥafīz (G. 73/1)

Bir gül-i zībāya °āşık olmuşam yā Rab meded
İtme mehcûr sen raḥīm kıl derde dermān isterim (Kıt'a 100/1)

Nat-istişfa

Ey kân-ı kerem ümmeti imdādına bā°iş
Mücrim kûlunıñ şefkati şādānına bā°iş (G. 18/1)

°Āleme behcet-nümāsiñ yā Resûlu'llāh meded
Ma°dilet şāḥib-vefāsiñ yā Resûlu'llāh meded (G. 28/1)

Medhiye

Ḳuṭb u °ālem ğavş u a°zāmdır efendim mürşidim
Destgîr-i cümle °ālemdir efendim mürşidim (G. 108/1)

Şāh-ı kevneyn-i ḥafīdāndır efendim aḥseneyn
Server-i rāh-ı şehidāndır efendim aḥseneyn (G. 132/1)
Becādır zāt-ı pâkiñe bûbüvvet yā Resûla'llah
Revādır şān-ı °ulyāna °adālet yā Resûla'llah (G. 151/1)

El meded yā destgîrim şāh-ı sultānım °Ālī
Melcā°-i ḥācet revāsiñ derde dermānım °Ālī (G. 180/1)

Mersiye

Ağlamakdan kan döker hep °āşıkānıñ dîdesi
Şabra tākāt mi gelür hiç āh Muḥarremdir gelen (Kıt'a 126/1)

Ah derīga bu civānıñ ḳaddini bükdi ecel
Firḳat-i ḥasretle ihvān cümlesi didi ḥayf (Manz. 216/1)

Nasihatname

Şaşıрма puşlayı ḳayûdan muḥālīf bâdbān açma
Bu bir limān-ı keşretdir selāmet-i varṭadan gör geç (Kıt'a 19/1)

Dilberā fāş itme sırrıñ dost-ı şādık-ı yāre aç
Açma ağıyāra şaḳın illā hemān dildāra aç (Kıt'a 22/1)

Devriye

Kişi insān olmak isterse cihānda pekçe güç
Bā-ḥuşūş evvel degil şimdiki anda pekçe güç (G. 21/1)

Beni Mecnūn gibi rüsvā iden dünyāya hep üç ḥarf
Cihānıñ başını böyle yağan ğavġāya hep üç ḥarf (G. 77/1)

İlahi

Zindeġān eyler vücūdum tende cānım ism-i Hū
İtsem aġyārdan ferāġat hep lisānım ism-i Hū (G. 146/1)

Girdi cāşık rāh-ı Ḥaḳḳa şıdkıla Allah deyü
Cezbe-i envāra irdi zıkrile Allah deyü (G.147/1)

2.1.3. Vezin

Şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri vezindir. Arap menşeli olup, edebiyatımıza İran edebiyatından geçen aruz vezni divan şiirinin vazgeçilmez unsuru olmuş, halk şiirinde de millî vezin olan hece vezni kullanılmıştır. Klâsik şiir ve halk şiiri etkisinde iki taraflı bir hüviyete sahip olan Dinî-tasavvufî Türk edebiyatında ise manzumeler hem hece hem de aruz vezinleriyle yazılmıştır. Bazı mutasavvıf şairler sadece aruzu kullanırken, bazılarının da heceyi tercih ettikleri, kimi mutasavvıf şairlerin ise her iki vezni de başarıyla kullandıkları bilinmektedir.

Kâmil, manzumelerinde aruz veznini kullanmıştır. Onun şiirlerinde aruzun hezec, recez, remel bahirlerinin kalıpları kullanılmıştır. Divanda kullanılan aruz kalıpları şu şekildedir:

Remel Bahri

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün, 147 şiir
Fe^cīlātün/Fe^cīlātün/Fe^cīlātün/Fe^cīlün, 12 şiir
Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün, 1 şiir

Hezec Bahri

Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün, 37 şiir
Mef^cülü/Mefācīlü/Mefācīlü/Fe^cülün, 17 şiir
Mefācīlün/Mefācīlün/Fe^cülün, 3 şiir

Recez Bahri

Müstefcīlün/Müstefcīlün/Müstefcīlün/Müstefcīlün, 2 şiir
Müstefcīlün/Müstefcīlün, 2 şiir

Yukarıdaki dağılımda açıkça görüldüğü gibi, en fazla remel bahrinin “Fācīlātün Fācīlātün Fācīlün” kalıbı ile hezec bahrinin “Mefācīlün Mefācīlün Mefācīlün Mefācīlün” ve “Mef^cülü Mefācīlü Mefācīlü Fe^cülün” kalıpları kullanılmıştır. Remel bahrinin

zikredilen kalıbı hem ahengi hem de kullanılışının kolaylığı nedeniyle Türk şairlerince çokça kullanılmıştır (İpekten, 1994: s. 340).

Vezinlerin şiirlere göre dağılımı ise şu şekildedir:

Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17, 20, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 36, 38, 39, 40, 42, 43, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 80, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 98, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 111, 112, 113, 115, 117, 119, 120, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 140, 141, 143, 146, 147, 148, 149, 152, 153, 155, 159, 160, 162, 163, 164, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 180, 182, 184, 188, 190, 191, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 202, 204, 205, 206, 211, 212, 214, 215, 216, 218, 219, 220.

Fe'îlâtün/Fe'îlâtün/Fe'îlâtün/Fe'îlün: 41, 46, 81, 101, 114, 118, 123, 169, 177, 185, 186, 187.

Fâ'îlâtün/Fâ'îlâtün/Fâ'îlün: 66.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün: 3, 19, 23, 26, 35, 37, 44, 45, 48, 55, 63, 77, 83, 96, 97, 107, 109, 116, 135, 136, 142, 145, 150, 151, 154, 156, 157, 158, 161, 166, 168, 179, 189, 203, 209, 210, 213.

Mef'ûlû/Mefâ'îlû/Mefâ'îlû/Fe'ûlün: 12, 15, 18, 33, 70, 76, 78, 82, 121, 139, 144, 165, 181, 183, 207, 217, 221.

Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Fe'ûlün: 13, 16, 99.

Müstef'îlün/Müstef'îlün/Müstef'îlün/Müstef'îlün: 64, 208.

Müstef'îlün/Müstef'îlün: 193, 201.

2.1.4. Kafiye

Şiirin en önemli ahenk unsurlarından biri de kafiye'dir. Eskiler “mevzun u mukaffa” söz olarak tanımladıkları şiirde hem vezne hem de kafiye'ye çok önem vermişlerdir. Divan şiirinde kafiye hususunda kuralcı bir yaklaşım söz konusudur. Harflerin Arap alfabesine göre yazılışı esas alındığı için buna göz kafiyesi denilmiştir. Halk şiirinde bu söz konusu değildir. Kulakta hoş bir uyum bırakan her ses benzerliği kafiye olarak ele alınır. Dolayısıyla buna da kulak kafiyesi denilmiştir.

Dini-tasavvufî Türk şiirinde şairler kafiye konusunda oldukça rahat davranmışlardır. Divan şiirinde rağbet edilmeyen kulak kafiyesi tekke şiirinde çok kullanılmıştır. Şairimiz de kafiye'yi genelde ses benzerliği olarak düşünüp kulağa gelen her çeşit benzer sesle kafiye yapmıştır. Divan şiirinde kafiye kurallarından olan aynı türden (isimle isim, sıfatla sıfat, fiille fiil vb.) ve aynı dilden kelimelerin kafiye'lenmesi (Alıcı, 2002: s. 15) gibi kuralların gözetilmediği görülmektedir.

Kâmil, divanında en çok zengin kafiye'yi kullanmıştır. Zengin kafiye'den sonra en çok tam kafiye'yi kullandığını görmekteyiz. Şair yarım kafiye'ye çok fazla yer vermemiştir. Divanda özellikle Farsça ve Arapça menşeli kelimeler ve kelimelerde yer alan uzun ünlüler, kafiyelerin daha çok tam ve zengin oluşunda etkin olmuşlardır. “dilguşâ, mübtelâ, bahâ, fenâ” (8/ 1-3) gibi kelimeler tam kafiye'ye; “dildâr, bidâr, gülzâr, serdâr, zâr, envâr” (17/1-5)

gibi kelimeler de zengin kafiye'nin kullanımına dair örneklerdir. Bazı şiirlerde zengin kafiye olmaya yardımcı olan Arap menşeli kelimelerdeki uzun ünlüler arasında bütünlüğü sağlayan ve uzun ünlünün olmadığı kelimelerin de bulunduğu görülmektedir. “eman, mekân, şebân, akan, zamân, hemân “ (15/1-5) gibi kelimeler bu kullanışa verilen örneklerdir. Uzun ünlüler olmadan da oluşan tam uyaklar arasında bazı ünlülerin birbirlerine benzetilerek kafiyelendiği görülür. “dinlesünler, söylesünler, beklesünler, inlesünler, Ağlasunlar, bağlasunlar “ (24/1-5). Ayrıca eklendiği kelimeye mekân anlamı yükleyip zengin kafiye'nin oluşmasını sağlayan “gâh” eki de şiirlerde ayrı bir ahenk oluşturmuştur. “cevlângâh, ârâmgâh, meydângâh, teslimgâh, seyrangâh, istimdâdgâh” (35/1-5).

Zarf-fiil eki ile oluşturulan tam kafiye'ler de mevcuttur. idüp, olup, serpilüp, alup “ (44/1-3). Bazı şiirlerde kafiye'lerin sadece fiillerle yapıldığı görülmektedir. “yandığım, kaldığım, çaldığım, andığım, kandığım, saldıgım” (10/1-5).

Yukarıda verdiğimiz ve divan şiirine göre kafiye unsuru sayılan bu örnekler Kâmil'in kafiye'ye bakış açısıyla ilgili bir fikir vermesi noktasında dikkatlere sunulabilir.

Kâmil'in şiirlerinde kullanılan kafiye'ler şu şekilde sıralanabilir:

2.1.4.1. Yarım Kafiye

Yarım kafiye dize sonlarındaki tek ünsüz benzerliğine dayanır. Ses ilgisi en zayıf olan kafiye çeşididir. Divanda tam ve zengin kafiye'lere nazaran çok az kullanılmıştır.

Ey dil virelim nefse bugün şâfî cevâbı
Virmezse revâ mı (Müst. 183/1)

Vuşlat görünür gözledeyim şâh-ı cihânı
Ol ʿâlî cenabı (Müst. 183/2)

2.1.4.2. Tam Kafiye

Tam kafiye, dize sonlarındaki bir ünlü ve bir ünsüz benzerliğine dayanır. Tekke ve tasavvuf şairlerinin çoğunlukla tam kafiye'yi kullandıkları görülmektedir. Kâmil de tam kafiye'yi yarım kafiye'den daha fazla kullanmıştır.

Alâ ey şâfi^c-i rûz-ı kıyâmet
Şefâ^catle bize eyle ʿinâyet (G. 13/1)

Hâne-i ʿaşkımda ey dil var mıdır nârdan eşer
Yandı cismim buna âteşdir ayâ virsiñ haber (G. 54/1)

2.1.4.3. Zengin Kafiye

Şairin en fazla kullandığı kafiye zengin kafiye'dir. Zengin kafiye iki veya daha fazla ses benzerliğine dayanır. Kâmil, zengin kafiye oluştururken daha çok Arapça ve Farsça menşeli kelimeler içerisinde bulunan uzun ünlülerden yararlanmıştır.

Cümle ʿuşşâk saña oldı ʿâşıkân
Luţf idüp mahzûn bırakma el-amân
İşte ihsânıña muhtâç bendegân
ʿÂşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn (Mur. 66/III)

Nedendir yâri görmekle beni uğratdı bir **derde**
Bu çille²-i sahtî çekmek meger kim var imiş **serde** (G. 157/1)

Hele bir görmede itdi beni yârim meftûn
Şanma Ferhâd gibi olmaktadır aşkım ceyhûn
İşte Şîrin midir elbetde ider zâr u zebûn
Şaygı gör kim dem-i niyâle²-i kaşd-ı Mecnûn
Nâm-ı Leylâ ile oldum niçe mersûm oldı (Muh. 177/II)

2.1.5. Redif

Mısra sonlarında, görevleri aynı olan eklerin ya da anlamları aynı olan kelimelerin tekrarlanmasına “**redif**” denir. Redifte kafiye aranmaz. Böyle durumlarda rediften önceki söz veya söz parçalarında kafiye aranır. Redifler daima dizinin sonunda bulunur, yani kafiye sonra gelir. Bazı şiirlerde kafiye bulunmayabilir ama redif olabilir.

Redifin sözlük anlamı “**arkadan gelen**” dir. Divan edebiyatında redifli şiirlere “**müreddef**” denmiştir. Redif, halk şiirinin en eski ve önemli öğelerinden biridir. Öyle ki halk şairleri pek çok şiirde kafiye örgüsünü bile redifle sağlamışlardır. Bazı şiirlerde dizinin ilk dizesindeki sözcüklerin dışında kalan sözcükler rediflerden meydana gelmiştir. Divan edebiyatında ise redifin en önemli özelliği, özellikle gazellere ve kasidelere isim vermesidir. Yani bazı kaside ve gazeller redifleri ile anılırlar. Fuzûlî’nin “su” redifli kasidesi gibi.

Kâmil divanındaki şiirlerin büyük çoğunluğu rediflidir. Şair kafiyesiz yazdığı çoğu şiiri redifle desteklemiştir. Redifler yapılarına göre “**ekler ile yapılan redifler**”, “**sözcük ile yapılan redifler**”, “**sözcük grubu ile yapılan redifler**”, “**hem ek hem söz ile yapılan redifler**”, “**dize ile yapılan redifler**” olmak üzere beş grupta toplanabilir. Kâmil, divanında bu redif çeşitlerinden sadece “**dize ile yapılan redif**” çeşidini kullanmamıştır.

Kâmil’in kullandığı redif çeşitleri şunlardır:

2.1.5.1. Ek Redif

Döner çarh hemân evkât-ı aşr üzre bu devrândır
Kişi gâmnâk dahı olsa hele encâmı şâdândır (G. 45/1)

Ey rakîb bed bakma yârim şimdi tenhâlardadır
Âteş-i aşkıla dâim yüce sahrâlardadır (G. 52/1)

Kâle-i ülfeti biz hâzret-i şeyhden aldık
Zevk-i hubb-ı lezzetini cânı gönülden tatdık (G. 81/1)

Çeşme-i aşkım harâretiyle bu şeb ağladım
Bir azîm ummân gibi meydân-ı aşka çağladım (G. 110/1)

Ağyâra meyl eyledim âh ben bilerekden
Uğradı yolum şarta meger git giderekden (G. 139/1)

2.1.5.2. Kelime Redif

Vâşıl-ı cânân olanlar gayrı cânân istemez
Gülizâr-ı vuşlatından hûri gılmân istemez (G. 59/1)

Meclis-i ʿuṣṣāka yārim hayli müddet **gelmemiş**
Ṭavr-ı efʿāline aṣlā raḥm-i şefkat **gelmemiş** (G. 67/1)

Bu şeb ben nār-ı ʿaşkımdan yanup āh u fiğān **itdim**
Ḥayāl-i bezm-i ʿālemden hemān terk-i cihān **itdim** (G. 109/1)

2.1.5.3. Kelime Grubu Hâlinde Redif

Yakdı cigerim deldi emān **ḥüznile firḳāt**
ʿĀşık olalı kevn ü mekân **ḥüznile firḳāt** (G. 15/1)

Öyle bir zār eyledim efğān **içinde kim kime**
Āh idüp de ḳalmışam zindān **içinde kim kime** (G. 163/1)

Gelüp tevḥīde gir sâlik saʿâdet **olsun istersen**
Ṭutup bir dâmen-i şeyḥ-i selâmet **olsun istersen** (G. 189/1)

Bâğ-ı maʿârif içreyiz gülşān **olan anlar bizi**
Nisbet cinâna virmişiz reyḥān **olan anlar bizi** (G. 208/1)

2.1.5.4. Ek ve Sözcük ile Oluşan Redif

Nāz iden ʿuṣṣāk içinde şimdi yārimdir **baña**
Nāzına şabr itme kim hep böyle ḥālimdir **baña** (G. 6/1)

ʿĀşıkāne kâse-lîslik **eylemektir meşrebim**
Ehl-i diller meclisiñ hep beklemektir **meşrebim** (G.117/1)

Lücce-i ʿaşkımla incü saçmışam deryāya **ben**
Çalmasun ağıyar deyü hep başlarım ğavğāya **ben** (G. 138/1)

Ey bād-ı şabā zülf-i perîşānıma **degme**
Bārān gibi hem bülbül-i nālānıma **değme** (G. 165/1)

2.2. Dil ve İfade Özellikleri

Konusu itibariyle, varlığın birliğini, hakikatini, ilâhî aşkı, ilâhî ahlâkı, nefis terbiyesini, tefekkür ve tezekkürü, cennet ve cehennemi, ahiret inancını, kesret âlemini, insanın Allah'a ulaşmasını vb. ele alan tasavvuf şiiri, bunların öğretilmesi amacıyla bir irşat vasıtası olarak ortaya çıkmıştır.

Beyitlerden yola çıktığımızda Kâmil'in Arapça ve Farsçaya oldukça hâkim olduğunu görmekteyiz. Özellikle Arapçaya Farsçadan daha fazla hâkim olan Kâmil, beyitlerde kullandığı ayet ve surelerle yaptığı açıklamalarla bunu bize göstermektedir.

Rûz u şeb ʿuṣṣāka ancak virdi nağme-sâz-ı nûn
“Eyyuhel-iḥvān ecibü inneküm lā tesmeʿün” (G. 198/1)

Sâz-ı nûn mest itdi cümle sāmīʿni ʿaşk ile
“Lā yeṭunu sekrehüm bilḥamri mālā teşrebün” (G. 198/2)

Mekteb-i ʿirfân içinde “men ʿaref” den ders alan
“Mütû ẓable entemutu” sırrına irmez mi hîç (G. 20/4)

Kâmil divanına genel olarak baktığımızda özellikle gözümüze çarpan tablo, beyitlerin genellikle Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarından oluştuğudur. Kullandığı tamlamalar kimi zaman eş anlamlı olmakla beraber zıt anlamlı kelimelerden de oluşmaktadır.

Birbirine zıt olan kelimelerden oluşan tamlamalara örnek olarak:

Dest-i sâkîden idüp nûş bâde^o-i ʿaşk-ı hele
 Hâl-i sekrâniyyeti artmağdadır **şubh** u **mesâ** (G. 8/6)

Ger ʿabesle olma meşğûl mes^oûl itme kendini
Nîk ü **bed** da^cvâ-yı Hakkı şofra cânâ yüzlerim (G. 122/3)

Ders-i zîkrine devâm it **rûz** ı **şeb** terk itme hîç
 Bâr-ı gâh-ı ʿuşşâk içinde bendi derler dü-cenâh (G. 25/4)

Şark u **ğarba** hükmi cârî hem Süleymân-ı zamân
 Çâk çâk itdim derünü bî-çâre itdim elvedâ^c (G. 74/3)

Zîkr ile hemân cûşa gelür **şâm** u **seher** ʿaşk
 Pervâz iderek rakş ider elbet gezer ʿaşk (G. 78/1)

Bir gedâ-yı ʿâşiyem rahmîñla handân eyle señ
 Bu ğarîb bî-çâreye luṭfîñla ihsân eyle señ
 Maḥzen-i ğamdan çıkar ʿafvîñla şadân eyle señ
 Çâr u nâ-çâr derde düşdüm **derde** **dermân** eyle señ
 Cürm ü takşîrâtımı ʿindinde pünhân eyle señ
 Ben zaʿîfi itme maḥzûn ʿafv u gufrân eyle señ (Müs. 89/I/5)

Nûr-ı kudretle münevver sürmelenmiş gözleriñ
 Hastegân-ı ʿâşıklara dermân olmuş gözleriñ
 Yek nazarla ʿâlemi hayrân kılmış gözleriñ
 Tîrdir âğuş idüp ʿuşşâka çekmiş gözleriñ
 Nîm-nigâhıñ ben **gedâ** vü **bâya** sultânlık virir (Muh. 191/V/5)

Eylediñ teşrîf cihânı yâ şafî^cül müznibîn
 Cümle maḥlûkâta oldıñ rahmeten lil ʿâlemîn
 Olmadı bu sırra mazhar **evveliñ** ve **âhirîñ**
 El-amân yâ Seyyidi yâ Aḥmed müctebâ
 Ümmetine kıl şefâ^cat yâ Ḥabîb-i Kibriyâ (Muh. 199/IV/3)

Değişmem zevkîni billah bütün **dünyâ**^o vü **ʿukbâya**
 Cihânı ḥabbeye şatdım cemâl-i yâri gördükce (G. 203/3)

Numaralı beyitleri verirken; bunların dışında tamlama oluşturmada beyit içinde yer alan birbirine zıt kelimeler de bulunmaktadır. Bunlar da:” **tekellüm-sukûniyyet** (6/2), **derd-devâ** (12/3-100/6), **yâr-ağyâr** (37/2), **‘âşık-ma’sûk** (44/3), **gice-gündüz** (48/1), **gice-nehâr** (62/9), **zemîn-âsumân** (69/2), **ferahnâk-gamnâk** (77/4), **dost-düşmân** (96/3-111/3- 82/2-

81/3), **kesret-vahdet** (95/3-174/6), **zâhir- bâtın** (127/4-205/1), **şâdân- mahzûn** (135/1), **tamû-cennet** (174/5-196/IV/4), **cennet-nirân** (194/V/5), **hûri-gûlmân** (195/II/1)” kelimeleridir.

Birbiri ile eş anlamlı kelimelerden oluşan tamlamalara örnek olarak:

Şâkiyâ şun bâde²-i ²aşkı baña Allah için
İstemem gülzâr-ı cennet **mest** ü **hayrân** isterim (Kıt’a 100/12)

Âh u zâr üzre cihânda kâ²inâtıñ cümlesi
Öyle mahzûn qalbleri **mesrûr** u **şâdân** eyledi (G.178/2)

Bilseler hâl-i perîşânımı her cân ağlar
Hicr ü **ğam** u **miñnet** ile hep baña ihvân ağlar (G. 41/1)

Seni **mañzûn** u **mükedder** görür ise şâhım
Akıdur dîdeden eşkiñü gûyâ bârân gibidir (G. 46/3)

Şöhret-i şân-ı neseb-i zât-ı zamâna bakmayız
Hâne-i ²aşkında şâbit mâ²adâsın bilmeyiz (G. 62/7)

Menem ol **ahkâr** u **kemter** menem ²âşıqlara hâdim
Menem sevdâkeş-i mürşid zamânım artar eksilmez (G. 63/3)

Sâlik-i **râh**-ı **tarîk**de yâr ile kıldım şüruť
²Ahdi peymân eyleyüp dildâr ile kıldım şüruť (G. 72/1)

Ser-te-ser seyyâh olup itmekdedir **âh** u **enîn**
Şabr-ı Eyyûbdan irme dervîşânı yâ Hafîz (G. 73/2)

Nefs-i ğaddâr hud²âsıyla bañr-i zenbe talmışam
Rûzigâra qarşu cismim bâdı pânsız şalmışam
Vañşî hayvanât ile **berr** ü **yabanda** qalmışam
Hamdüli’llah nisbet-i cânânı soñra almışam
Cûrm ü taķşîrâtımı ²indinde pünhân eyle señ
Ben za²îfi itme mahzûn ²afv u gufrân eyle señ (Müs. 89/II/6)

Qalma inkâr ²âleminde ey göñül illâyı bul
Tâ ezelden ²ahd-i **mişâķ** üzre hem da²vâyı bul (G. 98/1)

Hamdüli’llah yine ben ol yârim ile tenhâdayım
Seyr ü **temâşâ** için dildâr ile şahrâdayım (G. 111/1)

Râh-ı vuşlatda fedâ eylemişem **cism** ü **tenim**
Hamdüli’llah bu da bir hâzret-i Hâķķıñ qaderi (G. 185/3)

Numaralı beyitleri verebiliriz.

Kâmil, divanında ikilemelere yer vererek beyitlerde ayrı ahenk uyandırmıştır. Bu ikilemeler şunlardır: “**rû-be-rû** (149/2), **âh u enîn** (10/2), **âh-ı zâr** (14/3), **kîl ü kâl** (14/5-

54/5), rûz-ı şabân (15/2), kevn ü mekân (18/2), 'izz ü şân (19/5), gice gündüz (20/2), izz ü cihân (23/3), rûz ı şeb (25/4-30/3-41/3), geşt ü güzâr (45/2), mahzûn u mükedder (46/3), ser-te-ser (54/5), cân u bâş (60/1), gün-be-gün (88/4), zânû-be-zânû (103/1), cism ü ten (185/3).

Divanda bazı kelime ve eklerde zaman zaman arkaik diyebileceğimiz Eski Anadolu Türkçesinin ve Eski Türkçenin özelliklerinin bulunduğunu açıkça görmekteyiz. Bunlar: “**kanı** (3/8), **kangı** (7/4), **ur-** (7/4), **tamu** (9/6-91/5), **dûzah** (9/6-41/5), **seng** (11/2), **girü** (12/6-19/3), **karındâş** (4/5), **ahşâm** (19/4), **gice** (20/2 – 48/1), **it-** (22/2 – 52/5), **vir-** (25/2), **kapûdân** (25/5), **gavgâ** (36/3), **ânın** (42/3), **içün** (42/3), **dürlü** (57/2), **altun** (61/5), **haste** (67/5), **kanda** (88/2), **kamû** (97/2), **tog-** (102/2), **ideyor-** (101/1), **ger** (94/3), **karşu** (89/II/2), **tal-** (64/6), **deyüben** (123/II/3), **tag** (138/2), **berü** (124/1), **niçe** (177/II/5), **tayan-** (166/2), **ol** (162/4), **gey-** (157/5), **deyü** (147), **-din** (204/4) kelime ve ekleridir.

Ʒanı ħ̣āce **Ʒanı** vā^ciz **Ʒanı** ābid **Ʒanı** zāhid
Ʒanı Ʒadı **Ʒanı** müftî cemi^cān bizlere a^cdā (G. 3/8)

Körpe bir fidānı ħaşlar ise hemān ħāzık ıtabīb
Ʒangı Ʒalemden urursa ıutmamak olmaz aña (G. 7/4)

Nokta^o-i āşķıla her şeydā ķazel söyler iken
Her şehir şan^cat-ı esrār-ı ıarık işler iken
Nevbetim gelse **deyüben** Ʒapuda bekler iken
Bu felekde dili şād itmege sa^cy eyler iken
Niçün olsun baña hem-pā şu cihānda kederim (Muh. 123/II/3)

Yine bir dilber-i nāzik-tere virdim göñlüm
Beni Mecnūna müşābih **ideyordı** şāhım (G. 101/1)

Vakt-i evveldeki a^cmāl riyāyı terk it
Ānı birdin ūlūsın zāhide ihsān eyle (G. 204/4)

Kâmil divanına baktığımızda çoğu beyitlerin genilikle ikili bazan de üçlü tamlamalardan oluştuğunu görmekteyiz. Kâmil'in Arapça ve Farsçaya hâkim olması, bu tamlamaların kurulmasında önemli bir paya sahiptir. Kâmil, divanın neredeyse her beytinde kullandığı tamlamalarla şiire ayrı bir ahenk katmıştır. Bu tamlamalara örnek olarak aşağıdaki beyitleri verebiliriz:

Aķālīm-i rub^c-ı meskūnı musahhar eyleyüp durma
Metā^c-ı tācire kıymet kesüp ķayrısını gör geķ (Kıt'a 19/2)

Nokta^o-i remli bilüp ilm-i ledün ıan eyleme
Şūfiyā **aĥkām-ı** necm ü **seb^ca-i** seyyāre aç (Kıt'a 22/3)

ıūıı^o-meşreb **fütūĥāt-ı** ezelde nağmesi
Hep **gürūh-ı** āşķānlar iñlesünler her şabāĥ (G. 24/3)

Kâmil Divanı'nda geķen Farsça ve Arapça unsurların bulunduğu şiirlerden örnek beyitler aşağıda verilmiştir:

Arapça Unsurlar

Oğundi şānıñā “levlāke levlāk”
Ki sensiñ ma^cden-i bāğ-ı nübüvvet (G. 13/3)

Ṭarīkatsız ḥaḳīkat yok cihānda
Hemān ma^crifet-i esrādır ṭarīkat (G. 16/6)

Hılķıyyeti āh bezm-i elest-i mir^oāt-i Hudādır
Nā^oil olanıñ ^caşķile ^cuşşākına bā^ciş (G.18/3)

“Küllī şey^oin hālikün” āyetini bilmez iseñ
Pīşigāhında giden mevtāya baķ da ^cibret al (G. 92/3)

Farsça Unsurlar

Bāğ-ı ^caşķda bülbul-i şeydā fiğān eyler ise
Neş^oe-i gülzarda ķaldı bağbān pār pār yanar (G. 34/6)

Bir çiçekle olmadı yaz bu da bir meşhūr kelām
Rāyihā şādık olursa hep giyāh gülşen olur (G. 39/2)

Dest açup gözyaşıyla eyle amān sen Kāmīlā
Vaşl-ı Ḥaḳķa başķa çāre bulmadı hiç kimseler (Kıt'a 53/5)

Giceler şubḥa degin mātem-i esrārda iken
Āsumāna çıkıyor zār-ı derūn-ı āhım (G. 101/4)

Küntü kenze sırr-ı Ḥaḳdır mürşidān miftāhıdır
Feth-i bāba bu sebeb miftāḥ mā^oil itmege (G. 159/2)

Mutasavvıf şairlerin, şiirde muhtevanın gerektirdiği biçimde muhataba ulaşmada etkili olmak için birçok anlatım tarzını kullanmışlardır. Bu anlatım tarzları içinde tahkiye, nasihat ve hitap, iddia-isbat, tasvir ve soru yolu bulunur. Kâmil kendi divanında bu anlatım tarzlarını sıklıkla kullanmıştır. Özellikle de nasihat ve hitap yoluyla anlatım sıklıkla kullanılmıştır.

“Fezķurūni” āyeti tefsirini bilmiş iken
Cehri ihfādan sebab ^cālemdeki da^cvā nedir (Kıt'a 36/4)

“Küntü kenz” açun buyurdı bil ḥaḳīkat ḥālını
^cĀlem-i şuğrā içinde cemi^c kübrā ķandadır (Kıt'a 38/4)

Şerī^catden şaķın nokşān bırakma
Şerī^catsız hemān lādır ṭarīkat (G. 16/3)

Elestü bezmini eyle tefekkür
Cevābı dürr-i yektādır ṭarīkat (G. 16/5)

Ḥāl-i faķrıñ itme i^clān Ḥālıķıñ bilmez mi hıç
Cümleye in^cām idüp de saña virmez mi hıç (G. 20/1)

Gel ey zâhid tarîkat bâbına gir de riyâdan geç
Te^cannüd eyleme yâhu hele hubb u sevdâdan geç (G. 23/1)

2.2.1. Edebî Sanatlar

Mecaz üzerine kurulmuş olan tasavvuf şiirin kendine has sembolik bir dili vardır (Tatçı, 1997: s 594). Bunun dışında şairler şiirlerindeki ifadeyi zenginleştirmek ve şiire ayrı bir ahenk kazandırmak amacıyla istifham, iktibas, tenasüp, tezat, istiare, telmih, tekrar, nida, cinas, asonans, aliterasyon, hüsn-i talil, iştikak, leff ü neşr, mübalağa, tekrar, teşhis, teşbih, tarsi', tecahül-i ârif, tezat, atasözleri ve deyimler, veciz ifadeler gibi üslup özelliklerine yer vermişlerdir. Kâmil bu sanatların hepsini kullanmıştır. Şairin kullandığı sanatlara dair beyitler aşağıda verilmiştir.

2.2.1.1. Asonans

Yâr için ağıyâra minnet eylerem meşreb bu ya
Minnet-i cânıma hıdmet eylerem meşreb bu ya (G. 5/1)

Beyitteki “a” ve “e” ünlüleri tekrar edilmiştir.

2.2.1.2. Aliterasyon

Yâr ile ağıyârı gördüm birbiriyle müttefik
Himmet-i mürşiddir ancak eyledir düşmânı dost (Kıt'a 14/1)

Beyitteki “r” ünsüzü tekrar edilmiştir.

2.2.1.3. Cinaz

Bilür mecnûn olan derdim ne dertdir bu benim derdim
Kıanî Ferhâd kıanî Şîrîn kıanî Mecnûn kıanî Leylâ (G. 3/7)

Burada cinas olan “Mecnun” kelimesidir. Derdimi mecnun olan bilir derken şair burada; âşık olan insanı kastetmektedir. İkinci mırada geçen “Mecnun” kelimesi de aşkları edebiyatımıza konu olan Leyla ve Mecnun'un isimleridir.

2.2.1.4. İrsal-ı Mesel

Bir çiçekle olmadı yaz bu da bir meşhûr kelâm
Râyiḥâ şâdık olursa hep giyâh gülşen olur (G. 39/2)

“Bir çiçekle yaz olmaz (gelmez)” atasözü ile güzel ama küçük bir belirti ile istenilen sonuca erişilemeyeceği dile getirilmiştir.

2.2.1.5. İstifham

Hâkipâyeye ʿarz-ı ḥâcet itmege ḥaddim mi var
ʿAvf u ʿişyânım için âh zâr ile kıldım şûruṭ (G. 72/4)

2.2.1.6. İktibas

“Küllî şey°in yercî°ü” efkârını itmez misiñ

Çanda geldiñ kandağır ârâmıñña aşlıñ seniñ (Kıt’a 88/2)

Alıntı olan kelime grubu tırnak işareti içerisinde belirtilmiştir.

2.2.1.7. İştikak

Rûz ı şeb °işyânıma bâ°iş benem nefsimdir ol

Eyle ihlâş ile tahlîş giribânım amân (Kıt’a 128/1)

Bu beyitteki “ihlâş” ve “tahlîs” kelimeleri aynı kökten türemiştir. Kâmil bu şekilde beyitte ayrı bir ahenk oluşturmuştur.

2.2.1.8. Leff ü Neşr

Ğadd-i mevzûnıñ gören teşbîh-i vildân eyledi

Nûr-ı vechiñ °âlemi şems-i dırağşân eyledi (G. 178/1)

Beyitte “kadd-i mevzûn” ile “teşbîh-i vildân”, “nûr-ı vech” ile “şems-i dırağşân” birbiri ile leff ü neşr oluşturmuştur.

2.2.1.9. Mübalağa

Şanma kim seylân iden °âlemde Nildir ya Furât

Eşk-i çeşmim kaçresinden cem° olup aķup gider (G. 54/3)

Şair bu beyitte gözyaşı damlalarının toplanıp Nil ya da Fırat nehrinin sularını aştığını dile getirmiştir.

2.2.1.10. Nida

Ey kân-ı Kerem ümmeti imdâdına bâ°iş

Mücrim kûlunıñ şefkati şâdânına bâ°iş (G. 18/1)

2.2.1.11. Tarsi’

Yâr için ağıyâra minnet eylerem meşreb bu ya

Minnet-i cânıma hıdmet eylerem meşreb bu ya (G. 5/1)

Bu beyitte mısraları meydana getiren kelimeler sayı, vezin ve kafiye bakımından birbirine uygundur. Bu şekilde yazılmış mısralar bir nevi birbirlerinin simetriği olurlar (Kocakaplan, 2011: s. 135).

2.2.1.12. Tekrir

Nâr için hep nâr-ı °aşka yandığım şebdir bu şeb

Hem dağı sermest ü hayrân kaldığım şebdir bu şeb (G. 10/1)

Beyitteki “şeb” ve “bu” kelimeleri tekrar edilmiştir.

2.2.1.13. Telmih

Yek işâretle kamer şakḳ olup secde eyledi
Şāhib-i ʿarşî'l ʿulāsîñ yâ Muhammed Muşṭafâ (G. 170/2)

Şair bu beyitte, Hz. Muhammed (SAV) in Ay'ı ikiye ayırması mucizesini bizlere hatırlatmıştır.

2.2.1.14. Tenasüp

Şahbâ-yı meyi nûş idegör cām-ı şafâdan
Şûfî şakınup mest eyle mestânıma degme (G. 165/3)

Beyitte “sahbâ”, “mey”, “nûş”, “cām”, “sûfî”, “mest”, “mestân” kelimeleri arasındaki güçlü bir tenasüp vardır.

2.2.1.15. Teşhis

Ey bād-ı şabâ zülf-i perîşânıma degme
Bārân gibi hem bülbül-i nālânıma değme (G. 165/1)

Beyitte insan olmayan varlıklara, insana has özellikler verilmiştir. Sabah rüzgârının saçlara dokunması ve yağmurun inleyen bülbüle dokunması gibi.

2.2.1.16. Tezad

Rûy-ı handân gördüğimde başka bir lezzet virir
Ğâh tekellüm ğâh sukûniyyetde cānımdır baña (G. 6/2)

Yukarıdaki beyitte “tekellüm” ve “sukûniyet” kelimeleri birbiri ile zıtlık gösterir. Tekellüm kelimesinin anlamı “konuşmak” iken, sukûniyet kelimesinin anlamı “susmak”tır.

2.2.2. Atasözleri ve Deyimler

Şair ifadeyi zenginleştirmek ve söyleyişe mana ve güzellik katmak için atasözü ve deyimlere de yer vermiştir. Kâmil Divanı atasözleri bakımından zengin olmasa da deyimlere geniş yer vermiştir. Beyitlerde kullanılan atasözlerinin atasözü olma konusunda kesinlik taşımaması ile beraber bunların vecize sözler olması da mümkündür. Deyimler, atasözlerinden daha fazla kullanılmıştır. Ayrıca kullanılan deyimler arasında “yüz sürmek, can vermek, can u başı terk etmek” deyimleri sıklıkla kullanılmıştır. Kâmil Divanı deyimler açısından çeşitlilik gösteren bir divandır.

Divanda tespit edebildiğimiz atasözü, veciz sözler ve deyimler aşağıdaki yer almaktadır.

Atasözleri

Bir çiçekle yaz olmaz (gelmez).

Bir çiçekle olmadı yaz bu da bir meşhûr kelâm
Râyiḥâ şâdık olursa hep giyâh gülşen olur (G. 39/2)

Deyimler

Tezlil et- (1/22), tevâzu eyle- (1/22), iftihâr it- (1/23), dâhil ol- (1/25), bâ'is ol- (1/1), fehm eyle- (1/7), harîs ol- (1/7), terk eyle- (1/9), ifnâ it- (1/10), göç it- (1/13), hayrân ol- (2/1), kurbân ol- (2/11), lutf eyle- (3/13), halâs eyle- (3/13), yâd it- (10/3), rahm eyle- (15/4), minnet eye- (5/1), kahrına şefkat eyle- (5/2), ragbet eyle- (5/3), nush it- (6/3), varlığın fenâ it- (8/3), hikâyet eyle- (12/1), derdine devâ it- (12/3), hak kıl- (13/2), düşmânı dost eyle- (14/1), yaş yerine kan dök- (15/3), rahm eyle- (15/4), mest ü hayrân eyle- (17/1), mevâl oku- (52/2), cenneti mekân it- (56/3), kerâmet göster- (57/1), nefy it- (57/3), isbât it- (57/3), cân u bâş terk eyle- (60/4-87/3), mâsivâyı terk it- (62/1), mâtem it- (62/9), iltifât göster- (62/8), fakrı fahri giy- (64/6), lâubâli meşreb (65/3), sünneti terk it- (65/3), ihtiyâr it- (65/4), lutf it- (66/III/2), himmet bul- (66/V/2), zan eyle- (67/2), fâş it- (68), mahrem ol- (68/1), zikr ü tevhîd eyle- (71/2), halk it- (71/4), ma'âlûm ol- (71/6), mahv ol- (71/7), °arz-ı hâcet it- (72/4), mesrûr eyle- (73/4), elvedâ' it- (74/1), hükm it- (74/1), sâbit-kadem ol- (76/5), hay it- (79/5), cânı gönülden tat- (81/1), cismin mahv it- (84/2), cümle vârin terk it- (88/5), râh-ı maksûda ir- (88/7), cân vir- (89/IV/4), ifşâ ol- (92/4), gam ye- (102/7), taaşşuk eyle- (107/3), feth-i dehân it- (114/4), haddini bil- (114/9), ömrin füzûn it- (116/2), sîneyi nişângâh it- (120/2), çille'-i sahtı çek- (120/4), gam hırkasını terk it- (121/4), teberrûk ola yaz- (125/8), kur°â et- (127/5), nefsin terbiye eyle- (129/3), Hak ile hak ol- (129/4), hamd it- (133/5), vücûdın yak- (135/3), teşrif eyle- (137/1), meyl eyle- (139/1), cismin yak- (142/3), cem° eyle- (144/4), °uzlet eyle- (147/2), 'aşkınla yan- (148/2), temenni eyle- (151/5), vahdeti kesretde bul- (153/5), yek dil vücûd ol- (160/2), boynum bük- (166/2), derûnım yan- (168/2), gönül °id eyle- (168/4), bagrım haşla- (173/4), terk-i diyâr eyle- (185/1), musahhar eyle- (188/2), derûnun gusl it- (189/3), kalbini musaffâ eyle- (189/3), ömrini hebâ it- (194/III/1), yokdan halk eyle- (201/II/1), muvaffak eyle- (213/5), kaddini bük- (216/1), gam ye- (5/3), varlığın fenâ it- (8/3), ömrini ziyâd kıl- (32/4), yüz sür- (34/2), mâsivâdan geç- (36/5).

3.KÂMİL DİVÂNİ'NDA DİN VE TASAVVUF

3.1. Din

3.1.1. Allah

Kâmil, Allah'ın varlığına ve birliğine tam teslimiyet halinde inanan ve bunu da şiirlerinde vahdet-i vücud kavramlarını sık sık kullanarak destekleyen mutasavvıf bir şairdir. Şair, hemen hemen bütün şiirlerinde Allah'tan bahsetmiştir. Şair kimi zaman Allah'ı çeşitli isimlerle anmıştır. Kimi zaman dolaylı yollardan sonuç hep Allah'a çıkmıştır.

Allah, yeri ve göğü yaratan, lütuf ve atasıyla kullarına ihsanda bulunan, dertlilere derman olandır. Âlemi yok iken var eylemiştir. Sahib-i irfân, hâkim-i mutlak. Kâmil, Allah'ı anlatmak için şiirlerini bir vasıta olarak görmüştür. Adeta her beyit Allah'ı anlatmak için söylenmiştir. Kelimelerin birleşip mana kazanmasının nedeni ise bu birleşim sonunda bize her yolun sonunun Allah'a çıkacağı fikrini vermesidir.

Şair, insanların gece gündüz işledikleri suç ile isyanda bulunduklarını ve amellerinin Allah tarafından sorulacağını şu şekilde vurgular:

Hâkim-i mutlak olan Allah şorar a^cmâliñi
Rûz-ı şeb ^cişyân ile itdikleriñ töhmet nedir (K. 1/15)

Şair, beyitlerde özellikle insanların var olma sebeplerini, görevlerini ve yaratılışlarının kaynağına dikkat çeker. İnsanların bilinçsiz bir şekilde yaşamalarını eleştirirken ayetlerden de şu şekilde faydalanmıştır:

Ehl-i ^cirfân meclisinde ma^crifet tahşîl idüp
“Nefsini bil Rabbini bil” aña kim hilkat nedir (K. 1/18)

Şair, Allah'tan merhamet diler. Perişanlığını ve halinden anlayacak olan tek gücün Allah olduğunu bilir ve sadece O'ndan meded umar. Ancak tevhide girerek gönlünün sağlam olacağını ve Allah'ı bulacağına inanır. Tarikatları, Allah'a kavuşma yolunda bir basamak olarak görür.

Vişâl-i rāh-ı Mevlâdır tarîkat
Künûz-ı sırr-ı esmâdır tarîkat (G. 16/1)

Şair birçok şiirde Allah'ın isim ve sıfatlarını kullanarak Allah'a yalvarıp O'ndan yardım etmesini ister. Kimi yerlerde ise “dest-gîr” kelimesini kullanarak ellerini açıp aman diler.

El-amân yâ destgîr ^cişyânda kaldım yâ Ğafûr
Nefsime tâbi^c olup şuğyânda kaldım yâ Ğafûr (G. 49/1)

Şair şiirlerinde beşerî aşka ait unsurlarla (Leylâ, Mecnûn, Kerem, Aslı, Ferhad, Şirîn, Zeliha, mahbûb, cânân, dildâr, yâr, habîb, dost, gül, bülbül, şarap, kadeh, sâkî, vs.) İlahi aşkı anlatmıştır. Allah'a ancak aşk ile vasıl olunacağını sık sık dile getiren şair, aşk redifli şiirler kaleme almıştır. Ayrıca (ayın şın kâf) olan aşk kelimesinin harflerini kullanarak şiire ayrı bir ahenk de kazandıran şair, Allah aşkını anlatmak için şiiri bir vasıta olarak görmüştür.

Kıblegâh-ı ^cârifândır ^cayn şın kâf Kâmilâ
Zîkr-i ismu'llâh idince müznibân pâr pâr yanar (G. 34/7)

Bîñ yere verme muḥabbet aldanursıñ **Kāmilā**
Öyle bir maḥbûb sev kim derdine dermān olur (G. 39/5)

Yukarıdaki beyitte geçen “maḥbûb” kelimesinden kasıt Allah’tır. Allah insanın derdine derman olan bir sevgilidir.

Kâmil, şiirlerinde Allah’ın isim ve sıfatlarını doğrudan veya benzetme unsurlarıyla değişik şekillerde zikretmiştir. Kâmil divanında zikredilen Allah’ın isim ve sıfatları veya benzetilen unsurlar şu şekilde tespit edilmiştir:

Âlemi var eyleyen 1/1), Sahib-i ‘irfân (1/12), Hâkim-i Mutlak olan Allah (1/15), Hak Te’âlâ (1/19- 57/2- 129/5), Hak (1/22- 13/2- 25/2- 27/III/1-31/3- 32/5- 40/4- 42/1- 50/1- 51/5- 53/3- 53/5-56/5- 58/5- 62/6- 71/5- 79/7- 80/4- 81/3- 82/3- 91/4- 108/5- 117/2- 118/6- 121/5- 122/3- 122/5- 127/4- 129/4- 133/2- 133/5- 134/3- 134/4- 143/2- 147/1- 153/1- 158/1- 158/6- 158/7- 159/1- 159/2- 159/5- 169/1- 180/2- 185/3- 187/3- 194/VII/2- 197/II/1- 197/II/5- 199/I/1- 209/7- 211/4- 214/2), Rabbenâ (2/1- 201), İlâhi (2/11- 49/5- 52/5- 66/II/2- 158/4), Mevlâ (3/1- 16/1- 52/2- 78/4- 91/5- 114/3- 123/V/4- 158/6- 193/III/2- 212/3- 212/6).

Kāmilā sen yanadur ʿaşkıla Ḥaḳ’da dāʿim
Diyeler hep hele bir günde fülân oda yanar (G. 56/5)

ʿAql u idrâki olan ezkāra raḡbet eylesün
Ḥaḳ Teʿâlâ ʿaḳıbet dürlü saʿâdet gösterir (G. 57/2)

Allah (3/2- 3/13- 12/9- 32/4- 52/3- 57/3- 60/2- 71/4- 97/3- 100/12- 101/5- 111/2- 114/8- 123/IV/5- 137/6- 147- 148/3- 152- 181/1- 193- 197/VII/3- 213/5- 221/2), Hakk (3/10- 25/3- 53/1), Rab (3/13- 29/1- 100/1- 114/5- 133/4- 118/12- 145/2- 179/1- 184/4), Cenab-ı Hazret-i Allah (3/14), Cenâb-ı Kibriyâ (8/5), Sâhib-i meydân (15/4), Hâlık (20/1), Sunʿi İlâhi (22/2), Sâhib-i esrâr (22/4), Mucîb (27/V/2), Hudâ (18/4-28/4- 41/7- 66/I/3- 68/1- 79/6- 99/III/3- 123/V/4- 129/1- 170/1- 175/4- 221/3- 221/5), Vedûd (30/1- 115/1), Sübhân (31/4- 116/1- 128/3- 167/2- 176/3).

Ḥâl-i fakrıñ itme iclân Ḥâlîkıñ bilmez mi hiç
Cümleye inʿâm idüp de saña virmez mi hiç (G. 20/1)

Meyl-i dünyâ içre ben zaḥmetde ƣaldım yâ Vedûd
Ḥâkisâr oldum amân miḥnetde ƣaldım yâ Vedûd (G. 30/1)

Cenâb-ı² Hazret-i Rabbü’l-ʿibâd (32/1), Maḥbûb (39/5), Gafûr (49/1), Dest-gîr (49/1- 100/5), Şefîʿal-müznibîn (49/3), Dildâr (51/2), Lem-yezel (53/1- 94/4- 133/3), Cânân (59/1), Hû (63/5- 96/5- 74/4- 75/4- 115/2- 146- 148- 149/5- 221), Rahmân (71/6- 87/4- 116/2- 164/1- 176/1), Hafız (73/1).

Sen ḥabîbine buyurdıñ “yefʿalü’llah mâ yeşâ”
Ben gedâya maḡfîret ƣıl sırr-ı Sübhânım amân (Kıt’a 128/3)

Kerîm (79/2- 100/5), Sâhib-i ihsân (90/5), Hallâk-ı cihân (95/2), ʿAllame’l-esmâ (98/5), Hakk-ı Ekrem (108/3), Hâkim-i Mutlak (111/5), Yezdân (116/4- 128/4- 167/3), Destgîrü’l-âlemîn (127/1), Gaffâr (128/5- 166/2), Ulü’llah (128/5), Cenâb-ı Hak (136/6- 194/VII/5), Cenâb-ı müste’ân (137/3).

² Eski harfli metinde “Cenâbu” şeklinde yazılan kelimeler teze “Cenâb-ı” şeklinde alınmıştır.

Çün ḥaḳīḳat ḥāle vāḳıf olmadı bî-çāre kim
 Bulmadı derdine dermān neylesün mehpāre kim
 Meclis-i ʿuṣṣāḳda ṣābit olmayan bî-çāre kim
 Hayı huyıñ naʿresinden şıḳılur avāre kim
 Dāḥil-i zıkr-i Ḥüdāvend olmadan mehcūrdır (Muh. 192/IV/5)

Rabbü'l enām (143/3), İlāhe'l- ʿālemîn (143/5), Cenâb-ı zât-ı Settâr (166/3), Settârü'l ʿuyûb (176/3), Kerîm-i Lem-yezel (176/3), Şâh-ı Sultân (176/4), Ḥüdāvend (192/IV/5), Cenâb-ı Hazret-i Hak (213/4)

3.1.2. Melekler

Melekler nurdan yaratılmış olup hâlleri diğer yaratılmış olanlardan başkadır ve hiçbirine benzemez. Yemezler, içmezler, uyumazlar ve cinsiyetleri yoktur. Allah'ın emirlerini yerine getirmekle görevlidirler. Gece gündüz Allah'a ibadet edip sürekli O'nu zikrederler (Tanıdır, 2002: s. 26)

Kâmil Divanı'nda: "Melekler (3/6), melek (18/2), Rıdvân (216/4)" ifadeleri kullanılmıştır. Dört büyük melek vardır. Bunlar: Cebrail, Azrail, İsrail, Mikail'dir. Bunların dışında cennetin kapıcılığını yapan büyük melek Rıdvan'dır.

Ne yerde ḳalmadı insân felekde hem melekler de
 Perişân ḥālimi görmüş baña cümle didi ḥayfâ (G. 3/6)

Ḥüsni ü ḥāline şehādet eyleriz her bir zamān
 Cennet-i ālāda itsün cümle Rıdvân ile keyf (Manz. 216/4)

3.1.3. Dinî Kitaplar

Şairin şiirlerinde geçen kitaplar arasında Kitâb-ı fıkıh (79/4) ve Kitâbullah (194/I/4) yer alır. Şair Kur'an'ı Kerim'i şiirinde "Kitâbullah" olarak zikretmiştir.

Zât-ı maḥbûbiyyetiñ vaşfinda taʿcîl eylerim
 Defteri ḳalbimde dāʿim ḳayd u tescîl eylerim
 Ḥakipây-ı ḥazretiñ bîñlerle taḳbîl eylerim
 Ayet-i ḥüsniñ kitâbullaha tenzîl eylerim
 Levḥden bu şüretle bîñ süre tenzîl eylerim (Muh. 194/I/4)

3.1.4. Din

3.1.4.1. Müslümanlık

Şair, din olarak bir tek Müslümanlıktan bahsetmiştir. Aşağıdaki beyitten de anlaşılacağı gibi Müslümanlık, korumayla, salavatla alakalı değildir; Allah'ı bilen kendini bilme konusunda yeterli olacağı dile getirilmiştir. Müslüman olmak Allah'ı bilmektir.

Şanma zāhid Müslimānlık şavm u şālavat iledir
 "Men ʿaref "den ders alan bir şāhib-i esrāra aç (Kıt'a 22/4)

3.1.5. Sure İsimleri

Tâ-hâ, Kur'an'ın yirminci suresinin; Yâ-Sîn otuz altıncı suresinin İsrâ da on yedinci suresinin adıdır. Surelerin başında bulunan bu harfler, mukattaa harflerindendir ve değişik

tefsirleri bulunmaktadır. Bu harflerin Hz. Peygamber'i Cenabıhakk'ın dilinden öven hitap ve sıfatlar olduğu ifade edilir (Yeniterzi, 1993: s. 202).

Sureler: Tâ-hâ (3/14-136/2), İsrâ (92/4), Sîn (136/2) numaralı şiirlerde yer almaktadır.

Cenâb-ı Hâzret-i Allah hemân °afv itsün °işyânım
Kuşûrum hâdden efzündür bî-ḥaḫḫ-ı sûre°-i Tâ-hâ (G. 3/14)

“Küntü kenz” sırrı ifşâ olmadı hîç kimseye
Cân u dilden sûre°-i İsrâya bak da °ibret al (G. 92/4)

Cenâb ı ḥâzret-i Nevres Efendi cedd-i °âlîsi
Bu dem maḥzûz olup şükren okur Tâha ile Sîn (Kıt'a 136/2)

3.1.6. Ayet, Hadis ve Dua İktibasları

3.1.6.1. Ayetler

Şair, Arapça ilminin birikiminden yola çıkarak şiirlerinde ayetlere sıkça yer vermiştir. Divanda çeşitli vesilelerle zikredilen ayetler şöyledir:

Cennâtü °adnin: “Cennâtu adnin tecrî min tahtihâl enhâru hâlidîne fihâ ve zâlike cezâu men tezekkâ”: “İçinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan Adn cennetleri! İşte arınanların mükâfatı budur (Kur'anı kerim: 20/76).

Hâḫḫ-ı şâdiḫ da buyurdi Hâḫ Te°âlâ müjdeler
“Hâziḥi cennâtü °adnin fadhulü hâ hâlidîn” (G. 129/5)

Lâ taknatû min rahmeti: “Kul yâ ibâdiyellezîne esrefû alâ enfusihim lâ taknetû min rahmetillâhi, innallâhe yagfiruz zunûbe cemîâ(cemîan), innehu huvel gafûrur rahîm(rahîmu)”: “De ki: Ey kendi nefisleri aleyhine haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin! Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayan, çok esirgeyendir” (Kur'an-ı Kerim: 39/53).

Gerçi °âşî defteriñ ser-levḫası ismim benim
Raḫmetinden kesmem ümmîd ḥüccetim “lâ taknaṭû” (G. 149/3)

Var mıdır °işyânı çok âh kullarında ben gibi
Müzḫibâne sen buyurdıñ “lâ taknaṭû min rahmeti” (Kıt'a 174/3)

Kâbe kavseyn: “Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ”: “(8-9) Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu” (Kur'an-ı Kerim 43/9).

İrişdi “kâbe kavseyne” vücûd-ı lâmi°ü'n-nûriñ
Risâlet a°zamı sensiñ nihâyet yâ Resûla'llah (G. 151/3)

Ahsen-i takvim: “Lekad halaknâl insâne fî ahseni takvîm(takvîmin)”: “(1-5) İncire, zeytine, Sina dağına ve şu emîn beldeye yemin ederim ki, biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik” (Kur'an-ı Kerim 95/4).

Ahşen-i takvîmde insân halk olunup esfele
Red olunmağına vardır bir sebep elbet nedir (K. 1/3)

Fe'd-hulûhâ hâlidîn: “Vesîkallezînettekav rabbehum ilâl cenneti zumerâ(zumeran), hattâ izâ câuhâ ve futihat ebvâbuhâ ve kâle lehum hazenetuhâ selâmun aleykum tibtum fedhulûhâ hâlidîn(hâlidîne)”: “Rablerine karşı gelmekten sakınanlar ise, bölük bölük cennete sevk edilir, oraya varıp da kapıları açıldığında bekçileri onlara: Selam size! Tertemiz geldiniz. Artık ebedî kalmak üzere girin buraya, derler” (Kur'an-ı Kerim 39/73).

°Aşkıla yakdı vücûdın cümle evlâd uğrına
Yâd ider âyât ile hep “fe'd-hulûhâ hâlidîn” (G. 127/3)

İrci'î: “İrci'î ilâ rabbiki râdiyeten mardıyyeten”: “(27-30) Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön. (Seçkin) kullarım arasına katıl ve cennetime gir” (Kur'an-ı Kerim 89/28).

°Âlem-i fânîye gelmekden murâd bildiñ ise
“İrci'î” emri hîşâbıyla olan da°vet nedir (K. 1/6)

Yüsri bir °usri: “Fe inne meal usri yusrâ(yusran)”: “(5-6) Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır” (Kur'an-ı Kerim 95/şerh 5).

Ağla Kâmil gice gündüz hasretiyle yâriñ
Ola yüsri bir °usriñ işte bürhân gibidir (G. 46/5)

Fasbir: “Ve li rabbike fasbir”: “Rabbinin rızasına ermek için sabret” (Kur'an-ı Kerim 74/7).

Giceler tâ-be-seher maîlûbına vuşlat diler
Allah Allah fasbir emri ile da°vâladadır (G. 52/3)

Kulhuva'llahu ahad: “Kul huvallâhu ehad(ehadun)”: “(1-4) De ki: O, Allah birdir. Allah sameddir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur” (112/1).

Dersimiz °uşşâk içinde kulhuva'llahu ahad
Birliğiñ taşdıķ idüp gayrı celâbın bilmeyiz (G. 62/5)

Len terâni: “Ve lemmâ câe mûsâ li mikâtinâ ve kellemehe rabbuhu kâle rabbi erinî enzur ileyke, kâle len terâni ve lakininzur ilâl cebeli fe inistekarre mekânehu fe sevfe terâni fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkân ve harra mûsâ saıkan, fe lemmâ efaka kâle subhâneke tubtu ileyke ve ene evvelul mu'minîn (mu'minîne)”: “Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tûr'a) gelip de Rabbi onunla konuşunca “Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!” dedi. (Rabbi): “Sen beni asla göremezsın. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksın!” buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim” (Kur'an-ı Kerim 7/143).

“Len terâni” çün buyurdu-ı hâzret-i Mûsâya Hâķ
Çâķ idüp benlik hicâbındır bu da°vâdan gareż (G. 71/5)

Fezkurûnî ez kürküm: “Fezkurûnî ezkurkum veşkurû lî ve lâ tekfurûn(tekfurûnî)”: “Öyle ise siz beni (ibadetle) anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin” (Kur’an-ı Kerim 2/152).Şiirlerde Fezkurû (31/3- 124/2- 159/5) ve Fezkurûnî (36/4- 58/2- 91/4) şeklinde de geçmektedir.

“Fezkurûnî ez kürküm” sırrı ola âşikâr
Ol vakit ma’lûm olurdu ‘arş-ı Rahmândan garez (G. 71/6)

Küllî şey’in hâlikün: “Ve lâ ted’u meallâhi ilâhen âhar(âhara), lâ ilâhe illâ huve, kullu şey’in hâlikun illâ vechehu, lehul hukmu ve ileyhi turceûn(turceûne)”: “Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O’ndan başka tanrı yoktur. O’nun zâtından başka her şey yok olacaktır. Hüküm O’nundur ve siz ancak O’na döndürüleceksiniz” (Kur’an-ı Kerim 28/88).

“Küllî şey’in hâlikün” âşârına şek var mıdır
Yağ vücûduñ nâr-ı ‘aşka haşre dek olma ferâğ (G. 75/2)

Küllî şey’in yercî’û: “Sırâtıllâhillezî lehu mâ fis semâvâti ve mâ fil ard(ardı), e lâ ilâllâhi tesîrul umûr(umûru)”: “(O yol) göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın yoludur. Dikkat edin, bütün işler sonunda Allah’a döner” (Kur’an-ı Kerim 42/53).

Küllü şeyin yerciu ila aslihi (Herşey aslına çeker).(levvame.wordpress.com. 09.10.2017).

Kün: “İnnemâ emruhû izâ erâde şey’en en yekûle lehu kun fe yekûn(yekûnu)”: “Bir şey yaratmak istediği zaman Onun yaptığı “Ol” demekten ibarettir. Hemen oluverir” (Kur’an-ı Kerim 36/82).

“Kün” hitâbı şâdir oldu halk olundu Kâ’inât
Eyledi da’vâ-yı ikrâr emr-i Mevlâ kâdadır (Kıt’a 38/3)

Summe: “Keyfe tekfurûne billâhi ve kuntum emvâten fe ahyâkum, summe yumûtukum summe yuhyîkum summe ileyhi turceûn(turceûne)”: “Siz cansız iken size can veren Allah’ı nasıl inkâr edersiniz? Sonra sizi öldürecek, tekrar sizi diriltecek ve sonunda O’na döndürüleceksiniz” (Kur’an-ı Kerim 2/28).

Hep karındaşlarla kaldık Kâmilâ eytâm gibi
İştibâhım kalmadı hiç şümme bi’llâh Fehmiyâ (G. 4/5)

‘Allame’l-Esmâ: “Ve alleme âdemel esmâe kullehâ summe aradahum alel melâiketi fe kâle enbiûnî bi esmâi hâulâi in kuntum sadikîn(sadikîne)”: “Allah Âdem’e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklerle arzedip: Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin, dedi” (Kur’an-ı Kerim 2/31).

Harf-i nefî lâda kalma gel hemân illâya gel
Geç bu varlık ‘âleminden ‘alleme’l-esmâya gel (G. 91/1)

3.1.6.2. Hadisler

Künt ü kenzen: “Künt ü kenz”:“Ben (gizli) bir hazineydim.” (Yılmaz, 1992: s. 98). Şiirlerde künt ü kenz (8/5- 38/4- 73/3- 92/4- 153/2- 159/2- 197/V/1) şeklinde de yer almaktadır.

“Künt ü kenzen” bu hadîş-i kudîsîniñ aḥkāmını
Eyleyüp icrâ hemân rûḥını ḥandân eyle gel (G. 95/4)

Levlâke levlâk: “Levlâke levlâk lemâ halaktü'l-eflâk”: “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım” hadis-i kudsi olduğu rivayet edilen sözde, kâinatın yaratılışındaki yegâne maksadın Hz. Muhammed'in yüce varlığı olduğu ifade edilmektedir (Yeniterzi, 1993: s. 155-157).

Oḳundı şânına “levlâk ile levlâk” ol şâhıñ
Fedâ-yı cân içün Kâmil hele zîbâya hep üç ḥarf (G. 13/3)

Men ‘aref: “Men arefe nefsehû fekad arefe Rabbühû”: “Kendini bilen Rabb'ini bilir.” Mealindeki hadisten iktibas edilmiştir (Yılmaz, 1992: s. 122-123).

Nefsini maḡlûb idüp eyle cihād-ı ekberi
“Men ‘aref” sırrına vâḳıf olmağa ezḳâr ola (G. 153/4)

Fakru fahri: “Yoksulluk benim övüncümdür.” (Yılmaz, 1992: s. 49).

Biz “fakrı fahri” giymişiz himmet yerinden almışız
Her bir taraftan ḥalmışız elân olur iḥsânımız (G. 64/6)

Mûtu kable en temutû: “Mûtukable en temutû”: “Ölmeden önce ölünüz.” (ihvanforum.org.09.10. 2017).

Mekteb-i ‘irfân içinde “men ‘aref” den ders alan
“Mûtū ḳable entemûtū” sırrına irmez mi ḥiç (G. 20/4)

3.1.6.3. Dualar

Yef‘alü’llah mâ yeşâ: “Yef‘alullahü mâ yeşau bi kudretihi ve yehkumu mâ yüridu bi izzetihi”: “Allah kudretiyle dilediğini yapar ve izzetiyle dilediğine hükmeder.” (forum.memurlar.net. 09.10.2017).

Sen ḥabîbine buyurdıñ “yef‘alü’llah mâ yeşâ”
Ben gedâya maḡfîret ḳıl sırr-ı Sübhânım amân (Kıt’a 128/3)

Rabbi yesir: “Rabbi yessir velâ tuassir Rabbi temmim bi’l-hayr”: “Rabbim! Kolaylaştır, zorlaştırma. Rabbim hayırla sonuçlandır.” (blog.namazsitesi.com.09.10.2017).

“Rabbi yessirden” hemândem bedi‘ aḡâz eyleyüp
Nüşḥa‘i tekmiñ iderseñ ḥükm-i bâyı itme fâş (G. 68/3)

3.1.7. Dini Kaynaklı Sözler

Hamdüli’llah: “Hamd Allah'a mahsustur, Allah'a hamdolsun.” Hamd, isteyerek yapdan bir iyiliği, saygı ve gönül hoşluğu ile övüp, anmaktır. İyürkte bulunana teşekkür etmek, onun güzel niteliklerini dile getirmektir. (Yılmaz, 1992: s. 61).

Bu dilim âh iderek hep yine vuşlat buldı
Ḥamdüli’llah hele sevdâ ile lezzet buldı (G. 187/1)

Billâhi: “Allah için Allah hakkı için” anlamında kullanılan bir sözcüktür. (lügatim.com. 09.10.2017).

Bâb-ı cennet feth olur mı nâminı yâd itmediñ
İsm-i ma^cşûkımı bi'llâhi andıgım şebdir bu şeb (G. 10/3)

Bareka'llah: “Allah mübarek etsin.” Beğenme, şaşakalma, durumlarında kullanılan bir sözdür. Allah, Allah ne güzel, ne eşsiz ne mutlu, ne garip, ne tuhaf gibi ifadelerde bu söze başvurulur (Yılmaz, 1992: s. 27).

Divanda geçtiği yerler: (31/1- 133/1)

Bâreka'llah zehî dünyāya başdı çün kâdem
Nâmdâşı cedd-i °Oşmân-ı kerîm °âlî şân (Kıt'a 133/1)

Sun'ullah: “Allah'ın kudreti.” (Devellioğlu, 1982: s. 1155).

Hele efkâr-ı zihni itseñ hâkikat hâle ey Kâmil
Bilinmez sırr-ı şun^cu'llâh meger mekşûf ola esrar (G. 37/5)

Ma'sâa'llah: “Allah'ın istediği, Allah ne isterse” Bu sözün tamamı, "mâ-şâ-Allah kân" (Allah'ın istediği olur.) ibaresiyledir. Ne güzel, Allah nazardan saklasın gibi beğenme duygulan anlatır. Hayret ve memnurluk ifadesi için de kullanılır (Yılmaz, 1992: s. 120).

Hamdüli'llah zehî dünyāya teşrif eyledi
Çıkdı mâ-şâ'llah şadâsı virdi âfâka nişan (Kıt'a 137/1)

Estağfirullah: "Allah'tan af dilerim" İstiğfar (af dilemek), tevbeden daha geniş anlamlıdır. Tevbe, bir kişinin, günahından pişmanlık duyarak, bir daha işlememek üzere kesin kararlar vazgeçmesidir (Yılmaz, 1992: s. 44).

Bir zamân estağfiru'llah eyleyüp şüfî idim
Bir zamân mey eyledim nûş uğradım sevdāya ben (G. 138/4)

Ehlullah: Allah ehli, veli, evliya.

Ğubâr-ı yâ-yı ehlu'llâh sürünce dîdeme sürme
Ziyâ-yı çeşm-i ekhelden bütün seyrāngāhım vardır (G. 35/4)

3.1.8. Peygamberler

Şair peygamberlik anlamında “nübüvvet” sözcüğünü kullanmıştır.

Okundı şânıña “levlâke levlâk”
Ki sensiñ ma^cdeni bâğ-ı nübüvvet (G. 13/3)

3.1.8.1. Hz. Muhammed (SAV)

Kâmil Divanı'nda en fazla zikredilen Peygamber Hz. Muhammed'dir. O beyitlerde şu isim, sıfat ve benzetmelerle yer alır.

Nebîler hâtemi (13/2), Resuller ser-fîrâzı (13/4), Resûla'llâh (13/5- 27-28- 151), Mustafâ (27- 199/I/1), Şefî'ül-müzniûbîn (27/I/2, 199/IV/1), Behçet-nümâ (28/1- 170/1), Şâfi'-i rûz-ı cezâ (28/2), Muhammed (32/3), Yâ Seyyidi yâ Ahmed (199/I/4), Habîb-i Kibriyâ (199/I/5).

Beyitlerde Hz. Muhammed en fazla şefa'at etmesi yönüyle ele alınmıştır. Parlayan yüzünün âlemin gönlünü hoş ettiğini, günahkârların bağışlatıcısı, suçluların ve asilerin şefa'atçisidir. Şair şefa'at dileyerek meded ummaktadır.

Māh-ı enver ʔal^catıñla oldı ^cālem dil-pesend
 Sen ʃefi^cül –müznibĩnsiñ kemterin āh itme red
 Mücrim-i ^cāʃilere senden ʃefā^cat oldı va^cad
 El amān yā Muʃṭafā ümmetden olsun nāmım ^cad
 Kıl ʃefā^cat yā Resūla'llāh baña senden meded (Muh. 27/I)

Hız. Sıddık (82), Ahmed (196/I/1), Risalet a'zamı (151/3), Resûl (103/4), Şâh-ı nübüvvet (82/4), Fûâd (32/3), Kiblegâh-ı 'âşikân (28/4), Bedrû'l -münîr (28/4), Şâh-ı mahbûb-ı Hudâ (28/4), Menba'-ı hâcet-revâ (28/5), Fâ'iz (137/3), Zât-ı mir'ât-ı Hudâ (170/1), Sâhib-i 'arş-i 'ulâ (170/2), mücrime sâhib-'atâ (170/5), Ehl-i derde devâ (170/4), Bedrû'd-dücâ (170/3).

Efendimiz (SAV.)’in nuru tüm cihanın halkına sebep olmuştur. Âlemler onun yüzü suyu hürmetine yaratılmıştır. Allah, O’na hitaben; “Sen olmasaydın, felekleri (kâinatı) yaratmazdım buyurmaktadır (Yılmaz, 1992: s. 113) Âşıkların kalpleri, peygamber aşkının ateşiyle diri olmuştur.

Nūr-ı Aḥmeddir cihānıñ ḥalkına bā'is
 Şu'le³-i endāz ile ḥayy oldı kılub-ı cāşikān (K1t'a 196/1)

Divanda hakkında gazel ve muhammes formunda yazılmış birçok na't bulunmaktadır.

̣Āleme behcet-nümāsiñ yā Resūla'llāh meded
 Mạdilet şāhib-vefāsiñ yā Resūla'llāh meded

Yevm-i ba^csetde buyurdıñ ümmetī vā ümmetī
Şāfi^c-i rûz-ı cezāsıñ yā Resûla'llāh meded

Zātiñ içün iftiḥār eylerdi cümle kāṣināt
Hâtem-i hep enbiyâsıñ yâ Resûla'llâh meded

Kıblegāh-ı ʿāşıqānsıñ sen ayā bedrū'l-münir
 Şāh-ı maḥbūb-ı Hudāsıñ yā Resūla'llāh meded

Yazma ʿāṣī defterine **Kāmil-i** bī-ḫāreyi
Menbaʿ-ı hācet-revāsiñ yā Resūla'llāh meded (G. 28)

3.1.8.2. Hz. Lokmân

Peygamber veya veli olduğu hususunda ihtilaf bulunan Lokman, hikmet sembolü ve hekimliğin piri olarak kabul edilmiştir. Divanda hekimliği vesilesiyle söz konusu edilmiştir. Şifa vermesi sebebiyle sevgilinin dudağı Lokman Hekim’e benzetilir. Şair, zıkr-i tevhidi, vücudu hastalıklara karşı koruyan bir zırh olmada Lokman Hekim’e benzetmiştir.

Lokman'ın tüm rahatsızlıklara çare olmasına rağmen, aşk hastalığına çare olmaması ile de divanda yer almıştır.

Var mı çâre vaşlıñızdan başka bu derde devâ
Yoksa feryadım la artık bari Loḡmân isterim (Kıt'a 100/6)

3.1.8.3. Hz. Ya'kûb

Kâmil Divanı'nda Hz. Yakub, Yusuf kıssası ile alakalı olarak oğlu ile aralarındaki ayrılık sebebiyle çektiği hasret ve yaşadığı hüznü ile zikredilmiştir. Şair, Hz. Yakub'u beyitlerinde oğlu Yusuf ile birlikte ele almıştır.

Hüzn-i Ya'ḡûb ḡasretinden âḡ enîn eyler iken
Mışır ilinde Yûsuf-ı Ken'ân hemân pâr pâr yanar (G. 34/3)

3.1.8.4. Hz. Yûsuf

Klasik Türk şiirinde Hz. Yusuf ile ilgili dile getirilen en önemli vasfı güzel olmasıdır. O, bu yönüyle sevgili için timsal olarak ele alınır. Rivayetlere göre Allah bütün güzelliklerin yarısını Yusuf'a vermişken, diğer yarısını ise insanlara vermiştir.

Şair bir beytinde Fehmi adında birine Yusuf gibi sabretmesini ve bunun sonunda bir makamı olacağından bahseder. Bir beyitte Zeliha ile bir arada ele alınmıştır. Zeliha'nın aşk ile bir zaman dertli olduğu ve Ken'an ilinin Yusuf'unun maksadına eriştiği dile getirilmiştir. Bir taraftan babası Yakub'un hasreti ile ağlayıp inerken Yusuf'un da Mısır ilinde par par yandığı anlatılmıştır.

Bir zamân Ya'ḡûbveş eyler isem âḡ u enîn
Bir zamân Yûsuf gibi Ken'ân olursam kime ne (G. 155/4)

3.1.8.5. Hz. Süleymân

Hz. Süleyman, divandaki bir şiirinde karınca kıssası ile anılır. Başka bir şiirde de Süleyman zamanı diye zikredilmiştir.

Menem hem mûr-ı az'af kim melih yayıñ Süleymâna
Çeküp naḡdîm ile himmet-keşânım artar eksilmez (G. 63/4)

3.1.8.6. Hz. Mûsâ

Hz. Musa, divanda "len terani" ayetiyle zikredilir. Hz. Musa 'ın Tûr'a gelip orada Allah ile konuşur. O, Allah ile konuşması esnasında Allah'ın zatını görmek ister. Bunun üzerine Allah "len terânî (beni göremezsın)" hitabıyla cevap verir. Divanda iki yerde(71/5-134/3) anılmıştır.

"Len terânî" ḡün buyurdu-ı ḡazret-i Mûsâya Ḥaḡ
Çâk idüp benlik ḡicâbındır bu da'vâdan ḡareḡ (G. 71/5)

3.1.8.7. Hz. Eyyûb

Sabır deyince akla ilk gelen şüphesiz Hz. Eyyub peygamberdir. O, sabrın temsilcisi olarak bilinir. Uğradığı felâketlere sonsuz sabır gösteren Hz. Eyyub, Allah'ın kendini unuttuğundan endişe duyarak O'na yalvarır ve inayet diler. Bunun sonucunda Allah O'na kaybettiıklarını yeniden verir ve dertlerine derman olur. Şair de beyitlerde özellikle acele edilmemesini, acele etmenin şeytanca olduğunu, Hz. Eyyub gibi sabırlı olmak gerektiğinden bahsetmiştir.

Âh göñül sen itme ta^ccîl lâ-cerem şeytânîdir
Hâzret-i Eyyûb gibi şabr u qarârîñ beklerim (G. 104/4)

3.1.8.8. Hz. ‘Îsa

Şair, sadece bir şiirinde Hz. İsa'dan bahseder. Hz. İsa'dan bahsederken de O'nun peygamber iken Hz. Muhammed (SAV) Efendimize ümmet olmak istediğini ve Allah'ın bunu kabul ettiğini, bunun üzerine ahir zamanda Hz. İsa'nın yeryüzüne ineceği kabulüneişaret edilmiştir.

Eyledi ^cİsa resûl iken ümmetiñ olmak taleb
İdecek elbet nüzûl yeryüzine âhîr zaman (Kıt'a 196/3)

3.1.8.9. Hz. İbrâhim

Hz. İbrahim, Nemrut tarafından ateşe atılmasıyla, ateşin Allah tarafından gül bahçesine çevrilmesiyle, oğlu İsmail'i kurban etmek istemesiyle, Kâbe'yi bina etmesiyle, cömertliği ve sofrasının bereketi dolayısıyla edebiyatımızda söz konusu edilmektedir.

^cAşk-ı harâret şiddetinden şoldı İbrâhim bugün
Çün tecellî zât ile hep taldı İbrâhim bugün
Kâmilâ vaşl u Allahı buldı İbrâhim bugün
Mâsivâu'llahdan mücerred oldı İbrâhim bugün
Vârını dildâra virdi vaşl-ı hicrân istemez (Muh. 197/VII)

Şair, yukarıda muhammesin bir bölümünü verdiği şiirde Hz. İbrahim'in Allah aşkının ateşinin şiddetinden saldığını, Allah'ın zatının tecellisi ile dolduğunu, Allah'a kavuştuğunu, masivau'llahdan soyutlandığını, herşeyini Allah'a adadığından bahsetmektedir.

3.1.8.10. Nûh

Hz. Nuh Hz. İdris'ten sonra peygamber olarak gönderilmiştir. Yıllarca kavminin imana davet etmiş. Daha sonra da kendisine imân edenleri tufan sırasında gemisine almış, kurtarmıştır. Edebiyatımızda ömrünün uzunluğu, tufan hadisesi ve ikinci Âdem olarak anılmıştır (Pala, 2002: s. 374-375).

Kendini işbât için halk itdi Allah âdemi
Münkiri ihlâk içündür Nûh-ı tûfândan ğareż (G. 71/4)

3.1.9. Dört Halife

Şair, halifelik makamından bir şiirde “hilâfetlik” adı altında bahsederken, halifeler için genel anlamda çihar-yâr ve çehar-yâr ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca isim olarak da Hz. Osman ve Hz. Ali'den bahsedilmiştir.

Hilâfetlik (82/2), çihâr-yâr (216/5), çehâr-yâr (196/5).

Sen şâh u hilâfetlik idüp ba^cde-nübüvvet
Kâfirlere hem itdi ğazâ ħazret-i Şiddîk (G. 82/2)

3.1.9.1. Hz. Osman

Hz. Osman İslâmın üçüncü halifesidir. Peygamberimizin iki kızı (Rukiye ve Ümmü Gülsüm) ile evlendiği için Zü'n-nureyn (iki nur sahibi) unvanıyla alınır (Pala, 1995: s. 600).

Bâreka'llah zehî dünyâya başdı çün ħadem
Nâmdâş cedd-i °Oşmân-ı kerîm °âlî şân (Kıt'a 133/1)

3.1.9.2. Hz. Ali

Dört halife içinde divanda en fazla zikredilen Hz. Ali'dir. Şair, Hz. Ali'yi şiirlerinde farklı şekillerde ele almıştır.

3.1.10. Ehl-i Beyt

3.1.10.1. Hz. Ali

Ali b. Ebî Tâlib, dört büyük halifenin sonuncusudur. Hz. Muhammed (SAV) amcazadesi ve damadıdır. Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin'in babalarıdır (Pala, 1998: s. 26). Kâmil şiirlerinde onu; Haydar-ı Kerrâr (65/2- 136/3), Zülfikâr-ı Haydar (209/5), 'Aliyyü'l- Murtazâ (132/2- 136/3- 180/4- 209/5), Şâh-ı merdân (140/3), Şâh-ı Âlî (174/1), Âlî (180), Melcâ'-i hâcet-revâ (180/1).

°Aliyyü'l-Murtazâ ħaydâr-ı Kerrâra dahı nâmdâş
Şecâ'at °arz ider meydân dehr içre hemân metin (Kıt'a 136/3)

Ĥanıķâhda dâm-ı tevĥîd içre gördim şâhımı
Cümleten °uşşâķ içinde şâh-ı merdân aĝlasun (G. 140/3)

Şems-i dırahşân (180/2), Dâmâd-ı nübüvvet (180/3), Sâhib-i hem Zülfikâr (180/3), Şâfi'-i rûz-ı cezâ (180/3), Şehr-i 'ilmin bâbı (180/4), Mirât-ı hüsn (180/4), Mâh-ı tâbân (180/4) gibi ad ve sıfatlarla anmıştır. Dört halife içinde en fazla zikredilen Hz. Ali'dir. Şair bir şiirinde Hz. Muhammed (SAV) in Hz. Ali'ye armağan ettiği çatal şeklinde iki başlı kılıcının adı olan Zülfikâr'dan bahsetmiştir.

Sen ki dâmâd-ı nübüvvet şâhib-i hem zülfikâr
Şâfi'-i rûz ı cezâsın dinim îmânım °Âlî (G. 180/3)

3.1.10.2. Hz. Hüseyin

Hz. Peygamberi'nin torunu, Hz. Ali'nin oğludur. Kerbelâ'da şehit edilen Hz. Hüseyin'in soyundan olanlara da "seyyid" denilmektedir. Şairin, şiirlerinde Hz. Hüseyin'den sıklıkla bahsetmesi ona olan muhabbetinin de açıkça göstergesidir.

Şair, şiirlerinde Hz. Hüseyin'den; "Şâh-ı şehîdân (8/4), Hüseyni (10/2), Useyn (66), Şâh-ı şehîd (121/3), Şehîd-i kerbelâ (126/5), Şâh-ı kevneyn-i hafîdân (132/1), Server-i râh-ı şehîdân (132/1), Aliyyü'l- Murtazâ'nın goncesi (132/2), Tıfl-ı gülzâr-ı cinân (132/2), Sâkiyân-ı hafz-ı kevser (132/3), Şehîd-i şâh-ı merdân (132/4), Şâfi-i rûz-ı cezâ (132/5), Tıfl-ı masûm-ı güher (133/2), Âşıkın serdârı (66/I/1), Ârifin dîdârı (66/I/2), Mâhitâb-ı nur-ı esrâr-ı Hudâ (66/I/3), Vasılın dîdârı (66/I/4), Zümregâh-ı âşıkânın melcei (66/II/1), Füyûzât-ı ilâhi menba'ı (66/II/2), Teşnegân-ı atşâne (66/II/3), aşkın mahremi (66/II/3), Kurretü'l 'ayn-ı Habîbu'llah (126/3)" olarak zikretmiştir.

Hem cihâd-ı ekberîde hükmini icrâ idüp
Eylesün şâh-ı şehîdân 'aşkına her dem gâzâ (G. 8/4)

Şubha dek âh u enînim 'arşa çıkmışdır benim
Dâl-ı tûbâda Hüseyni çaldığım şebdir bu şeb (G. 10/2)

Nûr-ı çeşmi ol 'Aliyyü'l-Murtazânıñ goncesi
Tıfl-ı gülzâr-ı cinândandır efendim ahseneyn (G. 132/2)

Ağla Kâmil rûz ı şeb gülmez bu ayda 'âşıkân
Çün Şehîd-i Kerbelâ bi'llah Muharremdir gelen (Kıt'a 126/5)

4. DİĞER UNSURLAR

4.1 Tarikatlar ve Tarikat Mensupları

4.1.1. Tarikatlar

Kâmil Divanı'nda tarikat olarak Nakşibendilik (31/1) ve Bektaşilik (65) anılmıştır.

Ḥamdü'lillāh dest-gīrim oldı sulṭān-ı Nakşibend
Bendegān-ı mücrimīne itdi iḥsān Nakşibend (G. 31/1)

Sāye²-i mürşidde bulduk vüs^cati Bektāşiyiz
Ḥānḳāh-ı pırde itdik ḥidmeti Bektāşiyiz (G. 65/1)

4.1.2. Tarikat Mensupları

Şair, divanda geçen tarikatlara ve tarikatlara mensup kişilerden bahsederken kendini onlardan biri gibi gösterir. Şairin bu tutumu divanda yer verdiği tarikatların hepsine hoşgörülü olduğunu, tek birine bağlı olmadan hepsini sahiplendiği görülür. Şairin yer verdiği tarikat mensupları şunlardır:

Halvetî (124/3), Celvetî (124/3), Mevlevî (124/3- 179/5), Sünbülî (124/3), Gülşenî (124/4), Rüşenî (124/4), Bayrâmî (124/4), Rufâcî (124/4), Sa^cdî (124/4), Bedevî (124/5), Kâdirî (124/2), Nakşî (35/3- 124/1).

Ḥalvetiyyem Celvetiyyem Mevleviyyem Sünbülî
Hem ṭarîḳ-i nāzeninde mest olup Bekrî menem (G. 124/3)

Gülşenî vü Rüşenîyem hem dahı Bayrâmiyyem
Ḍarb urup oldım Rufâcî her vakit Sa^cdî menem (G. 124/4)

4.2. Dini ve İtikadi Unsurlar

Kâmil Divanı'nda dinî ve itikadi birçok unsur bulunmaktadır. Şairin bu unsurları kullanması, onun bu konu hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olduğunu gösterir. Ayrıca bu bilgileri kullanan şairin inançlı bir insan olduğunu görmekteyiz. Şairin kullandığı dinî ve iticadi usurlar aşağıdaki gibidir.

A'mâl (1/15), hilkat (1/18), hayr (1/21- 32/5), kudret (2/4), tamû (9/6- 91/5), zühd (9/5), dūzah (9/6- 41/5- 162/2- 187/2- 188/4), bâb-ı cennet (10/3), dâl-ı tûbâ (10/2), tevhîd (12/9- 43/1), şefâ'at (13/1), ümmet (18/1- 27/III/2), hılkıyyet (18/3), afv (18/5), gufrân (18/5), münâfık (21/2, 26/2, 35/3, 64/4, 45/3- 93/4), sâlavat (22/4), hayât-ı câvidân (23/5- 59/2- 146/3- 158/1- 210/1), mülhid (26/1- 48/5), müznibîn (27/III/3- 80/4), rahmet (27/III/3- 52/5), haşr (156/2- 75/2- 207/2).

Nâr-ı ^caşkıñ sende iken itme ṭamûdan ḥazer
Âteş-i dūzah ḥarâratı da şiddet mi ^caceb (G. 9/6)

Muḥabbet bâdesin nûş eylesen bir dest-i Kāmilden
Ḥayât-ı câvidân bulsun vücūd tebdîl-i hevâdan geç (G. 23/5)

Müznibân (34/7), münkir (35/3- 64/4-108/3), tefsîr (36/4), vâcib (166/3), hûr (41/4- 59/1), gılmân (41/4- 59/1- 197/IV/5), bâg-ı firdevs (41/4), kesret (42/5), vahdet (42/5- 93/3),

günâhkâr (49/2), ‘ibâdet (53/4), cennet (56/3- 194/V/5), hacc-ı ekber (58/3), zebih (58/2), sünnet (65/3), Müslimân (73/1), nübüvvet (82/2- 151/1), ‘ukbâ (83/3- 91/3- 158/3), cinân (85/4- 188/4), âyet-i kübrâ (91/2), kasr-ı firdevs (175/4), cennetü’l-me’vâ (91/4), hadis (95/4), şecere’-i tûbî (98/3).

Şuret-i insân olup sîretde hayvân olma sen
Rûh-ı hayvâniyetiñ kır âyet-i kübrâya gel (G. 91/2)

Eger olmazsa temâşâ-yı cemâl-i yâriñ
Bâğ-ı firdevsde olan hür ile gılmân ağlar (G. 41/4)

Âb-ı hayvân (100/9- 177/III/5), savm (102/6- 53/3), şirk (108/3), ma’siyyet (118/4), istiğnâ (125/4), firdevs (125/3), şehâdet (126/3), âyât (127/3), âb u hayât (183/8), hacc-ı ekber (58/3), ka’be (194/II/5), nirân (194/V/5), fânîlik (197/II/4), leyle’-i kadr (207/4), cennet-i a’lâ (216/4), sırât (210/4), kabe kavseyn (199/III/2), secde (204/3), zülfikâr (180/3), umre-i haccü’l harâm (191/III/4), ar’ar-ı tûba (191/I/4), bâğ-ı cennet (61/1), bâğ-ı vahdet (167/2), mazhar-ı esrâr-ı levlâk (194/II/4).

Bendegânıñdır hep cümle maḥlûḳ ḥâş u âm
Muḳtedâ bihsiñ efendim ‘âmaya oldıñ imâm
Ḥakipâya yüz sürenler oldılar nâ’îl merâm
Zümre’i ‘uşşâka kūyiñ ‘umre’-i ḥaccü’l-ḥarâm
Vaşl-ı ruḥsârıñ dil-i şeydâya sulṭânîlık virir (Muh. 191/III/4)

Fedâñ eyleyüp durmuş bu dem mîzân-ı ‘aşkıñda
Şırâṭdan geçürecek ol zamân ḳurbânını ister (G. 210/4)

4.3. Tasavvufi Unsurlar

Bütün şiirleri tasavvufi muhtevalı olan Kâmil, bunu engin tasavvufi bilgisiyle ahenkli bir şekilde sunmuştur. Tekke hayatı içinde yettiği anlaşılan Kâmil’in sanatı mutasavvıf kişiliğine bağlı olarak gelişmiştir.

Şair, şiirlerinde benliği hiçe sayan, masivadan geçen, maddeye değer vermeyen bir mutasavvıf kimliği ile karşımıza çıkmaktadır. Vahdet-i vücut anlayışına inanan ve o yolda ilerleyen insanlarla dostluk kuran şair, içinde bulunduğumuz dünyanın geçici olduğunu sık sık dile getirmektedir. Asıl aşkın Allah aşkı olduğunu bilerek Allah’a kavuşma yolunun tarikatlerden geçeceğine de inanır.

Şairin şiirlerinde geçen tasavvufi unsurlar aşağıdaki gibidir:

‘Anâsır (1/5- 161/3), ma’rifet (1/4- 1/23- 98/4), ‘irfân (1/12- 42/4), ‘âkil (1/13), mahviyet (1/17), nefis (1/22), h’âce (3/4), vâiz (3/8- 78/3), ‘âbid (3/8- 77/2), zâhid (3/8- 10/4- 22/4- 23/1- 34/4- 40/3), kadı (3/8), müftî (3/8), mürşid (5/4- 43/2- 93/4), münkirâ (5/5), ‘âlim (6/5), terbiyye (7/5- 43/3), sûfi (9/5), 33/4), ‘ârif (12/5), tarikat (16- 23/1- 26/3- 48/1), şer’at (16/3, 213/4), mutma’inne (16/7- 189/6), râdiye (16/8- 189/6), mardiyye (16/8- 189/6).

Hele râdiye mardiyye gürûhı
Bütün anlara tütüyâdır ṭarîḳat (G. 16/8)

Ḥiṭâb-ı muṭma’iniyye bu nefsi
İder terbiyye ‘uzmâdır ṭarîḳat (G. 16/7)

Dervîş (23/2- 186/3- 189/10- 193), terbiyyet (25/1), evliyâ (27/II/3), asfiyâ (27/II/3), ihsân (27/IV/1), şem^c (29/3), zâhidân (29/3), çâr-‘anâsır (30/4), rızık (32/5), seccâde-nişîn (34/5), ‘ârifân (34/7), fetvâ (171/5- 3/1), tevekkül (208/7- 212/5), hakikat (37/5- 44/5- 98/4), mürîd (43/2- 136/5), âbdest (44/3), misvâk (44/4), tesbîh (44/4), tevbe (47/1), ıslâh (47/1), nefis-i emmâre (47/3- 102/2), istiğfâr (47/4), takvâ (48/1), zikr (48/2), sıdk (48/3), tayy-ı mekân (48/3).

Nefs-i emmâre gurûriyyet gelür hâli odır
Aşlına rüc^cat idüp hâk eyleyen hep tevbedir (G. 47/3)

Mest olup mestâne gel kim olma seccâde-nişîn
Bâde^o-i ‘aşkı iden nûş her zamân pâr pâr yanar (G. 34/5)

Mağfîret (49/5), kerâmet (57/1- 70/3- 189/6), ezkâr (57/2- 22/5), sâlik-i sâdık (58/3), halvet-nişîn (59/4- 131/3, 164/2), meşâyih (61/2), va‘az (62/3), riyâzât (75/4), abdâl (77/2- 154/3, 155/7), şeyh (81/1- 153/3- 26/3- 48/4), vesvese (88/6), irşâd (112/III/1), çille’-i saht (120/4- 168/4- 157/1), rehnümâ (129/2), takvâ (131/4), fenâfi’llah (135/3), nefis-i gaddâr (51/4), necât (53/4), mürîdâne (200/5), rûh-ı hayvâniyyet (43/4), tesmiyye (82/4).

Vücûdın yakdı hep ‘uşşâk fenâfi’llahda mahv itdi
Bu dem ‘işyân-ı nâr ile cihân içre yanan bir ben (Kıt’a 135/3)

Kimi ‘âbid kimi zâhid kimi mülhid kimi şeytân
Kimi abdâl olup ‘üryân olan sevdâya hep üç harf (G. 77/2)

4.4. Mey ve Meyhane ile İlgili Unsurlar

Mey ve Meyhaneye ait unsurlar daha çok tasavvufi çerçevede yer almaktadır. Burada mey Allah’ın adını zikretmektir. Meyhane, tekkedir. Allah’ın adını zikrettikçe yaşanan manevi sarhoşluk şiirlerde şairin çok sık yer verdiği hususlardandır. Şiirlerde mey ve meyhaneye ait unsurların geçtiği yerler aşağıdaki gibidir.

Sahba (7/1- 195/V/4), dest-i sâkî (8/6- 105/4), bâde (8/6- 34/5- 155/2), mutribâ (24/1), sâkî (24/5- 100/12- 130/2), katre (33/3).

Sâkiyâ şun bâde^o-i ‘aşkı baña Allah için
İstemem gülzâr-ı cennet mest ü hayrân isterim (Kıt’a 100/12)

Nûş (33/3- 34/5- 138/4), bâde’-i ‘aşk (33/3- 100/12), mestânelik (33/3), mest (34/5, 131/4), mestâne (34/5, 70/5), meyor (54/5- 131/4), şarâp (59/2- 142/2- 162/3), câm (62/3), ser-hoş (78/7), sekrân (90/3- 147/4).

Bir kaçresini nûş idicek bâde^o-i ‘aşkıñ
Mestâneligi gitmedi her ân mütelezziz (G. 33/3)

Peymâne (102/5- 207/1), meyhâne (105/4, 147/4- 206/5, 207/3), bekrî (124/3), bâde’-i sahbâ (130/2), câm-ı ‘aşk (131/4), mey (138/4), bâde’-i gülgün (141/3).

Eylemem terk şüfiyâ meyhâneyi hiç bir vakit
Dest-i sâkîden idüp nûş mest-i hayrân oluram (G. 105/4)

Aşk iksiri (141/4), işret (147/4- 155/2), sermest (148/2- 207/2), müskirat (175/3), demhâne (175/3), sahbâ-yı mey (183/7), mahûr (192/I/5), mahmûr (192/I/5), şârib (192/I/5), harabat (192/VI/5).

Müte^cassub ehli her dem hâline mesrûrdır
 Bir re^câyet görmez ise ol zamân mekdûrdır
 Müte^cazımlar hele ^câkıbet maḥhûrdır
 Zâhdıñ hep riyâsı ^câleme meşhûrdır
 Şârib-i bezm-i ḥaḳîḳat sâliki maḥmûrdır (Muh. 192/I/5)

4.5. Meclisler

Şair şiirlerinde meclis olarak bezm kelimesini kullanmıştır. Bu meclislerden özellikle üzerinde durulan ve şiirlerde “elest ü bezm, bezm-i elest “ olarak yer alan elest meclisidir. Elest meclisi, Allah’ın ruhlar âlemini yarattığı zaman bütün ruhlara hitaben “Ben sizin Rabb’iniz değil miyim?” sorusuna, ruhların: “Evet, Sen bizim Rabb’imizsin” (A’raf, 7/172) dedikleri, Allah’a kulluk için söz verdikleri meclistir.

Elestü bezmini eyle tefekkür
 Cevâbı dürr-i yektâdır ṭarîḳat (G. 16/5)

İrfân meclisi (1/18), elest ü bezm (16/5- 150/3- 166/1), bezm-i elest (18/3- 106/1- 123/I/1), meclis-i ‘uşşâk (111/4), bezm-i ‘âlem (109/1), meclis-i cân (118/14), meclis-i ‘aşk-ı muhabbet (154/2), bezm-i gurbet (161), bezm-i ehl-i dil (177/I/4), bezm-i hakikat (192/I/5), meclis-i ‘işret (195/V/5).

Müte^cassub ehli her dem hâline mesrûrdır
 Bir re^câyet görmez ise ol zamân mekdûrdır
 Müte^cazımlar hele ^câkıbet maḥhûrdır
 Zâhdıñ hep riyâsı ^câleme meşhûrdur
 Şârib-i bezm-i ḥaḳîḳat sâliki maḥmûrdır (Muh. 192/I/5)

4.6. Ölümle İlgili Unsurlar

Şair, şiirlerinde ölümden çok sık bahsetmiştir. Özellikle bu dünyanın geçici olduğunun ve ölümün hak ve gerçek olduğu insanoğluna sık sık hatırtılmıştır. Ölüm ile ilgili unsurlar şiirlerinde şu şekillerde yer almıştır:

Rıhlet (1/13), mürde (31/5), mevt (75/1- 159/4- 194/IV/1- 211/5), lahd (75/1), haşr (75/2), mevtâ (79/5- 92/3), mâtem (101/4- 130/3), fevt (102/6), çelenk (141/2), feyz (177/V/5).

Sa^cyını eyle ziyâde mevte dek olma ferâğ
 İnme tevḥîdde tekâsül laḥde dek olma ferâğ (G. 75/1)

Ekl-i şûrb itmez cihânda lezzetin almış olan
 Öyle bir hâl gelse bi’llah ḥay ider mevtâ-yı ^caşk (G. 79/5)

Zümre^c-i ^cuşşâk içinde ^carşa çıkdı âhımız
 Tâc u bâlâsına gayrı hem çelenk taḳdım bugün (G. 141/2)

4.7. Zaman

Şair şiirlerinde zamanın çeşitli dilimlerini ele almasının yanında belli bir tarihe de işaret ettiği olmuştur. Şiirlerde geçen zamana ait kavramlar aşağıdaki gibidir.

Tan (5/5), şeb (10), rûz-ı kıyâmet (13/1), seher (17/2), ahşâm (19/4), giceler (20/2-62/9), evkât (45/1), dem (44/1), vakt-i seher (50), tâ-be-seher (52/3), şeb-i yeldâ (55/5- 107/2), nehâr (62/9), vakt-i şafak (80), rûz-ı cezâ (82/1), mah-ı Şa'bânın şeb-i yigirmi ikinci (116/3).

Bâğ-ı ʿaşkda ʿandelibâ her seher feryâd idüp
Kuş-ı ʿâlemde nâzır şimdilik gülzâr-ı dost (G. 17/2)

Tevellüd mâh-ı Şa'bânın şeb-i yigirmi ikincide
Meserret buldı ʿâlemle hele ez-cümle ihvânım (Kıt'a 116/3)

4.8. Tarih

Şair şiirlerinde sadece üç yerde tarihe yer vermiştir. Tarihler belli bir zaman dilimini ifade etmekle birlikte aitlik hissini de barındırır. Şiirlerde şu şekilde verilmiştir: Cevher (32/6-137/7), târîh-i tâm (216/5).

Çıkdı bir Kâmil dilinden cevher-i târîh hemân
Toğdı İsmâ'îl Efendi nûr gibi oldı cihân (Kıt'a 137/7)

4.9. Harfler

Şairin şiirlerinde yer alan “ayn, şın, kâf” harfleri “aşk” sözcüğünü oluşturur. Aşk'ı oluşturan bu harfler bir araya gelerek şairin Allah'a duyulan o manevi duyguları ifade etmesine yardımcı olur. Şiirlerde her ne kadar Allah'a olan aşk açık bir şekilde anlatılsa da simgesel mahiyette harflerle de anlatılan şiirler bulunmaktadır.

Kıblegâh-ı ʿârifândır ʿayn şın kâf Kâmilâ
Zikr-i ismü'llâh idince müznibân pâr pâr yanar (G. 34/7)

Şair, ariflerin kıblesinin Allah'a duyulan aşk olduğunu ve Allah'ın ismi zikredilince de günahkârların par par yanacağını dile getirir.

Beni Mecnûn gibi rüsvâ iden dünyâya hep üç harf
Cihânın başını böyle yağan gavgâya hep üç harf (G. 77/1)

4.10. İnsana Ait Değişik Özellikler

Kâmil Divanı'nda insanın birçok özelliği zikredilmiştir. Şiirlerde neredeyse her kılıkta görünen insanoğlunun iyi ve kötü olmak üzere birçok özelliğini bir arada sergilemiştir. Şiirlerde insanların özellikleri, “Hodbîn (78/2), yamân (78/3), sehâvet (90/5), gavnâs (109/2), tevâzu (117/2), şecâ'at (120/2- 189/2), tama' (121/4), edibâne (156/5), hasûd (192/II/2), mağrûr (192/II/5), harîs (1/7), terahhüm (3/1), mahviyet (86/1), riyâ (9/5- 23/1), enâniyet (23/2), fâsık (201/V/3)” ifadeleriyle geçmektedir.

Ta'n eyleme gel ʿâşık ey zâhid-i hodbîn
Bildirmez ider kendini ʿuşşâka meger ʿaşk (G. 78/2)

İltifât-ı sahtikâre ben tevâzu^c itmenem
 Toğrıdan toğrıya haqqâ söylemekdir meşrebim (G. 117/2)

4.11. İnsanın Halleri

İnsanoğlu, Kâmil Divanı'nda değişik hâllerde karşımıza çıkmaktadır. Şair, insanların Allah'tan uzaklaştıkça kötü hallere girdiğini belirtirken, Allah'a yaklaştıkça insanın güzelleştiğini ve daha güzel hâller içinde olduğunu şiirlerinde açıkça dile getirmektedir. Allah'a yakın olan insanların huzurlu olduğunu, Allah'ın güzelliklerine vâkıf oldukça O'na duyulan hayranlığın verdiği sarhoşluğu dile getirmiştir. Allah'tan uzaklaştıkça insanların hayatlarının ne kadar boş olduğunu, huzursuz olup dertlerle boğuştuğunu ele almıştır.

Yâ İlâhi mağfiret kıl ^câşîdir Kâmil kuluñ
 Zebimiñ ta^cdâdı yok hayrânda kaldım yâ Gafûr (G. 49/5)

Şiirlerde insanların halleri şu ifadelerle, “Hâl-i sekrâniyyet (8/6), hâl-i mest (10/4), sermest ü hayrân (10/1), hâlet-i sekrân (17/3), hâl-i aşk (17/5), hâl-i fakr (20/1), bed-hâl (47/4), hayrân (49/5), hâl-i perîşân (70/5), hâl-i istiğrâk (87/5), hâl-i sâdık (101/6), hâl-i magbûn (182/5), hâl-i enâniyet (183/5), mesrûr (114/6), gamnâk (163/2), dil-şâd (175/1), mekdûr (192/I/2), ebkem (99/I/4), derd-i mend (192/III/3), serkeşlik (218/2) dile getirilmiştir.

Bilmedi lezzet-i ^caşkî zâhidâ tesbîh çeker
 Sîne-sâfım hâl-i meste kandıgım şebdir bu şeb (G. 10/4)

Kimi dil-şâd kimi gamnâk kimisi evsa^tdadır
 Bâ^czılar dost ba^czılar düşmân içinde kim kime (G. 163/2)

4.12. Çiçek İsimleri

Şair, divanda çiçek ismi olarak “gül, sümbül, gonca ve laleye” yer vermiştir. Gül özellikle bülbül ile ilişkilendirilmiştir. Gül, sevgili olarak nitelendirilmiştir.

Gül (37/4- 38/1- 51/1- 55/1- 100/1), sümbül (8/2- 37/4), gonca (8/2-55/1- 111/4- 114/1), lâle (105/1).

Kimi meyve kimi sümbül kimisi aḥzer olmuştur
 Gülüñ de kıymeti ancak hemân kendindeki ol ḥâr (G. 37/4)

Bâğ-ı ḥüsni tal^catinden sümbüle nisbet virir
 Gonc^c-i gülzâr içinde mişline olmaz baha (G. 8/2)

Lü^lü lâle gibi gâhice mercân oluram
 Muktezâ-yı ṭab^c-ı ^câciz câna cânân oluram (G. 105/1)

4.13. Dost

Divanda birçok yerde dostu değişik adlar altında kullanan şair, bunlar arasında en çok “ihvân” sözcüğüne yer vermiştir. Dostu, Allah'a duyulan aşkıta, aynı yolda yürüten yar olarak nitelemiştir.

Refik (105/5), enîs (29/2), ünsiyet (37/3- 155/3), yârân (41/3), hem-râh (51/2), ihvân (58/1- 165/4).

Bâğ-ı ʿaşkda hâk içinde mûr-ı ezʿafdır refîk
Vaqt olup nisbetle cânım sünbûlistân oluram (G. 105/5)

Geldi ol mâh-ı likâ ʿîd eylesün ihvânımız
Zîkr ü tevḥîd eyleyüp ḥandân ola cananımız (G. 58/1)

4.14. Sayı ile ilgili unsurlar

Kâmil Divanı'nda çeşitli sayılara yer verilmiştir. Divanda sayılara bulunduğu şiirler aşağıda gösterildiği gibidir.

Sad hezâr (4/3- 56/2- 118/13- 172/2), sad hezârân (160/4), dü-cihân (25/1- 27/III/3- 86/3- 137/5), dü-cenâh (25/4), on sekiz bin ʿâlem (27/II/1- 36/5- 196/I/2- 199/II/3), yüz bin kere (27/IV/1), yüz bin ʿâşık (27/V/1), bin derd (41/2), iki ʿâlem (51/5), çâr kûşe (65/5), çâr ʿanâsır (30/4), heft iklim (65/5), yüz bin cevâb (97/5), heşt cennet (100/2), şeb-i yigirmi ikinci (116/3), on iki pîrân (119/2), çehâr-yâr (196/I/5), yüz bin (156/5- 100/4).

Cümlemize bir ḥüzün sizlere olmuş şad hezâr
Oldı ḳâlbûra müşâbih ol ciğergâh Fehmiyâ (G. 4/3)

Rûz u şeb âh u enînim eylesin ʿarşa remîd
Heşt cennet içre olsam vaşl-ı cânân isterim (Kıt'a 100/2)

Heft iklim çâr kûşeye dest uzatdım Kâmilâ
Ḥamdü'lîllah bunda bulduk ʿizzeti Bektâşiyiz (G. 65/5)

4.15. Denizle İlgili Unsurlar

Şair, sıklıkla denizle ilgili unsurlara yer verirken kullandığı sözcükler daha çok dini boyuttadır. Şiirlerde geçen aşk denizi Allah'a duyulan aşkı simgeler. Somut olan girdap, burada soyut bir kavram olan karışıklık olarak kullanılmıştır. Şair, içinde bulunduğu karmaşadan kurtulmak için Allah'a yalvarır.

Keştî (120/3), mevc (29/5- 46/1- 105/6), bahr (29/5), ummân (29/5- 33/5- 46/1- 96/1- 100/9), deryâ (33/5- 69/3- 198/1), bahr-i muhit (84/5), fûlk (103/1), katre (105/6), girdâp (123/IV/1), mâ'-i cârî (141/5), bâdbân (120/3).

Mevc-i bahr-i ʿaşkla ʿummâna taldım Kâmilâ
Rûyî dildâra döndüm el-amân yâ Rab meded (G. 29/5)

Beni girdâba düşürdi keşret-i zenb-i günâh
Müddet-i ʿömri geçürdim didim eyvâh eyvâh
ʿAceb olmaz mı bu ʿâlemde baña nîmrefâh
Ġam-ı hicrân ile âlûd olalı baht-ı siyâh
Amân Allah dili sûz eyledi âh-ı şererim (Muh. 123/IV/1)

4.16. Tabiat

Tabiat, bize Allah'ın yarattıklarını en güzel biçimlerde gösteren bir sergidir. Tabiatla olan bütün canlı ve cansız varlıklar Allah'ı zikreder. Allah'ın hikmetini bir şekilde insanoğluna sunan tabiat, Allah aşkının sadasıdır.

Eşcâr (37/1), şükûfe (37/2), meyve (37/4), giyâh (39/2), bostân (41/6- 64/3), bâg-ı gül (51/1), engûr (59/4), bâg-ı engûr (69/3), gülistân (69/3), sümbülistân (105/5), gülşen (39/2).

Kimi meyve kimi sünbül kimisi aḥzer olmuştur
Gülün de kıymeti ancak hemân kendindeki ol ḥâr (G. 37/4)

Hele gör bülbül-i şeydâdaki ʿaşkı güle şor
Muṭṭali^c olsa eger ḥâline bostân ağlar (G. 41/6)

4.17. Musiki Unsurlar

Kâmil Divanı'nda anılan musiki unsurları şunlardır: Kânûn (24/1- 94/1- 117/5), sûzinâk (52/2), nây (63/5- 117/4- 148/3- 173/4), kemân (63/5- 117/4), sâz (114/8), beste (188/1). Şair, şirlerindebu musiki aletlerinden en çok nâya yer vermiştir.

Rakş ider şevkile ey dil kâʿinât-ı ʿâlemi
Başlasa nây u kemâna seslemekdir meşrebim (G. 117/4)

4.18. Değerli Taşlar

Kâmil Divanı'nda anılan değerli taş ve onlarla ilgili unsurlarşunlardır: Mihenk (61/4), dürr (122/1), mercân (105/1), mücevher (116/5), sîm (191/II/4), lüʿlû (105/1), incü (138/1).

Lüʿlû lâle gibi gâhice mercân oluram
Muḳteżâ-yı ṭab^c-i ʿâciz cāna cānân oluram (G. 105/1)

4.19. Mevsimler

Şair, divanda iki mevsime yer vermiştir. Mevsimlerden biri olan “yaz”ı atasözü içerisinde kullanmıştır. Bahar mevsimini ise canlanma mahiyetinde ele almıştır.

Yine geldi bahâr mâh-ı küşâd oldu bütün eşcâr
Naẓar kılmaz buña ʿibret ile illâ “ulû'l-ebşâr” (G. 37/1)

4.20. Yerler

Şairin şiirlerinde geçen mekânlar daha çok -gâh eki ve hâne kelimeleri ile yapılmıştır. Bunun dışındaki kullanımlar da mevcuttur. Divanda geçen yer isimleri aşağıda verildiği gibidir.

Kevn ü mekân (15/1), Mısır (34/3- 113/3- 134/4), meydân-ı ʿaşk (35/1), cevlangâh (35/1), ârâmgâh (35/1), meydângâh (35/2), seyrângâh (35/4), zindân (39/1), dem-hâne (40/3), tenhâ (52/1), sahrâ (52/1), cennet (56/3), cilvegâh (59/5), hâne-i ʿaşk (62/7), Yemen (66/IV/2), riyâzât-hâne (75/4), hâlvet (77/3), arş-ı kürs (85/4), mekteb-i irfân (86/5), nişângâh (219/3), Kenʿân (155/4), mekteb-i mürşid (87/2), cennetü'l me'vâ (91/4), dil-hâne (96/5), tarikat-hâne (115/1), hânîkâh (140/3), tekye (155/9), sâl-hâne (175/4), ledün (183/10), ma'ârif mektebi (189/9), telezzüz-hâne (194/II/2), büt-hâne (194/VII/3), mescid-i meyhâne (194/VII/4).

Ḥüzni Ya^ckûb ḥasretinden âh enîn eyler iken
Mısr ilinde Yûsuf-ı Ken^cân hemân pâr pâr yanar (G. 34/3)

Aşlı Kārāni olupdır şöhreti
Yemen elinde göründi behceti
Faẖr-i ʿālem itdi tevdiʿ ümmeti
ʿĀşıqın serdārı sensiñ yā Useyn (Mur. 66/IV/2)

Rāh-ı Hākdan olma ġāfil ḥāne^o-i tevḥīde gir
 “Fe’zkurūnī” āyetiyle cennetü’l-me^ovāya gel (G. 91/4)

4.21. Hayvanlar

Divanda geçen hayvanlar aşağıda verilmiştir. Bu hayvanlardan bülbül, aşığı simgeler. Mur, Hz. Süleyman kıssası dolayısıyla anılmıştır. Anka ise efsanevi bir kuştur.

Mürg (2/9- 38/1- 79/1- 138/2), bülbül (3/5- 34/6- 38/1- 148/1), semek (12/7), ‘andelib (17/2- 195/IV/1- 2/1- 24/2), mekkâre (22/2- 26/5), ankâ (36/5, 138/2- 200/3- 208/2), hecîn (55/4), mûr (63/4- 74/4- 105/5), âhû (106/3), şah-bâz (114/1), tutî (138/2- 195/IV/5), melâh (163/3), ebter (177/V/5), ankebûd (192/II/3), nâka (209/2).

Perr ü bāl açdım cihānda mürġ ü tuṭī hem miṣāl
Yüce bir taġıñ içinde uğradım ^cAnkāya ben (G. 138/2)

Menem hem mūr-ı az^caf kim melih yayıñ Süleymāna
Çeküp naqdīm ile himmet-keşānım artar eksilmez (G. 63/4)

4.22. Rüzgâr

Divandaki rüzgâr isimleri, “bâd-ı sabâ (2/8- 11/3- 50/4- 165/1), bâd-ı semûm (7/1), bâd-ı bârid (11/1), rîh-i ecel (165/4)’dir. Bad-ı saba diye tabir edilen sabah rüzgârı klâsik Türk şiirinde çok sık karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zaman sabah rüzgârı, sevgilinin kokusunu aşığa ulaştırmada bir vasıtaadır.

Dil neşʿelenür meclisimiz yevm-i kıyāmet
 Āh rih-i ecel şora dek ihvānıma değme (G. 165/4)

4.23. Efsanevi Aşk Kahramanları

Şark edebiyatlarında mesnevi konusu olarak işlenen meşhur aşk hikâyesi Leylaâve Mecnûn'dur. Doğu edebiyatının tanınmış aşk hikâyelerinden diğeri de Hüsrev ü Şîrîn'dir. O da Leylâ ve Mecnûn hikâyesi gibi defalarca mesnevi olarak yazılmıştır. Bunlar, şiirlerde “Mecnûn (3/7- 15/5- 36/1- 38/1- 78/4- 101/1- 155/6- 163/4- 177/II/4- 181/5- 182/2- 187/5- 201/VI/3), Ferhâd (3/7- 155/5- 177/II/2- 195/IV/4), Şîrîn (3/7- 15/5, 155/5, 177/II/2- 195/IV/4), Leylâ (3/7- 38/1- 78/4- 155/6- 163/4- 177/II/5- 191/VI/5- 195/IV/3- 200/2), Zelîhâ (14/4)” şeklinde kullanılmıştır.

Bilür mecnūn olan derdim ne dertdir bu benim derdim
 Kānı Ferhād kani Şirīn kani Mecnūn kani Leylā (G. 3/7)

4.24. Tarihi ve Efsanevi Şahsiyetler

4.24.1. Hallâc-ı Mansûr: Tasavvufi seyrinin neticesinde Ene'l-Hak dediği için asılan İranlı meşhur mutasavvıf, menakıbı ile şiirlerine konu olmuştur.

Manşûrîñ da^cvâsını hîç itme inkâr şüfiyâ
Söyledir esrâr-ı ba^czân cezbe^c-i Raḥmân-ı ^caşq (Kıt'a 87/4)

Pâdişâh-ı cismimi sen eyle Manşûr yâ kerîm
Nefs-i zâlim ile eyler dâ'imâ gavğâ-yı ^caşq (G. 79/2)

4.24.2. Yezîd: Muaviye'nin oğlu Emevi Devleti'nin ikinci halifesidir. Kerbelâ vakası onun zamanında olmuştur. Bu sebeple maktel-i Hüseyin'de adı çok anılır (Pala, 1998: s.417). Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i şehit ettirdiği için özellikle Alevi-Bektaşî şairlerince adı lanet ile anılır.

Lânet olsun ol Yezîde tâ kıyâm-ı ḥaşre dek
Çünkü kaşd itdi ḥafidân-ı Resûle ol la^cîn (G. 220/2)

4.24.3. Şeyh San'an: Adı Abdürrezak olan bu kişinin hayatı hakkında kesin bilgi yoktur. Yemen'lidir. Gazalî'nin Tuhfetü'l-Mülûk ve Attar'ın Mantıku't-Tayr adlı eserinde hikâyesi anlatılır. Türk edebiyatında hikâyeyi, Gülşehrî ve Alişir Nevâî gibi şâirler ele almıştır. Efsaneye göre Şeyh-i San'ân, Mekke'de 700 veya 400 mürîdi olan, zühd ve takva sahibibir şeyhtir (Pala, 2002: s. 444).

Yokdır ^câşî Kâmilâ senden ziyâde tevbe it
Şıdkını muḥkem idüp tut şeyḥ-i Şan^cânım gibi (G. 176/5)

4.24.4. İskender: Eski Kültürümüz iki İskender tanır. Bunlardan birincisi İskender-i Zülkarneyn, diğeri de İskender-i Yunanî (Yani MakedonyalıFilip'in oğlu İskender)'dir. Hayatları, yaşadıkları bölgeler ve başarıları yönünden birbirlerine çok benzeyen bu kişileri eski tarih, tefsir, edebiyat vs. müellifleri çok defa aynı kişi sanmışlardır. Oysa Kur'ân-ı Kerîm'de hayatı hakkında bilgi verilen Zülkarneyn ile hayatını Yunan kaynaklarına dayalı batılı eserlerden öğrendiğimizBüyük İskender (Alex-ander The Great)'in birbirleriyle hiçbir alakaları olamaz. Bir defa Büyük İskender M.Ö III. asırda (356-323) yaşamış olup, içki içen, adam öldürmekten zevk alan, adalet tanımaz, ırk ayrımı güden, Mısır'a bir Tanrı olarak giren, çok tanrılı Grek dinine uyan ve hatta eşcinsel bir kişidir. Oysa bir peygamber veya "salih kul" olması gerekñ Zülkarneyn'de bu gibi özellikler elbette bulunamaz. Kur'ân-ı Kerîm'de hayatı hakkında bilgi verilen (kehf/83-89) İskender hakkındakirivayetler de değişiktir. İskender-i Zülkarneynhakkında efsane ve rivayetler oldukça geniştir (Pala, 2002: s. 249-250).

Mansûr (87/4- 79/2), Sikender (177/III/5), Yezîd (220/2), Şeyh San'ân (176/5), Şîr-i Yezdân (112/V/5), Aslı Karâni (66/IV/1).

İtme beyhûde yere ḥayf ola her dem aqvâl
Böyledir meslek-i ^câşık söylemezler aḥvâl
Kişi kendine ider her ne ki itse ef^câl
Keşret-i ḥâhiş olur mâni^c neyl ü âmâl
Âb u ḥayvân Sikenderse de maḥrûm oldu (Muh. 177/III/5)

4.25. Savaş İle ilgili Unsurlar

Şair İslâm dini anlayışı içerisinde savaşlar hakkında şiirlerinde şu tabirleri kullanmıştır: Cihâd-ı ekberî (8/4- 25/2), gazâ (82/2).

^cAsker-i agyâriyete hem it cihâd-ı ekberî
Virile Ḥaḫdan saña hep nûr-ı zikriyle felâḫ (G. 25/2)

Sen şâh u hilâfetlik idüp ba^cde-nübüvvet
Kâfirlere hem itdi ğazâ ħazret-i Şiddîk (G. 82/2)

4.26. Nehirler

Şair, nehir olarak şiirlerinde özellikle Ceyhan nehrine fazlaca yer vermiştir. Diğer nehirlerden olan Nil nehri şairin şiirlerinde özellikle coşkunuğu ile dile getirilmiştir. Ceyhûn (15/3- 112/II/1- 177/II/2- 182/1), Nil (54/3), Furât (54/3).

Mâtemde iken yaş yerine kan döker idim
Ceyhûn gibi çeşmimden akan ħüznile firkât (G. 15/3)

Şanma kim seylân iden ^câlemde Nildir ya Furât
Eşk-i çeşmim kaṭresinden cem^c olup akup gider (G. 54/3)

4.27. Takip Edilen Yol İfadeleri

Şairin şiirlerinde yola dair genellikle rah ve tarik sözcüklerini kullanmıştır. Râh-ı firkat (87/3), tarîk-i ‘âşıkân (6/4), tarîkat râhı (26/3), râh-ı maksûd (42/1- 88/7), tarîk-i nâz (44/2- 154/5), nâr-ı tarîk (46/2), râh-ı şerî’at (98/2), tarîk-i Nakşibend (119/2), tarîk-i ali (184/5).

Cân u başı terk ider ^cuşşâk hemân sevdâ için
Râh-ı firkatde bırakmaz sâliki cânân-ı ^caşk (Kıt’a 87/3)

Bu tarîk-i ^câşıkândır vâ^cizâ pend diñlemem
Böyle bir sermâyedir ^caşk hem de mâlımdır baña (G. 6/4)

4.28. Giyim

Şairin şiirlerinde insanların giyimlerine dair kullandığı terimler şunlardır: ‘Abâ (22/5), libâs (45/2- 154/3), hırka (45/2), dâmen (48/4- 53/2, 98/5, 189/2), pirâhen (157/5).

İftihâr itme cedd-i emcâd eyle ismiñ ile
Dâmenin tut mürşidiñ senden saña virsün ħaber (Kıt’a 53/2)

4.29. Dünya ile İlgili Unsurlar/Kozmik Âlem

Kâmil Divanı’nda kozmik âlem unsurlarına fazlaca yer verildiği görülmüştür. Şair, şiirlerinde özellikle bu âlemin geçici olduğundan bahsederken “musafîrhane” tabirini kullanmıştır.

İnsanların içine bulunduğu karmaşadan bahsederken çokluk âlemi anlamına gelen kesret âleminde bahseder ve çokluk âleminde vazgeçip insanı vahdet-i vücuda yönlendirir.

İçinde yaşadığımız dünyanın süsüne aldanmamız gerektiği de vurgulanan temalar arasındadır.

Kâ’inât (1/1- 38/3), ‘âlem (1/1- 1/9- 1/10), ‘âlem-i fânî (1/6), cihân (1/7- 1/14- 1/16), musâfir-hâne (1/13- 196/II/4), varlık ‘âlemi (1/17- 91/1), ‘âlem-i nâsût (1/4- 22/2- 88/3), mülk-i dünyâ (1/7), felek (3/6), kesret ‘âlemi (8/3- 95/3), ‘arş (14/3- 140/1), ‘âlem-i sugrâ (38/4- 118/1), necm (22/3- 213/3), seb’a’-i seyyâre (22/3), mâsivâ (36/5- 42/1- 60/1- 62/1- 91/3- 93/3- 174/6), devrân (43/1), çarh (45/1), âsumân (56/1), zinet-i dünyâ (60/3).

Kā'inātın halkına bā'ış olan hikmet nedir
Yok iken bu  ālemi var eyleyen şan at nedir (K. 1/1)

Nok a -i remli bil p  ilm-i led n  an eyleme
  fiy  a k m-ı necm   seb a -i seyy ra a  (K t'a 22/3)

Ma rifet ta  il itmek   lem-i n s tda
Nefsini bilmeklige mev  f olan hizmet nedir (K. 1/4)

 air, bu d nyanın ne kadar al ak oldu una da de inmi tir. İ inde ya ad ımız k inatı yaradanın ger e ine varmamız gerekti ini, d nya malına dalıp a g zl  olmamak gerekti i  zerinde de durulmu tur.

C h-ı d ny  (65/4),   lem-i seyr n (68/2), efl k (77/3- 169/4), gerd n (81/4),   lem-i s fl  (97/1- 129/3),  sum n (101/4), kamer (116/5), den  d ny  (138/5), kesret-i   lem (138/6), kevkeb (140/1), bur  (140/1), kev kib (140/1), h r  d (151/2), seyy re (166/4),  f k (175/2- 63/2- 90/2),   lem-i k br  (191/I/2), m siv u'llah (197/VII/4), ink r   lemi (98/1), k 'in t-ı  sum n (137/6), r y-ı arz (176/1), r y-ı zem n (181/2),   lem-i ker-h ne (218/3).

 Ar a -i   lemde c n  dil-f r z n a glasun
Kevkeb-i burc kev kib i re her c n a glasun (G. 140/1)

Ke ret-i   lem i inde le zet almaz       n
Ol vi  li   r  sıyla gelmi em tenh ya ben (G. 138/6)

4.30. İnsan

4.30.1. Genel Olarak İnsan

K mil Divanı'nda insan unsuru tarihi ve efsanevi şahsiyetler d  ında  o unlukla “sevgili,     , rakip, a yar, z ht, sufi, h ce” gibi kl sik T rk  iiri tipleri etrafında te ekk l eden bir kadro i inde g r l r. Bu kadro i inde de   phesiz en  ok s z konusu edilen sevgili ve    ktir. Divan  airi g zeli ve g zelli i  iirinde idealize ederek ve m bala alı bir bi imde verir. Amacı, hayalin ula abilece i en g zele varmak ve h sn-i m cceredi/soyut g zelli i ortaya koymaktır (Dil in, 1986: s. 134).

H rs z (7/5), d   man (7/5), ged  (12/4), t ti me reb (24/3), vild n (41/5), bi-kesem (99/I/6), enbiy  (151/4), ehl-i zikir (50/4), ehl-i takv  (131/4), be er (53/4), ehl-i cin n (56/3), s lik n (73/1), ehl-i ma' rif (83/5), ehl-i     (86/1), ehl-i d ny  (86/2), bende (62/9), civ n (216/1), m rebb  (108/3), fitye (7/3).

H ned n-ı ehl-i     a bende oldu  K mil 
Giceler m tem id p bizler neh r n bilmeyiz (G. 62/9)

 irk-i m nkirlikden  z de id p ins n ider
Hem m rebb  H   -ı ekremdir efendim m r didim (G. 108/3)

4.30.2. Sevgili

Kl sik T rk  iirinin ba kahramanı olan sevgili,  iirlerde genel olarak  u  zellikleri ile s z konusu edilir: Sevgili, g n l m lk n n sultanı olmakla beraber onu elinde bulunduran ki idir.     a cefa  ektiren,     n  ekti i cefadan zevk alan,     ı sıkıntılara gark eden,

merhametsiz olan kişidir. Bazen âşığı rakiple kıskandırır ve bundan zevk alır. Âşığın ağlamaları ya da inlemeleri ona tesir etmez. Merhametsizdir. Âşık bütün bunlardan şikâyet etmez. Gerçek âşık, sevgiliden asla şikâyetçi olmaz ve ona her şekilde tahammül etmeye razıdır. Kısacası o; dert ve bela olsa da âşığın nazarında gül yanaklı, parlak aydır. Sevgilinin bulunduğu yer ise her zaman için gülbahçesidir (Alıcı, 2010: s. 92-93). Sevgili, Kâmil Divanı'nda çeşitli adlar altında geçmektedir.

Mahbûb (2/4- 39/5- 40/5), cânân (2/9), dildâr (2/10- 22/1- 62/1), ma'sûk (4/2- 9/1- 10/3- 44/2), 44/3), yâr (6/1), dil-güşâ (8/1), mehlikâ (8/3), habîb (12/3), dilberâ (22/1), şem'â (36/2), gül (38/1- 41/6), mâh-ı likâ (58/1), meh-rûy (83/1), gül-i zîbâ (100/1), dilber-i nâzik-ter (101/1).

Hüsn-i mir'âtıñ mücellâ eylemiş kudret ile
Öyle bir maḥbûba pür-yân olmışam yâ Rabbenâ (G. 2/4)

Geldi ol mâh-ı likâ 'îd eylesün ihvânımız
Zîkr ü tevḥîd eyleyüp ḥandân ola cananımız (G. 58/1)

4.30.3. Âşık

Klasik Türk şiirinde şair, rintlik ve ariflik vasıflarını taşıyan âşık tipini kendine mal eder (Şentürk, 1996: s.1). Bu şiirde şair daima âşık hüviyetiyle karşımıza çıkar. Âşık ise canını sevgilisine verecek kadar cömerttir. Sözünde duru ve sadıktır. Sevgiliden gelen her türlü eziyete katlanıp, ondan daima lütuf beklerse de göremez. Sevgilisi ile asla bir araya gelemmez. Âşık, sevgilinin cevri ü cefasına, tegafülüne ve kendisini en sonra hatırlamasına tahammül eder. Bütün bunlar, âşığın aşkını arttırır. Âşığın asıl başının belası sevgilinin rakibe meyletmesidir. Sevgili bu davranışıyla yoluna canını vermeye hazır olan âşığı üzüntülere gark eder. Âşığın üzüntüler içinde aşkı, daha da artar. Aşk ateşi ile bağırları dağlanan âşık, bülbüller gibi şakıyarak aşk derdini dile getirmeye başlar (Pala, 1998: s. 41, Alıcı, 1998: s. 148).

'Âşık (4/2- 9/1- 44/3), mübtelâ (8/1), râgıp (12/2), pervâne (36/2), mecnûn (40/4), bülbül (41/6).

'Âşık itmek cefâ ma'sûka âdet mi 'aceb
Yoksa 'aşkın mı terakkisine ḥüccet mi 'aceb (G. 9/1)

'Uḳde itdi 'aḳl u fikrim zülfine ol dil-güşâ
İtmem ârâm bir maḥḥalde mübtelâyım mübtelâ (G. 8/1)

4.30.4. Ağyâr

Ağyara lûgatta, "başkaları, yabancılar, bildik olmayanlar, âşığın rakîbleri ve rakîb" olarak mana verilmiştir (Şemseddin Sâmî, 1978: s.93). Kelimenin divanda kullanımı rakiple benzerlik arz etmektedir. Şair, ağyârı da rakip olarak görmektedir. Aslında âşık sevgilisinin yanında ve yakınında bulunan herkesi rakip olarak görmektedir (Alıcı, 1998: s.152).

Yâr içün ağyâra minnet eylerem meşreb bu ya
Minnet-i cânıma ḥidmet eylerem meşreb bu ya (G. 5/1)

Gayrı'nın şiirlerde geçtiği yerler:(12/10- 40/2).

Vaşl-ı dildāra duyulmaz tā-kıyāmet tā-ebed
Rāh-ı ʿaşqdan başka ğayrı ʿāşıkā rāhat mı var (Kıt'a 40/2)

4.31. Meslek İsimleri

Kâmil Divanı'nda aşağıda yer alan mesleklere yer verilmiştir. Özellikle de doktor anlamında tabîb terimi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra seyyaha da fazlaca yer verilmiştir.

Hekîm (3/9), tabîb (3/9- 7/4- 139/6), tabbâh (11/4), mutriba (24/1- 94/1), mellâh (25/5), bâğbân (34/6- 74/5), kemânkeş (68/2), müftî (79/4- 171/5), hüddâm (202/1), behzâd (195/IV/2), neccâr (115/4), mübâşir (118/8), nebbâş (128/4), sart (139/2), seyyâh (140/4- 55/3), etibbâ (152/2), perîhân (191/II/2), h'âce (152/2).

Hekîmâ gel ʿilâc eyle eger varsa hüner sende
Tabîbler cümlesin gezdîm didiler âh bu bî-edvâ (G. 3/9)

Eylerim püryân cismim hem harârât şems ile
Çünkü tabbâh bakmayınca yandı bütün hep kebâb (Kıt'a 11/4)

Bâğ-ı ʿaşqda bülbül-i şeydâ fiğân eyler ise
Neşʿe-i gulzarda kaldı bâğbân pâr pâr yanar (G. 34/6)

4.32. Kişi İsimleri

Şairin şiirlerinde kullandığı şahıs isimleri kendisi de dâhil olmak üzere şöyledir:

Kâmil (1/25- 2/11- 3/15- 10/2- 11/5), Fehmî (4- 81/5- 123/V/4), Sâlim Efendi (116/1), Ziyne (116/2), Sâbiha (116/2), Yezdân (116/4), Zekiye Hânım (116/5), Tâlisânî ʿâbîdî (194/V/1), Süleymân (191/IV/2), Abdürrahmân (216/5), Hz. Nevres Efendi (136/2), Şâh-ı Celâleddîn (136/4), Şerif Efendi (137/2), İsmâ'il Efendi (137/7), Muhyiddîn (125/3- 133/5), Celâleddîn (136/7).

Gelüp bir leb mücevherle didi târihini Kâmil
Kamer gibi ʿulûʿ itdi cihâna Zekiye Hânım (Kıt'a 116/5)

Âña tesmiyyedir Ziyne ile Sâbiha mahlaşdır
Hemân ʿömrin füzûn itsün cihânda ol Raḥmânım (Kıt'a 116/2)

4.33. Şeytan/İblis, Ruh

Allah'a asi olduğu için O'nun huzurundan kovulan ve rahmetinden uzaklaştırılan şeytan, beyitlerde nefis ile birlikte zikredilmektedir. Kulun kötü huyları ve çirkin vasıfları olarak tanım bulan nefis ve insanları hak yolundan azdırmak için çalışan şeytan vesvese kaynağıdır.

Şeytân (43/5- 77/2- 88/6- 123/III/3), iblis (192/III/2).

Böyle bir dünyâ-yı denîniñ mekrine aldanmayup
Vesvese-i şeytâniye aldanmasun nefsiñ senin (Kıt'a 88/6)

4.34. Ruh

Can, nefis, benlik olarak da adlandırılan ruh, tasavvuf ıstılahında insandaki bilen ve idrak eden latife olarak tanımlanır ve mahiyetini idrak mümkün değildir. İnsanda maddî, nebatî, hayvanî ve insanî olmak üzere dört çeşit ruh vardır. İnsanî ruh, insanı insan yapan, Allah tarafından üfürülen ruhtur. Buna ruh-ı azam da denir. Anlama ve düşünme bu ruhun özelliğidir. İlâhî hitaba muhatap olan, sorumluluk yüklenen ve mükellef olan da bu ruhtur (Uludağ, 1991: s. 552)

Rûh-ı âdem (204/3), rûh (43/1), nefes (43/1).

Dâ'im tevhîde giren meh şeh-i devrân gibidir
Rûh ile nefes arasında kişi sultân gibidir (G. 43/1)

METNİN ÇEVİRİ YAZISI

DİVÂN-I KÂMİL

Bismil'illâhi'r-raḥmānir'-rahīm

Destūr

1*

Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlün

1. Kā'inātiñ ḥalkına bā'is olan ḥikmet nedir
Yok iken bu 'ālemi var eyleyen şan'at nedir
2. Keşf olunmaz bir ma'ānīdür hele esrār-ı Ḥaḳ
Cümle eşyāniñ zuhūrundaki ol neş'et nedir
3. Aḥsen-i taḫvīmde insān ḥaḳ olunup esfele
Red olunmaḳlıḡa vardır bir sebep elbet nedir
4. Ma'rifet taḥşīl itmek 'ālem-i nāsūtda
Nefsini bilmeklige mevḳūf olan ḥizmet nedir
5. Çün ezelde nūr iken ol ḡadr-i şāniñ zededir
Bu 'anāşır bendine düşmekle hem zillet nedir
6. 'Ālem-i fānīye gelmekden murād bildiñ ise
"İrci'ī" emri ḥiṭābıyla olan da'vet nedir
7. Bu cihāniñ bī-esās olduğunu fehmi eyleyüp
Mülk-i dünyāya ḡarīş olmaḳlıḡa raḡbet nedir
8. Māl evlād fitne olduğına şüphe istemez
Naşş-ı ḳāṭi' ile şābit başḳaca ḥüccet nedir

*1 s.2

9. Rāh-ı Hāk zāhirdedir şer^c-i şerīf hükmi ile
Bunları terk eyleyüp ^cālemdaki bid^cat nedir
10. Manşib-ı cāhı talebde ^cömrini ifnā idüp
Hāk u ^cālemda ^caceb bu ma^cden-i kāsve nedir
11. Ehl-i tevḥīdīn kemāl ü faẓl āşikār iken
Böyle cem^ciyyetden ayāna sebeb nefret nedir
12. Bilmedi nādān olanlar şaḥib-i ^cirfān kadrini
Hem muşāḥib olsalardı bilse lezzet nedir
13. ^cĀkil iseñ olma gāfil bu musāfir-ḥānedir
Hep gelenlere göç iderler görmiseñ rihlet nedir
14. Bu cihāna bir nazar kıl çeşm-i inşāf ile sen
Senden evvelki gelenler nerededir ric^cat nedir
15. Hākīm-i muṭlaḳ olan Allah şorar a^cmāliñi
Rūz u şeb ^cişyān ile itdikleriñ tōhmet nedir
16. İstimā^c ile kelāmım ehl-i inşāfsañ eger
Kıl tefekkür bu cihānda çekdigiñ zaḥmet nedir
17. Giç bu varlık ^cāleminden maḥviyet bābıñ gözet
Ol zamānda fehm idersiñ sendeki ḡaflet nedir
18. Ehl-i ^cirfān meclisinde ma^crifet taḥşīl idüp
“Nefsini bil Rabbini bil” aña kim ḥilḳat nedir
19. Aç gözün aḥmaklık itme ḥāb-ı ḡafletden uyan
Hāk Te^cālā kullarına virdigi ni^cmet nedir

20. Bir avuç toprak değil mi halk olunmağa sebep
Hâzret-i halk-ı ʿâlem itdiği rahmet nedir

21. Neye kibr ü nene fahr eyler iseñ bilmem ʿaceb
Hayra yarar bir ʿamel yok sendeki kudret nedir

22. Nefsini tezlîl iderseñ Hâk seni ʿazîz ider
Dāʾimā eyle tevāzuʿ sen de bil ʿizzet nedir

23. Silsileñle iftiḥâr itme şakın beyhüdedir
Maʿrifet taḥşîl idüp de bilmeli rifʿat nedir

24. Bu kimiñ oğlıdır deyü şormazlar saña
ʿAmel-i şâlih olup da görmeli devlet nedir

25. Sen de insân olmak ister iseñ eger şor Kâmil
Zümre-i ʿirfâna dâhil olmağa gayret nedir

DÎVÂN-I KÂMİL

Bismil'illâhi'r-raḥmānir'-rahîm

2*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿAndelîb-i bâğ-ı hicrân olmışam yâ Rabbenâ
Gülʿizâr-ı mest ü ḥayrân olmışam yâ Rabbenâ

2. Müddet-i ʿömrüm içinde bir nefes güldürmedi
İştiyâk-ı ḥasret-i cān olmışam yâ Rabbenâ

3. Şîḥhatimden nâ-ümîd itmiş iken efkâr-ı ʿaşk
Ḥasteʿi sevdâya Loḫmân olmışam yâ Rabbenâ

---

* 2 s.4

4. Hüsni-i mir^câtıñ mücellâ eylemiş kudret ile
Öyle bir maḥbûba püryân olmuşam yâ Rabbenâ
5. °Uḫde itdi °aqlımı şimdi benim sevdâ-yı °aşḫ
Yüce maḥallerde meskân olmuşam yâ Rabbenâ
6. Sırrımı ifşâya bir maḥrem bulunur mı °aceb
Kûşe²-i ğamlarda pünhân olmuşam yâ Rabbenâ
7. Ḥamdüli'llâh çün yetişdi bizlere elṭâf-ı Ḥaḫ
Çok şükürler şimdi ḥandân olmuşam yâ Rabbenâ
8. Nisbet-i yârı iriṣdirdi baña bād-ı şabâ
Lezzet-i şevkimle şādân olmuşam yâ Rabbenâ
9. Rûzgârım rāh-ı cānāndan yine virdi ḥaber
Mürğ-i dil şaydına fermân olmuşam yâ Rabbenâ
10. Şevḫ-i dildârım ile devrân idüp rakş eyledim
Cümle °âlemlere seyrân olmuşam yâ Rabbenâ
11. Yâ İlahî ḥasb u °aşḫdan sen ayırma **Kāmili**
Cânımı cānāna ḫurbân olmuşam yâ Rabbenâ

3*

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

1. Yine cūş eyleyüp açdım süḥan fetvāsını cānâ
Nedir çekdiklerim bilmem teraḥḫüm eylesün Mevlâ
2. Perişândır derūnum pek tefekkür eylemez zihnim
Hemân ḥālim bilür Allah ki sırrım itmezem ifşâ

---

* 3 s.4

3. Gülistān içre olsam da yine maḥzūn olur göñlüm
Nevā-yı bülbul olsa da şafāyāb olmazam aşlā
4. Ne ʿaqlım eyledi idrāk ne fikrim faʿide viridi
Ġamiñ pīrahenin giydim ne itsün ḥʿāceʿ-i dānā
5. Ne gül bülbulsiz olmuştır ne bülbul gülsiz olmuştır
Ġaribem kaldım illerde gülüm kapdırmışam zīrā
6. Ne yerde kalmadı insān felekde hem melekler de
Perīşān ḥālimi görmüş baña cümle didi ḥayfā
7. Bilür mecnūn olan derdim ne dertdir bu benim derdim
Kanı Ferhād kanı Şirīn kanı Mecnūn kanı Leylā
8. Kanı ḥʿāce kanı vāʿiz kanı ʿābid kanı zāhid
Kanı kaḍı kanı müftī cemiʿān bizlere aʿdā
9. Ḥekīmā gel ʿilāc eyle eger varsa hüner sende
Ṭabībler cümlesin gezdim didiler āh bu bī-edvā
10. Görünce ḥālimi bilmiş ʿaceb var mı bu ʿālemde
Maʿārifet maʿdenī olmuştur sezādır zātına Ḥaḳḳā
11. Benem ol bülbul-i efṣaḥ benem şāḥib-sūḥan ammā
Şikeste-ḥāṭır olmuştur zebānım söylemez aşlā
12. Şaḳın zan itmesün aḥbāb benim ḥālim şikāyetdir
Ḥikāyetdir murādım hep şikāyet olmasun ḥāşā
13. Amān ḥālime luṭf eyle meded Allah meded Allah
Ḥalāş eyle beni yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ʿarşı kürsi aʿlā*

---

* 3/13b'nin vezni bozuktur.

14. Cenāb-ı Hāzret-i Allah hemān °afv itsün °iṣyānım
Kuşūrım ḥadden efzūndur bī-ḥaqq-ı sūre°-i Ṭā-hā
15. Nedir ḥikmet °aceb bilmem bu bir mümtāz-ı akrānken
Görünce ṭavrını **Kāmil** didim ḥayfā amān ḥayfā

4*

Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilün

1. İftirākıñ yakdı dil vīrāne mi āh Fehmiyā
Cisr-i ḳapandık da elvedā° āh Fehmiyā
2. Firḳatine ṣabr ola olsun mülākāt °an-ḳarīb
Böyledir ḳānūn-ı ma°ṣūk °āṣıḳa āh Fehmiyā
3. Cümlemize bir ḥüzün sizlere olmuş ṣad hezār
Oldı ḳālbūra müṣābih ol ciġergāh Fehmiyā
4. Ya°ni ḥasretgāh ile maḥzūn olup Ya°ḳūbveṣ
Yūsuf-āsā ṣabr eyle ola bir cāh Fehmiyā
5. Hep ḳarındāşlarla ḳaldık **Kāmilā** eytām gibi
İṣtibāhım ḳalmadı hiç ṣümme bi'llāh Fehmiyā

5*

Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilün

1. Yār içün aġyāra minnet eylerem meṣreb bu ya
Minnet-i cānıma ḥıdmet eylerem meṣreb bu ya
2. Ḥāl-i maḥzūniyyetim gördük de luṭf eyler ise
Ben daḥı ḳahrına ṣefḳat eylerem meṣreb bu ya

* 4 s.5

* 5 s.5

3. Ğonçe³-i gül hār içinde olduğına ğam yemem
Nisbet-i hālince rağbet eylerem meşreb bu ya

4. Pençe³-i aĝyāra düşmüş şūh-ı mümtāz-ı cihan
Himmet-i mürşidle sirķat eylerem meşreb bu ya

5. Münkirānıñ ıa^cnını ğuş eylemez hıç **Kāmilā**
Herkesiñ hālince ülfet eylerem meşreb bu ya

6*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Nāz iden ^cuşşāķ içinde şimdi yārimdir bana
Nāzına şabr itme kim hep böyle hālimdir baña

2. Rūy-ı handān gördüğimde başķa bir lezzet virir
Ġāh tekellüm ğah sūkūniyyetde cānımdır baña

3. Var iken mādem ki bende böyle sevdā yarası
Terkine kim nuşķ iderse o da zālildir baña

4. Bu ıarīk-i ^caşıkāndır vā^cizā pend diñlemem
Böyle bir sermāyedir ^caşķ hem de mālımdır baña

5. Kim ki ^caşķı bilmedi lezzetini hıç almadı
Kāmilā hālīñ bilenler işte ^cālimdir bana

7*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Bāĝ-ı hūsnüne irer bād-ı semūm eyler fenā
Şaħbaya muhtāç olursañ virmez edviyye devā

* 6 s.6

* 7 s.6

2. Eyle vaktinde timār bāğ dāl olmazdan evvel
Şoñra timār eylemek bir fāʿide virmez saña
3. Görmediñ mi fityeniñ meyvesini kim pek lezîz
Kart olunca maḥşûli maşrâfına itmez vefâ
4. Körpe bir fidânı ḥaşlar ise hemân ḥāzık ṭabīb
Kangı kalemde urursa tutmamağ olmaz aña
5. Terbiye it bāğı ki **Kāmil** küçüklükde hemân
Eyle düşmāndan viķāye girmesün hırsız aña

8*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿUḳde itdi ʿaql u fikrim zülfine ol dil-güşā
İtmem ārām bir maḥalde mübtelāyım mübtelā
2. Bāğ-ı ḥüsni ṭalʿatinden sünbüle nisbet virir
Gonceʿ-ı gülzār içinde mişline olmaz bahā
3. Geçdi keşret ʿāleminden varlığıñ itdi fenā
Maḥv idüp itdi kadāña eyledi ol mehlikā
4. Hem cihād-ı ekberīde ḥükmüni icrā idüp
Eylesün şāh-ı şehīdān ʿaşkına her dem ğazā
5. “Künt ü kenze” sırrını bilmek murād itdi ise
Salṭanat iḥsān ider elbet Cenāb-ı Kibriyā
6. Dest-i sākīden idüp nüş bādeʿ-ı ʿaşkı hele
Ḥāl-i sekrāniyyeti artmağdadır şubḥ u mesā

* 8 s.6

7. Defter-i ʿuṣṣāka gayrı yazdı **Kāmil** nāmını
Virdi şöhret ʿāleme hem beyn arz-ı ves'semā

9*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿĀşıkā itmek cefā maʿşūkā ādet mi ʿaceb
Yoksa ʿaşkın mı terakķisine hüc̱cet mi ʿaceb
2. ʿAşkı ʿāşık kaṭre iken baḥr-i ʿummān hīç gibi
Mevc ider hep nār-ı maḥbūb bu saʿādet mi ʿaceb
3. Her seḥer vaḳtinde bülbul nāle⁹ vü feryād ider
ʿAşkı gülden midir ancak yoksa şöhret mi ʿaceb
4. Zümregāh-ı ʿāşıkā ne itseler ḥālden suʿāl
Yalınız bir āḥ demek mi yok ḥaḳīḳat mi ʿaceb
5. Şūfiyā yan ʿaşka sen māni^c olma kimseye
Ṭab^cı zühdüñ bir riyādır bu da lezzet mi ʿaceb
6. Nār-ı ʿaşkıñ sende iken itme ṭamūdan ḥazer
Āteş-i düzaḥ ḥarāratı da şiddet mi ʿaceb
7. Vaşl-ı yāri kıl tefekkür dāʿimā sen **Kāmilā**
Kışşa⁹-i Mecnūn gerekse o da ʿibret mi ʿaceb

10*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Nār içün hep nār-ı ʿaşka yandıgım şebdir bu şeb
Hem daḥi sermest ü ḥayrān ḳaldıgım şebdir bu şeb

---

* 9 s.7

* 10 s.7

2. Şubḥa dek āh u enīnim ʿarṣa çıkmışdır benim
Dāl-ı ʿūbāda Ḥüseyni çaldığım şebdir bu şeb
3. Bāb-ı cennet fetḥ olur mı nāmını yād itmediñ
İsm-i maʿşūkımı bi'llāhi andığım şebdir bu şeb
4. Bilmedi lezzet-i ʿaşkı zāhidā tesbīh çeker
Sīne-şāfım ḥāl-i meste kandıgım şebdir bu şeb
5. Gün-be-gün zārıñ terakḳi **Kāmilā** olsun seniñ
Cismini ben baḥr-i ʿaşka şaldığım şebdir bu şeb

11*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Ğonceʿ-i gülden suʿāl itdim açılsun ğoncesi
Bād-ı bārid eyledi tesmīm deyüvirdi cevāb
2. Dāneʿ-i gendimi niçün ḥaş ögütmezdi ʿaceb
Rūzigārıñ şiddetinden yakdı seng-i āsiyāb
3. Fülk-i ʿaşka bād-ı bān itdim küşāde yürimez
Bād-ı şabā esmeyince oldu baḥr üzre ḥarāb
4. Eylerim püryān cismim hem ḥarārāt şems ile
Çünkü ṭabbāḥ bakmayınca yandı bütün hep kebāb
5. Bu muḥālif rūzigārdan **Kāmilā** itdim suʿāl
Ḥāl-i maʿşūk böyledir encām olur müsteṭāb

---

* 11 s.7

12*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülünMef^cülü/ Fe^cülün

1. °Uşşāk-ı cihān °aşkını eylerse hikāyet
Sen şanma şikāyet
2. °Āşık kişi ma^cşūkını görmeklige t̄ālib
Elbet ola rāğīb
3. Derdine devā itmege muhtāc mı t̄abībim
Āh öyle ḥabībim
4. Loḡmān dahı bulmazdı bunuñ şimdi devāsın
Ḥāşā ki gedāsın
5. °Ārif olayım dirseñ eger ḡāl ile olmaz
Kimsede bulunmaz
6. Bir mürşid-i Ḥaḡ emrine gir bakma girüden
Ayrılma sürüden
7. Bildire seniñ aşlını insān ne dimekdir
Baḡre içre semekdir
8. Ric^cat idegör aşlıña aḡlāḡ-ı ḥamīdle
Sen ḡalış edīble
9. Gel tevḡīde gir cān-ı göñül muḡkem olasıñ
Allahı bulasıñ
10. **Kāmil** bu imiş lezzet hemān ḡayrıya bakma
Bi'llāhi bırakma

---

* 12 s.8

13*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Feʿülün

1. Alā ey şāfiʿ-i rûz-ı kıyāmet
Şefāʿatle bize eyle ʿināyet
2. Nebîler hâtemi kıldı seni Hâk
Vücûduñ biz günahkâra hidāyet
3. Oğundı şāniña “levlāke levlāk”
Ki sensiñ maʿden-i bâğ-ı nübüvvet
4. Resuller ser-firāzısıñ bilā-şek
Teşekkür eylerim oldım ben ümmet
5. Yemm-i ʿişyānda koyma **Kāmilini**
Şefāʿat yâ Resûla’llāh şefāʿat

14*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Yār ile ağıyarı gördüm birbiriyle müttefik
Himmet-i mürşiddir ancak eyledir düşmānı dost
2. ʿilm-i edviyyesiniñ çāresin bilmez tabīb
Raḥm-ı ʿaşka mübtelāyım böyledir hicrān-ı dost
3. Āh-ı zārım ʿarşa çıksa fāʿide yok kimseden
İmtihāndır mürşidimden dāʿimā fermān-ı dost
4. ʿAşk ile işte Zelîhā bir zamān ḡamnāk iken
Nāʿil-i maḫşûdı oldu Yūsuf u Kenʿān dost

* 13 s.8

* 14 s.8

5. Biz gürūh-ı ʿāşıkānız kīl ü kâle bakmayız
Kāmilā olsa gerekir ʿāķibet sulṭān-ı dost

15*

Mefʿūlū/Mefāʿīlū/Mefāʿīlū/Feʿūlūn

1. Yakdı cigerim deldi emān ḥüznile firķat
ʿĀşık olalı kevn ü mekān ḥüznile firķat
2. ʿUşşāķa meger ʿādet imiş āteş-i hicrān
Ey dil çekelim rūz-ı Şabān ḥüznile firķat
3. Mātemde iken yaş yerine ķan döker idim
Ceyhūn gibi çeşmimden akan ḥüznile firķāt
4. Raḥm eyle meded ḥālīme ey şāhib-i meydān
Ṭāķat mı gelür bunca zamān ḥüznile firķāt
5. Kāmil bilinür şīʿriñ ile ḥāl-i taʿaşşuk
Mecnūn gibi āh eyle hemān ḥüznile firķāt

16*

Mefāʿīlūn/Mefāʿīlūn/Feʿūlūn

1. Vişāl-i rāh-ı Mevlādır ṭarīķat
Künūz-ı sırr-ı esmādır ṭarīķat
2. Hele insānı ḥayvāndan müfāriķ
İder ancak mücellādır ṭarīķat
3. Şerīʿatden şaķın nokşān bırakma
Şerīʿatsız hemān lādır ṭarīķat

---

* 15 s.9

* 16 s.9

4. Bu fazla lafzını nerden bulursıñ
Kişiy e farz-ı kübradır ʔarīkat
5. Elestü bezmini eyle tefekkür
Cevābı dürr-i yektadır ʔarīkat
6. ʔarīkatsız ḥaḳīkat yok cihānda
Hemān maʕrifet esrādır ʔarīkat
7. Ḥiṭāb-ı muṭmaʕiniyye bu nefsi
İder terbiyye ʕuzmādır ʔarīkat
8. Hele rāḍiye marḍiyye gürüḥı
Bütün anlara tütüyādır ʔarīkat
9. ʔarīkat emr-i mürşidde şebātdır
İder Kāmil pek âʕlādır ʔarīkat

17*

Fāʕilātün/Fāʕilātün/Fāʕilātün/Fāʕilün

1. Ğamzeʕ-i āhū ile āh söyledir dildār dost
Mest ü ḥayrān eyleyüp dāʕim ider bīdār dost
2. Bāğ-ı ʕaşḳda ʕandelibā her seḥer feryād idüp
Kuşeʕ-i ḥalvetde nāzır şimdilik gülzār dost
3. Levḥaʕ-i ʕaşḳı temāşā eylese ʔālib olan
Ḥālet-i sekrān mişāli ʕāḳıbet serdār dost
4. Hīç tefekkür eylemez ağıyār zihni ʕāşıkıñ
Kendi ḥükmüñ eylemez idrāk ancak zār dost

---

* 17 s.9

5. İtme şekvā **Kāmilā** sen hāl-i ʿaşqdan bir vakit
Yana yana mahv olunca gösterir envār dost

18*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. Ey kân-ı kerem ümmeti imdādına bāʿiş
Mücrim kûlunıñ şefkati şādânına bāʿiş
2. İns ile melek cümle cihân zâtıñ içündir
Bu kevn ü mekânıñ hele icādına bāʿiş
3. Hılkıyyeti āh bezm-i elest mirʾāt-ı Hudadır*
Nāʾil olanıñ ʿaşkıle ʿuşşākına bāʿiş
4. Ey nūr-ı Hudā ʿāleme teşrîf-i vücūduñ
Taşdıķ ideniñ dīnine imānına bāʿiş
5. **Kāmil** gibi hıç var mı ʿaceb ʿāşī-i ümmet
Bu kemteriniñ ʿafv ile ğufrānına bāʿiş

19*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Şaşıрма puşlayı ķapūdan muhālîf bādbān açma
Bu bir limān-ı keşretdir selāmet varṭadan gör geķ
2. Aķālīm rubʿ-ı meskūnı musahḥar eyleyüp durma
Metāʿ-ı tācire kıymet kesüp ğayrısını gör geķ

---

* 18 s.10

* 18/3a'nın vezni bozuktur.

* 19 s.10

3. Alāyış şehre aldanma yolundan girü kalursıñ
Hele kerbāndan ayrılma refīle dāʿim sür geç
4. Libās-ı fahre kapılma günüñ ahşāma qarībdır
Musāfir-ḥānedir zīrā hemān bir sāʿati kur geç
5. Şikāyet itme ey **Kāmil** cihānıñ ʿizz ü şānına
Esāsı yok kurı daʿvā dimekdir sen dahı ḥor geç

20*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Ḥāl-i fakrıñ itme iʿlān Ḥālıñ bilmez mi hīç
Cümleye inʿām idüp de ya saña virmez mi hīç
2. Gice gündüz nār-ı firḳatle yanup aḡlar iken
Raḥm idüp eşk-i sirişkiñ giceler silmez mi hīç
3. Şıdķile teslīm olup sen kesme ümmīd-i vişāliñ
Rāh-ı ʿaşķda bulunanlar ʿāķıbet gülmez mi hīç
4. Mekteb-i ʿirfān içinde “men ʿaref” den ders alan
“Mütü ḳable entemūtu” sırrına irmez mi hīç
5. Minnet-i cānına ḥıdmet eyleriseñ **Kāmilā**
Yāreʿ-i ʿaşķıñ nişānı ḳalbine girmez mi hīç

21*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Kişi insān olmaķ isterse cihānda pekçe güç
Bā-ḥuṣūş evvel degil şimdiki anda pekçe güç

---

* 20 s.10

* 21 s.11

2. Şüretā insān olup sîret münāfık gösterir
Kavli fi^cline muṭābık şu zamānda pekçe güç
3. Ādem olmak ister iseñ mekteb-i ^cirfāna gel
Tıfl iken sa^cy it ki zîrā şoñ kalanda pekçe güç
4. Zevk-i süfliyyātda kalma ey birāder ḥayf olur
Şāḥibi yok yalñız kalma yabānda pekçe güç
5. **Kāmilā** ḥıfz it metā^cıñ hem başîret üzre ol
Malını yağma idüp düşmān calanda pekçe güç

22*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Dilberā fāş itme sırrıñ dost-ı şādık-ı yāre aç
Açma ağıyāra şaķın illā hemān dildāra aç
2. İt temāşā ^cālem-i nāsūta bak ^cibret ile
Kudret-i şun^cı İlāhi inkār iden mekkāre aç
3. Nokṭa^a-i remli bilüp ^cilm-i ledün zan eyleme
Şūfiyā aḥkām-ı necm ü seb^ca^a-i seyyāra aç
4. Şanma zāhid Müslimānlık şavm u şālavat iledir
“Men ^caref “den ders alan bir şāḥib-i esrāra aç
5. Tāc ile ^cabā giyen hep şanma mürşid **Kāmilā**
Hānıkāhı ^cāşıkānda ma^cden-i ezkāra aç

---

* 22 s.11

23*

Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün

1. Gel ey zāhid tārīkat bābına gir de riyādan geç
Teannüd eyleme yāhu hele ḥubb u sevdādan geç
2. Enāniyyet ḥicābın çāk idüp dest-i tevāzu^cla
Faķir dervīşe yoldāş ol bu da^cvā-yı fenādan geç
3. Kemāl-i ehl-i kıyās idüp şakın iftiḥār itme
Netice yok bu cālemdede bütün cizz ü cihāndan geç
4. Ḥayālāt-ı cihān içre muḥabbet virme aḡyāra
Efendim rāh-ı cāşkıında fedāne eyle cāndan geç
5. Muḥabbet bādesin nūş eylesen bir dest-i **Kāmilden**
Ḥayāt-ı cāvidān bulsun vücūd tebdīl-i hevādan geç

24*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Muṭribā kānūn çal da diñlesünler her şabāḥ
Meclis-i cūşşāķda nāmıñ söylesünler her şabāḥ
2. Bāḡ-ı cāşķda gül^cizārıñ ḡoncası açılmamış
cAndelībler inkişāfıñ beklesünler her şabāḥ
3. Tūṭī^c-meşreb fütūḥāt-ı ezelde naḡmesi
Hep gürūh-ı cāşıķānlar iñlesünler her şabāḥ
4. Ehl-i diller cāşķ-ı ḥālāt ile meşḡūl oldılar
Vuşlat-ı cānān için hem aḡlasunlar her şabāḥ

* 23 s.11

* 24 s.11

5. Havz-ı dil-cū şerbetinden virse sākī **Kāmīle**
Zencīr-i ʿaşq ile muḥkem bağlasunlar her şabāḥ

25*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Nefsiñi terbiyyet eyle dü-cihānda gör felāḥ
Red idüp ahlāk-ı zemīm zātına irsün şalāḥ
2. ʿAsker-i aḡyāriyete hem it cihād-ı ekberī
Virile Ḥaḳdan saña hep nūr-ı zikriyle felāḥ
3. Mürşid-i Ḥaḳkıñ birine eyle teslīm kendiñi
Eylesün seni hemān-dem ḥazret-i pīre nigāḥ
4. Ders-i zikrīne devām it rüz ı şeb terk itme hīç
Bār-ı gāḥ-ı ʿuṣṣāk içinde bendiderler dü-cenāḥ
5. Ḳapūdān ol bu vücūduñ fülkine sen **Kāmīlā**
Emrine itsün iṭāʿat baḥr-i ʿuṣṣākda mellāḥ

26*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Bu sevdāyı muḥabbetden firār iden olur küstāḥ
Varup mülhid ḥuzūrında ḳarār iden olur küstāḥ
2. Kelām-ı mürşidi gūş eyleyüp tutmazsa nuṣḥuñ hīç
Münāfık sīretinden āḥ u zār iden olur küstāḥ
3. Tarīḳat rāhı taḥşīl itmesi bir şeyḥe muḥtācdır
Tekebbürle suʿāl itmege ʿār iden olur küstāḥ

---

* 25 s.12

* 26 s.12

4. Bulup bir mürşid-i dānā devām itmek daḥi şartdır
Şebāt itmez ise geşt ü güzār iden olur küstāḥ
5. Muḥabbet virme ey **Kāmilā** bu mekkāre dünyādır
Maḳām-ı süflīyi kendine dār iden olur küstah

27*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

I.

1. Māḥ-ı enver ṭal^catıñla oldı ^cālem dil-pesend
2. Sen şefī^cül –müznibīnsiñ kemterin āḥ itme red
3. Mücrim-i ^cāşīlere senden şefā^cat oldı va^cad
4. El amān yā Muşṭafā ümmetden olsun nāmım ^cad
5. Kıl şefā^cat yā Resūla'llāḥ baña senden meded

II.

1. Nūrıñ içün eyledi ḥalk on sekiz biñ ^cālemi
2. Bī-ḥisāb peygamberiñ oldıñ efendim ḥātemi
3. Evliyā vü aşfiyāñiñ cümlesiniñ rehberi
4. El amān yā Muşṭafā ümmetden olsun nāmım ^cad
5. Kıl şefā^cat yā Resūla'llāḥ baña senden meded

III.

1. Şānıña “levlāke levlāk” çün buyurdı Ḥaḳ seniñ
2. Vālideyninden ziyāde ümmetiñe şefḳatiñ
3. Dü-cihānda sāyebāndır müznibīne raḥmetiñ
4. El amān yā Muşṭafā ümmetden olsun nāmım ^cad
5. Kıl şefā^cat yā Resūla'llāḥ baña senden meded

IV.

1. Ben gedā-yı mücrimem iḥsāna muḥtācım amān
2. Ḥayra yarār yokdur a^cmālim muḳırram her zamān
3. Senden olmazsa ^cināyet ḥālim olur pek yamān
4. El amān yā Muşṭafā ümmetden olsun nāmım ^cad
5. Kıl şefā^cat yā Resūla'llāḥ baña senden meded

---

* 27 s.12

V.

1. Nice yüz biñ kerre yüz biñ ʿāşıkıñ var yâ Ḥabīb
2. Olsam ednâlardan ednâ şükr iderim yâ Mucīb
3. Bendegân-ı şâʿirândan işte **Kāmildir** ğarīb
4. El amân yâ Muşţafâ ümmetden olsun nāmım ʿad
5. Kıl şefâʿat yâ Resûla'llâh baña senden meded

28*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿĀleme behcet-nümâsıñ yâ Resûla'llâh meded
Maʿdilet şāḥib-vefâsıñ yâ Resûla'llâh meded
2. Yevm-i baʿşetde buyurdıñ ümmetî vâ ümmetî
Şâfiʿ-i rûz-ı cezâsıñ yâ Resûla'llâh meded
3. Zâtıñ içün iftiḥâr eylerdi cümle kâʿinât
Ḥâtem-i hep enbiyâsıñ yâ Resûla'llâh meded
4. Kiblegâh-ı ʿāşıkânsıñ sen ayâ bedrû'l-münîr
Şâh-ı maḥbûb-ı Ḥudâsıñ yâ Resûla'llâh meded
5. Yazma ʿāşî defterine **Kāmil-i** bî-çāreyi
Menbaʿ-ı ḥâcet-revâsıñ yâ Resûla'llâh meded

29*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Müşkil ey dil derde düşdüm el-amân yâ Rab meded
Ḥicr-i ğamla çäre buldım el-amân yâ Rab meded

---

* 28 s.13

* 29 s.13

2. Bir enîs-i hem-demim yok keşf-i rāz itmeklige
Âh idüp yüz yere sürdüm el-amān yā Rab meded
3. Bir muḥabbet şem^cine yanmaḳdayım pervāneveş
Ṭa^cn-ı zāhidāna güldüm el-amān yā Rab meded
4. Âh efendim ḥasretiñle şabra ṭāḳat mi gelür
Dün gice rū^yāda gördüm el-amān yā Rab meded
5. Mevc-i baḥr-i ^caşḳla ^cummāna ṭaldım **Kāmilā**
Rūyı dildāra döndüm el-amān yā Rab meded

30*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Meyl-i dünyā içre ben zaḥmetde ḳaldım yā Vedūd
Ḥākisār oldum amān miḥnetde ḳaldım yā Vedūd
2. Bir ṭarafım sūz-ı firḳat bir ṭarafım nār-ı ^caşḳ
Ben hevā-yı nefside şiddetde ḳaldım yā Vedūd
3. Rūz ı şeb ^cişyānımıñ hīç ḥadd ü pāyānı yok
Oldıgım ḡam-ḥāne³-i ḡurbetde ḳaldım yā Vedūd
4. İḥtiyār itdim diyār-ı ḡurbeti oldum cūdā
Çār-^canāşır cem^cile ḥayretde ḳaldım yā Vedūd
5. Cümle esmādan birisin **Kāmilā** evrād ider
Eyle teshīl-i umūr ^cusretde ḳaldım yā Vedūd

---

* 30 s.14

31*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Ḥamdü'lillāh dest-gīrim oldı sulṭān-ı Nakṣibend
Bendegān-ı mücrimīne itdi iḥsān Nakṣibend
2. °Āḳil iseñ sen de yāhu gel ṭarīḳe teslīm ol
Pertev-efzā-yı cihāndır nuṭḳ-ı bürhān Nakṣibend
3. Rāh-ı Ḥaḳḳı gözle dervīṣ “feḫkurū” emrīn bilüp
Melcā³-i dermān-ı °uṣṣāḳ pīr-i merdān Nakṣibend
4. Nūr-ı zikri naḳṣ idüp ḳalbiñ mücellā eylesen
Keşf ider esrārı her dem sırr-ı Sübhān Nakṣibend
5. Nakṣī iseñ Kāmīlā sen ḥatm-i ḥ³āce eyleyüp
Mürde cismiñ ḥay ider himmetle her ān Nakṣibend

TARİḤ-İ VİLĀDET

32*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Bāreka'llāh böyle bir maḥdūm-ı pāk-i gevheri
Eyledi iḥsān cenāb u ḥazret-i Rabbü'l-°ibād
2. Ḥazret-i °Oṣmān efendi cedd-i olmuşdır anıñ
Şāḥib-i faẓl-ı kemāldir nefsile eyler cihād
3. Zikr idüp ba^cde'd-du^cā nāmını iclān eyledi
İsmine dinsün Muḥammed maḥlaşı olsun Fūād

* 31 s.14

* 32 s.14

4. Şulb-i ʿācizden gelince şükr idüp ʿamd eyledim
ʿilm-i ʿirfān ile Allāh ʿömrini kılsun ziyād
5. Hakkā tefvīz eyledim her bir umūriyla hemān
Hayrile rızkın virüp itsün cihānda ber-murād
6. İftihārā yazdı **Kāmil** cevher-i tārīhini
Toğdı yümnile cihāna ʿömrümüñ vārı Fūād

33*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. ʿAşk āteşine yanmağa her-ḥān mütelezziz
Maḥbūb-ı ḥaḳīkī olana cānān mütelezziz
2. Kul bende olupitse de her emre iṭāʿat
Ḥandān olarak zevk ide sulṭān mütelezziz
3. Bir kaṭresini nūş idicek bāde³-i ʿaşkıñ
Mestāneligi gitmedi her ān mütelezziz
4. Ey şūfī şaḳın bizleri daḥl eyleme zinhār
Hep çekdigimiz āh ile efgān mütelezziz
5. **Kāmil** bu gice ʿaşk ile deryāya düşünce
Bī-çāre olup ḥāl ile ʿummān mütelezziz

34*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Şemʿa³-i ʿaşkıñ yanarsa tende cān pār pār yanar
Vaşl-ı cānāna irerse hep cihān pār pār yanar

---

* 33 s.14

* 34 s.15

2. Hāk-ı pāy-ı ḥazrete yüz sürmek iden ārzū
Şu^cle^o-i ʿaşkıyla artık ʿāşıkān pār pār yanar
3. Hüzni Ya^cķūb ḥasretinden āh enīn eyler iken
Mısr ilinde Yūsuf-ı Ken^cān hemān pār pār yanar
4. Rāh-ı sevdādan geçer zan eyleme sen zāhidā
Şunsalar peymāneyi sāķiyān pār pār yanar
5. Mest olup mestāne gel kim olma seccāde-nişīn
Bāde^o-i ʿaşkı iden nūş her zamān pār pār yanar
6. Bāğ-ı ʿaşķda bülbul-i şeydā fiğān eyler ise
Neş^oe^o-i gülzarda ḳaldı bağbān pār pār yanar
7. Kıblegāh-ı ʿārifāndır ʿayn şın ḳāf **Kāmilā**
Zıkr-i ismu'llāh idince müznibān pār pār yanar

35*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Bu şeb meydan-ı ʿaşķ içre benim cevlāngāhım vardır
Hūzūr-ı nezd-i mürşidde yine ārāmgāhım vardır
2. Beni bu faķr ḥālimden görüp ecvaf şanur aģyār
Gūlistān-ı muḥabbetde nice meydāngāhım vardır
3. Mūnāfıķ mūnkiriñ ṭa^cnına incinme şaķın aşlā
Ṭarīķ-i şāh-ı Nakşīye benim teslīmgāhım vardır
4. Ğubār-ı yāy-ı ehlu'llāh sürünce dīdeme sürme
Ziyā-yı çeşm-i ekhelden bütūn seyrāngāhım vardır

---

* 35 s.15

5. Tārīkat bābına hīdmet idüp **Kāmil** hāzer itme
Benim Hakkı gibi mürşidden istimdādgāhım vardır

36*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. cĀşıkānıñ hāl-i cāşkı düşse istiğrāka ger
Farğa gelmezse hemān Mecnūn gibi sevdā nedir
2. Şemcāya kendin yaķar pervāneyi görmez misiñ
Her seherde nāle³-i giryān bülbul ü şeydā nedir
3. Ehl-i hālīñ hālīni fehmi eylemez hīç ehl-i kāl
Çünkü bilmez yok yere beyhūde bu ğavġā nedir
4. “Feżkurūni” āyeti tefsīrini bilmiş iken
Cehri ihfādan sebep cālemdaki da^cvā nedir
5. Māsivādan geçmedin **Kāmil** bilinmez sırr-ı cāşķ
On sekiz biñ cālemi seyrān cānķā nedir

37*

Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün

1. Yine geldi bahār māh-ı küşād oldu bütün eşcār
Nāzar kılmaz buña cībret ile illā “ulū’l-ebşār”
2. Açılmış dürlü nigāmīz şükūfe bāġ-ı bostānda
Temāşā eylesün cümle gerek yār u gerek aġyār
3. Hemān cinsile ünsiyyet ider hılķıyyetin icrā
Hilāf-ı cins ile olmaz açar mı serv hīç ebhār

---

* 36 s.15

* 37 s.16

4. Kimi meyve kimi sünbül kimisi aḥzer olmuşdur
Gülüñ de kıymeti ancak hemān kendindeki ol ḥār
5. Hele efkār-ı zıhn itseñ ḥaḳıḳat ḥāle ey **Kāmil**
Bilinmez sırr-ı şun^cu'llāh meger mekşūf ola esrār

38*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Mürğ-i dil bülbül mişāli ^cāşık oldu bir güle
Şanmañız Mecnūn gibidir şimdi Leylā ḳandadır
2. Eyledi ta^clīm-i ^cāşkı yanmağa pervāneden
Şem^cā āteş ^carż olunca sırr-ı sevdā ḳandadır
3. “Kün” ḥiṭābı şādır oldu ḥalk olundu Kā^cināt
Eyledi da^cvā-yı iḳrār emr-i Mevlā ḳandadır
4. “Künt ü kenz” açun buyurdu bil ḥaḳıḳat ḥālini
^cĀlem-i şuḡrā içinde cemi^c kübrā ḳandadır
5. Şān-ı insāniyyet ancak “men ^caref”dir **Kāmilā**
Kendini bilmezden evvel Ḥaḳḳa da^cvā ḳandadır

39*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Ey göñül bir derde düş kim vuşlatı ḥandān olur
Raḥmı yok aḡyār olursa raḡbeti zindān olur

* 38 s.16 : Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 39 s.16

2. Bir çiçekle olmadı yaz bu da bir meşhūr kelām
Rāyiḥa şādık olursa hep giyāh gülşen olur
3. Dil nevāziş iltifāta bakma resmīdir hemān
°An-şamīmü'l-ḳalb muḥabbet cān içinde cān olur
4. Yine sevdā başka şeydir aşlını bilmek gerek
Zerre miḳdārı derūnda bir °azīm hicrān olur
5. Biñ yere virme muḥabbet aldanursıñ **Kāmīlā**
Öyle bir maḥbūb sev kim derdine dermān olur

40*

Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilün

1. Mübtelā-yı derd-i °aşkıñ meşrebi bī-ḳayd olur
Çekmesi rahmetdir ancak zahmete tākāt mi var
2. Vaşl-ı dildāra duyulmaz tā-ḳıyāmet tā-ebed
Rāh-ı °aşḳdan başka ğayrı °āşıḳa rāḥat mı var
3. Hem turūş rüy yakma zāhid bu da bir demḥānedir
Ḥāl-i °aşḳ ma°lūm olunca şormağa ḥācet mi var
4. Kimle işbāt eylesün bir sırr-ı Ḥaḳdır söylemez
°Āşıḳa mecnūn dirler böyle bir °ādet mi var
5. Sevdi **Kāmīl** terk olunmaz böyle bir maḥbūb kim
Görmedim bi'llāhi mişlin böylece ḳāmet mi var

---

* 40 s.17

41*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün
 (Fā^cilātün) (Fa^clün)

1. Bilseler ḥāl-i perīṣānımı her cān ağlar
 Hicr ü ğam u miḥnet ile hep baña iḥvān ağlar
2. Nice biñ derd ile āh eyler idim şubḥ u mesā
 Raḥm idüp ḥālime bi'llāh daḥi düşmān ağlar
3. Rūz ı şeb vuşlat itmekde tefekkür zehnim
 Bu derūnumdaki āteşlere yārān ağlar
4. Eger olmazsa temāşā-yı cemāl-i yāriñ
 Bāğ-ı firdevsde olan ḥūr ile ğılmān ağlar
5. Yalıñız ni^cmet-i cennet baña duzaḥ gibidir
^cArş ı kürs levḥ-i kalem hem daḥi vildān ağlar
6. Hele gör bülbül-i şeydādaki ^caşkı güle şor
 Muṭṭali^c olsa eger ḥāline bostān ağlar
7. Bu da taqḍīr-i Ḥudādır ḥindemiz girye olur
 Seni **Kāmīl** daḥi gördükde perīṣān ağlar

42*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Rāh-ı maḥşūda hemān üç ḥarf ile nā^ṣil olur
 Rehberi Ḥaḳ olursa māsivā zā^ṣil olur

---

* 41 s.17

* 42 s.17

2. Māye³-i ʿaşkıla bilinür ʿālemiñ aşlı hemān
Şorma sırrı zāhide sen küfrine kı̄ʿil olur
3. Bilmedi şūfi ne itsün ʿaşkıñ encāmını hīç
Anıñ içün ʿaylasāna cümlesi māʿil olur
4. Noktası düşse derūna geşt ü güzār eyledir
Kesb-i ʿirfāniyetiñ taḥşīline sāʿil olur
5. Keşreti terk eyle **Kāmil** vahdeti bulmak içün
Zerre miqdārı muḥabbet vuşlata ḥāʿil olur

43*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Dāʿim tevḥīde giren meh şeh-i devrān gibidir
Rūḥ ile nefes arasında kişi sulṭān gibidir
2. Mürşide eylese teslīmiyyetin şıdkıla ger
Şeyhiniñ nuṭkı mürīde daḥı bürhān gibidir
3. Zıkr-i tevḥīd ile terbiyye iden nefsi ar
Olmaz ʿilletde vücūdı gūyā Loḳmān gibidir
4. Rūḥ-ı ḥayvāniyetiñ kır olma esīr-i aḡyār
Ola maḡlūb saña nefsiñ ʿaynı düşmān gibidir
5. Rūz u şeb zikre vücūdıñ hele ḥaşr it **Kāmil**
Zevk-i dünyāya kapılma saña şeyṭān gibidir

---

* 43 s.18

44*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Bu dem dīdār-ı ^cuṣṣāḳdan cemāliñ seyr idüp baḳar
Derūnı nār-ı ḥasretten çeker pūryān olup baḳar
2. Ṭarīḳ-i nāz ile ma^cṣūḳına bilsen ki her n'eyler
Kemāl ile muḥabbetden hemān dem serpilüp yatar
3. Giremez ^cāṣıḳı ma^cṣūḳınıñ mā-beynine kimse
Görünce ṣūfī bu ḥālī hemān ābdest alup kaçır
4. Bunuñ lezzetini zāhid eger bilse idi ṣāyed
Muḳaddem zūhdile misvāk ile tesbīḥi atar
5. Ḥaḳīḳat ^caṣḳına nā^oil olursıñ **Kāmilā** encām
Muḥabbet itdigi şey^oe kişi elbette ki çatar

45*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Döner çarḥ hemān evḳāt-ı ^caṣr üzre bu devrāndır
Kişi ḡamnāk dahı olsa hele encāmı ṣādāndır
2. Libās-ı faḥr ile geṣt ü güzārıñ saltanat şanma
Hemān hırḳa giyüp lā-ḳayd olan elbetde sulṭāndır
3. Mūnāfıḳ sīretin red it şıfāt-ı ḥayvān ile ḳalma
Helāk eyler ise destile her kimse o insāndır
4. Hele bir mūrşide ḥidmet idüp terbiye it nefsiñ
Girüp bu dām-ı tevḥīde ṭarīḳ-i rāh-ı ^cirfāndır

* 44 s.18

* 45 s.18

5. Cihānıñ ʿizz ü şānını görüp meyl itme ey **Kāmil**

Bu bir dünyā-yı ḥādişdir gerekir şoñı vīrāndır

46*

Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilātün/Feʿilün

(Fāʿilātün)

(Faʿlün)

1. ʿAşq oduyla yanar ʿāşık yine sultān gibidir

Kaṭresi mevce gelince yaʿni ʿummān gibidir

2. Hele bir nār-ı tarīķde bulunursa ʿāşık

Dahı maʿşūķına cevri itmesi iḥsān gibidir

3. Seni maḥzūn u mükedder görür ise şāhım

Akıdur dīdeden eşkiñü gūyā bārān gibidir

4. Rāh-ı ʿaşq başķa tarīķdir bilemezsiñ şūfī

Görünüşde öyle zāhir saña ʿişyān gibidir

5. Ağla **Kāmil** gice gündüz ḥasretiyle yāriñ

Ola yūsri bir ʿusriñ işte bürhān gibidir

47*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Nefsini ıslāḥ idüp pāk eyleyen hep tevbedir

Ḳalbini tenvīr feraḥnāk eyleyen hep tevbedir

2. Eyle teslīm kendini bir mürşid-i dānāya sen

Zenbīniñ eşvābını çak eyleyen hep tevbedir

* 46 s.18

* 47 s.19

3. Nefs-i emmāre ğurūriyyet gelür ḥālī odır
Aşlına rüccat idüp ḥāk eyleyen hep tevbedir
4. Terk idüp bed-ḥālını taḥşīl-i istiğfār eyle
Ṭab^c-ı murdārını ğamnāk eyleyen hep tevbedir
5. **Kāmilā** gel tevbe eyle zenbini ikrār idüp
Kūh-ı Kāf olsa helāk eyleyen hep tevbedir

48*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Ṭarīkat şāḥibi takvāda olsa ^cāşıkān eyler
Geçer nefsiñ hevāsından gice gündüz zamān eyler
2. Bu zikriñ zevkini alsa göñül terk eylemez aşlā
Bütün ağıyarı red ile o anda kesb-i şān eyler
3. Bu rāhda şıdkını muḥkem iden yolda kalur mı hıç
Hemān maṭlūbına nā^oil olup ṭayy-ı mekān eyler
4. Şakın kim dāmeni şeyhini bırakma nuşhını diñle
Eger ḥayvān daḥı olsa ānı ol ^cāşıkān eyler
5. Buña ḥācet mi istedi lāl saña **Kāmil** hele ğayrı
Nażar itse nice mülḥidleri hep Müslimān eyler

49*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. El-amān yā destġir ^cişyānda kaldım yā Ğafūr
Nefsime tābi^c olup ṭuġyānda kaldım yā Ğafūr

---

* 48 s.19

* 49 s.19

2. Var mıdır müznib günāhkār bu cihānda ben gibi
Gice gündüz āh ile giryānda kaldım yā Ğafūr
3. Luṭf idüp eyle şefā^cat yā Şefi^ca'l-müznibīn
Raḥmete muḥtācam amān püryānda kaldım yā Ğafūr
4. Nefs-i zālīm eylemiş zabṭ bu vücūdum şehrinin
Olmadım insān ḥaḳīḳat ḥayvānda kaldım yā Ğafūr
5. Yā İlāhi mağfiret kıl ʿāşīdir **Kāmil** kuluñ
Zēnbimiñ ta^cdādı yok ḥayrānda kaldım yā Ğafūr

50*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Ey gönül ārzū idersiñ vāşıl-ı Ḥaḳ olmağı
Ğāfil olma nevm-i ğafletden uyan vaḳt-i şehir
2. Her bir ā^czā ile zıkr it ol vaḳitde şıdkıla
Cümle ʿuşşāka sebep oldu hemān vaḳt-i şehir
3. Zümregāh-ı ehl-i ʿāşıkdan olam dirseñ eger
Ḥābı terk it ağla dā^cim her zamān vaḳt-i şehir
4. Nisbet-i yārdan ḥaber virse gerek bād-ı şabā
Ehl-i zıkrīñ ʿaşkına virdi nişān vaḳt-i şehir
5. Nefse rāḥat vormeyüp **Kāmil** hele vuşlat gözet
ʿĀşıkānıñ derdine olur dermān vaḳt-i şehir

* 50 s.20: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

51*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. ʿĀşık-ı şūrīde-dil ʿaşkıla her bār āh ider
Her seher bülbul mişālī bāğ-ı gülde āh ider
2. Vaşl-ı dildāra irişmek istiyenler dāʿimā
Vārını hem yoğını terk eyleyüp hem-rāh ider
3. Terk idüp vāriyyetiñ aşlına rüçʿat eyleyen
Bu vücūd iklīmine hükmile rūhıñ şād ider
4. Nefs-i ğaddārıñ şirārından emīn olmaz iseñ
ʿĀķibet varṭāya uğrar şöñra çok eyvāh ider
5. Kāmil bulmak dilerseñ iki ʿālemde cennāt
Emr-i mürşidde şebāt it vaşl-ı Ḥaķ bi'llāh ider

52*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Ey raķīb bed bakma yārim şimdi tenhālardadır
Āteş-i ʿaşkıla dāʿim yüce sahrālardadır
2. Sūzinākdan beste bulup dost deyüp mevāl okur
Zikru'llāh-ı fikr-i Mevlā böyle sevdalardadır
3. Giceler tā-be-seher maṭlūbına vuşlat diler
Allah Allah faşbir emri ile daʿvālardadır
4. Vaķti gelmezden muķaddem bir mesāʿī var mıdır
Kāziḥāndan buldı fetvā ķul fetvālardadır

* 51 s.20

* 52 s.20

5. Yâ İlâhi nûr-ı Aḥmed ḥürmetine rahmet it
Kâmilâ düşmân ile her demde şekvâladadır

53*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Nokṭa²-i vâḥidle ḥalk itdi cihânı Lem-yezel
Kendini ol nokṭada bul sâlik-i ḥaḳḳ iseñ eger
2. İftihâr itme cedd-i emcâd eyle ismiñ ile
Dâmenin tut mürşidiñ senden saña virsün ḥaber
3. Şavm eyle şalât ile oldum ḥalâş zan eyleme
Râh-ı Ḥaḳda sen şebât it ḳalbine eyle naẓar
4. Ben cîbâdetde ḳuşûr itmey deyü itme cînâd
Şümme bi'llah yokdır encâmı necâtıñ ey beşer
5. Dest açup gözyaşıyla eyle amân sen Kâmilâ
Vaşl-ı Ḥaḳḳa başḳa çâre bulmadı hîç kimseler

54*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Ḥâne²-i câşkımda ey dil var mıdır nârdan eşer
Yandı cismim buna âteşdir ayâ virsiñ ḥaber
2. Derd-i câşkıñ merheminden bir varak şerḥ idemem
Vuşlat-ı yâri temâşâ eylerem ben her seḥer
3. Şanma kim seylân iden câlemden Nildir yâ Furât
Eşk-i çeşmim ḳaṭresinden cemc olup akup gider

* 53 s.20: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 54 s.21

4. Zāhidā seccāde üzre dāʿima tesbīḥ çeküp
Bilmedi maʿnā-yı ʿaşkı didiler ayne'l-ḥazer
5. Kāmilā meyḥor-ı ʿaşkı kıl ü kâle bakmazam
Olmışam seyyāḥ-ı ʿālem bu cihānda ser-te-ser

55*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Bu şeb bir bāğ-ı ʿaşk içre öter bir bülbulüm vardır
Ānı ʿāşık idinmiş kendüne gonca gülüm vardır
2. Şükûfe oldu rengāviz bahār eyyāmıdır zîrā
Virir hem nisbet-i yāri açılmış sünbülüm vardır
3. Bütün geşt ü güzār itdim bulunmaz derdine çāre
Yine seyyāḥ olup gezdim yedimde keşkülüm vardır
4. Bu rütbe sūrʿat-i seyrim hecʿin ʿālemde bir şey mi
Süvār olmak için ḥāzır güzel bir düldülüm vardır
5. Şeb-i yeldā mürûr itdi yine ḥāb-ı nāzda mı Kāmil
Uyandırmaklığa ʿuşşākı ancak gulgulüm vardır

56*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. İdebilmem ki taḥammül bu cihān oda yanar
Eylesem āh-ı derūndan āsumān oda yanar
2. Kaptadı ʿālemi āhım hicr-i yāriñ elemi
Şad hezār ʿāşık-ı şūrīde nişān oda yanar

---

* 55 s.21

* 56 s.21

3. Beni fir̄katde koyup cenneti mekân itme
Âh u zârım işidüp ehl-i cinân oda yanar
4. Vuşlatıñ ni^cmetini eyleme benden dūr hîç
Nâm u şânım bu tecellîde hemân oda yanar
5. **Kâmilâ** sen yanadur ^caşkıla Hâk' da dâ^oim
Diyeler hep hele bir günde fülân oda yanar

57*

Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilün

1. Pend-i mürşid dâ^oimâ rāh-ı delâlet gösterir
Şeyh-i ekber mişl-i envâ^c-ı kerâmet gösterir
2. ^cAql u idrâki olan ezkâra ragbet eylesün
Hâk Te^câlâ ^câkıbet dürlü sa^câdet gösterir
3. Nefy ider harf-i nefîle der-^caķab işbât ider
Allah Allah zıkr idince çok selâmet gösterir
4. Bilmedi nādān olanlar lâ nedir illâ nedir
Behre-dārān rüyınıñ nûrı beşâret gösterir
5. Hâmdülillāh şâ^cirâne söyledim bir nev-ğazel
Kâmilâ nazm-ı selîsiñ pek faşâhât gösterir

58*

Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilâtün/Fâ^cilün

1. Geldi ol māh-ı likā ^cîd eylesün ihvānımız
Zıkr ü tevḥîd eyleyüp ḥandān ola cānānımız

* 57 s.22

* 58 s.22

2. Nefs-i bed-gerdār maḵhūr eyle ḡālib olmasun
“Faḏkurūnī” āyetiyle zebih olur ḡurbānımız
3. Pend-i mürşidle ʿamel kıl sālik-i şādık iseñ
Ḥacc-ı ekber sālıdır bīhūde degil seyrānımız
4. Rāh-ı maḵşuda irem dirseñ eger ḡalma girü
Vaşl-ı dildār çok ḡarībdir göç ider kerbānımız
5. Ḥasret-i mürşidle yanup ʿaşḡa girseñ **Kāmilā**
Dāmen-i Ḥaḡḡı bırakma dīnımız ĩmānımız

59*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Vāşıl-ı cānān olanlar ḡayrı cānān istemez
Gülʿizār-ı vuşlatından ḡūri ḡılmān istemez
2. Lezzet-i ʿaşḡıñ şarābın ḡün ezelden itdi nūş
Ol ḡayāt-ı cāvidāndır şimdi Loḡmān istemez
3. Şūfiyā vāḡıf olamaz sırr-ı ʿaşḡ maʿnāsına
Ders-i āḡerdir bu ʿaşḡ kim buna bürhān istemez
4. Kendi ʿaşḡıla yanup ḡalvet-nişīn ʿāşıkān
Zevḡ-i seyrāngāh-ı engūr ḡaşra seyrān istemez
5. Hicr-i yāre it taḡammül **Kāmilā** sen rūz ı şeb
Cilvegāh-ı ʿāşıkandır sürʿat-i şān istemez

---

* 59 s.22

60*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Ḥubb u ʿaşkı māsivādan pāk iderse ehl-i ʿaşk
Cān u bāş üzre efendim kâʿil olmuşlاردانیز
2. Feyż-i ʿaşkı bahş ider ʿāşıklara eyle ʿaleb
Dest açup Allah deyüp āh māʿil olmuşlاردانیز
3. Biz ḥarābāt ehliyiz tevḥīd iledir kārımız
Zīnet-i dünyāya ğayr u ḥāʿil olmuşlاردانیز
4. Cān u bāş terk eyleyüp teslīmiyyet göstermişiz
Bāb u mürşidde ʿurup biz sâʿil olmuşlاردانیز
5. Ehl-i zāhid daḥl iderse şüphe itme **Kāmilā**
ʿAynı şın kâf-ı ḥaḳīḳate nāʿil olmuşlاردانیز

61*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Ḥamdü'lī'llah bāġ-ı cennetden nişāndır zikrimiz
Himmet-i mürşidle nisbetle beyāndır zikrimiz
2. Var mı hīç aḥkām-ı şerʿa bir muḥālif resmimiz
Hep meşāyiḥ meclisinde rāyigāndır zikrimiz
3. Cümle erbāb-ı maʿārif gelsün itsün tecrübe
Sāyeʿ-i pīrānda dāʿim pek ʿāyāndır zikrimiz
4. Ḥaḳ ile nā-ḥaḳkı tefrīḳ eylemek müşkil midir
Ur miḥenge ʿıḳsun aġyār baḳ ne şāndır zikrimiz

* 60 s.22: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 61 s.23

5. Mürşid istimdād ile bi'llahi bakır altun olur
Korkma **Kāmil** eyle i'clān °aşıkāndır zikrimiz

62*

Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilün

1. Şevk-i dildār-ı muḥabbetden hicābın bilmeyiz
Māsivāyı terk idüp ğayrı kelāmın bilmeyiz
2. Biz gürūh-ı °aşıkāna pend olmuşlardanız
Şūfiyā leb debredüp aşlā maḳālīñ bilmeyiz
3. Cām-ı °aşkı dest-i mürşidden içüp medhūş iken
Va°az-ı dersiñ itmeyüp gūş zūhd ḫālīñ bilmeyiz
4. Zāhirā °uryān gezüp şanma bizi sen kimsesiz
Bāṭınā sulṭān-ı °adliz başka cāhın bilmeyiz
5. Dersimiz °uşşāk içinde kulhuva'llahu aḫad
Birligiñ taşdıķ idüp ğayrı celābın bilmeyiz
6. Sırr-ı Ḥaḳdır rāhımız °aşk iledir īmānımız
Ḥaḳ ile Ḥaḳka yakīniz zād rāhın bilmeyiz
7. Şöhret-i şān-ı neseb zāt-ı zamāna bakmayız
Ḥāne°-i °aşkında şābit mā°adāsın bilmeyiz
8. °Ayş-i dünyā keşretine iltifāt göstermeyiz
Biz hemīşe ehl-i zikriz cāh-ı mālın bilmeyiz
9. Ḥānedān-ı ehl-i °aşka bende olduk **Kāmilā**
Giceler mātem idüp bizler nehārın bilmeyiz

---

* 62 s.23

63*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Yanup çün nār-ı ʿaşka ben fiğānım artar eksilmez
Ğam-ı hicr-i güle her dāʿim nişānım artar eksilmez
2. Hele bu āh ile zārım bütün āfāka çıkmışdır
Nihāyet yok benim evrād-ı zebānım artar eksilmez
3. Menem ol aḥḳar u kemter menem ʿāşıqlara ḥādım
Menem sevdākeş-i mürşid zamānım artar eksilmez
4. Menem hem mūr-ı az^caf kim melih yayıñ Süleymāna
Çeküp naḳdīm ile himmet-keşānım artar eksilmez
5. Zamān-ı vaḳtiyle **Kāmil** ʿaşkı Hūdan almışdır
Çalup bir nāy şadāsıyla kemānım artar eksilmez

64*

Müstef^cilün/Müstef^cilün/Müstef^cilün/Müstef^cilün

1. Mecnūn gibi şubḥ u mesā artırırım efgānımız
ʿAşḳ āteşiyle yanmada şūfī bütün ebdānımız
2. Zāhid riyāyı işlemem ḥāşā kelāmıñ diñlemem
Kaşr-ı mülūkı istemem yeter bize viranımız
3. Bāğ-ı muḥabbetde amān gel turalım biz bir mekān
Bülbül ile memlū hemān şimdi hele bostānımız
4. Münkir münāfıḳ n'eylesün her dem yine daḥl eylesün
Eṭvārımız hīç bilmesün pek āşikār nişānımız

* 63 s.23

* 64 s.24

5. Aḥvāl-i ʿuṣṣāk bellüdir derūnları hep tellidür
Cümle seḥāvet eylüdür yüce olur erkânımız
6. Biz “faḫrî faḫrî” giymişiz himmet yerinden almışız
Her bir taraftan ṭalmışız elân olur iḥsânımız
7. **Kāmil** seniñ bu şoḥbetiñ ʿuṣṣāk iledir ülfetiñ
Elḥamdüli’lilahi hüccetiñ dost iledir îmânımız

65*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Sāye²-i mürşidde bulduk vüsʿati Bektāşiyiz
Ḥānḳāh-ı pīrde itdik ḥidmeti Bektāşiyiz
2. Ḥazret-i ḥünkār efendim bendesiz bendesi
Ḥaydar-ı kerrārdan aldık nisbeti Bektāşiyiz
3. Meşrebimiz lâubāli hem mürāʿî degiliz
Mest-i ʿaşkız itmeyiz terk sünneti Bektāşiyiz
4. Virmeyiz meyl muḥabbet cāh-ı dünyāya ebed
İḥtiyār itdik cihānda ʿuzleti Bektāşiyiz
5. Heft iḳlīm çār kūşeye dest uzatdım **Kāmilā**
Ḥamdüli’lillah bunda bulduk ʿizzeti Bektāşiyiz

---

* 65 s.24

66*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

I.

1. °Āşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn
2. °Ārifin dîdârı sensiñ yâ Useyn
3. Mâhitâb nûr-ı esrâr-ı Hudâ
4. Vâşılın dîdârı sensiñ yâ Useyn

II.

1. Zümregâh-ı °āşıkânıñ melce°i
2. Hem füyûzât-ı İlâhi menba°ı
3. Teşnegân-ı °aţşâne °aşkın maḥremi
4. °Āşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn

III.

1. Cümle °uşşâk saña oldı °āşıkân
2. Luţf idüp maḥzûn bırakma el-amân
3. İşte iḥsânıña muḥtâç bendegân
4. °Āşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn

IV.

1. Aşlı Qarâni olupdır şöhreti
2. Yemen elinde göründi behceti
3. Faḥr-i °âlem itdi tevdî° ümmeti
4. °Āşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn

V.

1. İşrine giden za°îf serdâr ola
2. Ni°met-i peygâ ile himmet bula
3. Destgîr ol °āşî°-i Kâmil kula
4. °Āşıkın serdârı sensiñ yâ Useyn

---

* 66 s.24

67*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Meclis-i ʿuṣṣāka yārim ḥayli müddet gelmemiş
Ṭavr-ı efʿāline aṣlā raḥm-ı şefkat gelmemiş
2. Eski ḥālın terk ider zan eylemişdim nuṣḥ ile
Pendimiñ teʿşiri nerde hīç muḥabbet gelmemiş
3. Bir ṭaķım aġyār ile ünsiyyeti artmaķdadır
Ṭabʿınıñ bed-ḥāline ḥālā da nefret gelmemiş
4. İhtirāz itmez mi aya ʿāşıkānından ʿaceb
Sālim olmaz mı saña dost vaķt-i ülfet gelmemiş
5. ʿAşķ-ı yār endīşesiyle ḥaste olmuş bu göñül
Kāmilā baķdım dimāġa eski lezzet gelmemiş

68*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Maḥrem olduñsa eger sırr-ı Hudāyı itme fāş
Vāķıf-ı esrār olup ʿazm-i bekāyı itme fāş
2. ʿĀlem-i seyrān içinde her ne vāķiʿ olsa ḥāl
Bir kemānkeş sırrıdır kim oķu yāyı itme fāş
3. “Rabbi yessirden” hemāndem bediʿ aġāz eyleyüp
Nüṣḥaʿi tekmiāl iderseñ ḥükm-i bāyı itme fāş
4. Sen mürid-i şādıkānıñ şıdķ-ı iķrārıñ gözet
Baķma ḥāline anıñ rüʿyā-yı ḥāli itme fāş

* 67 s.25

* 68 s.25

5. Nās cefā şansun bu rāhı bilmesün esrārını
Kāmilā yār ile zevk it sen şafāyı itme fāş

69*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Pertev-i nūr-ı hākīkatdir cihāna bu güneş
‘ibret-i ehl-i tārīkdir şūfiyā ne bu güneş
2. Şu^cle-endāz-ı zemīne āsumāndan gösterüp
Rağş ider mir²āt içinde vech-i cāna bu güneş
3. Bāğ-ı engūr-ı gülistāna ‘īd olmuş ‘aceb
Zerresi deryāyı tutmuş maḥremāne bu güneş
4. Çün tūlū^cı eyledi dünyāyı zulmetden ḥalāş
Zümregāhı ehl-i dile bir nişāne bu güneş
5. Dīdeler aşlını görmege kamaşır şūphesiz
Kāmilā eyle nażar sen ‘ibretāne bu güneş

70*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

1. Ey ‘ādil-i dil ‘adl-i ‘adālet saña maḥşūş
Elṭāf-ı mürüvvetle sa‘ādet saña maḥşūş
2. Bir zerre midir zenbi keşir ‘ind-i raḥīmde
‘Āşī kılina ‘afv u şefā^cat saña maḥşūş
3. Sen ‘ārif-i bi’llah cihāna kuṭb u zamānsiñ
Envā^c-ı beşāretle kerāmet saña maḥşūş

---

* 69 s.25

* 70 s.26

4. Şānıñ bilemez şānı belīgāne na^cīmiñ
Esrār-ı faşāhatle belāğat saña maḥşūş
5. Mestāne mi yok dīvāne midir bendesi **Kāmil**
Bu ḥāl-i perīşānı beşāret saña maḥşūş

71*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Bir muḥabbetdir cihānda ^caşkı sevdādan ğareż
Ḥubb u zāt-ı faḥr-i ^cālemdir bu dünyādan ğareż
2. Ḥulq-ı ḥayvāniyetiñle şanma insān kendini
Zıkr ü tevḥīd eylemekdir işte insāndan ğareż
3. Mekteb-i ^caşkı-ı ḥaḳīķide bulup bir mürşidi
“Men ^caref” taḥşīl itmekdir bu ^cirfāndan ğareż
4. Kendini işbāt için ḥalk itdi Allah ādemi
Münkiri ihlāk içündir Nūh-ı tūfāndan ğareż
5. “Len terāni” çün buyurdu-ı ḥazret-i Mūsāya Ḥaḳ
Çāk idüp benlik ḥicābındır bu da^cvādan ğareż
6. “feżkurūnī ez kürküm” sırrı ola āşikār
Ol vakit ma^clūm olurdı ^carş-ı Raḥmāndan ğareż
7. Nūr-ı tevḥīdle maḥv olsun vücūdıñ **Kāmilā**
Āşikār olsun vücūdda nefī işbātdan ğareż

---

* 71 s.26

72*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Sālik-i rāh-ı tarīķde yār ile kıldım şüruť
°Ahd ü peymān eyleyüp dildār ile kıldım şüruť
2. Her seħerde bñlbñl-āsā dem çeküp feryād idüp
Bāğ-ı vuşlat içre ben gñlzār ile kıldım şüruť
3. Şabra tākāt kalmayup °aşķıla amān deyüp
Yek-nevāziş gösterüp reftār ile kıldım şüruť
4. Hākipāye °arz-ı hācet itmege haddim mi var
°Avf u °işyānım için āh zār ile kıldım şüruť
5. Dem bu dem °uşşāķa rāzım itmedim ben rāyegān
Kāmīlā bu şeb dahı güftār ile kıldım şüruť

73*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Bend-i āğyāra düşürme Müslimānı yā Hāfīz
Dü-cihānda itme maħzñn sālikānı yā Hāfīz
2. Ser-te-ser seyyāħ olup itmekdedir āh u enñn
Şabr-ı Eyyūbdan irme dervişānı yā Hāfīz
3. “Künt ü kenz “sırrını izhār idersiñ kñlına
Eyle naşīb iş bu sırra şādıkānı yā Hāfīz
4. Cismi cānıñ hep fedāñ eylemiş °āşıkłarıñ
°İzzetiñle eyle mesrūr °āşıkānı yā Hāfīz

* 72 s.26

* 73 s.27

5. ʿĀşıkānıñ cümlesinden kemterīdir **Kāmilā**
Vaşl-ı cānāndan ayırma her dem ānı yā Hafīz

74*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Bir reviş hāle naẓarla yāre itdim elvedāʿ
Kubh-ı ʿabʿım hüküm idüp dildāra itdim elvedāʿ
2. Bāğ-ı ʿaşkda bülbül-āsā bir zamān feryād idüp
Hasb u hālim bilmeyüp gülzāra itdim elvedāʿ
3. Şark u ğarba hükmi cārī hem Süleymān-ı zamān
Çāk çāk itdim derūnı bī-çāre itdim elvedāʿ
4. Mūr-ı kemter aḥkar-ı ʿāciz menem yā Hū hele
Dāʿimā düşnām iken güftāra itdim elvedāʿ
5. **Kāmilā** hālīñ bilinmez itme ifşā kimseye
Bāğbān-ı bāğ-ı ʿaşk Tātāra itdim elvedā

75*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Saʿyını eyle ziyāde mevte dek olma ferāğ
İnme tevḥīdde tekāsül laḥde dek olma ferāğ
2. “Küllü şeyʿin hālikün” āşārına şek var mıdır
Yak vücūduñ nār-ı ʿaşka ḥaşre dek olma ferāğ
3. ʿĀşık iseñ olma nāʿim çün seher vak̄tinde sen
Çıksun ağızından ateşler şubḥa dek olma ferāğ

---

* 74 s.27

* 75 s.27

4. Vaşl-ı cānān isteriseñ gir riyāzāt-ḥāneye
Eyle devām ism-i Hūya faḥre dek olma ferāğ
5. Cümle esmā sırrını bilmek dilerseñ **Kāmilā**
Eyle taʿlīm tā ḥitām-ı derse dek olma ferāğ

76*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. Bir ʿāşık-ı dil eylese maʿşūḳına nefret
Sevdāsı gidip yārine aḡyārına yūf yūf
2. Daʿvā-yı şadāḳatlığını diñlemem hāşā
Merdāne deḡil şānına ʿirfānına yūf yūf
3. Şadık olamaz ʿaşk-ı ḥaḳīḳide bulunmaz
Aḥlāk-ı zemīm ḳāline efʿāline yūf yūf
4. Bir resm-i muḥabbet hele nefsanīdir ancak
Hemrāh olanıñ ḥāline aḥvāline yūf yūf
5. Şābit-ḳadem ol bakma dü-rüy-ı ādeme **Kāmil**
Rāhiñ şaşırır söylenür iḳrārına yūf yūf

77*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Beni Mecnūn gibi rüsvā iden dünyāya hep üç ḥarf
Cihānıñ başını böyle yaḳan ḡavḡāya hep üç ḥarf
2. Kimi ʿābid kimi zāhid kimi mülḥid kimi şeyṭān
Kimi abdāl olup ʿüryān olan sevdāya hep üç ḥarf

* 76 s.28: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 77 s.28

3. Kimi eflākı seyrān kimi ḥālvette iskāni
Geçüren kendi nāmını bütün şeydāya hep üç ḥarf
4. Kişi baʿzen feraḥnāk üzredir baʿzen de ḡamnākdir
Tehassür üzre ifnāyı dü-ṣān bināya hep üç ḥarf
5. Okundu ṣānına “levlāk ile levlāk” ol ṣāhıñ
Fedā-yı cān için **Kāmil** hele zībāya hep üç ḥarf

78*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. Zıkr ile hemān cūṣa gelür ṣām u seḥer ʿaşk
Pervāz iderek rakş ider elbet gezer ʿaşk
2. Taʿn eyleme gel ʿāşıkā ey zāhid-i ḥodbīn
Bildirmez ider kendini ʿuşşāka meger ʿaşk
3. Aḥvāl-i yamān kāl ya ḳavlıle bilinmez
Vāʿiz hele gir lezzetiñ al baḳ ne şeker ʿaşk
4. Mecnūna suʾāl eyleseler ʿaşk ne demekdir
Leylādır iken bir daḥı Mevlāya geçer ʿaşk
5. Pervāneye baḳ ʿibret için ḡayra ne ḥācet
Maʿşūḳına āh irmege kendini yaḳar ʿaşk
6. Bülbül daḥı gör zārı hemān bir gül içündir
Feryādı bütün mest ider hep öyle öter ʿaşk
7. Ser-ḥoş deyü gel **Kāmile** sen eyleme isnād
Bir vaḳit ola kim kendini mestāne ider ʿaşk

---

* 78 s.28

79*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Mürğ-i göñlüm yanmağa ārzū ider da^cvā-yı ^caşk
Tende cānım perr ü bāl itmekligi sevdā-yı ^caşk
2. Pādişāh-ı cismimi sen eyle Manşūr yā kerīm
Nefs-i zālīm ile eyler dā^oimā ğavġā-yı ^caşk
3. Bend idüp ā^czālarım zencīr-i zülfe bağladı
Virme sevdā ğayrı yāre bu daḥı ibkā-yı ^caşk
4. ^cAşk-ıñ aşlın müftī^o-i dānāya itdim ben su^oāl
Bunca kitāb-ı fıkıhda görmedim fetvā-yı ^caşk
5. Ekl-i şürb itmez cihānda lezzetin almış olan
Öyle bir ḥāl gelse bi'llah ḥay ider mevtā-yı ^caşk
6. Cümle envār-ı Hudādan ḥişşe aldı ^cāşıkān
Zāhidā da^cvāyı terk it şanma bī-ma^cnā-yı ^caşk
7. Çün ezelden Kāmilā olmuş delīlū^c-cām-ı ^caşk
Eyleme terk vāşıl-ı Ḥaḳ eylesün me^ovā-yı ^caşk

80*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Ehl-i zikriñ zikrine bürhān olur vaḳt-i şafak
Şāḥib-i derde daḥı dermān olur vaḳt-i şafak
2. ^cĀşıkānıñ ^caşk-ı mevc eyler hemān ol demde ki
Çün tecelli ol vaḳit iḥsān olur vaḳt-i şafak

* 79 s.29

* 80 s.29

3. Bülbül-i şeydāya baķ kim  aşķ ile āh u zār ider
Zerre sevdā olana nālān olur vaķt-i şafak
4. Sālikān-ı Hāķ olanlar řıdķ ile evrāde oķur
Müzrib-i bī- āreye ğufrān olur vaķt-i şafak
5. Hāķa -i tev idde bulun nā im olma **Kāmilā**
Ehl-i nā im haķķına zindān olur vaķt-i şafak

81*

Fe ilāt n/Fe ilāt n/Fe ilāt n/Fe il n
(Fā ilāt n) (Fa l n)

1. Kāle-i  lfeti biz ha ret-i řey den aldık
Zevķ-i ħubb-ı lezzetini cānı ğ   lden tatdık
2. O raķ b-i bed-liķā āh iki y zli k fir
Dost řanup s ylediĝi s zlere ey  baķdık
3. İriş p m rşid-i d nā bize r h-ı H ķdan
Eyley p nuş nı g ş d şm na ĝayrı şatdık
4. Bu fenā b ĝ-ı cih n i re muĥabbet virme
Kař-ı gerd n temeli zikr ile yıkdık yaķdık
5. O kerem k nım efendim işte ismi Fehm 
Kāmilā bende olup bendeligine  atdık

---

* 81 s.29

82*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

1. Serdār-ı şefi^ci rüz-ı cezā ḥazret-i Şiddīk
Müzniplere hep kıldı vefā ḥazret-i Şiddīk
2. Sen şāh u ḥilāfetlik idüp ba^cde-nübüvvet
Kāfirlere hem itdi ğazā ḥazret-i Şiddīk
3. Ḥaḳ rāzı olup ni^cmetini eyledi iḥsān
Nā³il olamaz kimse buña ḥazret-i Şiddīk
4. Şiddīk deyü tesmiyye idüp şāh-ı nübüvvet
Uşşāka bütün virdi şafā ḥazret-i Şiddīk
5. Sen eyle luṭf Kāmil-i bī-çāreye her dem
Müşṭākınam hem ben de saña ḥazret-i Şiddīk

83*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Göñül sevdi o meh-rüy-ı ta^caşşukdan kararım yok
İzāle eyledi ^caqlım benim hiç bir şebātım yok
2. Muḥabbet āteşi düşdi hele sīnemde yer itdi
Dil-i keşānemi yakdı anıñ içün mekānım yok
3. Baña dünyā degil lāzım ne ^cuḳbāda ümīdim var
Vişāli eylerim ārzū benim şabra mecālīm yok
4. Kemāl-i ḥüsn-i dil-cūsı behişt-i ḥuldı geçmişdir
Cemāl-i nūr-ı şu^cleñle bütün şeblerde ḥābım yok

* 82 s.29

* 83 s.30

5. Seniñ ʿaşkıñdan ey **Kāmil** bilür ehl-i maʿārifler
Şaķın nādān olan bilmez anıñla hıç kelāmım yok

84*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Sālik-i rāh-ı ḥaķīķatler bilür maʿnā-yı ʿaşķ
Yoksa şūfī³ zamānlar ne bilür sevdā-yı ʿaşķ
2. Hāne³-i ʿaşķda ķarār itmiş ise ʿaşķıñ eger
Bu fenā milkinde cismiñ maḥv ider ibķā-yı ʿaşķ
3. Bāğ-ı gülzār-ı cemālde āh idüp vuşlat diler
Dīde³-i giryān ider hep bülbül-i şeydā-yı ʿaşķ
4. Defter-i sevdāda ey dil eyleyüp evrāk-küşād
Ḥarf-be-ḥarf itdi tefekkür bulmadı fetvā-yı ʿaşķ
5. Zevķ-i cennetden lezīzdir **Kāmilā** ʿaşķ lezzeti
Öyle bir baḥr-i muḥiṭdir dāʾimā deryā-yı ʿaşķ

85*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Kendi nūruñ rüy-ı maḥbūbdan rüveydā kıldı ʿaşķ
ʿAyn-ı ʿāşıkdan hele sırra mücellā kıldı ʿaşķ
2. Kendidir maḥbūb ammā kendini ʿāşık ider
Sır idüp dīdārını nāz ile esrā kıldı ʿaşķ
3. Vech-i envār-ı ḥaķīķatden hele itse nazar
Maḥv idüp cisini istiğrāķa muḥarrā kıldı ʿaşķ

---

* 84 s.30

* 85 s.30

4.  Arş ı kürse hem cināna şıǵmaz  aşkıñ  askeri
Ne  acebdir bu dil-i  uşşāķda me vā kıldı  aşķ
5. İsmiñi hem cismiñi maħv eylesün sevda-yı  aşķ
 Aķl u fikriñ **Kāmilā** hep şimdi yaǵma kıldı  aşķ

86*

Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā il n

1. N r-ı sevd  ile cismiñ yaķdı her-b r ehl-i  aşķ
B b-ı maħviyyetde d  im ider ezķ r ehl-i  aşķ
2. K nc-i  irf niyyetiñ keşf eylemez   lemlere
Ehl-i d ny lar yanında oldu esr r ehl-i  aşķ
3. D -cih nda maţlabı yokdur rız dan ğayrı hi 
Vuşlat-ı ma ş ķa her dem eyler efķ r ehl-i  aşķ
4. Şanma ş f  ehl-i  aşķı ħubb u sevd dan ge er
B ğ-ı muħabbetde ancak buldı g lz r-ı ehl-i  aşķ
5. M nkir niñ dahlini g ş itme aşl  **K mil **
Mekteb-i  irf nda ey dil dostu hem-y r ehl-i  aşķ

87*

Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā il n

1. Sırr-ı  aşķı bilmeyenler d  im  ta y b ider
T  ezelden eyledi mest anları i s n-ı  aşķ
2. Z hid  bilmek dilerseñ sen dahı ma n sını
Mekteb-i m rşidde ta ş l olunur  irf n-ı  aşķ

* 86 s.31

* 87 s.31: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

3. Cān u başı terk ider ʿuṣṣāk hemān sevdā için
Rāh-ı firḳatde bırakmaz sāliki cānān-ı ʿaşk
4. Manşūrın daʿvāsını hīç itme inkār şūfiyā
Söyledir esrār-ı baʿżān cezbe-i Raḥmān-ı ʿaşk
5. Hāl-i istiḡrākın aṣlā bir muḥaṣṣaṣ vakti yok
Bī-vakıtte bülbul-i şeydā ider gülşān-ı ʿaşk
6. **Kāmilā** eṭrāfa itdi ḥālī ʿaşkı rāyigān
Her ne dilerse disünler böyledir fermān-ı ʿaşk

88*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Çün ezelden mest olup mestāne geldim ʿāleme
Yok yere mey-ḥor deyü beyhüdedir dahliñ seniñ
2. “Küllī şey’in yerciʿü” efkārını itmez misiñ
Kanda geldiñ kandadır ārāmıña aşlıñ seniñ
3. Bir müsāfir-ḥānedir itme temellik şūfiyā
ʿĀlem-i nāsūta māʿil olmasun zühdiñ seniñ
4. Bāğ-ı ʿaşkıñ meyvesinden gel tenāvül eyle sen
Lezzet al kim olamaz dād gün-be-gün ʿaşkıñ seniñ
5. Hāne-i ʿaşka girenler cümle vārın terk ider
Sen dahı terk eyle ḥulkuñ yok ola varıñ seniñ
6. Böyle bir dünyā-yı denīniñ mekrine aldanmayup
Vesvese-i şeyṭāniye aldanmasun nefsiñ senin

---

* 88 s.31: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

7. Rāh-ı maḫṣūda irem dirseñ eger sen **Kāmilā**
Mürşidiñ emrine şābit olsun efkārıñ seniñ

89*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

I.

1. Bir gedā-yı cāşiyem raḥmıñla ḥandān eyle señ
2. Bu ġarīb bī-çāreye luṭfıñla iḥsān eyle señ
3. Maḥzen-i ġamdan çıkar cāfvıñla şādān eyle señ
4. Çār u nā-çār derde düşdüm derde dermān eyle señ
5. Cürm ü taḫşīrātımı cīndinde pūnhān eyle señ
6. Ben za cīfi itme maḥzūn cāfv u gufrān eyle señ

II.

1. Nefs-i ġaddār ḥudcāsiyla baḥr-i zenbe talmışam
2. Rūzigāra karşı cismim bādı pānsız şalmışam
3. Vaḥşī ḥayvanāt ile berr ü yabanda kalmışam
4. Ḥamdüli'llah nisbet-i cānānı soñra almışam
5. Cürm ü taḫşīrātımı cīndinde pūnhān eyle señ
6. Ben za cīfi itme maḥzūn cāfv u gufrān eyle señ

III

1. Rūz-ı şeb efkār-ı vaşlıñla hele ḥālim ḥarāb
2. Yandı göñlüm āteş-i cāşkıñla āh oldu kebāb
3. Var mıdır görmüş cihānda mişlini hiç şeyḥ ü şāb
4. cāşkıñdır cümle cālem böyledir şāfī cevāb
5. Cürm ü taḫşīrātımı cīndinde pūnhān eyle señ
6. Ben za cīfi itme maḥzūn cāfv u gufrān eyle señ

IV

1. İftihār eyler efendim zātıñla bende olan
2. Her bir cūşşākında vardır şemcā cāşqdan
3. Āteş-i hicrāna yanmaḫda bu göñlim her zamān
4. Rāh-ı cāşqda çün fedā eyleyenler virdi cān
5. Cürm ü taḫşīrātımı cīndinde pūnhān eyle señ
6. Ben za cīfi itme maḥzūn cāfv u gufrān eyle señ

* 89 s.32

V

1. Nīm nigāhıñ  āleme hep virdi  aşkından e er
2. Lu f id p g ster cem l itme cel linden na ar
3.  or up  u      a rı ur ayne’l- az r ayne’l-mefar
4. **K mil ** i v nına na mı  ile olsun  aber
5. C rm   ta   r tım   indinde p nh n eyle se 
6. Ben za  fi itme ma z n  afv u gufr n eyle se 

90*

F  il t n/F  il t n/F  il t n/F  il n

1. Ba layam med     en ya  yle z -  n k k l  
S yledir b lb l mi  li hep s  and n k k l  
2.   hreti   f   a  ıkd  bilmeyen var mı  aceb
Hep s  an-g  meclisinde oldu dest n k k l  
3.  tmes n ta y b ra  be    ır p r-  nımı
Bilmezem kendimi a  a itdi sekr n k k l  
4.  U de olmu   alb-i  u    a anı  her  urresi
Bende ider bir m yına b   merd-i meyd n k k l  
5. Bendesi **K mil**  ulu  s yler se  vet ba  ini
  tem-i   y mi li oldu    ib-i i s n k k l  

91*

F  il t n/F  il t n/F  il t n/F  il n

1.  arf-i nef  l da  alma gel hem n ill ya gel
Ge  bu varlı    leminde  alleme’l-esm ya gel

* 90 s.33

* 91 s.33

2. Şuret-i insân olup sîretde hayvân olma sen
Rûh-ı hayvâniyetiñ kır âyet-i kübrâya gel
3. Câh-ı dünyâya kapılma   mriñi ifnâ ider
Mâsivâdan hubbını terk eyley  p     b  ya gel
4. R  h-ı H  kdan olma     fil h  ne  -i tev    de gir
“Fe’z  r  n  ”   yetiyle cennet  ’l-me  v  ya gel
5. N  r-ı          yak v  c  du   itme   am  dan h  zer
K  mil   beyh  de gezme vu  lat-ı Mevl  ya gel

92*

F    l  t  n/F    l  t  n/F    l  t  n/F    l  n

1. Ey g       sen l   dime ill  ya b  k da     ret al
Eyle i  b  t-ı v  c  d da  v  ya b  k da     ret al
2.        ile ma  v   it v  c  du     alma varlı  da hem  n
B  lb  l-i   eyd  daki sevd  ya b  k da     ret al
3. “K  lli   ey  in h  lik  n”   yetini bilmez ise  n
P        nda giden mevt  ya b  k da     ret al
4. “K  nt   kenz” sırrı if     olmadı h     kimseye
C  n u dilden s  re  -i   sr  ya b  k da     ret al
5. Bu v  c  d i  l  mi     h  n   emr    ferm  n  n   utup
Nefs-i bed-gerd  n ile   av    ya b  k da     ret al
6. “A  sen-i takv  m” ta  tında bulunma   istersen
Ademe ta  l  m olan esm  ya b  k da     ret al

---

* 92 s.33

7. Ma'rifet rāhını bilmekse murādıñ **Kāmilā**
Eyle teslīm mürşid-i dānāya baq da 'ibret al

93*

Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlün

1. Ey göñül vuşlat dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel
'Aşkına sür'at dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel
2. Olma mağlūb sen 'adūya it cihād-ı ekberī
Düşmene nuşret dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel
3. Māsivāya virme ḥubbuñ qalma keşretde şağın
Sen daḥı vaḥdet dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel
4. Hem münāfık ḥālī terk it emrini tut mürşidiñ
Kendine ḥidmet dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel
5. 'Āşıkānıñ himmetin al olma gāfil **Kāmilā**
Ḥāline şefkat dilerseñ zıkr-i tevḥīd eyle gel

94*

Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlātün/Fā'cīlün

1. Mācerā-yı 'aşkıyı bilmez benim erbāb-ı qāl
Her ne dilerse disünler muṭribā kânun çal
2. Maḥrem itme meclise sen zümre-i şūfīleri
Añlamaz eṭvār-ı 'aşkı kendisi ḥayvān mişāl
3. Dost deyüp ger okusa bir besteyi yāḥūd ğazel
Mest ider 'uşşākı cümle qaldılar hep bī-mecāl

---

* 93 s.34

* 94 s.34

4. Çün ezelden böyle halk itmiş cihānı Lem-yezel
Kendisi ʿāşık olıcağ sen dahı ol ehl-i hāl
5. Bir ʿaceb sevdā-yı ʿaşka uğramışdır **Kāmilā**
Eylemem gūş kıl ü kālī ğayrı terk itmek muhāl

95*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Gel bu bezm-i ʿālem içre kesb-i ʿirfān eyle gel
Zıkr ü tevḥīd ile tezyīn ḳalbi şādān eyle gel
2. Her ne içün halk idüpdır seni ḥallāğ-ı cihān
Eyleme beyhūde daʿvā nefsi-i insān eyle gel
3. Ḳalma keşret ʿāleminde bu fenā mülkinde sen
Keşret içre vahdeti bulup da seyrān eyle gel
4. “Küntü kenzen” bu ḥadiş-i ḳudsīniñ aḥkāmını
Eyleyüp icrā hemān rūḥını ḥandān eyle gel
5. **Kāmilā** mürşid gerekdir maʿrifet taḥşīline
Sīretiñ tebdīl idüp kendiñi sulṭān eyle gel

96*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Maʿşūḳına itse naẓar ʿummān gibi çağlar göñül
Maḥzūn görürse ḥālını şubḥ u mesā ağlar göñül
2. Hem meclis oldıçça hele şevḳ ile raḳş eyler dili
İtse vedāʿ hasretiyle ḳaralar bağlar göñül

---

* 95 s.34

* 96 s.34

3. Dostı ile dost olmalı düşmânına itme nazar
Ağyârına meyl eylese sînesini tağlar gönül
4. Luṭf-ı şafâ kahrı vefâ emrine eyle imtişâl
Pendimi gûş eyler ise muḥabbeti şağlar göñül
5. Zencîr-i ʿaşka bağladım **Kâmil** yine gerdânımı
Çekdikçe ism-i hûyî hep dil-ḥāneyi yağlar göñül

97*

Mefâcîlün/Mefâcîlün/Mefâcîlün/Mefâcîlün

1. Ezelden itdiğiñ ikrârını gözle be hey gâfil
Niçün bu ʿâlem-i süflîde oldıñ gayrıya mâʿil
2. Kişi kandan gelüp gitdiğini bilmek budur ʿirfân
Ḳamû menzildedir nefsiñ ânı tertîb it ʿâkıl
3. ʿAnâşırıla idüp ülfet mübeddel itme ahlâkıñ
Şorar yek enfesiñ Allah maḥall-i şarfını ḥâşıl
4. Maʿârif bâbı mekşûfdır cihānda gün gibi zâhir
Devām üzre şebât eyle olasıñ maḳşada nâʿil
5. Bu meydân-ı süḥan-gūda münâfık iʿtirâz itse
Nice yüz biñ cevâbım var suʿâl olur ise **Kâmil**

98*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Ḳalma inkâr ʿâleminde ey göñül illâyı bul
Tâ ezelden ʿahd-i mişâḳ üzre hem daʿvâyı bul

* 97 s.35

* 98 s.35

2. Evvelā rāh-ı şerī'atden şaķın sen ıkma hī
Sünnet-i fahr-i risāletden meh-i ğarrāyı bul
3. Meslek-i ādāb-ı pīrānı gözet sen şāniyā
Gir arīķat şehrine de şecere³-i übīyi bul
4. Hem ḥaķīķat ma'rifet taḥşīl idüp 'irfān gözet
Pend-i mürşid üzre gidüp vuşlat-ı cānānı bul
5. **Kāmilā** himmet gerekse mürşidinden iste hep
Şıdkıla ut dāmenini 'allame'l-esmāyı bul

99*

Mefā'īlün/Mefā'īlün/Fe'cūlün

I

1. Alā ey mürşid-i dānā-yı 'ālem
2. Bu şeb mir'āt-ı ḥüsniñ oldı ḥurrem
3. Dil-i vīrānemi mest itdi mestem
4. Zebānım varmadı oldum ben ebkem
5. 'İnāyet kıl baña ğayrı hemāndem
6. Ğarībem bī-kesem va'llah hazīnem

II

1. Meşīḥān-ı kirāmıñ ekremisiñ
2. İmāmü'l-'āşıkānıñ efḥamısıñ
3. Cenāb-ı kuṭb u 'ālem ekberisiñ
4. Nazīriñ yok cihānıñ a'zamısıñ
5. 'İnāyet kıl baña ğayrı hemāndem
6. Ğarībem bī-kesem va'llah hazinem

---

* 99 s.35

III

1. Cenāb-ı himmetiñ fevka'l-^culādır
2. Vücūduñ cümleye bedrū'd-dücādır
3. Žiyā-yı vechiñiz nūrū'l-Hüdādır
4. ^cUlūvv-i himmetiñ bi'llah beķādır
5. ^cİnāyet kıl baña ğayrı hemāndem
6. Ğarībem bī-kesem va'llah hazinem

IV

1. Disem mehr-i zamānsıñ yok ħilāfım
2. İdemez şānını tavşīf zebānım
3. Bu rütbe ħamd ola var i^ctikādım
4. Münāfık münkire işbāt ne lāzım
5. ^cİnāyet kıl baña ğayrı hemāndem
6. Ğarībem bī-kesem va'llah hazinem

V

1. Nice biñ vardır evlādıñ cihānda
2. Hele ez-cümle fehmi^cdir lisānda
3. Ma^cārif ma^cdeni tekmildir ānda
4. Bu **Kāmildir** hep ednā ^cāşıķānda
5. ^cİnāyet kıl baña ğayrı hemāndem
6. Ğarībem bī-kesem va'llah hazinem

100*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Bir gül-i zībāya ^cāşıķ olmuşam yā Rab meded
İtme mehcūr sen raķim kıl derde dermān isterim
2. Rūz u şeb āh u enīnim eylesin ^carşa remīd
Heşt cennet içre olsam vaşl-ı cānān isterim
3. Görmedim bi'llah efendim mişlini teşbīh idem
Ğayrı şabra çāre yokdur şimdi amān isterem

---

* 100 s.36: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

4. Nice yüz biñ vardır ʿuṣṣāķıñ hele bu aḥķarıñ
Müzñibem luṭfıñdan ancak ben de iḥsān isterim
5. Sāʿilem muḥtācınam ben ey kerīm bir ʿaṭā
El amān yā destgirem emr ü fermān isterim
6. Var mı çāre vaşlıñızdan başka bu derde devā
Yoksa feryādımla artık bari Loķmān isterim
7. Girye vü zārım içün itme şaķın taʿyīb beni
Kendimi kendimle bilmem nisbet-i cān isterim
8. Bir melek-āsā efendim ğayra itmem ser-fürū
Uğrına ʿömrüm fedā cānımı ķurbān isterim
9. Mevc-i ʿaşķım cūşa geldik de olur āb-ı ḥayvān
Ķaṭreyim gerçi velīkin baḥre ʿummān isterim
10. Maḥrem-i rāz itmege bir er bulunmaz n'eyleyem
Sırrımı ifşāya ancak şādık iḥvān isterim
11. Bir gürūh-ı ʿāşıkāna uğrayup itdim suʿāl
Ķāl ile bilmek muḥāldir ḥāle cesbān isterim
12. Sāķiyā şun bādeʿ-i ʿaşķı baña Allah içün
İstemem gülzār-ı cennet mest ü ḥayrān isterim
13. İtme taṭvīl-i maķālāt **Kāmilā** eyle edeb
Vaʿz-ı dersiñ şöyle dursun kesb-i ʿirfān isterim

101*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün
 (Fā^cilātün) (Fa^clün)

1. Yine bir dilber-i nāzik-tere virdim göñlüm
Beni Mecnūna müşābih ideyordı şāhım
2. Var mıdır mişlini görmüş bu cihānda ayā
Bedr-i Enver gibidir hūb cemālī māhım
3. Naqd-i cān eyler isem vaşlı içün āh ne ^caceb
Bu fedākārlığa nisbet idemez mi cāhım
4. Giceler şubha degin mātem-i esrārda iken
Āsumāna çıkıyor zār-ı derūn-ı āhım
5. Bu ta^caşşukla benim hālime raḥmıñ var mı
Saña da vire hemān ^caşş-ı ḥaķīķ Allahım
6. Bilürem hāl-i şādıkıñ itmem inkār ḥāşā
Bu tırķ-ı nāz-ı tārīķ ḥānikah-ı dergāhım
7. Rūz ı şeb eyle du^cā ^caşşıkıñ olmuş **Kāmil**
Bu da bir cilve²-i Ḥaķdır giderek görir āhım

102*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. ^cAşşıkla āh eylemek çün oldu mu^ctādım benim
Bu sebebdan dā²imā hep eritdi efgānım benim

---

* 101 s.37

* 102 s.37

2. Nār-ı hicr-i yār için itmekdeyim vā ḥasretā
Nefs-i emmār zulminden toğmıyor māhım benim
3. Ben ğarīb ü bī-kesem luṭf eyle şāhım ḥālīme
Destgirim el-amānım derde dermānım benim
4. Vuşlatına iştīyākım ḥadden efzūn olmada
İftirāk-ı yār içündür çeşm-i giryānım benim
5. Şākiyā şunsa bize peymāne³-i ʿaşkı hele
Eylesem nūş şūfiyā hīç var mı ʿişyānım benim
6. Sen şalāt-ı şavm eyle ol itme fevt evḳātını
Ben dahı ʿaşkıñ yolunda terk iderim cānım benim
7. Bendegān-ı ʿāşıkāndan olsa **Kāmil** ğam yemem
Meclis-i ʿuşşāk içinde söylenür nāmım benim

103*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Yār ile zānū-be-zānū fikre taldım ağladım
Fülk-i cismim baḥr-ı ʿuşşāka şimdi şaldım ağladım
2. Dün gice maḥfice gördüm yokdur aḡyārdan eşer
Şubḥadek itdim beyān ḥālīmi yandım ağladım
3. Sükker-āsā eyledim nūş bāde³-i ʿaşkı bu dem
Mest olup mestānelik ḥālīne kandım ağladım
4. Raḳşa āḡāz eyleyüp na^cat-ı Resūle başladı
Çün kुरup kānūn-ı ʿaşkı ben de çaldım ağladım

---

* 103 s.38

5. Āh ʔulū^c itdi ʔiyā-yı nūr-ı ʕālem **Kāmilā**
Elveda^c itdi efendim ʔoñra ʔaldım ağıladım

104*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Her seher vaşla ümīdvāram cenābıñ beklerim
Baħr-i ʕaşqım mevce gelsün hep kenārıñ beklerim
2. Çünki mev^cüddir efendim va^cde hulf olmaz seniñ
Dīdeler rāhında ʔalmış ben zamānıñ beklerim
3. Benim nigāha muntaẓır ʕuşşāḳ seni görmek diler
Çünki bugün olmadı elbette yarıñ beklerim
4. Āh göñül sen itme ta^ccīl lā-cerem şeyṭānīdir
Ḥazret-i Eyyūb gibi şabr u ʔarārıñ beklerim
5. Şıdḳıla ʔut dāmen-i ʕaşqıñ bıraḳma **Kāmilā**
Bir gün iḥsānı olur biñ yılda rāhıñ beklerim

105*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Lü^ʔlū lāle gibi gāhīce mercān oluram
Muḳtezā-yı ʔab^c-ı ʕāciz cāna cānān oluram
2. Gāh olur pervāneveş eṭrāf-ı fānūsda gezüp
Gāh nār-ı ʕaşḳda yanup sūz-ı hicrān oluram
3. Gāh olup zāhid gibi mescidde seccāde-nişīn
Bir zamān abdāl-mişāl her demde ʕuryān oluram

---

* 104 s.38

* 105 s.38

4. Eylemem terk şūfiyā meyḥāneyi hīçbir vakit
Dest-i sāķīden idüp nūş mest-i ḥayrān oluram
5. Bāğ-ı ʿaşqda ḥāk içinde mūr-ı ezʿafdir refīk
Vakt olup nisbetle cānım sūnbūlistān oluram
6. Kaṭreyem ʿuşşāk içinde cūmlenden ednā menem
Kaṭre iken mevc idüp bir baḥr-i ʿummān oluram
7. Kaşlarıñ miḥrābına āh secde itse **Kāmilā**
Sırr-ı ʿaşq meydān görüp billāhi sultān oluram

106*

Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilūn

1. Cām-ı ʿaşkı şundı sāķī evvelā bezm-i elest
Ḥamdü'līllah eyledim nūş ben daḥı mestāneyim
2. Şanma mecnūn ehl-i ʿaşkı ʿārif-i bi'llah olur
Şimdi yārim ile her dem çok şükür divāneyim
3. Dām-ı gīsūsiyla muḥkem bağladı ʿaqlım benim
Çeşm-i āhūsına bakup dāʿimā ḥayrāneyim
4. Virme vāʿiz her ḥuşūşa zāhirā maʿnā şaķın
Eski aʿmāl oldu yağma şoyunup ʿuryāneyim
5. Yak vücūduñ nār-ı ʿaşka **Kāmilā** sen rūz ı şeb
Şemʿaʿ-ı sevdāya yanmış gūyā pervāneyim

* 106 s.39: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

107*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Bu şeb pervâne ider ^caşkıım yine sevdā mıdır bilmem
O zālīm nefis ile yoksa ^caceb ğavġā mıdır bilmem
2. Baña va^cd-i vişāl itdi hele ol şubh-ı şādıkda
Uzandı leyle^o-i ḥasret şeb-i yeldā mıdır bilmem
3. Ta^caşşuk eyleyüp dilden fiġānım ^carşa çıkmışdır
Bu rütbe ḥüsn-i ṭal^catdır melek-sīmā mıdır bilmem
4. Hezārān bāb-ı ^cuşşāķda menem ednānıñ ednāsı
Beyān-ı ḥālim ihvāna bu da^cvā mıdır bilmem
5. Kapuñda sâ^oilem **Kāmil** amānım dem-be-dem artar
Germ ü luṭfa muḥtācım dimek şeķvā mıdır bilmem

108*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Kuṭb u ^cālem ğavṣ u a^czāmdır efendim mürşidim
Destġir-i cümle ^cālemdir efendim mürşidim
2. Vāşıl-ı ehl-i ilā'llah melca^o-i dermānımız
Ehl-i ^caşķ derdine merhemdir efendim mürşidim
3. Şirk-i münkirlikden āzāde idüp insān ider
Hem mürebbī Ḥaķķ-ı ekremdir efendim mürşidim
4. İştiyāķıñ varsa ṭālib kesb-i ^cirfān itmege
Ma^cden-i bāġ-ı me^cālimdir efendim mürşidim

* 107 s.39

* 108 s.39

5. Cümle ihvānımdan ednā aḥḳarıñdır **Kāmilā**
Rehber-i Ḥaḳ destgīrimdir efendim mürşidim

109*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Bu şeb ben nār-ı ʿaşkımdan yanup āh u fiğān itdim
Ḥayāl-i bezm-i ʿālemden hemān terk-i cihān itdim
2. Vişāl-i yār için dildār-ı ğavvāşam bu meydānda
Fevāʿllahi ümīdvāram fedā-yı cān u cān itdim
3. Benem hem bāb-ı mürşīdde hele ednānıñ ednāsı
Geçüp ol cümle şānımdan ḥuzūrında nişān itdim
4. Menem efḳar menem ezʿaf menem ʿāşık menem meftūn
Menem ḥuddām-ı ehluʿllah metāʿim rāygān itdim
5. Ḥuzūr-ı emr-i mürşidden ayırma **Kāmili** yā Rab
Ki bī-kes mücrim ü bī-çāre ʿişyāndan amān itdim

110*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Çeşmeʿ-i ʿaşkıñ ḥarāretiyle bu şeb ağladım
Bir ʿazīm ʿummān gibi meydān-ı ʿaşka çağladım
2. ʿAḳl u fikrim aldım bir mehpāreʿ-i şūḥ-ı cihān
Zülf-i yāri sīneme ʿuḳde idüp de bağladım
3. Vaʿdi var ʿarz-ı vişāl itmege ammā vakti var
Bir daḥı tekrār idüp ʿahdimizi sağladım

* 109 s.39

* 110 s.40

4. Āh o aġyār ki amān virmez baña ħud^cā ider
Hele furşatdıñ bulup da düz tabānın daġladım
5. Baħr-i ^caşkı gözle **Kāmil** bād-ı bānı kıl küşād
Bir müsā^cid rūzigār içün kızaġı yağladım

111*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Ĥamdüli'llah yine ben ol yārim ile tenhādayım
Seyr ü temāşā içün dildār ile şahrādayım
2. Gelmişem meydān-ı ^caşka çist fermānı şumā
Ĥaqqımı ĥaķ ide Allah böyle bir da^cvādayım
3. Şanmasun aġyār beni ^cahdinde mişāk eylemez
Dost ile dost olmuşam düşmān ile ġavġādayım
4. Meclis-i ^cuşşākda ey dil söylesünler nāmımı
Ġoncaneñ ^caşkıyla her dem bülbul-i şeydāyım
5. Bī-vefā zan eyleriseñ **Kāmil**-i bī-çāreyi
Ben ĥuzūr u ĥākim-i muṭlaķda bil şekvadayım

112*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

I.

1. Ĥasretim dildār içündür çeşm-i giryān mürşidim
2. Tāķatim yok iftirāķa şabra amān mürşidim
3. Bu dil-i maħzūnımı sen eyle ĥandān mürşidim
4. Baħr-i ġam ġavvāşıyam āh derde dermān mürşidim
5. Sā^cilem bābü'l-emānda şāħib-i iħsān mürşidim

---

* 111 s.40

* 112 s.40

II.

1. Eşk-i dîdem keşret-i şahrâ-yı ceyhûn eylemiş
2. Nâ-tûvân itdi vücûdım zâr u zebûn eylemiş
3. Ben gedâ-yı mücrimi herbâr maḥzûn eylemiş
4. Kıl kerem luṭf it kuşûrım ḥadden efzûn eylemiş
5. Ben ğarîbe senden iḥsân şâh-ı sulṭân mürşidim

III.

1. Nuşḥ-ı irşâdıñ ile hep lezzet aldı ʿâşıkân
2. Kuvve²-i kuṭbiyye envâriyla memlûdur cihân
3. İftihâr itmez mi şâhım buña cümle bendegân
4. Sâyeñizde buñca ʿuşşâk sâyelenmiştir hemân
5. Merḥametde mişl-i nâ-yâb mâh-ı tâbân mürşidim

IV

1. Nuṭḫ-ı ʿâliñiz cihâna oldu bi'llah selsebîl
2. Yek nazarla cümle ʿuşşâkı bütün itdiñ cemîl
3. Âh bu ednâ kemteri maḳbûl idüp itme ḥacîl
4. Meclis-i ʿuşşâkıñızdan red idüp itme saḳîl
5. Rûy-ı ḥandânıñla artık eyle şâdân mürşidim

V

1. Gösterir evlâdına aḥkâm-ı şerʿ-î ṭoĝrı yol
2. Eyledir taʿlîm zıkr-i nefy ü işbât u şaĝ u şol
3. Kâmilâ ʿirfân isterseñ âña ol sen de kul
4. ʿÂrife himmet dilerseñ ḥidmetinde şâbit ol
5. Ümmeti işlâḥa meʾmûr şîr-i Yezdân mürşidim

113*

Fâʿilâtün/Fâʿilâtün/Fâʿilâtün/Fâʿilün

1. Câm-ı ʿaşkı eyledim nûş dâʾimâ sekrân menem
Yanımda her yâr derûnum ʿan-aşıl külḥân menem
2. Cümle ʿuşşâk meclisinde râyigândır malımız
Şanma aḳmıştır metâʿım dür ile mercân menem

* 113 s.41

3. Bir maḥalden geldim ammā görmedim pāzārını
Mısr ikliminde ğayrı Yūsuf-ı Ken^cān menem
4. Bāġ-ı ^caşğda gül^cizār içre tırup feryād iden
Dā^cimā Mecnūn mişālî bülbul-i nālān menem
5. Hicr-i yāriñ yāresiyle yandı artık **Kāmilā**
İhtiyācım kalmadı Loḡmāna āh u pūryān menem

114*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün
(Fā^cilātün) (Fa^clün)

1. Mürġ-i göñlüm yine şayd itdi beni şahbāzım
Ġonca^o-i ṭab^ca ḥalāvet getürdi nāzım
2. Rūz ı şeb ^caşğ ile beni Mecnūn kıldı
Meskānım kalmadı zīrā yokdur arāmsāzım
3. Seni eṭvāl u ^cömürile mu^cammer itsün
Dā^oimā ḥazret-i Mevlāya budur niyāzım
4. Beni maḥrem idünüp açdı baña esrārı
Kimseye fetḥ-i dehān idemem artık rāzım
5. İdemez şabrına ṭāḳat bu günehkār bendeñ
Çok şükür Rabbime olsun bu da ancaḳ yārim
6. Ġam u miḥnetle dil ḥasret çeker iken dā^oim
İltifātıñla beni eyledi mesrūr şādım
7. Hidmetiñ emri de bir başḳa mürüvvet gibidir
Cān u baş üzre hemān emre itā^cat lāzım

---

* 114 s.41

8. Rakş idüp cümle ʿuṣṣāk amān Allah diyerek
Hele meydān-ı süḥanda çalınursa sāzım

9. Seniñ evṣāf-ı cemīlini zebānım diyemez
Kāmilā ḥaddini bil de söz çok ne lāzım

115*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Bir künüz-ı sırr-ı ḥikmetdir ṭarīkat-ḥānesi
Ey nefes itme şikāyet yā Vedūda başladım
2. Āh u zārım ʿarṣa çıkmakda efendim hū deyüp
Āteş-i ʿaşkımla sīnem yana yana ḥaşladım
3. N'yledim ağıyāra bilmem muğbir olmuşdur baña
ʿAczimi itdim beyān düşmānımı ben taşladım
4. N'eylesün neccār ḥarāb olmuş baña tutmaz temel
Āsiyāb-ı çarḥını muḥkem idüp de kaşladım
5. Terbiyet şartdır kıvām olmak için maʿcūn ola
Meyvesiz çınara **Kāmil** şimdi bādım bağladım

116*

TĀRĪḤ-i VİLĀDET

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Bī-ḥamdi'lillah bu dem Sālim Efendi şulb u pākinden
Virüp bir duḥter-i pākīze iḥsān itdi Sübhānım

* 115 s.42: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 116 s.42

2. Āña tesmiyyedir Ziynepe ile Sābiḥa maḥlaşdır
Hemān ʿömrin füzün itsün cihānda ol Raḥmānım
3. Tevellüd māh-ı Şaʿbānıñ şeb-i yigirmi ikincide
Meserret buldı ʿālemlle hele ez-cümle ihvanım
4. Peder māder cedd ü emcād ile ʿömür bula rāḥat
Familyāca bulup keşret keder vermeye Yezdānım
5. Gelüp bir leb mücevherle didi tāriḥini **Kāmil**
Kamer gibi ṭulūʿ itdi cihāna Zekiye Ḥānım

117*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. ʿĀşıkāne kāse-lislik eylemekdir meşrebim
Ehl-i diller meclisiñ hep beklemekdir meşrebim
2. İltifāt-ı saḥtikāre ben tevāzuʿ itmenem
Toğrıdan toğrıya ḥaqqā söylemekdir meşrebim
3. İntisāb itdim cihānıñ kuṭbına şükr eylerem
Gelip nefsim bu kapuda beslemekdir meşrebim
4. Raqş ider şevķile ey dil kāʿināt-ı ʿālemi
Başlasa nāy u kemāna seslemekdir meşrebim
5. Şanʿat-ı kânün mürşidden görünce **Kāmilā**
Her ne taʿlīm eylediyse işlemekdir meşrebim

---

* 117 s.42

118*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün
 (Fā^cilātün) (Fa^clün)

1. Seyr idüp ^cālem-i şuğrāyı temāşā itdim
 Bu fenā mülki içinde dahı ğavġā itdim
2. Ah vücūd şehrine iskān iderek aldandım
 Meclis-i memlekete düşmān a^czā itdim
3. Baña şādık görünüp atdı beni çok dekden
 Bilmedim ħud^casını cürm ile ħaṭā itdim
4. Öyle bir zālīm ġaddāra hele bende olup
 Bir zamān kendimi ma^cşıyyete ilķā itdim
5. Rūz ı şeb emrine ^cāmil olarak her dā³im
 Müddet-i ^cömrü ħarāb eyleyüp ifnā itdim
6. Şūret-i Hāk tarafından görünüp itdi ħarāb
 Bilerek ^cāşī olan işleri ħāşā itdim
7. Çok zamān pençe³-i mekkāresine düşdüm amān
 Çāresin bulmak için ħākime şekvā itdim
8. Bir mübāşir hele ta^cyīn eyleyüp celb itdi
 Ben ħużūrunda hemān ħaķķımı da^cvā itdim
9. Terk-i teshīr için zālīme tenbīh oldı
 Ben anıñ emri ile ħücceti imzā itdim
10. Beni mahfīce alup yanına çok naşūh itdi
 Ben dahı bendine düşmemege recā itdim

---

* 118 s.43

11. Bu naşihat ile cāmil oluriseñ ayā
Didi görmez seni ğayri gözün a^cmā itdi
12. Hele müstağfir olup eyle haṭānı ikrār
Nice mülhıdler ben zıkr ile a^clā itdim
13. Bu naşihatleri gūş eyleyecek ol zātdır
Dāmeni tutdım o dem emrini hem-pā itdim
14. Bāb u mürşidden ayırma bizi yā Rab ḥıfz it
Cümle ihvānım ile meclis-i cān itdim
15. **Kāmilā** tevbe idüp şıdkıla ḥidmet eyle
Şad hezār müznib olan şeyleri zīrā itdim

119*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Rāh-ı cāşqda ḥādim-i ehl-i ṭarīkdir meslegim
Ol sebebden ba^czı esrār-ı ṭarīke maḥremim
2. On iki pīrān bābında faḳīr ü kemterem
Ḥazret-i şāh-ı ṭarīk-i Naḳşibenddir menba^cım
3. Şıdkıla teslīm olup da cān u başın terk iden
Öyle bir cūşşāk içinde bende olmak meşrebim
4. Düşse sevdā bābına bir sālīk-i şādık ḥaḳīḳ
Yāre³-i cāşqa mü³eşşir idecek var merhemim
5. Sen münāfık olma **Kāmil** hep rızāda ṭur hemān
Mürşidiñ gösterdiği rāh üzre gitmek mezhebim

---

* 119 s.43

120*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Şīve³-i ^cuşşāğdan ey dil ben ferāğat eylemem
^cUğde³-i sevdāya düşdükce kıasāvet eylemem
2. Kıavs-i ğamziñ şiddetinden itmenem hem ihtirāz
Sīnemi itdim nişāngāh hīç şecā^cat eylemem
3. Keştī³-i baħr-i vişālde eyler iken cüst ü cū
Bādbān kııldım küşāde hep cināyet eylemem
4. Rūzigār-ı řab^cıma ceyş-i muvāfık isterem
Çille³-i saħtīñ çeküp şoñra şikāyet eylerem
5. Kıadr-i erbāb-ı ma^cārif Kāmilākıymet bilür
İ^ctirāf-ı müznibem ğayrı kıabāħat eylemem

121*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün(Fa^clün)

1. Ey dil idelim zikirde insān olalım
Hem meclis-i ^caşķ iķre de ^cirfān olalım
2. Cem-i cām-ı ħaķīķī idelim nūş hemān dem
Bir lezzet alup mest ile mestān olalım
3. Bu cāh-ı fenā gözime bi'llahi görünmez
Ah şāh-ı şehīd ^caşķına kıurbān olalım
4. Ğam hırķasını terk idelim hırş u şama^cdan
Seyyāħ-ı cihānlar gibi ħandān olalım

* 120 s.44

* 121 s.44

5. **Kāmil** idelim **Hakka** niyāz gayrı dem-ā-dem
Dildār-ı derūn dilde de mihmān olalım

122*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Farğa gelmez mest ü istiğrāk üzre gözlerim
Dürr-i dılcūya müşābih ^cācizāne sözlerim
2. Rāh-ı ^caşq berzahınadüşdüm hele āmān didim
Zıkr-i tevḥīdīñ külengi yüce tağlar düzlerim
3. Ger ^cabesle olma meşğūl mes^oul itme kendini
Nik ü bed da^cvā-yı **Hakki** şoñra cānā yüzlerim
4. Yāre^o-i sevdāya merhem ur ṭabībim koğmasun
Koğmasun seniñ deyü hep pāresi ṭuzlarım
5. Şem^ca^o-i pertev nişānı **Kāmilā** eyle ṭaleb
Dā^oimā dīdār-ı **Hakki** ben de elbet özlerim

123*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün

(Fā^cilātün)

(Fa^clün)

I.

1. Ḥasret-i derd ü elem bezm-i elestden çekerim
2. Şabr idüp āh u enīn üzre bulunmuş seferim
3. Ne sebebedir o zamāndan beri yokdır ḥaberim
4. Boyadı sīnemi al ḵana meded dīdelerim
5. N'ola bir gün beni rāḥat ḵoya bu çeşm-i terim

* 122 s.44

* 123 s.45

II.

1. Nokṭa²-i ʿaṣkıla her şeydā ğazel söyler iken
2. Her şehir şan^cat-ı esrār-ı ʿarīḳ işler iken
3. Nevbetim gelse deyüben ʿapuda bekler iken
4. Bu felekde dili şād itmege sa^cy eyler iken
5. Niçün olsun baña hem-pā şu cihānda kederim

III

1. Ülfet-i āb u hevādan lezzet-āmize bulup
2. Her biri mülk-i fenādan daḥı encāmı şolup
3. Cismine yelken açup da rīḥ şeyṭāna ʿolup
4. Gün-be-gün nās-ı cihān ʿişve²-i zevkünde olup
5. Yine ben kendime ğam-ḥāneyi meskān iderim

IV.

1. Beni girdāba düşürdi keşret-i zenb-i günāh
2. Müddet-i ʿömri geçürdim didim eyvāh eyvāh
3. ʿAceb olmaz mı bu ʿālemde baña nīmrefāh
4. Ğam-ı hicrān ile ālūd olalı baḥt-ı siyāh
5. Amān Allah dili sūz eyledi āh-ı şererim

V.

1. Nideyim ki bu ḥuṣūṣa yārdan olduḳda cüdā
2. Maḥzen-i ḥūr ne o demde beni itdi ilkā
3. **Kāmilā** kısmetini böyle virirmiş Mevlā
4. Fehmiyā ʿālī^cni yazmış ezel böyle Ḥudā
5. Diyegör dil ʿaderimdir ʿaderimdir ʿaderim

124*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Mā²il-i yār oldıḳım günden berü dertli menem
Cismimi maḥv eyleyüp şām u şehir Nakṣī menem
2. Eyledim gūş “faḳkürü” emrin hele rüz-ı elest
Ḥüccetim var dilde yāhu dā²imā ʿĀdirī menem

* 124 s.45

3. H̄alvetīyem Celvetīyem Mevlevīyem Sūnbūlī
Hem ʔarīḳ-i nāzeninde mest olup Bekrī menem
4. Gülşenī vü Rūşenīyem hem dahı Bayrāmīyem
Ḍarb urup oldım Rufāʿī her vaḳit Saʿdī menem
5. Dām-ı tevḥīd içre baʿzān oluram ben bedevī
Kāmilā ʿuṣṣāk içinde maḥrem-i rāzı menem

125*

TĀRĪḤ-I VEFĀT

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Bir melek ḥaṣlet-güzīndi üç yaşında bu ʔıfl
ʿAḳl u fehmine taʿaccüb eyler idi ḥāṣ u ʿām
2. H̄alkaʿ-i tevḥīdde zıkr eylerdi ihvānlar ile
ʿAḳıbet ḥavza düşüp ğarḳ oldu kendi ḳaldı nām
3. İsm-i vāḥid ile itmām oldu bu tārīḥ-i ḥazīn
Uḳdı Muḥyiddīnim elden itdi firdevsde maḳām
4. Firḳat-i dildār ile yandı vücūdum el-amān
Nāz u istiḡnāya ʔāḳat mi gelür ey nev-civan
5. Vuṣlatıñ itdim temennī çün müsāʿid olmadı
Ḥayf ṣad eyvāh ol ḥasretle aḡlardı cihān
6. Yalıñız kendim şanurdım ʿāşık-ı bī-çāreyim
Cümlesinden buldum ednā kendimi ʿaşḳında cān
7. Sāʿilem muḥtācınam şubḥ u mesā iḥsānıña
El-meded maḥbūb-ı ʿālem muntazırdır ʿāşıkān

* 125 s.46

8. Hāmemiz ʿācizdir ancak vaşf-ı şânında seniñ
Hâkipāye bir teberrük ola yazdım ben hemân
9. Hadd-i zâtıñ bilmege t̄ālib olan itsün suʿāl
İşte fehmidir efendim mürşid-i şāhib-zamân
10. Bende olduñ **Kāmilā** sen it teşekkür dāʿimā
Niʿmet-i kübrāya irmişdir buña nāʿil olan

126*

MERŞİYYE

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Ağlamakdan kan döker hep ʿāşıkānıñ dīdesi
Şabra t̄ākat mı gelür hiç āh Muḥarremdir gelen
2. Mātemi Haḫ üzre icrā eyleyüp mātem iden
Cān u başın terk ider eyvāh Muḥarremdir gelen
3. Kurretü'l-ʿayn-ı Habību'llah efendim aḥseneyn
İtdi nūş şürb-i şehādet āh Muḥarremdir gelen
4. Hānedān-ı ehl-i ʿāşık cümleten mātemdedir
Sen dahı gel ʿāşık iseñ vāh Muḥarremdir gelen
5. Ağla **Kāmil** rüz ı şeb gülmez bu ayda ʿāşıkān
Çün Şehīd-i Kerbelā bi'llah Muḥarremdir gelen

* 126 s.46: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

127*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Āh idüp ʿaşkıñla yandım destgīrū'l-ʿālemīn
Semʿ-i cāna irdi bir āvāz hātīfden mübīn
2. Maḥrem itdi baʿzī esrārı efendim ḫulına
İnkişāfı ğayrı mümkün kenz-i esrār-ı yaḫīn
3. ʿAşkıla yaḫdı vücūdın cümle evlād uğrına
Yād ider āyāt ile hep “fe’d-ḫulūhā ḫālidīn”
4. Lā-cerem taşdıḫ itdim zāhire hem bātına
Ḥaḫ ile ḫaḫdır efendim eyledim bi’llah yaḫīn
5. Ḳurʿā etdim ḫarf-i evvel her şairdan **Kāmilā**
Yād ider ismiyle maḥlaş mürşidimdir bil-hemīn

128*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Rūz ı şeb ʿişyānıma bāʿiş benem nefsimdir ol
Eyle ihlāş ile taḫlīş girībānım amān
2. Senden olmazsa meded ḫāl-i perīşānıma ger
Kime ityān beyān eyleyeyim ḫālim amān
3. Sen ḫabībīne buyurdıñ “yefʿalū’llah mā yeşā”
Ben gedāya maḡfiret ḫıl sırr-ı Sübhānım amān
4. Eylediñ nebbāş ḫulıñ tevbesini bizden ḫabūl
Müzḫib-i bī-ḫāreyi luṭf eyle Yezdānım amān

* 127 s.47

* 128 s.47: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt’a olarak alınmıştır.

5. İsm-i ğaffāra bağışla sen günahkār **Kāmili**
Ol ḥabībīñ ḥürmetine ulū'llahım amān

129*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Şu^cle virdi leyle^o-i zūlmetde nūr u zākirīn
Maḥrem oldı cümle esrār-ı Hudāya cārifīn
2. Kıblegāh-ı ehl-i diller meclisinde ḥāzır ol
Rehnümā-yı bāb-ı vuşlatdır cihānda cāşıkın
3. cĀlem-i süflīde eyle sen de nefsiñ terbiye
Zümre^o-i cūşşāk içinde saña dınsün vāşılın
4. Ey göñül Hāk ile Hāk ol emr-i mürşid üzre sen
Böyle kânün-ı tārīkat ola insān Kāmilin
5. Hākķ-ı şādık da buyurđı Hāk Te^cālā müjdeler
“Hāzihī cennātü cādnin fadḥulū hā ḥālidīn”
6. Hile^o-i dünyāsını aldatmasın ḥayfā şakın
Şoñ nedāmet fā^oide virmez kılursıñ ḥāsirīn
7. Lezzet-i nef sāniye hīç tābi^c olma **Kāmilā**
Cümle ihvānım muḥāfız ide ḥayrū'l-ḥāfızīn

130*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Dām-ı zülfe bağladı göñlüm benim şāh-ı cihān
Ol sebebden olmışam mest cāşķilerden bir zaman

* 129 s.47

* 130 s.48

2. Bāde³-i şahbāyī sāķī şunsa da nūş eylesem
Cur^casından geçmezem bi'llahi şūfī bil hemān
3. Hānedān-ı ehl-i beyte eyledim cānım fedā
Mātem-i  aşkımla itdim sīnem i re bir nişān
4. Vāķıf-ı hāl-i za ife var mı h ı  āgāh olan
Himmet-i mürşid ba a her demde oldu sāyebān
5. Zümregāh-ı  āşıkāne bende olmu  **Kāmilā**
R z u şeb efkār-ı derdim āh efendim el-amān

131*

Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā il n

1. Şimdi a y ara ri āyet itmem a lā gelmes n
Eski h alim  an id p meclise  at  n gelmes n
2. S ye³-i m r şidde itmem kimseden h ı  i tir z
 yle d rv * di nemem h at ra z r  gelmes n
3. Ben g r h-ı  āşık ndan olmu am h alvetni  n
Tecr be i  n m n f k s yle tenh  gelmes n
4. C m-ı  aşkı eyledim n ş d  im  mey hor menem
Mest olanlar gels n amm  ehl-i takv  gelmes n
5. A ılamaz z hid kel mı  K mil  a l  seni 
   -ı h l t ile yan da  albe riy  gelmes n

* 131 s.48

* Kelime bu şekilde okunmuştur.

132*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Şāh-ı kevneyn-i ḥafīdāndır efendim aḥseneyn
Server-i rāh-ı şehidāndır efendim aḥseneyn
2. Nūr-ı çeşmi ol °Aliyyü'l-Murtaẓānıñ ğoncesi
Tıfl-ı gülzār-ı cināndandır efendim aḥseneyn
3. Sākiyān-ı ḥavz-ı kevşerdir Emīrū'l-mü'minīn
Pençe°-i āl-i °abādāndır efendim aḥseneyn
4. Rütbe°-i meşhedlik olmuşdur muḳadder çāre nist
Hem şehīd-i şāh-ı merdāndır efendim aḥseneyn
5. Ḥākipāyından niyāzım kıl şefā°at **Kāmīle**
Şāfi°-i rüz-ı cezādandır efendim aḥseneyn

133*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

TĀRİḤ-I VİLĀDET

1. Bāreka'llah zehī dünyāya başdı çün ḳadem
Nāmdāşı cedd-i °Oşmān-ı kerīm °ālī şān
2. Şulb-i °ācizden gelüp bir tıfl-ı ma°şūm-ı Güher
Ḥazret-i Ḥaḳḳa teşekkür eylerim rüz-ı Şa°bān
3. Maḳdem-i ḥayrū'l-ḥalef itsün cihānda Lem-yezel
Himmet-i mürşid āña her demde olsun sāyebān

* 132 s.48

* 133 s.48: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

4. °Ömr-i eṭvāl ḥayrile merzūk ide Rabbim anı
Dü-cihānda hem mu°azzez zümregāh-ı °āşıḳān
5. Çıkdı bir ḥarf-i nidā **Kāmil** didim tārīhini
Ṭoḡdı Muḥyiddīn cihāna ḥamd ider Ḥaḳḳa hemān

134*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. ʿAşķ-ı zikru'llah ile hep oldu ʿuşşāk teşnegān
Nūr-ı tevḥīd ile müstağrāk olanda var nişān
2. “Men ʿarefdən” ders alan er mazḥar-ı ḥükmetdedir
Baʿzılar Manşūrveş hem itdi sırr-ı rāyegān
3. “Len terānī” çün buyurdi Ḥazret-i Mūsāya Ḥaķ
Aldı Mūsā varlığını oldu tecellī ʿayān
4. İtme taʿcīl sen de şabr it dāʿimā Eyyüb gibi
İtdi Ḥaķ bu sūfī sulṭān Mışr ilinde bir zamān
5. Rāh-ı ʿaşķda kimse maḥzūn olmadı hīç Kāmīlā
Olmasun taḥt-ı ʿarzda şırf rızāda ol hemān

135*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Teferrüc eyledim ey dil bugün pāzār-ı ʿaşkıçün
Bütün ʿuṣṣāk ṣādāndır hele maḥzūn hemān bir ben
2. Ser-ā-pā vuṣlat-ı cānān ile sermest olmuştur
Yine hasret çeküp āh u enīn üzre kalan bir ben

* 134 s.49

* 135 s.49: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

3. Vücūdın yaqdı hep °uṣṣāk fenāfi'llahda maḥv itdi
Bu dem °iṣyān-ı nārile cihān içre yanan bir ben
4. Beni tābi° idüp kendine nefsiñ bendine düşdüm
Günāhımla cenāb-ı mürşide deyen amān bir ben
5. Bu yolda şıdkını ızhār iden elbetde kām aldı
Hemān firḳat ile **Kāmīl** iden āh u fiḡān bir ben

136*

TĀRĪḤ-İ VİLĀDET

Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün

1. Ẹarındāşım hele sırrı efendi şulb-i pākinden
Gelüp bir tıfl-ı °ālā eyledi dünyāyı hep tezyīn
2. Cenāb u ḥazret-i Nevres Efendi cedd-i °ālīsi
Bu dem maḥẓūẓ olup şükren okur Tāha ile Sīn
3. °Aliyyü'l-Murtaẓā Ḥaydār-ı Kerrāra daḡı nāmdāş
Şecā°at °arz ider meydān dehr içre hemān metīn
4. Cenāb u Ḥazret-i pīre daḡı olmışdı maḥlaşdāş
Bu nesle şu°le virmişdir hele ol şāh-ı Celādeddīn
5. Efendim mürşidim himmet idüp ḡamden du°ā itdi
Mürīdān cümleten destīn açup eylediler āmīn
6. Peder māder ile °ömrin füzūn itsün cenāb-ı Ḥaḡ
Cihānda kesb-i şān idüp ola °irfān ile güzīn
7. Teşekkürle çıkup bir āh didi **Kāmīl** bu tārīḡ tām
Şems-āsā tūlū° itdi Muḡammed ol Celāleddīn

* 136 s.49

137*

TÂRİH-İ VİLÂDET

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Hamdü'lîllah zehî dünyāya teşrîf eyledi
Çıkdı mâ-şâ'llah şadâsı virdi âfâka nişân
2. Ya'ni ol Şerîf Efendi şulb-i pâkinden gelüp
Himmet-i pîrân ile hem oldu dünyâ leme'ân
3. Maḥlaş Fâ'iz deyü tesmiyye olmuştur âña
Fâ'izü'l-akrân itsün ol cenâb u müste'ân
4. Bir melek-sîmâ şîfat endâm-ı pâk-i gevheri
Teşne-yâb itdi cihânı cümle 'âlem şādumân
5. 'Ömri eṭval 'ilmi nâfi' hayrile merzûk idüp
Destgîr olsun âña hep dü-cihânda 'âşîkân
6. Hem peder mâder ile Allah ḥaṭâdan şaklasun
Didi bu du'âya âmîn kâ'inât-ı âsumân
7. Çıkdı bir **Kâmil** dilinden cevher-i târîḥ hemân
Toğdı İsmâ'îl Efendi nûr gibi oldu cihân

138*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Lücce'-i 'aşkımla incü saçmışam deryāya ben
Çalmasun ağıyâr deyü hep başlarım gavgāya ben

* 137 s.50

* 138 s.50

2. Perr ü bāl açdım cihānda mürğ ü tuṭī hem miṣāl
Yüce bir ṭağıñ içinde uğradım °Ankāya ben
3. Gāh °urūc eyler bu göñlüm nisbet-i yār almışam
Gāh °aşkıñ āteşiyle düşmüşem deryāya ben
4. Bir zamān estağfiru'llah eyleyüp şūfī idim
Bir zamān mey eyledim nūş uğradım sevdāya ben
5. Kaṅğı bir demden su°āl itseñ baña virsem cevāb
Boş yere virmem muḥabbet şu denī dünyāya ben
6. Keşret-i °ālem içinde lezzet almaz °āşıkān
Ol vişāliñ ārzüsüyle gelmişem tenhāya ben
7. Ey efendim koyma maḥzūn **Kāmil**-i bī-çāreyi
Dest açup kapuñda ğayrı başladım du°āya ben

139*

Mef°ülü/Mefā°ilü/Mefā°ilü/Fe°ülün

1. Ağyāra meyl eyledim āh ben bilerekden
Uğradı yolum şarta meger git giderekden
2. Bir ḥayli ḥayāletlere çün beni düşürdi
Ḥandān olarak zevk ideyor rakş iderekden
3. °Aqlım başıma geldi hemān çāre arandım
Buldum hele bir mürşid-i dānāyı gezerekden
4. Ṭutdı yedimi sīnesine çekdi o demde
Pend eyleyerek geçürdi beni ince elekden

---

* 139 s.51

5. Ḥayvān ile insān ne dimek eyledi ta^clīm
Çok şeyleri gösterdi baña hep geçerekden
6. Bir derdime biñ dürlü devā eyle ṭabībim
Loḵmān gibi aldı şadā hem dürlü çiçekden
7. Ağzıma devā eyleyerek viridi südünden
Buldum tādını lezzet-i ^caşkıñ emerekden
8. Gel sen daḥı gel şürb it āyā böyle şarābı
Yoksa bulamaz lezzetini öyle yürekden
9. İnsān olana işte sühān **Kāmilā** kāfi
Oḵu ḡazelim eyle tefekkür düşünerekden

140*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. ^cArşa^o-i ^cālemde cānā dil-fürüzān ağlasun
Kevkeb-i burc kevākib içre her cān ağlasun
2. Müstedām-ı ehl-i ^caşkıñ yār ile yek-dil cihet
Meh-cebīn-i zülf-i ḡisū-yı perīşān ağlasun
3. Ḥānıḳāhda dām-ı tevḥīd içre gördim şāhımı
Cümleten ^cuşşāḳ içinde şāh-ı merdān ağlasun
4. Ben gezerim kimseye hīç şormazam seyyāhımı
Keşküli destinde dil-cū mürḡ-i cānān ağlasun
5. **Kāmilā** şubḥ u mesā kārım benim āh u enīn
Ser virüp ^cuşşāḳ içinde dīde^o-i giryān ağlasun

---

* 140 s.51

141*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Şem^ca^o-i yārdan çerāğ-ı ^caşkı^mı yakdım bugün
Nūr-ı esrār-ı cemāle haylice bakdım bugün
2. Zümre^o-i ^cuşşāk içinde ^carşa çıkdı āhımız
Tāc u bālāsına gayrı hem çelenk takdım bugün
3. ^cAşk ile mest olmuşam t^an eyleme zāhid beni
Bāde^o-i gülgün cānā iki üç çakdım bugün
4. ^cUğde itdim hubb u sevda-yı derūnımda hemān
Muḥkem olmaklık için ^caşk iksirin çakdım bugün
5. Yokdur ārām idecek hīç bir maḥallim şūfiyā
Mā^o-i cārī gibi **Kāmil** her yaña akdım bugün

142*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Beni daḥl itme ey zāhid şaḳın bu ^caşk-ı zārımdan
Yanar pervāneler her şeb çerāğ-ı şem^c-i ahımdan
2. Menem meyḥānede sāḳī meyim bitmez benim aṣlā
Eger tālīb iseñ şūfī şaḳınma iç şarābımdan
3. Riyāyı terk idüp yahu bu nār-ı ^caşka yak cismiñ
Gülistān-ı muḥabbetde cüdāyım hem diyārımdan
4. Teferrüc vaktidir ey dil eger geşt ü güzār itsem
Bütün ta^cciz olur ^cālem benim āh u figanımdan

* 141 s.51

* 142 s.52

5. Sirāyet eylemez cürmiñ seniñ bir ferde ey **Kāmil**
Şaķın ḥavf itmesün kimse benim cürm ü günāhımdan

143*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Bu gice bir pehlevān gördim elinde seyfī var
Kāfire eyler ğazālar ḥamdüli'llah āferīn
2. Fī sebīli'llah cihādı eyledi icrā tamām
Geldi hātıfden şadā-yı ğāzidir Ḥaķķa metin
3. Seyfini ^carşa resīde eylesün Rabbü'l-enām
Şānına didi melekler ile ḥaṭādan emīn
4. Hep ṭarīķat sāyesiyle buldı böyle kuvveti
Himmet-i mürşid āña her demde olmuşdır mu^cīn
5. Dest açup **Kāmil** dahı min ğayri haddin kıl du^cā
Vuşlatını it müyesser yā İlāhe'l-^cālemīn

144*

Mef^cülü/Mefā^cīlū/Mefā^cīlū/Fe^cülün

1. Bezminde şafāyāb olam ilhāmım açılsun
Aḥvālimi ^carz eyleyem ehyāmım açılsun
2. Ḥaṭṭıñ yine bir ^cāleme hep başķa edādır
Envā^cını ta^clīm idem aķlāmım açılsun
3. Ğīsū-yı siyāh ditrediyor ^cāşık-ı her yār
La^cı-i lebiniñ pūsına hep kāmım açılsun

* 143 s.52: Klasik şiirin nazım şekillerine uyulmadığından, şiire manzume demek uygun görüldü.

* 144 s.52

4. Zühdiye riyā bir yere cem^c eylemek olmaz
Ey şūfī saña söyleyeyim rāmım açılsun

5. Manzūre sezā oldu bu manzūm-ı selīsiñ
Kāmil yine eṭrāfa hemān nāmım açılsun

145*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Göñül bir ^caşka düşmüş kim yanar pervāneveş her ān
Çırāğ-ı şem^c-i dildāra ^caceb virmiş midir nişān

2. Ne rūzum pertev-efzādır ne şeb rāḥatdadır bu dil
Firāk-ı nār-ı ḥasretde amān yā Rabbim el-amān

3. Bu derde bir dāğına düşmüş benāniñ yirine şordum
Didi yanmak ^caceb midir fedādır yolına her cān

4. Ḥaḳīḳat ḥālını bilmek hemān birdenbire müşkil
Hele tedric tedrici olursiñ vāşıl-ı cānān

5. Seniñ ḥaddiñ degil **Kāmil** bu ^caşık zümregāhında
Edeb it şabra ol rāzı saña da olısar iḥsān

146*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Zindegān eyler vücūdum tende cānım ism-i Hū
İtsem ağıyardan ferāğat hep lisānım ism-i Hū

2. Hū şadāsı sīnemi çāk eyledir şām u seḥer
Kaṭre kaṭre çeşm-i ^caşkıñ aḳsa kānım ism-i Hū

* 145 s.53

* 146 s.53

3. Ben fedā-yı cān itdim ism-i Hūya ʿāşıkım
ʿAşka sermestle hayāt-ı cāvidānım ism-i Hū
4. Hū ile ālūde olmuştır vücūd-ı ʿāşıkān
Mürşidimden bergüzārdır āh emānım ism-i Hū
5. İsm-i Hūdan başka yokdur **Kāmilā** encām necāt
Şoñ nefesde it müyesser kıl zebānım ism-i Hū

147*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Girdi ʿāşık rāh-ı Hākka şıdkıla Allah deyü
Cezbe²-i envāra irdi zıkrile Allah deyü
2. Aşlını itdi tefekkür varlığıñ atdı hemān
ʿUzlet eyledi cihāndan fikrile Allah deyü
3. Ser-te-ser seyyāh-ı ʿālem oldu ʿāşık zāhidā
İtmez ārām bir maḥalde ʿaşkıla Allah deyü
4. Gerçi serhoş şanma ʿişret eylemiş meyhāneden
Eyledir sekrān cihānı şevkile Allah deyü
5. Rāh-ı ʿaşkıda kalmadı maḥrūm kimse **Kāmilā**
Eyle izhār şıdkını sen ḳalbiñle Allah deyü

148*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Bu gice gülzār-ı ʿaşkı oldı rengāmiz yine
Nefḥa-sāz-ı bülbulān eṭrāfım aldı hū deyü

* 147 s.53

* 148 s.53: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

2. Pür-şadā itdi zuhūr ʿaşkıñla yandım yā Resūl
Ehl-i tevḥīd cümleten sermest ƣaldı hū deyü
3. Raƣş idüp meydān-ı ʿaşƣda öyle cevḻān eyledi
Allah Allah naʿrāsıyla nāyı ƣaldı hū deyü
4. Āteş-i sevdā ile yakdı vücūdın itdi maḥv
Vāşıl-ı cānān olan küḻhāna ƣaldı hū deyü
5. Zaḥm-ı ʿaşkıñ yāresiyle yanagör kim **Kāmilā**
Cümle ʿuşşāƣ cānını ʿummāna şaldı hū deyü

149*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Sevdigim bir yārdır ancak ƣayra itm̄em serfūrū
Terk-i aƣyār eyleyüp ʿaşƣında itdim ārzū
2. Ḥayli müddet iltifātıñla telezzüz itmedim
Ḥamdülīllah bu gice oldıƣ efendim rū-be-rū
3. Gerçi ʿāşī defteriñ ser-levḫası ismim benim
Raḥmetinden kesmem ümmīd ḫüccetim “lā taƣnaṭū”
4. Üç maḥalde ben fedāña cān u dilden itm̄işem
Şıdkıla teslīm olan sālīklere ʿādet mi bu
5. İsm ü cismiñ nār-ı ʿaşƣa sen hebā it **Kāmilā**
ʿĀşıƣānıñ zıkr ü fikri dāʿim oldı ism-i Hū

---

* 149 s.54

150*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Gözüñ aç hāb u ğafletden baķıñ yāhu seherdir bu
ʿAşāyı müttekā itme hele dervīş teberdir bu
2. Görünmez naķş-i mirʿātı şanur zāhid bunu ammā
Nażargāh-ı dil-i ʿuşşāķa her demde ķamerdir bu
3. Elest ü bezmini idrāk hīç itmezsiñ be hey ğāfil
İdersiñ aşlına rüçʿat bu ʿālemde seferdir bu
4. Mürīdān-ı zamān aġyāra meyl itmiş şaķın şanma
Meyān-ı mürşide baġlu hele muhķem ķemerdir bu
5. Bu nār-ı ʿaşķ-ı dildāra yanup āh eyleme **Kāmil**
Bilinmez sırr-ı hīkmetdir cihāna yek beterdir bu

151*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Becādır zāt-ı pākiñe nübüvvet yā Resūla'llah
Revādır şān-ı ʿulyāna ʿadālet yā Resūla'llah
2. Hicāb-ı hūrşīdi refʿ eyle ol nūr-ı cemāliñden
Temāşā itmek ʿuşşāķa ʿināyet yā Resūla'llah
3. İrişdi “ķābe ķavseyne” vücūd-ı lāmiʿü'n-nūriñ
Risālet aʿzamı sensiñ nihāyet yā Resūla'llah
4. Cemiʿ-i enbiyā nūr-ı seniñ nūriñ ziyāsıdır
Saña ʿāşīķ olan buldı saʿādet yā Resūla'llah

* 150 s.54

* 151 s.54

5. Temennî eyledi **Kâmil** kuluñ zât-ı risâletden
Saña ihvânımı itdim emānet yâ Resûla'llah

152*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Âşık-ı şurîde meşreb itdi yağma °aqlımı
Çâresin bildir baña sen söyle Allah °aşkına
2. Hep ẖâcem hem eṭibbâ cümlesinden çâre yok
El-amân şâhım devâsın söyle Allah °aşkına
3. Bir °aceb hayretdeyim yokdur hîç ârâmgâhım
Bendeñi itme feda sen söyle Allah °aşkına
4. Defter-i °aşkında nāmım âh muḳayyed mi °aceb
Müşkilim bildir baña sen söyle Allah °aşkına
5. Bu denî keşretde maḥbûbına vâşıl olamaz
Toğrısını **Kâmilâ** sen söyle Allah °aşkına

153*

Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlâtün/Fâcîlün

1. Ey göñül eyle şebât bir yerde ki ikrâr ola
Şıdḳını eyle nümâyân sırr-ı Ḥaḳ ızhâr ola
2. “Küntü kenz” içün buyurdi gir ṭarîḳat şehrine
Bildirir mürşid bu sırrı aḥsara* esrâr ola

* 152 s.55: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 153 s.55

*Eski harfli metinde “aḥşere” şeklinde yazılan kelime “aḥşar”a mana gözetilerek aḥşara olarak alınmıştır.

3. Aḥsen-i takvīmde insān olmağa t̃ālib olan
Şeyhiniñ pendiyile ʿāmil olması miʿyār ola
4. Nefsini maḡlūb idüp eyle cihād-ı ekberi
“Men ʿaref” sırrına vākıf olmağa ezḡār ola
5. Vaḥdeti keşretde bulmak isteriseñ **Kāmilā**
Geç bu varlık ʿāleminden maṭlabıñ izhār ola

154*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Beni mest itdi ʿaşkıñla o şāhım ḡanda ben ḡanda
Veliyyü'n-ni'metim melcāʾ-ı penāhım ḡanda ben ḡanda
2. Ḳanı ol meclis-i ʿaşkı muḡabbet cān-fezā eyler
O demlerde olan zevḡ ü refāhım ḡanda ben ḡanda
3. Tezeyyün ḡalb-i ʿuşşākıñ libās-ı faḡr ile olmaz
Göñül abdāl-ı sermestdir külāhım ḡanda ben ḡanda
4. Düşüp bir nāz-ı mümtāz-ı cihānıñ ʿaşkına bu dil
Fedā itdim bütün ʿömr ü tebāhım ḡanda ben ḡanda
5. Taʿaşşuk eyledi **Kāmil** tarīḡ-i nāz ile yāre
Mükaḡḡal dīdesi zülf-i siyāhım ḡanda ben ḡanda

155*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Āteş-i ʿaşḡa yanup sūzān olursam kime ne
Vuşlat-ı yāre irüp ḡandān olusam kime ne

* 154 s.55

* 155 s.55

2. Şāhib-i takvā gibi itsem ʿibādet rūz ı şeb
Bā^cde vü ʿişret idüp tuğyān olusam kime ne
3. Bir taşım hayvān ile ünsiyyet eylerdim hemān
Bir zamān ihlāk idüp insān olusam kime ne
4. Bir zamān Ya^ckūbveş eyler isem āh u enīn
Bir zamān Yūsuf gibi Ken^cān olursam kime ne
5. Bir zamān Ferhād gibi t̄āğ delmege başlar iken
Bir zamān Şirīn gibi hicrān olursam kime ne
6. Bir zamān şahrāları iskān idüp Mecnūnveş
Bir zamān Leylā gibi destān olursam kime ne
7. Zīnet-i libās ile tezyīn vücūdum eylesem
Bir zamān abdāl olup ʿuryān olursam kime ne
8. Ḥasret-i yār iştīyākından hemāndem ağladım
Bir zamān ma^cşukıma cānān olursam kime ne
9. Cümle hālinden geçüp de emr-i mürşidde тұrup
Tekyede **Kāmīl** yine mihmān olursam kime ne

156*

Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün/Mefā^cīlün

1. Yine düş oldu bu gönlüm bu şeb bir tıfl-ı cānāna
Esīr itdi beni kendisine birdenbire yana
2. Hele ruhsārını gördükde ʿaşkı tāzelendi āh
Çekmem mi ḥaşre dek ḥasret bu da lāyık mıdır cāna

---

* 156 s.56

3. Zimām-ı ʿaşkıṃı tṭıdı hemān kuvvetle ol şāhım
Diler ʿarz-ı vişāl eyler diler çarpar şeciʿāne
4. Bu ʿaşkıñ kavsinin zahıṃı ʿilācı pekçe müşkildir
Meger luṭf eyleyüp itse devāsın ı ḥekīmāne
5. Yalın ız sen misin **Kāmil** ʿaceb ʿāşık hemān yāre
Nice yüz biñden ednāsın edeb eyle edibāne

157*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Nedendir yāri görmekle beni uğratdı bir derde
Bu çille³-i saḥtī çekmek meger kim var imiş serde
2. Hele vaşılñla kām alsam teşekkür eylerim herbār
Velākin beynimizde var nice ḥicāb ile perde
3. Muḥarreb olmağı ister göñül ammā nedir çāre
Tebāʿüd eyledi ağıyār efendim nerde ben nerde
4. Taʿaccüb eyleme şūfī bu ʿaşka hīç nihāyet yok
Bütün ʿuşşāka fedā ey cān ider hep gördigi yerde
5. Tefekkür bahırına taldım akıtdım dīdeden eşkim
Şabır pīrāhenin geydim dimez **Kāmil** ānı ferde

158*

Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün/Mefāʿilün

1. Eger ʿāşık iseñ Ḥaḫka temessük eyle esmāya
Ḥayāt-ı cāvidān cānā temessük eyle esmaya

* 157 s.56

* 158 s.57

2. Devām it rūz u şeb zikre eger insān olam dirseñ
Bulup bir mürşid-i dānā temessük eyle esmāya
3. Seni senden hele alsun seni saña yine virsün
Budur çün rāḥat-ı ʿuḳbā temessük eyle esmaya
4. Mücellā eyle ḳalbini naẓargāh-ı İlāhidir
Şaḳın ḳalmayasıñ aʿmā temessük eyle esmāya
5. Riyā eyleme ey şūfī bütün aʿzā ile zıkr it
Dime ḥarām degil ḥāşā temessük eyle esmāya
6. Hicābı çāk idüp zāhid ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa raġbet ḳıl
Olursıñ vāşıl-ı Mevlā temessük eyle esmāya
7. Künūz-ı sırr-ı Ḥaḳ olmak eger ister iseñ **Kāmil**
Febi'llah ġayrı yok illā temessük eyle esmāya

159*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Kişiye mürşid gerekdir Ḥaḳḳa vāşıl itmege
Maʿrifet kesb eyleyüp envār ḥāşıl itmege
2. Küntü kenze sırr-ı Ḥaḳdır mürşidān miftāhıdır
Feth-i bāba bu sebep miftāḥ māʿil itmege
3. Kendi nefsiñ bilmek isterseñ egerçi ṭālibā
Zıkr ü evrād eyle ki aġyāra ḥāʿil itmege
4. Sırr-ı mütü ḳable mevt ʿāşıḳānıñ rāhıdır
ʿİlm i ʿirfāniyyeti taḥşıl ḳābil itmeğe

---

* 159 s.57

5. Rāh-ı Hāḡdan olma ḡāfil fazkurū emrin bilüp
Kāmīlā mürşid gerekdir nefsin **Kāmīl** itmege

160*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Keşf-i envār-ı cemāl itdim temāşā dün gice
Cümle cūşşāk muntazır her dem ser-ā-pā dün gice
2. Hāne³-i dilde tecemmū^c itmiş idi dün gice
Ba^czısı yek dil vücūd hep oldu cānā dün gice
3. Lezzet-i cāşkıñ dimāḡımdan gider mi bir vaḡit
Nāle vū ḡayrān olup sermestem ḡālā dün gice
4. Müjdeler olsun efendim şad hezārān müjdeler
Ben gibi kemter za^cīfi itdi iḡyā dün gice
5. Hākipāya yüz sürüp **Kāmīl** zār u niyāz
Nezd-i vālāda kuşūr itmem ḡāşā dün gice

161*

Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün/Mefācīlün

1. Bu dil ḡasret çer dā³im niyāzım bezm-i ḡurbetde
Güzārım ḡalmadı şāhım ḡarārım bezm-i ḡurbetde
2. Göñül maḡzūn-ı firḡatdır cūdāyım āşiyānımdan
Tavaḡḡun ḡutmazam aşlā diyārım bezm-i ḡurbetde
3. Yemm-i vaḡdet ilindeyken cānāşır bendine düşdüm
Anıñḡün keşret içre iḡtiyārım bezm-i ḡurbetde

* 160 s.57

* 161 s.57

4. Giydim tevb-i ʿisyānı kapandı çeşm-i ebşārım
Görünmez nūrı esrar-ı ārām bezm-i ʿurbetde
5. Taḥassür derdiyle **Kāmil** fiğānım ʿarşa çıkmışdır
Gice gündüz hemān āh ile zārım bezm-i ʿurbetde

162*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Şemʿaʿ-ı çeşmim yine ağıdı cihāna bu gice
Mürğ-i göñlüm eyledi pervāz cāna bu gice
2. Nār-ı duzaḥdan şaķın hīç şūfiyā itmem hazer
Āteş-i ʿaşķıla ḥūnım yana yana bu gice
3. Öyle bir mest olmuşam kim itmenem fark kendimi
İçmişem ʿaşķıñ şarābın kana kana bu gice
4. Sīnem içre bunca müddet vardır ʿaşķıñ pāresi
Ol vakītden berüdir virdi nişāne bu gice
5. Cümle ʿuşşāk yār için seyrāna çıkmış **Kāmilā**
Ruḥ-ı cānım şıķdı bi'llah şimdi cāna bu gice

163*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Öyle bir zār eyledim efgān içinde kim kime
Āh idüp de ķalmışam zindān içinde kim kime
2. Kimi dil-şād kimi gamnāk kimisi evsaṭdadır
Bāʿzılar dost baʿzılar düşmān içinde kim kime

---

* 162 s.58

* 163 s.58

3. Bir sefîne şāhibi iken olsa melāḥ bir kişi
Ol sefîne kalsa hem tūfān içinde kim kime
4. Dīde giryān sīne uryān görseler Mecnūnı hep
Ol daḥı Leylā gibi iḥsān içinde kim kime
5. Baḥr-ı ğamdan itse āzāde vücūdın **Kāmilā**
Aşkıla düşse gerek ummān içinde kim kime

164*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Halka-i tevḥīd içinde cezbe-i raḥmānā ola
Kimi farkda kimi cemde kimisi ḥayrān ola
2. Seyr-i keşretten geçüp de olsa bir ḥalvet-niṣn
Ḥücre-i vaḥdet ilinde bir ulu meydān ola
3. Cām-ı aşkı nūş idenler curasından geçmedi
Sırr-ı ʿirfāniyyet içre mest olup mestān ola
4. Āb u raḥmet kaṭresi mevtā vücūda damlasa
Ol ḥayāt-ı cāvidāna irişüp gülşān ola
5. Nār-ı sevdā ile yanup **Kāmilā** fāş itme sen
Maḥrem-i uşşāk içinde bir azīm hicrān ola

165*

Mefcūlū/Mefācīlū/Mefācīlū/Feccūlün

1. Ey bād-ı şabā zūlf-i perīşānıma degme
Bārān gibi hem bülbul-i nālānıma değme

* 164 s.58

* 165 s.59

2. Üftâdeliğin ʿarşa çıkar geşt ü güzârda
Çāk it aradan perdeni seyrânıma degme
3. Şahbâ-yı meyi nûş idegôr câm-ı şafâdan
Şûfî şakınup mest eyle mestânıma degme
4. Dil neşʿelenür meclisimiz yevm-i kıyâmet
Âh rîh-i ecel şora dek ihvânıma değme
5. Ğafletde bilüp zor iderek tutma raķibe
Tâ cāndan ʿazîz cān ile cānânıma değme
6. Bir kez nazarıñ sînemi pür-ḥûna çevirdi
ʿAşk yâresidir bilmeyüp her yanıma degme
7. **Kâmil** yine âh eyleyerek yakdı vücūdın
Yansun hele dur raḥm ile pûryânıma degme

166*

Mefāʿîlün/Mefāʿîlün/Mefāʿîlün/Mefāʿîlün

1. Elest ü bezmini itdim tefekkür baķdım ikrâra
Ârıñ içün beni maḥrem iderler baʿzı esrâra
2. Menem müznib-i günahkâr kim bir aḥsen yokdur ʿamâlim
Büküp boynum amān didim tayandım ism-i Ğaffâra
3. ʿAyûbın kimseniñ urma yüzine setr vâcibdir
Muğayyir bir uşûl itme cenâb-ı zât-ı Settâra
4. Celâl-i mirʿâtine baķup cemâli gör be hey ğâfil
Kevâkib sūr-ı iķbâle döner elbetde seyyare

---

* 166 s.59

5. Bu bezm-i  ālem-i fāniye virme raġbetiñ**Kāmil**
Düşürir vārṭāya şoñra ki zīrā ism-i mekkāre

167*

Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā ilāt n/Fā il n

1. M jde ey dil eyledim tesl m c n c n n ma
Eyledi teb  ir-i va lı it naz r ferm n ma
2. Ke ret i re virmedim hi  r y-ı r  at bir vak t
B  -ı va detde niy z hep eylerim S bh n ma
3. Fa bir emrinde  eb t it r h-ı  a  da ey g   l
Ba  ne i s nlar id pdir  ok   k r Yezd n ma
4. G h olur minnet gel r g hice dil  d eyledir
Her ne ferm n eyler ise r  iyam sultan ma
5. Esb-i  a  a oldu r kib **K mil ** yine bug n
Z hid  k lsun naz r bir kerrecik seyr n ma

168*

Mef  il n/Mef  il n/Mef  il n/Mef  il n

1. Bu dil mecr h olur her dem cem l-i y re ba dı  a
Ta ayy rde  alur  albim cel l-i y re ba dı  a
2. Der n m yandı  asretten  ab bler ġayrı k r itmez
Tesell     ı buldum vi  l-i y re ba dı  a
3. N ce bir meclis-i ma  fide  un bir b de -i  a  ı
Olam bir mest-i l ya  k l  ay l-i y re ba dı  a

* 167 s.59

* 168 s.60

4. Bu yıl mäh-ı şıyāmıñ çekdik ammā çille³-i sahtın
Göñül c̣id eyledi ebrū hilāl-i yāre baqdıqça
5. Bu dem meydān-ı c̣aşk içre urup bir na^cre³i **Kāmil**
Sūḥān meydānına geldim **Kāmil** yāre baqdıqça

169*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün
(Fā^cilātün) (Fa^clün)

1. Gūş idüp Ḥaḫ kelāmı itme inkār dime lā
Ānı işbāt ider elbet olur izhār dime lā
2. Tecrübe eyle ḥaḳīḳatdeki insān ne imiş
Eyledir hep nice münkirleri ikrār dime lā
3. Öyle taḳlīd ile şūfī sırra āgāh olamaz
Ḳāle gelmez ḥikmete Ḥaḫ olur esrār dime lā
4. Lezzet-i c̣aşkı alanlar gice gündüz duramaz
Çıkar eflāka fiḡānı ider ezḳār dime lā
5. Nār-ı sevdā ile **Kāmil** bu vüçūduñ yansun
Ola bir günde müyesser vaşl-ı dildār dime lā

170*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Zāt-ı mir³āt-ı Ḥudāsıñ yā Muḥammed Muşṭafā
c̣Āleme behcet-nümāsıñ yā Muḥammed Muşṭafā

---

* 169 s.60

* 170 s.60

2. Yek işāretle kamer şakḳ olup secde eyledi
Şāhib-i ʿarṣi'l ʿulāsiñ yā Muḥammed Muṣṭafā
3. Hep seniñçün ḥalḳ olundı ʿarṣ u kürsī levḥ kalem
Cümleye bedrū'd-dücāsiñ yā Muḥammed Muṣṭafā
4. İsm-i pākiñ gūṣ idenler oldı müştāk ʿaşkıla
Ehl-i derde hem devāsiñ yā Muḥammed Muṣṭafā
5. Ḥākipāy-ı ḥazretinden eyleme red **Kāmili**
Mücrime şāhib ʿaṭāsiñ yā Muḥammed Muṣṭafā

171*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Yok mı bir dānā-yı ʿālem görmüş ola cānānemi
Vaşfını itdikçe meskān idelim ğamḥāneyi
2. Öyle bir sermest olam ger itmeyem fark kendimi
Ġam gidüp dilşād kılsun ḥāne-yi kâşaneyi
3. Ḥücre³-i vaḥdetde olsam yār ile yek dil vücūd
İstemem bi'llahi virse şāh sarāy şāhāneyi
4. İltifāt itmem cihāniñ ʿizz ü şānına naẓar
Ḥāşılı dünyāya virmem kūşe³-i meyḥāneyi
5. Bilmediñ maʿnā-yı ʿaşkı virme fetvā müftiyā
Ḥāl-i **Kāmil** şimdi maḥzūn yakma hiç dilḥāneyi

---

* 171 s.60

172*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Yāri maḥfice görüp zaḥmından eyledim suḳāl
Nār-ı cāşkındandır ancak bende sevdā yāresi
2. Bir melek-sīmā vüçūd tavşifine cāciz kalem
Şad hezār cūşşāka bend itmişdi zülfiñ қaresi
3. Hep fedāña cān itdi cāşıkānıñ cümlesi
Āh-ı zārdan başқа var mıdır bunuñ hıç çāresi
4. Rūz ı şeb efkārımızdır bir kez ümmīd-i vişāl
Cānımıñ cānānesi hem göñlümüñ āvāresi
5. Bendesi **Kāmildir** ednā şimdi beyne'l-cāşıkīn
Līk mevçūd u vişāldir uzamışdır arası

173*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Ben ğarīb-i bī-çāre қaldım el-amān yā seyyidī
Lücceḳ-i cīşyāna қaldım el-amān yā seyyidī
2. Bī-kes-i āvāreyim raḥm eyle ḥālime benim
Cismimi sevdāya şaldım el-amān yā seyyidī
3. Gülmедim aşlā cihānda hele maḥzunım şükür
Faqr-ı faḥri dersin aldım el-amān yā seyyidī
4. Dün gice bir hū şadāsı yaқdı bağrım ḥaşladı
Ol şadāya nāy çaldım el-amān yā seyyidī

* 172 s.61: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 173 s.61

5. Raḥm-ı iḥsānına muḥtācdır bu **Kāmil** derd-imend
Lücce³-i ʿiṣyāna ṭaldım el-amān yā seyyidī

174*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Haste dil göñlüm perīṣān iftirāk-ı yār için
Ḥamdüli'llah yine gördüm ṣāh-ı ʿĀlī himmeti
2. ʿÖmrümi ʿaşkıñ yolunda eyledim bi'llah fedā
Dīnim īmānım buyurdu ümmetī vā ümmetī
3. Var mıdır ʿiṣyānı çok āh kullarında ben gibi
Müzhibāne sen buyurdıñ “lā taknaṭū min raḥmeti”
4. Saña ʿuşşākım diyen ṣādıklar oldu ber-murād
Kişi sevdigine aşlā çektirir mi zaḥmeti
5. Ben gedā-yı mücrimem ʿaşkıñ ile dīvāneyim
İḥtirāzım yok ṭamūdan itmem ümmīd cenneti
6. Māsivāyı eyle terk nādān sīret olma sen
Kimseler bulmuş degildir keşret içre vaḥdeti
7. Eyleme beyhūde daʿvā **Kāmilā** at varlığıñ
Allah Allah sende yok mı ʿāşıkānıñ ğayreti

175*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Cilvegāh-ı ʿāşıkāndır mest ola dilḥānesi
Nīm-nigāh ise eger dilṣād olur ğamḥānesi

* 174 s.61: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 175 s.62

2. Şunsa sāḳī dest-i pākiñle hemān bir iki uç
Şöhreti āfāḳa çıkar ʿāşıkān meyhānesi
3. Zāhidā tasbīḥ çeküp de müskirātdan kaçma sen
Şūfiyā bal şerbetinden de lezīz demhānesi
4. Kaşr-ı firdevse deḡışmem bir dakīḳa zevḳini
Nūr-ı esrār-ı Hudādır ʿāşıkān sālḡānesi
5. Būlbūl olmazsa sarāyda lezzet almaz sākinān
Kāmilā yāriñle aʿlādır ānıñ tekḡānesi

176*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Rūy-ı arzda var mı ekber böyle ʿişyānım gibi
Maḡfiret ider bulunmaz ulu Raḡmānım gibi
2. Ben muḡırram her günāhım ʿaczi mi itdim beyān
Şānına lāyık neitse yok ki tuḡyānım gibi
3. Sen ki Settārü'l ʿuyūbsıñ ey Kerīm-i Lem-yazel
Cürmimi ʿafv idecek yok işte Sübhānım gibi
4. Keşret içre tutdı bir zālīm beni itdi esīr
Var mı hīç taḡlīş ider āḡ şāḡ-ı sulṡānım gibi
5. Yokdır ʿāşī Kāmilā senden ziyāde tevbe it
Şıḡkını muḡkem idüp tut şeyḡ-i Şanʿānım gibi

---

* 176 s.62

177*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün(Fā^cilātün)(Fa^clün)

I.

1. Sırr-ı ʿaşk zevkini bilmeyene mektûm oldu
2. Bu sebeb zâhid zâhirlere meşʿûm oldu
3. Gūyiyā şūfî şanur ki bize mezmûm oldu
4. Bezm-i ehl-i dile her kim ki yandı mum oldu
5. Mıhrveş pertev-i ehliyeti ma^clûm oldu

II.

1. Hele bir görmede itdi beni yârim meftûn
2. Şanma Ferhād gibi olmaktadır ʿaşkım ceyhûn
3. İşte Şîrin midir elbetde ider zâr u zebûn
4. Şaygı gör kim dem-i niyâle²-i kaçd-ı Mecnûn
5. Nâm-ı Leylâ ile oldum niçe mersûm oldu

III.

1. İtme beyhûde yere hayf ola her dem aqvâl
2. Böyledir meslek-i ʿâşık söylemezler ahvâl
3. Kişi kendine ider her ne ki itse ef^câl
4. Keşret-i hâhiş olur mâni^c neyl ü âmâl
5. Âb u hayvân Sikenderse de maḥrûm oldu

IV.

1. Terk-i ḥubb it bu fenâ milkine virme cāhırñ
2. Olur elbetde umûrında tekāsül rāhırñ
3. Hayf olur kim ki esîri oldu denî dünyānırñ
4. Nice eyvân bilindi bu ḥarâb-âbādırñ
5. Cāy-ı ârām ruḡan-ı lâte ki bûm oldu

V.

1. Ne kadar hırş u tama^c eylese ic^ctimâdın
2. Bulamaz lezzetini nesnede hıç bir dâdın
3. Kâmilâ bir gün olup söyle dilde âdın
4. Râsimâ maḥv u hebâ eyleye isti^cdâdın
5. Olmayup kıabil-i feyz-i ebter-i ma^cdûm oldu

* 177 s.62

178*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Kadd-i mevzūnıñ gören teşbīh-i vildān eyledi
Nūr-ı vechiñ ^cālemi şemsi dıraḥşān eyledi
2. Āh u zār üzre cihānda kā^oinātıñ cümlesi
Öyle maḥzūn ḳalbleri mesrūr u şādān eyledi
3. Muntazır ^cuşşāk ānıñ dīdārını görmeklige
Eyleyüp ^carz-ı cemāl eṭrāfı ḥayrān eyledi
4. Nā-ümīd oldum diyü hīç çekme derd ü miḥneti
Bunca şāḥib-i ^cilleti raḥmiñle Loḳmān eyledi
5. Rūz u şeb bāb u şabırda **Kāmilā** tut kendini
Şabr-ı miftāḥü'l-ferec cümleye i^clān eyledi

179*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Taḥassür nārına yanmak ^caceb baḥt-ı siyāhım mı
Ġamıñ deryāsına ṭalmak benim yā Rab günāhım mı
2. Menem ol ^cācizü'l-ḳāşır menem hem faḳrile fāḥir
Benem ol mest-i lāya^c kıl bu da ^cömr ü tebāhım mı
3. Değişmem fām-ı geysūya bütün dünyāyı va'llahi
Benim cennetde ārzūm yok şūfī vildān refāhım mı
4. İderse vuşlatı tebşīr fedā-yı cān müjdemdir
Hele nisbetle dil-ḥaste gelen melca^o-i penāhım mı

* 178 s.63

* 179 s.63

5. Yine meydān-ı ʿaşk içre urup bir naʿrāyā **Kāmil**
Semā-yı mevlevīlerle iden bilmem ki şāhım mı

180*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. El meded yā destgīrim şāh-ı sultānım ʿĀlī
Melcāʾ-i hācet revāsiñ derde dermānım ʿĀlī
2. Hāḡ şānında buyurđı faḡr-i ʿālem çün seniñ
Lā fetā illā ʿĀlī şems-i dirahşānım ʿĀlī
3. Sen ki dāmād-ı nübüvvet şāhib-i hem zūlfikār
Şāfiʿ-i rüz ı cezāsiñ dinim ĩmānım ʿĀlī
4. Şehr-i ʿilmiñ bābı sensiñ yā ʿAliyyü'l-Murtażā
Maʿrifet mirāt-i ḡüsniñ māh-ı tābānım ʿĀlī
5. Derdine **Kāmil** ḡulıñ dermān eyle yā seḡi
Mücrimem bī-çāreyim āh sen de ḡümānım ʿĀlī

181*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. Bir naʿra ses dün gice āh cānıma geçdi
Allah deyü bir ʿaşkıla ihvānıma geçdi
2. Ārām idecek yok ki yerim rüy-ı zemīnde
Sīnemdeki āh āteş-i cānānıma geçdi
3. Bilmez bunu hīç şūfī hele eylemem ifşā
Yalnızca hemān neşter-i şevḡ ḡānıma geçdi

* 180 s.64

* 181 s.64

4. °Uşşāk-ı cihān mechūl olup bilmedi aḡyār
Üç harfîñ odı ciger-i hicrānıma geçdi
5. Mecnūn mı deyü ḡayf ile **Kāmīle** bakma
Sevdāya düşüp vuşlat-ı sūzānıma geçdi

182*

Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilātün/Fā°ilün

1. Feyz-i °aşkıñ şu°lesiyle rub°-ı meskūn parladı
Ser çeküp rūy-ı zemīnde nehr-i ceyhūn parladı
2. Gösterüp envār-ı rakşıñ didi °uşşāk ḡabbezā
Leylī veş zār-ı cihānda hem de Mecnūn parladı
3. Bir °ācāyib ḡāle girdi görmemiş hīç dīdeler
Şūfīnīñ misvāk elinde işte gülgūn parladı
4. Geç nazar itme rakībā böyledir yazār-ı °aşk
Söylemez esrār-ı °aşkı ceng-i şem°ün parladı
5. Kaṭre°-i °aşkıñla **Kāmil** dā°imā söyler gezer
Māh-ı ḡicret çekmeyüp de ḡāl-i maḡbūn parladı

183*

Mef°ülü/Mefā°ilü/Mefā°ilü/Fe°ülün

Mef°ülü/Fe°ülün

1. Ey dil virelim nefse bugün şāfī cevābı
Virmezse revā mı

---

* 182 s.64

* 183 s.64

2. Vuşlat görünür gözledelim şāh-ı cihānı
Ol ʿālī cenābı
  3. ʿAşķhānesini parla da gör şemʿ-ī çerāğdan
Vazgeç o cāndan
  4. Maḥvına gir vuşlatı bul isteme cāhı
Bu dār-ı fenāyı
  5. İslāfına bak ḥāl-i enāniyyeti terk it
Sen şıdkile git
  6. Yek emri bilüp diñleme sen ğayrı maķāli
Bul derde şifāyı
  7. Şahbā-yı mey nūş idelim Sāķī elinden
Geç şūfī odundan
  8. Mest ḥālını bil lezzet al tā ola bāķī
İç āb u ḥayātı
  9. Esrār-ı taʿaşşuk ne demek **Kāmīle** öğret
Āh bula selamet
  10. Maʿnā-yı ledünde ne demek nokṭaʿ-i bāyı
Hem gün ḥiṭābı
- 184*
- Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün
1. ʿArz idüp itdim beyān ol şāh-ı ʿadle ḥālīmī
Eyle iḥsān bu faķīre cān gibi cānānımı

---

* 184 s.65

2. Eyledi tevfiķ cenāb-ı ḥazret-i mürşid baña
Pençe³-i ağıyardan aldım ḥamdüli'llah yârimi
3. Az vakitte itdim ülfet itdi te³sîr kendine
Eyledi taşdıķ o demde melcā³-i dermānımı
4. Sen muḥāfız eyle yā Rab şerr-i düşmāndan amān
Yaķdı zîrā ^caşķ oğıyla bu daḥı dil-ḥānemi
5. Oldı teslîm çün tarîķ-i ^cāliye hezār şükür
Gez şebāt eylerse **Kāmil** yolına vir cānını

185*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Beni ḥayretde bıraķdı āteş-i ^caşķ eşeri
Eyleyüp terk-i diyār destime aldım teberi
2. Vaṭanımdan beni dūr eyledi hep lezzet-i ^caşķ
Bilmedi ḥālimi kimse kime diyem ḥayeri
3. Rāh-ı vuşlatda fedā eylemişem cism ü tenim
Ḥamdüli'llah bu da bir ḥazret-i Ḥaķķıñ ḳaderi
4. Beni ıslāḥa niçün sa^cy ideyor bu vā^ciż
İḥtiyār eyledim artık şü cihānda seferi
5. Ḥazret-i Ḥaķķıya **Kāmil** çok şükür-bende olup
Meslek-i irş-i pederdir çekerim ben kederi

---

* 185 s.65

186*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün

1. Ey göñül ^caşkla zıkr it seherīdir seherī
Ma^cşukıñ beline bağılu kemerīdir kemeri
2. Vaşl-ı cānāna irüp kendisi cāndan geçdi
Müjde ey dil bu da ^caşkıñ haberīdir haberi
3. Aldanup cāhına bakma bu fenā-yı milkiñ
Dervīşīñ malı elinde teberīdir teberī
4. Hele seyyāh yalıñız geşt ü güzār itme degil
Bu tarīk ^caşk-ı haķīķi seferīdir seferī
5. Bu vücūd şāhınıñ aḥkāmını icrā itse
Nefsiniñ āb u hevāsı giderīdir gideri
6. Cezbe^o-i ^caşkıla yanmaḳdadır ^cālemde hüner
Bu da bir ḫāl-i digergün yeterīdir yeteri
7. Nār-ı sūzāna düşüp yanmadayım şubḫ u mesā
Kāmilā sendeki sevdā eşerīdir eşerī

187*

Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilātün/Fe^cilün

1. Bu dilim āh iderek hep yine vuşlat buldı
Ḥamdü'līllah hele sevdā ile lezzet buldı
2. Zūlmet-i hicr ile ḳalbim duzaḫa dönmiş iken
Nūr-ı esrār-ı hidāyet ile cennet buldı

* 186 s.65

* 187 s.66

3. ʿAşk-ı hālāta düşüp fark idemezdin kendim
Sāye²-i mürşid-i Hakkı ile himmet buldı
4. Yāre²-i neşter-i ʿuşşākını çekdim ammā
Merhem-i vaşl ile cismim dahı şıhhat buldı
5. Bir zamān eyledi Mecnūn mişālī āvāre
Kāmilā vuşlat yār ile meserret buldı

188*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Hāne²-i cānımı deldi beste²-i dost na^crası
Āteş-i ʿaşka düşürdi dilde sevdā yarası
2. Nīm-nigāhı rub^cı meskūnı musahhar eyledir
Ānıñ içün cümleyi ʿāşık ider dīdāresi
3. Şūfiye itmez eşer bāğ-ı muhabbet nisbeti
Semmesin almış olan ʿuşşāk olur mehpāresi
4. Vuşlat olmazsa eger zevk-i cinān dūzah gibi
Ni^cmet-i vaşla iren ʿāşık hemān dīdāresi
5. Dilde lezzet bulmadım bi'llahi ben ʿaşkdan lezīz
Rūz u şeb eyler teşekkür **Kāmil**-i bī-çāresi

189*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Gelüp tevhiide gir sālīk sa^cādet olsun istersen
Tutup bir dāmen-i şeyhi selāmet olsun istersen

* 188 s.66

* 189 s.67

2. İtā^cat eyle emrine ānıñ pendiñle ^cāmil ol
Hāzır itme şaķın kōrkup şecā^cat olsun istersen
3. Derūnıñ ğusl idüp tevḥīd şuyıyla eyle taḥḥīr
Muşaffā eyle k̄albini ṭahāret olsun istersen
4. Şıfāt reddini ihlāk idersen seyf-i zikriñle
Olursın kāmīl insān ^cadālet olsun istersen
5. Berazīḥden ḥalāş olmaklıġa bā^cış nedir dersen
Hemān şıdkıla teslīm ol şadākat olsun istersen
6. İdüp nefsinı terbiye irince muṭma³inneye
Olur raḍiye marḍiye kerāmet olsun istersen
7. Şunarsa bāde³-i sāķi yed-i maḥbūbdan el çekme
Kemāl ile telezzüzdir beşāşet olsun istersen
8. Şaķın esrārını şūfī yanında itme fāş zīrā
Yaḥur u lā yaḥurdur şemātet olsun istersen
9. Ma^cārif mektebinde eyle taḥşīl ^cilm ki
Seniñ her bir kelāmında belāġat olsun istersen
10. Yanup aşķ nārına dervīş şikāyet eyleme aşlā
Maḥām-ı vaḥdet içinde ḥalāvet olsun istersen
11. Kelām-ı **Kāmili** ġuş iyleyüp aġyāra keşf itme
Eger encām-ı kārinde ^cināyet olsun istersen

190*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Bu vücūd iklimini ma'cūr iderse bir kiři
Anıñ çün bu kader aşıā dü-cihānda hiç su'āl
2. Her bir eşyānıñ haqīkat hāline vākıf olan
cĀlem-i sırr-ı ledündür diñlemeler kıl ü kāl
3. Nokta³-i vaḥdetden aldılar maḥabbet dersini
Bildiler cāşq ma'neviyātını anlar ber-kemāl
4. Nefy u işbāt ḥatmini icrā idince şevk ile
Ehl-i rüsüm ile bunlar itmediler ḥasb u ḥāl
5. Nuşḥ u pendî mürşidi **Kāmil** ferāmūş itmeyüp
Ḥasbeten lillāh söyler ğayru terk etmek maḥāl

191*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

I.

1. Nūr-ı cihānıñ cennet-i culyāsı sulṭānlık virir
2. Nīm-nigāhıñ cālem-i kübrāya sulṭānlık virir
3. Cism-i pākiñ cümleten eşyāya sulṭānlık virir
4. Serv-i ḳaddiñ cār-cār-ı ṭubāya sulṭānlık virir
5. Ṭal'at-ı ḥüsniñ meh-i ğarrāya sulṭānlık virir

II.

1. Zātına nisbetle Yūsıf medḥe şāyān mı caceb
2. Mest iden cūşşākı dā'im būy-ı perihān mı caceb
3. Refc-i zulmet eyleyen ol mäh-ı tībān mı caceb
4. Zülfine sîmiñ şuclesi ḥurşîd-i raḥşān mı caceb
5. Ḥüsniñ āya ḳaşlarıñ ṭuğrāya sulṭānlık virir

* 190 s.67: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 191 s.67

III.

1. Bendegānıñdır hep cümle maḥlūk ḥāṣ u ām
2. Muḳtedā bihsiñ efendim ʿāmaya oldıñ imām
3. Ḥakipāya yüz sürenler oldılar nāʿil merām
4. Zümreʿi ʿuṣṣāka kūyıñ ʿumreʿi ḥaccū'l-ḥarām
5. Vaşl-ı ruḥsārıñ dil-i şeydāya sulṭānlık virir

IV.

1. Kāʿinātıñ ḥalkı ancak şānını tevķir içün
2. Emrine muḥtāc Süleymānlar seniñ tedbır içün
3. Nūr-ı ikbālıñ ṭuluʿı ümmetiñ tekşir içün
4. Saṭveʿi ğamzeñ çeküp şemşiri teshir içün
5. Şevket-i ḥükmiñ yedi deryāya sulṭānlık virir

V.

1. Nūr-ı ḳudretle münevver sürmelenmiş gözleriñ
2. Ḥastegān-ı ʿāşıqlara dermān olmuş gözleriñ
3. Yek nazarla ʿālemi ḥayrān kılmış gözleriñ
4. Tirdir āġuş idüp ʿuṣṣāka çekmiş gözleriñ
5. Nīm-nigāhıñ ben gedā vü bāya sulṭānlık virir

VI.

1. Āteş-i ḥasretle dāʿim yanmadayım el-amān
2. Kalmadı şabra taḥammül vuşlatıñla vir nişān
3. Şiveʿi ʿaşkıñla Kāmil āh ider her bir zamān
4. Potaʿi ʿaşkıñ yanar pervāneveş cismimde cān
5. Rüşdi Mecnūna yār Leylāya sulṭānlık virir

192*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

I.

1. Mütēassub ehli her dem ḥāline mesrūrdır
2. Bir reʿāyet görmez ise ol zamān mekdūrdır
3. Mütēazımlar hele ʿākibet maḥhūrdır
4. Zāhdıñ hep riyāsı ʿāleme meşhūrdır
5. Şārib-i bezm-i ḥaḳīḳat sāliki maḥmūrdır

* 192 s.68

II.

1. Kibr ile alūde olmuş bu cihānda ol cūhūd
2. Kūbh-ı ṭabīʿatle iderler her bir efrāda ḥasūd
3. Tuḥm-ı ifsādı temel ṭutmaz ki mişl-i ankebūd
4. Sırr-ı vahdet nidügin bilmez o cihāl ʿanūd
5. İddiʿā-yı şeytanatla ʿilmine maḡrūrdır

III.

1. Şufiyānıñ nuşḥını gūş itme bakma pendine
2. Aldanup iblīs gibi düşürmesünler fendine
3. Menfaʿat-i nefsi için raḥm itme derd-i mendine
4. Neylesün bī-çāre vāʿiz ʿādet itmiş kendine
5. Çıkmamak elde degildir neylesün maʿzūrdır

IV.

1. Çün ḥaḳīḳat ḥāle vāḳıf olmadı bī-çāre kim
2. Bulmadı derdine dermān neylesün mehpāre kim
3. Meclis-i ʿuşşāḳda ṣābit olmayan bī-çāre kim
4. Hayı huyıñ naʿresinden şıḳılur avāre kim
5. Dāḥil-i zıkr-i Hüdāvend olmadan mehcūrdır

V.

1. İʿtibār itme cihānıñ mesnedine baʿdemā
2. Raḥatı bulmazlar anlar ʿālem içre mehlıkā
3. Zevḳ-i fāniye şaḳın hīç raḡbet itme **Kāmilā**
4. Terk idüp alāyış-i dünyāyı birden vesiyā
5. Sen maḳāmāt ehline bak cümlesi mebrūrdır

193*

Müstef'ilün/Müstef'ilün

I.

1. Dervīş olan ʿāḳil olur
2. Maḳşūdına naʿil olur
3. Ḥubb-ı sivā zaʿil olur
4. Gel dervīş ol Allahı bul

* 193 s.69

II.

1. Dervîş yolu zelîldir
2. Ma'nen faķaķ c'izzetlidir
3. Allah içün rif'atlıdır
4. Gel dervîş ol Allahı bul

III.

1. Dervîş olan temcîd ider
2. Mevlâsını tevhîd ider
3. Şeyh necdini ba'îd ider
4. Gel dervîş ol Allahı bul

IV.

1. Dervîşlere ĥor bakma sen
2. Ma'nâsını şor bakma sen
3. Anlardan aşlâ k'orkma sen
4. Gel dervîş ol Allahı bul

V.

1. Dervîşleri sevmek gerek
2. İçlerine girmek gerek
3. **Kâmil** olup bilmek gerek
4. Gel dervîş ol Allahı bu

194*

Fâ'cîlâtün/Fâ'cîlâtün/Fâ'cîlâtün/Fâ'cîlün

I.

1. Zât-ı maĥbûbiyyetiñ vaşfında ta'cîl eylerim
2. Defteri ĥalbimde dâ'im ĥayd u tescîl eylerim
3. Ĥakipây-ı ĥazretiñ bîñlerle taĥbîl eylerim
4. Ayet-i ĥüsniñ kitâbullaha tenzîl eylerim
5. Levĥden bu şüretle biñ süre tenzîl eylerim

* 194 s.69

II.

1. Āteş-i sevdā ile yandırdı şevkiñ göñlimi
2. Bir telezzüzḥāne itdi şimdi zevkiñ göñlimi
3. Maḥremi sırr-ı ḥaḳīḳat kıldı şıdkın göñlimi
4. Mazḥar-ı esrār-ı levlāk itdi ʿaşkıñ göñlimi
5. ʿĀşıḳa göñlimde ben bir kaʿbe teşkīl eylerem

III.

1. ʿÖmrimi itdim hebā taḥşīl ders oldu sebep
2. Bulmadım bir lezzetini çekdigim bunca taʿab
3. Görmedim bir hʿāceʿ-i zāhirde aṣlā hīç edeb
4. Ben ne feyz aldım medār-ı seden ne öğrendim ʿaceb
5. Bunca yıldır baḥş-i [ʿömür.....]* tahsīl eylerim

IV.

1. İttīlāʿ kesb eyledim sırrıñ ḥaḳīḳatine
2. Nāʿil oldım zıkr ü tevḥīd ile zevkiyātına
3. Beni agāḥ eylediler baʿzı keşfiyātına
4. Vāḳıf oldım şimdi ben ʿaşkıñ ledünniyātına
5. Zāhid-i ʿallāmeʿi ʿaşr olsa techīl eylerem

V.

1. Neylerem ben ʿaşkı bilmez ṭālisānlı ʿābidi
2. Bir taʿb ḥāle ile olmuş cihānıñ fāsidi
3. Gördüğim birden firār eyleridim ben ḥāzırı
4. Nefretim ol rütbe kim ḳanda görsem zāhidi
5. Zevḳ-i sırr-ı cenneti nirāna taḥvīl eylerem

VI.

1. Ḥayy ider mevtleri bürhān-ı ʿaşkıñ sözleri
2. Kesb-i faḥr eyler hemān merdān-ı ʿaşkıñ sözleri
3. Ṭālibi ʿulvī ider cānān-ı ʿaşkıñ sözleri
4. Ṭabʿa ʿulvīyet virir rendān-ı ʿaşkıñ sözleri
5. Ben ḥarābāt ehlini elbette tafḍīl eylerem

---

* Köşeli parantez içindeki kısım okunamamıştır.

VII.

1. Ma^crifet taḥṣīl eyle ^cālem-i kāṣānede
2. Sırr-ı ḥaḳ pūnhān degildir mekteb-i ^cirfānede
3. Kāmilā zikr eylerim olsam eger bütḥānede
4. Her cihet vaḥdet-nümādır mescid-i meyḥānede
5. Eylerem sa^cdi Cenāb-ı Ḥaḳḳı tehlīl eylerem

195*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

I.

1. Zāhidā zan itme aṣlā kīl u kāl ister göñül
2. Bir meṣāḥib bulmağa ṣāhib kemāl ister göñül
3. Ḥālime vāḳıf olanla ḥasbuḥāl ister göñül
4. Şanmasunlar irtifā^c kadar māl ister göñül
5. Mübtelā-yı hecrdir zevḳ-i viṣāl ister göñül

II.

1. Maṭlab itmez ḥūrī ḡilmān ne de zaḥmetden hevās
2. Eylemez raḡbet cihāna hem de dehşetden hirās
3. İltifāt itmez fenāya ḥavf u dehşetden hirās
4. Ne temennā-yı cinān eyler ne duzāḥdan hirās
6. Ey melek-simā temāṣā-yı cemāl ister göñül

III.

1. Hīç tenezzül eylemez şūfiyle da^cvā itmegi
2. Ḥāl-i ^caşḳı bilmeyen cāhile şekvā itmegi
3. Dā^cimā arzū ider ^cuşṣāḳa ṣahbā itmegi
4. İstemez nādāna arzıḥāl sevdā itmegi
5. Sırr-ı ^caşḳı iẓhārına bir ehl-i ḥāl ister göñül

IV.

1. Bāḡ-ı gülde ^candelibler eyliyor feryād-ı ^caşḳ
2. Her seḥer mecnūn miṣālī eyledi behzād-ı ^caşḳ
3. Yalnız leylā içün mīdir ^caceb ta^cdād-ı ^caşḳ
4. Telḥ-i nuṣḥuñ zāhidā gūş eylemez Ferhād-ı ^caşḳ
5. Kışṣa^ci tūṭī gibi Şirīn maḳāl ister gönül

* 195 s.70

V.

1. Nār-ı ʿaşkıla derūnıñ yaqmadan olmaz kebāb
2. Şıdkı ızhār itmeyince fetḥ olur mı öyle bāb
3. **Kāmīlā** ʿuṣṣāka söyle işte bu şāfī cevāb
4. Raḥmiyā keyfiñ şahbādan itmez neşʿe yāb
5. Meclis-i ʿişretde şūḥ-ı bī-mişāl ister göñül

196*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Nūr-ı Aḥmeddir cihānıñ ḥalkına bāʿiṣ
Şuʿleʿ-i endāz ile ḥayy oldu kulüb-ı ʿāşıkān
2. On sekiz biñ ʿālemiñ sulṭānı sensiñ yā Resūl
Ümmet-i mücrimlere senden şefāʿat el-amān
3. Eyledi ʿİsa resūl iken ümmetiñ olmak ṭaleb
İdecek elbet nüzūl yeryüzine āḥir zamān
4. Kim muḥabbet eylemez hīç sen gibi peygambere
Seni sevmeyen umar mı rüz-ı maḥşerde ĩmān
5. Sen şefāʿatle müşerref eyle müznib **Kāmili**
Çehār-yāriñ ḥürmetine vaşl ile kıl şādān

* 196 s.71: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

197*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

I.

1. Lezzet-i vaḥdet bulan keşretde iskān istemez
2. Kūşe-i ḥalvetde sulṭān bāğ-ı bostān istemez
3. Vaşl-ı yāre irişmek hiç başka iḥsān istemez
4. Vech-i yāre dūş olan cālemdede seyrān istemez
5. Cānını cānāna teslīm eyleyen cān istemez

II.

1. Ehl-i ḥaqqıñ bu ḥālini inkār idendir bilmeyen
2. Ānlara beyhūdedir hep kıl u kāl söyleyen
3. Rağbet itmez bu cihāna nuşḥ-ı mürşid diñleyen
4. Bu müsāfir-ḥāneniñ fāniligiñ fehm eyleyen
5. Hāne-i ḳalbinde ḥaḳdan ḡayrı miḥmān istemez

III.

1. Şıdkıñ izhār itmek evvelā şart sālīke
2. Ḳul fiḳline muṭābık eylemek lāzım hele
3. Geç nazarla bakma şūfī bu mişillü cāhile
4. Gerçi zāhir cīlmiñ nefcīde varṭadan libe
5. Līk-i esrāra irenler şūrı cīrfān istemez

IV.

1. Bāğ-ı cāşkıñ dāimā mekşūf olur hep gülleri
2. Her seḡer feryād ider anda ḥaḳ bülbülleri
3. İltifāt itmez cihāna sırr-ı ḥaḳ cārifleri
4. Cennet içre ṭamūdan ḳorkmaz ḥaḳ cāşıqları
5. Ḥaḳ budır erbāb-ı cāşḳ cennāt u ḡilmān istemez

V.

1. Künt ü kenz esirine vāḳıf olan bilür ānı
2. Cān u dilden cāşık oldu dāimā sür ānı
3. Rūz-ı şeb ehl-i ḥaḳīḳat vaşlına diler ānı
4. Zāhidā cārif yine ḳılsa nazār görür ānı
5. Şeki yokdır cālemiñ āyāt bürhān istemez

* 197 s.71

VI.

1. Geldi bir hâtıf hîṭābı rüḥat ile aşlına
2. “Küllî şeyḥin halikü” ayât u daḥvet vaşlına
3. İhtiyārim gitdi elden bî-mecālim vaşfına
4. “İrciḥî” āvāzı irdi mürğ-i cānım semḥine
5. Bî-ḳarār oldı ānıñçün virdi ḥandān istemez

VII.

1. Ḥaşḳ-ı ḥarāret şiddetinden şoldı İbrāhim bugün
2. Çün tecellî zāt ile hep ṭoldı İbrāhim bugün
3. **Kāmilā** vaşl u Allahı buldı İbrāhim bugün
4. Māsivāu’llahdan mücerred oldı İbrāhim bugün
5. Vārını dildāra virdi vaşl-ı hicrān istemez

198*

Fāḥilātün/Fāḥilātün/Fāḥilātün/Fāḥilün

1. Rūz u şeb ḥuşşāḳa ancak virdi nağme-sāz-ı nūn
“Eyyuhel-iḥvān ecibü inneküm lā tesmeḥūn”
2. Sāz-ı nūn mest itdi cümle sāmīḥni ḥaşḳ ile
“Lā yeṭunu sekrehüm bilḥamri mālā teşrebūn”
3. Cām-ı ḥaşḳı nūş iderse dost elinden şübhesiz
“Ḥālulum lā yaḥlemünnāsı ve illā ḥārifūn”
4. Vech-i pakīñ rūḥyet itse cümle ḥālem ser-te-ser
“Amenullah-i leküm niḥmen kişren şākirūn”
5. **Kāmilā** sen rāh-ı ḥaşḳda cānını virseñ gerek
“Felḳulūs-sāmeḥīne inna ileyhi rāciḥūn

* 198 s.72

199*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

I.

1. Kendi nūrından yaratdı Hāk seni yā Muştafā
2. Nūr-ı pākinden yaratıldı cemīc enbiyā
3. Saña muhtācdır efendim evliyā u aşfiyā
4. El-amān yā Seyyidi yā Aḥmed müctebā
5. Ümmetine kıl şefāc at yā Ḥabīb-i Kibriyā

II.

1. Şānına “levlāke levlāk” çün buyurdu ḥāk seniñ
2. Kaḍinātıñ ḥalkına bāciş vücūd-ı ḥilkatiñ
3. On sekiz biñ cāleme iḥsān oldu raḥmetiñ
4. El-amān yā Seyyidi yā Aḥmed müctebā
5. Ümmetine kıl şefāc at yā Ḥabīb-i Kibriyā

III.

1. Li-maḥallāh sırrı zāhir oldu zāt-ı şānına
2. Kabe kavseyn vişāli şübhesiz burhānına
3. Cümle cūşşāk kurbān itdi cānını cānānına
4. El-amān yā Seyyidi yā Aḥmed müctebā
5. Ümmetine kıl şefāc at yā Ḥabīb-i Kibriyā

IV.

1. Eylediñ teşrīf cihānı yā şafīc ül müznibīn
2. Cümle maḥlūḳāta oldıñ raḥmeten lil cālemīn
3. Olmadı bu sırra mazḥar evveliñ ve āḥirīn
4. El-amān yā Seyyidi yā Aḥmed müctebā
5. Ümmetine kıl şefāc at yā Ḥabīb-i Kibriyā

* 199 s.73

V.

1. Mücrim-i ʿāşīlere senden şefāʿat yā Ceyib
2. Teşehhī* vaşlīñla dermān ile derde yā tabīb
3. Ümmetinden bu günāhkār **Kāmili** itme ğarīb
4. El-amān yā Seyyidi yā Aḥmed müctebā
5. Ümmetine kıl şefāʿat yā Ḥabīb-i Kibriyā

200*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Mürğ-i ṭabʿım söyledir bülbül gibi sevdā-yı ʿaşk
Viridir nesbet cihāna sünbül-i şeydā-yı ʿaşk
2. Her seḥer mecnūn mişālī ṭağları meskān ider
İşte bir leylā için hep gezdirir şahrā-yı ʿaşk
3. Çün ezelden bir şadā gūş itdi hātırdan hemān
Bī-ķarār oldu ānıñçün dāʾimā ʿanķā-yı ʿaşk
4. Çün ḥāl-i ʿaşkıñ ger suāl itse ḥakīķat ḥālını
Aşlını hīç kimse bilmez böyledir maʿnā-yı ʿaşk
5. ʿAşķdır cümle cihānıñ ḥalkına bāʿiş olan
Kāmilā virdi mürīdāne bugün fetvā-yı ʿaşk

* Eski harfli metinde “teşehhüriyi” şeklinde yazılan kelime “teşehhī”ye mana gözetilerek” teşehhī” olarak alınmıştır.

* 200 s.73

201*

Müstef^cilün/Müstef^cilün

I.

1. Allahümü'llahü Rabbenā
2. Yokdır şerīkiñ aşıā
3. Muhtāc saña bāy u gedā
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ^caṭā

II.

1. Yokdan bizi ḥalk eylediñ
2. Dildāra müştāk eylediñ
3. Vuşlat bulanı söylediñ
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ^caṭā

III.

1. Ma^cbūdımızsıñ lem-yezeñ
2. Maḳşūdımızsıñ lem-yazel
3. İkrārımız oldu ezel
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ^caṭā

IV.

1. ^cAşkıñ bize eyle naşib
2. Vaşlıñ bize eyle ḳarib
3. Ḥasretdeyiz dā'im ḡarib
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ^caṭā

V.

1. Şūfīlere cennet gerek
2. ^cĀşıqlara vuşlat gerek
3. Fāsıqlara şiddet gerek
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ^caṭā

---

* 201 s.74

VI.

1. ʿAşkıñla dāʿim yanalım
2. Şevkiñle lezzet bulalım
3. Vaşlıñla mecnūn olalım
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ʿatā

VII.

1. Bir yerde itmez ʿarār
2. Aʿmālimiz de āşikār
3. **Kāmil** ʿulūñ hep āh u zār
4. Yā Rabbenā yā Rabbenā
5. Senden kerem senden ʿatā

202*

Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilūn

1. Ey gönül rağbet iderseñ ʿaşka hüddām olmağa
Dāmen-i şeyhi bırakma halkaʿi tevḥīde gir
2. Nefs-i ğaddārı eger ister iseñ işlāḥ itmege
Hudaʿi iğvāya bakma halkaʿi tevḥīde gir
3. Vākıf-ı sırr-ı ʿarīkat olayım ben dir iseñ
Şubḥa dek ğafletde yatma halkaʿi tevḥīde gir
4. Hüsni takvīmde insān olmağı iden ʿaleb
Zīnet-i dünyāya ʿapma halkaʿi tevḥīde gir
5. Vuşlat-ı deryāda **Kāmil** bādıbān açmış iken
Ḥasretiñ nārına yanma halkaʿi tevḥīde gir

---

* 202 s.74: Gazelin ilk beyti kafiyele olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

203*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Çırāğ-ı ^caşkı mı ya kdım cemāl-i yāri gördikce
Muḥabbet lezzetiñ tāt dım cemāl-i yāri gördikce
2. Şa kın da hl eyleme şūfī benim mestāne ḥālimden
Şarāb-ı vu şlatı ça kdım cemāl-i yāri gördikce
3. Değişmem zevk ini billah büt ün dūnyā³ vü ^cu kbāya
Cihānı ḥabbeye şat dım cemāl-i yāri gördikce
4. Ne ^ca klım eyledi tedbīr ne fikrim fā³ide virdi
Şaş up ḥayretde kaldım cemāl-i yāri gördikce
5. Kinār-ı va ş u ziyāde gezer iken hele **Kāmil**
Teşekkür eyleyüp taldım cemāl-i yāri gördikce

204*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Dil-i mürşidde hemān kendini iskān eyle
Sırrı fāş eylemeyüp zevk ile mi hmān eyle
2. Pendini şıdk ıla gūş eyle hemān şubḥ u mesā
Bezm-i ^cirfānıñ ^cālemi seyrān eyle
3. Nefs-i şeyṭāniyyeni secdeye terğīb iderek
Rūḥ-ı ādemle muşaffā ola sulṭān ile
4. Va kt-i evveldeki ā^cmāl riyāyı terk it
Ānı birdiñ ūlūsın zāhide iḥsān eyle

* 203 s.75

* 204 s.75

5. İşte bir ʿāşık-ı kemter sözini tut **Kāmil**
Nüşhâʿi ekber idüp nuṭkını bürhān ile

205*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Rāh-ı ʿāşkıñ sālikānı istikāmetde gerek
Zāhirā hem bātına iṭāʿatde gerek
2. Sen mürid şādıkı bilmek dilerseñ ey göñül
Şeyhine teslīm olup zāt-ı ḥakīkatde gerek
3. Saʿy u ğayretde kusūr itmez mürīd-i şādıkān
Cān u bāşıñ terk ider elbette miḥnetde gerek
4. Miḥneti zevk itmedir bir ʿālemde meşhūr kelām
Şabr idüp āh u enīn üzre iḳāmetde gerek
5. Ger bu nuşhım ile ʿāmil olur iseñ **Kāmilā**
Nefsiniñ bed-ḥālını gidüp şoñra vuşlatda gerek

206*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Cām-ı ʿāşkı eyledim nūş dest-i ḥakīden şükür
Anıñ içün olmışam mest ʿayb itme ḥālını
2. İsmimi ben defter-i ʿuşşāka taḥrīr eyledim
Rāh-ı ʿāşkıda çün fedāñ eyledim mekānımı*

* 205 s.75

* 206 s.76: Gazelin ilk beyti kafiyeli olmadığından kıt'a olarak alınmıştır.

* 206/2b'nin vezni noksandır.

3. Leşker-i ʿaşkı yürütdim vaşl-ı cānāna hemān
Oldı istikbāl o demde bilmişim sulṭānımı
4. Lezzet-i vaşlı deḡışmem ḡūr-ı vildāna şaḡın
İtme maḡzūn iftirāḡıñla dil virānımı
5. Zāhidā zūhdiñ seniñ olsun bu ʿālemde hemān
Kāmilā virmem cihāna kūşe^o-i meyhānemi

207*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

1. Şāḡī şuñ vir bizlere peymāne^oi ʿaşkı
Nüş eyleyelim hemān biz de lezzet-i ʿaşkı
2. Serмест olalım ḡaşre dek eylemeyelim ḡiç
Daḡl eylesün bizleri bu ḡāli ile şūfī
3. Meyhāneyi terk eylemezim şām u seḡerde
Destiñle baña virse eger bāde^o-i sāḡī
4. Bir kaṭresini nüş ideḡör māh-ı şıyāmda
Zāhid o zamān añlasa āḡ leyle^o-i ḡadri
5. At na^crayı şūfī yanında ḡiç ḡāzer itme
Dirlerse disünler saña da **Kāmil** bekrī

208*

Müstef^cilün/Müstef^cilün/Müstef^cilün/Müstef^cilün

1. Bāḡ-ı ma^cārif içreyiz ḡülşān olan anlar bizi
Nisbet cināna virmişiz reyḡān olan anlar bizi

* 207 s.76

* 208 s.76

- [illegible]

209*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Fedā-yı cān idüp dildār ile ikrārımız vardır
Şadākat ʿarz ider rāhında çok ʿuṣṣākımız vardır
2. Ezelden cām-ı ʿaşkı nūş idüp gelmiş bu meydāna
Esirmiş nākaya beñzer nice sekrātımız vardır
3. Görüp bu ḫālimi şūfī eger iʿtirāz itse
İki pāre ider yek pençede arslānımız vardır
4. Bu yir şahrā-yı gülşendir ʿaķıl irmez buña yahū
Tefekkür idecek zirā nice esrārımız vardır

* 209 s.76

5. Nüfûzı zülfikâr-ı Haydara irsün resîde çün
°Aliyyü'l-Murtaẓâ gibi ülü sulṭânımız vardır
6. Tarîkat bâbına hîdmet iderse şıdķıla sâlik
Fevâllah âña bî-ḥad büyük iḥsânımız vardır
7. °Alem çekmiş cihân içre yazılmış kudret-i ḥaḳdan
Şaḥîḥân böyle bir **Kâmil** gibi abdālımız vardır

210*

Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün

1. Göñül bir yâr içün ḥaste olup dermânını ister
Ḥayât-ı cāvidân bulmaķlıķa loķmânını ister
2. Kânı ikrârımız vardır bizim ol ahd ü mişâķa
Âna mev°üd olan her ne ise iḥsânını ister
3. Günahkârım beni ikrâr eyle °afv eylediñ ama
Âzâd olduğına dâ°ir seniñ fermânını ister
4. Fedâñ eyleyüp durmuş bu dem mîzân-ı °aşķında
Şırâṭdan geçürecek ol zamân ḳurbânını ister
5. Hele ağyârını dost eyleyüp yek-dil vücüd olmuş
Yine kendini iṭmi°nâne içün bürhânını ister
6. Tecemmu° eylemiş insân bütün meydân-ı °aşķ içre
Ḥaķîķat mektebinden ders alup °irfânını ister
7. Cenâb-ı Ḥazret-i mürşid ḳapusunda açup
Bu **Kâmil** derd-i mend bî-çārede iḥvânını ister

---

* 210 s.77

211*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. ʿĀşık şādık olanlar dā^ʿimā tevḥīd ider
Lezzet-i ʿaşkı bulanlar dā^ʿimā tevḥīd ider
2. Ehl-i tevḥīdi şaķın ʿa^cn itme zīrā zāhidā
Özini ḥaķķa şalanlar dā^ʿimā tevḥīd ider
3. Nefsini bilmek dilerseñ ders ile olmaz ḥ^ʿācem
“Men ʿaref” sırrıñ bilenler dā^ʿimā tevḥīd ider
4. Sen ʿarīķ-i müstaķime gitmek isterseñ eger
Rāh-ı ḥaķķa hep gidenler dā^ʿimā tevḥīd ider
5. Mevt-i zāhirden muķaddem ölmege ʿālib olanlar
Sırr-ı mütūya irenler dā^ʿimā tevḥīd ider
6. Bāb-ı vuşlat fetḥ olur mı şübhe itmek istemez
Vech-i yāri hep görenler dā^ʿimā tevḥīd ider
7. Bāde^ʿi ʿaşķıla mest olmak dilersiñ **Kāmilā**
Cām-ı ʿaşķı nūş idenler dā^ʿimā tevḥīd ider

212*

Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilātün/Fā^cilün

1. Nefsini aḥķar idüp ķalb-i muştafāyı gözet
ʿAżamet eylemeyüp izzet-i bālāyı gözet
2. Şıdkıyyet üzre olup melek ra^cnāyı gözet
Gūş idüp nuşḥ-ı şeyḥiñ ķurı da^cvāyı gözet

* 211 s.77

* 212 s.78

3. Düşme tahriş-i muḳadderle olan ḥālî gözet
Çekme dünyā miḥnetiñ ḳudret-i mevlāyı gözet
4. Her ne ki oldıysa olmış ezel ḳismet bu
Yok yire dime şaḳın āh sebep oldu şu
5. İtme ḥālinde şikāyet ḳadre rāci^c bu
Hep tevekkülde olup er-razzaḳ u ^calellahu oḳu
6. Düşme tahriş-i muḳadderle olan ḥālî gözet
Çekme dünyā miḥnetiñ ḳudret-i mevlāyı gözet

213*

Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün/Mefā^cilün

1. Bugün bir pehlivān gördim elinde seyf-i ḳudret var
Anıñçün iştibāh itmey yüzinde fetḥ-i nuşret var
2. Bîḥamdülillah ṭulū^c itdi cihāna şems-i iḳbālî
Bütün üzerinde bu sālde refi^c zulmet var
3. Bu vakti beklemek hep nice ḥasrete keşān var
Nazar itsün uli'l-ebşār ki zīrā necm-i şevket var
4. Hele inşāf idüp artık temessük eylesün millet
Cenāb-ı ḥazret-i ḥaḳḳıñ bize emr-i şeri^cati var
5. Teşekkür eyleyüp **Kāmil** didim bu şi^cir tebşīrāt
Muvaffaḳ eylesün Allah yine çok ḥüsn-i himmet var

---

* 213 s.78

214*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Söyledir °uṣṣākı her şubḥ u mesā sulṭān-ı °aşk
Gösterir °ālemlere aḥvālını bürhān-ı °aşk
2. °Aşkdır bu kā°inātın ḥalkına bā°iş olan
Keşf ider esrār-ı ḥaqqı mekteb-i °irfān-ı °aşk
3. Bir nazar kılsa cihāna °āşık şūrīde-dil
Mest idüp şūfīleri ḥayrān ider sekrān-ı °aşk
4. Var mıdır °aşkın nihāyesine hīç irmiş °aceb
Ka°rını bir kimse bilmez böyledir °ummān-ı °aşk
5. °Aşk yolında cānını eyle fedā **Kāmil** hemān
Dā°imā lezzet virir cāna hele cānān °aşk

215*

Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlātün/Fācīlün

1. Bir gül-i zibāya °āşıktır göñül
°Ahd u mişākında şādıktır göñül
2. Kimseler ol ḥāli ta°yīb itmesün
Böyle bir sulṭāna lāyıktır gönül
3. Sebkat itmişlere itmezler nazar
Öyle bir maḥbūba lāḥıktır gönül
4. Her bir eşyāya tenezzül eylemez
Nisbete ikrāna fā°ıktır göñül

* 214 s.78

* 215 s.79

5. Yek nazarla **Kāmili** ʿaşığ iden
Kıl tefekkür bak ne sāʾiğdir göñül

216*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Ah derīğa bu civānıñ ʿkaddini бүkdi ecel
Fırkat-i ʿhasretle ihvān cümlesi didi ʿhayf
2. Meskaṭ-ı rāʾis manāstır meskeni bu şehir idi
İtdi bu dergāhda ʿhidmet mükerrem ehl-i ʿhayf
3. Bir zamān ʿaskerlik idüp çok ʿgazā itmiş idi
Düşmen-i dinin mübīne eyler idi sill-i seyf
4. Hüsni ü hālīne şehādet eyleriz her bir zamān
Cennet-i ālāda itsün cümle Rıdvān ile keyf
5. Çihār-yārīñ himmetiyle söyledim tārīḫ-i tām
Genc iken gitdi fenādan ʿAbdürrahmān pek ʿhayf

217*

Mefʿülü/Mefāʿilü/Mefāʿilü/Feʿülün

1. Bir şāh-ı cihān u velvele* maḥbūba elinden
Yek bādeʾ-i ʿaşığ hele içmege geldim
2. Zerʿ eylemişem toḥm u vişali avārızdan
Çok vakit ʿhişād oldıḡıçün biçmege geldim

* 216 s.79

* 217 s.79

* Eski harfli metinde “vülüle” şeklinde yazılan kelime “velvele”ye mana gözetilerek “velvele” olarak alınmıştır.

3. Meydān-ı maḥabbetde bugün zevk ü şafāda
Ağyār ile yāri hemān seçmege geldim
4. Bir ʿālem-i vārılık diyü işitdi kulağım
Ol ʿālemi birdenbire geçmege geldim
5. Rāh-ı rāst üzre kâfile uğradı fenāya
Kāmil bu fenā ʿālemine göçmege geldim

218*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Toğdıgım günden beri āh itdigim ayā neden
Neşter-i ʿaşkıla mecrūḥ eyledi dil-ḥāneden
2. Öyle sermest olmuşam fark itmezem ʿālem nedir
Zāhidā şanma benim serkeşligim dem-ḥāneden
3. Bu cihānıñ ʿizz ü şānıña hele itmem nazar
Ānıñ içün ʿuzlet itdim ʿālem ker-ḥāneden
4. Keşf-i esrār eyleme fāş itme hîç kimseye
Kişiye her ne olursa ancak olur
5. Sırr-ı ʿaşkı şorma şūfî şakın bilmez ānı
Şorar iseñ şor anı **Kāmildivāneden**

219*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

1. Şemʿi ʿaşka yakmışam ben cānımı cānān içün
Sāʿilem bāb u vişālde beklerim iḥsān içün

---

* 218 s.79

* 219 s.80

2. Rāh-ı ʿaşqda var mı virdim yine dildāra ben
Luṭf idüp teşrīf ider mi bir gice mihmān için
3. Hem nişāngāh itmişem tîğ-i ʿaşka sīnemi
Ṭurmuşam meydān-ı ʿaşqda kendimi pūryān için
4. Nokṭa²⁰-i ʿaşq-ı ḥaḳīḳi sırrını bilsem deyü
Dergeh-i ḥaḳḳıya koydım başımı ḳurbān için
5. Ḥāl-i ʿaşkı ile taʿlīm **Kāmilā** ṭāliblere
Rūz u şeb saʿyīñ seniñ olsun hemān ihvān için

220*

Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilātūn/Fāʿilūn

1. Nār- ʿaşkıyla ḥüsniñ yandı cümle ʿāşıkīn
Mātem-i giryān iderler bendegān şadıkīn
2. Lānet olsun ol Yezīde tā ḳıyām-ı ḥaşre dek
Çünkü ḳaşd itdi ḥafidān-ı Resūle ol laʿīn
3. [.....]* ehliyeti giymegi taḥḳīr eylese
Küfrīne hīç şübhe yokdır böyledir şerʿ-i mübīn
4. **Kāmilā** lāʿnetle yād it rūz ı şeb ol zālimi
“İnnemel küffāre kanu baʿde mevti’l-ḥasirīn”

* 220 s.80

* Köşeli parantez içi okunamamıştır.

221*

Mef^cülü/Mefā^cilü/Mefā^cilü/Fe^cülün

1. Ey ^cāşık uyan zıkr idelim vakt-i seher bu
Gözyaşı döküp āh iderek tevḥīdiñ oku
2. Kalbinde sivā zerre kalmaya yā Hū
Allah yolına şıdkıla Hū diyelim Hū
3. ^cĀşık olana ^cār ile nāmūs gerekmez
Mecnūn-ı Hudā bir tarafa meylini virmez
4. Zühd ile riyā ile şakın dost ele girmez
Allah yolına şıdkıla Hū diyelim Hū
5. Haḳ nuşḥ bilüp mürşidiniñ emriyle ^cāmil
Esrār-ı Hudā kenzine ol vāḳıf nā^oil
6. Dervīş olayım dirseñ eger sen daḫı **Kāmil**
Allah yolına şıdkıla Hū diyelim Hū

---

* 221 s.80

7. SONUÇ

XIX. yüzyıl bilindiği üzere divan edebiyatının hazan mevsimidir. Şeyh Galip ve Nedim gibi son büyük şairler artık şiir sahnesinden çekilmişler; Leyla Hanım, Enderunlu Vâsıf, Hersekli Ârif Hikmet, Yenişehirli Avnî ve İzzet Molla gibi sanatçılar da divan şiirinin gücünün kaybolmasına engel olamamışlardır. Bu yüzyıl divan şairlerinden birisi de Hocazâde Ahmed Kâmil Efendi'dir.

Hocazâde Ahmed Kâmil Efendi'nin, araştırmalarımız sonucu tespit edebildiğimiz tek eseri Divan'ıdır. Divan, H 1289 ve H 1325 tarihlerinde iki kez basılmıştır. İkinci baskıya, ilk baskıda olmayan şiirler de ilave edilmiştir. Bu sebeple çalışma divanın ikinci baskısıyla sınırlandırılmıştır.

Divanın bu nüshasında 221 şiir yer almaktadır. Bunların içinde 171 adet gazel, 25 adet kıt'a, 11 adet muhammes, 5 adet tarih, 2 adet müstezat, 2 adet murabba, 2 adet müseddes, 2 adet de manzume yer almaktadır. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere şairin şiirlerinde en çok gazel nazım şekline yer verdiği görülmektedir. Gazellerin 138 adedi 5 beyitlik olarak kaleme alınmıştır. Gazellerden sonra en çok yer verilen nazım şekli de kıt'alardır. Kıt'aların da 21 adedi 5 beyitten oluşmaktadır.

Nazım türü olarak tevhid, münacat, nat-istişfa, medhiye, mersiye, nasihatname, devriye, ilahi gibi dini-tasavvufî edebiyatımızın çeşitli nazım türlerinde şiir yazan şairin şiirlerinden Nakşibendi ve Bektaşî tarikatlerine muhabbeti olduğu şiirlerinden anlaşılmıştır. Bununla birlikte diğer tarikatlere de eşit uzaklıkta olduğunu yine şiirlerinde değinmiştir.

Kâmil, manzumelerinde aruz veznini kullanmıştır. Onun şiirlerinde aruzun hezec, recez, remel bahirlerinin kalıpları kullanılmıştır. Şair, Remel bahrinden olan Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün / Fâ'ilün kalıbını 147 şiirde kullanmıştır. En çok kullanılan kalıptır. Bu kalıptan sonra en çok kullanılan ikinci kalıp ise hezec bahrinden olan Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün'dür. Şair 37 şiirinde de bu kalıbı kullanmıştır.

Kâmil, şiirlerinde beşeri aşka ait unsurlarla (Leyla, Mecnun, Kerem, Aslı, gül, bülbül, şarap, kadeh, saki vs.) ilahi aşkı anlatmıştır. Allah'a ancak aşk ile vasıl olunacağını sık sık dile getiren şair, aşk redifli gazellerin yanında bir de (ayın, şın, kaf) redifli aşk kelimesinin harflerini kullanarak gazel de yazmıştır. Hülâsa olarak Kâmil şiirlerinde Allah aşkını, Hz. Muhammed'e (S.A.V) olan sevgisini, mürşit sevgisini açıkça ifade etmiş, şiiri bunun için bir vasıta olarak kullanmıştır.

İNDEKS

A, Ā

āb u ḥayāt, Müst. 183/8
 abdal, G. 77/2, 105/3, 154/3, 155/7, 209/7
 ābdest, G. 44/3
 āb-ı ḥayvān, Kit'a 100/9
 ābu ḥayvān, Muh. 177/III/5
 Ādem, G. 71/4
 ağyār, G. 5/4, 14/1, 23/4, 35/2, 37/2, 43/4, 48/2, 73/1, 96/3, 103/2, 110/4, 131/1, 138/1, 139/1, 149/1, 150/4, 159/3, 181/4, 184/2, 189/11, 208/4, 210/5, Kit'a 22/1, 115/3, 217/3
 āḥir zamān, Kit'a 196/3
 aḥlāk-ı zemīm, G. 25/1, Kit'a 76/3
 Aḥmed, Muh. 199
 aḥsen-i takvim, Kas. 1/3, 1/9, G. 92/6, 153/3
 āl-i °abādān, G. 132/3
 Allah, Kas. 1/15, Müst. 12/9, G. 3/2, 3/13, 52/3, 57/3, 71/4, 97/3, 101/5, 111/2, 114/8, 147, 181/1, 213/5, 221/2, 221/4, 221/6, Kit'a 32/4, 60/2, 100/12, 137/6, 152, 174/7, Muh. 123/IV/5, 197/VII/3, Mur. 193
 Allahümü'llahü Rabbenā, Muh. 201/I/1
 Amenullah-i leküm ni°men kişren şākirün, G. 198/4
 āyāt, G. 127/3, Muh. 197/V/5, 197/VI/2
 āyet-i kübrā, G. 91/2

B

bād-ı şabā, Kit'a 50/4
 bād-ı semūm, G. 7/1
 bağdal, G. 7/2
 ba°de-nübüvvet, G. 82/2
 Bāreka'llāh, Kit'a 32/1, 133/1
 basiret, G. 21/5
 Bayrāmī, G. 124/4
 Bedevī, G. 124/5
 bedrū'd-dücā, G. 170/3
 Bekrī, G. 124/3, 207/5
 Bektāşi, G. 65
 belagat, G. 70/4, 189/9
 beste, G. 94/3
 bezm-i elest, G. 18/3, Kit'a 106/1, Muh. 123/I/1
 Bī-ḥamdi'llillah, Kit'a 116/1, G. 213/2
 Billah, G. 41/2, 51/5, 70/3, 127/4, 203/3, Müs. 99/III/4, Kit'a 100/3, 106/2, 126/5, 162/5, 174/2, Muh. 112/IV/1
 Billahi, G. 10/3, 61/5, 105/7, 121/3, 130/2, 171/3, 188/5, Müst. 12/10, Kit'a 40/5

C

cedd-i °Oşmān-ı kerim, Kit'a 133/1

Celvetî, G. 124/3
 cenâb u Ḥazret-i pîr, Kıt'a 136/4
 cenâb u ḥazret-i Rabbü'l-°ibād, Kıt'a 32/1
 cenâb u Kibriyā, G. 8/5
 cenâb u müste°ân, Kıt'a 137/3
 cenâb-ı Ḥaḳ, Kıt'a 136/6
 cenâb-ı kuṭb u °âlem ekberi, Müs. 99/II/3
 cennât, G. 51/5, Muh. 197/IV/5
 cennet, G. 10/3, 41/5, 56/3, 61/1, 84/5, 187/2, Kıt'a 100/9, 174/5, Muh. 191/II/1, 194/V/5, 197/IV/4, 201/V/1
 cennet-i ā°lā, Manz. 216/4
 cennetü'l-me°vā, G. 91/4
 cevher-i târîḥ, Kıt'a 137/7
 Ceyhûn, G. 15/3, 182/1, Muh. 112/II/1, 177/II/2
 cihād-ı ekber, G. 8/4, 93/2, 153/4
 cihād-ı ekber, G.25/2
 cinân, G. 132/2, 188/4, Muh. 195/II/4

Ç

çār kūşe, G. 65/5
 çār-°anāşır, G. 30/4
 çehār-yār, Kıt'a 196/5
 çihār-yār, Manz. 216/5
 çille°-i saḥt, G. 120/4, 157/1, 168/4

D

dāmād-ı nübüvvet, G. 180/3
 dām-ı tevḥîd, G. 45/4
 demḥāne, Kıt'a 40/3
 dergâh, G. 101/6
 ders-i āḥer, G. 59/3
 derviş, G.23/2, 150/1, 186/3, 189/10, 221/6, Mur. 193
 dervişān, G. 73/2
 dest-gîr, G. 31/1, 49/1, 102/3, 108/1, 108/5, 180/1, Mur. 66/V/3, Kıt'a 100/5, 137/5
 destgîrü'l-°ālemîn, G. 127/1
 dūzah, G. 9/6, 41/5, 187/2, 188/4, Muh. 195/II/4
 dūr, G. 113/2

E

ecel, G. 165/4, Manz. 216/1
 edviyye, G. 7/1, 14/2
 ehl-i beyt, G. 130/3
 ehl-i cinân, G. 56/3
 ehl-i zāhid, Kıt'a 60/5
 ehl-i zîkr, Kıt'a 50/4
 elest ü bezm, G. 16/5, 150/3, 166/1
 Elḥamdüli'llah, G. 64/7

emîrû'l-mü'minîn, G. 132/3
 er-razzak u °alellahu, G. 212/5
 estagfiru'llah, G. 138/4
 eṭibbā, Kıt'a 152/2
 Eyyüb, G. 73/2, 134/4
 Eyyuhel-iḥvān ecibü inneküm lā tesme°ün, G. 198/1
 ezel, G. 79/7, 94/4, 97/1, 98/1, 200/3, 209/2, 212/4, Muh. 123/V/4, 201/III/1

F

fahṛ-i °ālem, Mur. 66/IV/3, G. 180/2
 fakṛı fahri, G. 64/6, 173/3
 Fā°iz, Kıt'a 137/3
 Fā°izü'l-aḵrān, Kıt'a 137/3
 faṣāḥāt, G. 57/5, 70/4
 faṣbir emri, G. 52/3, 167/3
 fāsık, Muh. 201/V/3
 Fe'd-ḥulūhā ḥālidīn, G. 127/3
 Febi'llah, G. 158/7
 Fehmi, G. 4, 81/5, Muh. 123/V/4
 Felḵulūs-sāme°İne inna ileyhi rāci°ün, G. 198/5
 fenā mülki, G. 95/3, 118/1, Muh. 177/IV/1
 fenāfi'llah, Kıt'a 135/3
 fenā-yı milk, G. 186/3
 Ferhād, G. 3/7, 155/5, Muh. 177/II/2, 195/IV/4
 Fevā'llahi, G. 109/1
 Fevā'llah, G. 209/6
 Feḵkurū, G. 31/3, 124/2, 159/5,
 Feḵkurūnī ez kürküm, G. 71/6
 Feḵkurūni, Kıt'a 36/4, G. 58/2, 91/4
 Fī sebīli'llah, Manz. 143/2
 firdevs, Kıt'a 125/3
 Fūād, Kıt'a 32/3, 32/6
 Furāt, G. 54/3

G,Ğ

Ğaffār, Kıt'a 128/5, G. 166/2
 Ğafūr, G. 49
 ğazel, G. 94/3, 139/9, Muh. 123/II/1
 Ğilmān, G. 41/4, 59/1, Muh. 195/II/1, 197/IV/5
 Gülşenī, G. 124/4
 günahkār, G. 166/2, 210/3, Muh. 199/V/3

H,Ḥ,Ḧ

ḥ°āce, G. 3/8, 31/5, 211/3, Kıt'a 152/2, Muh. 194/III/3
 ḥ°āce°-i dānā, G. 3/4
 ḥabīb, Kıt'a 128/5, Muh. 27/V/1
 ḥabīb-i Kibriyā, Muh. 199

ḥādīṣ, G. 45/5
 ḥādīṣ-i ḳudsī, G. 95/4
 ḥafidān-ı Resūl, G. 220/2
 Ḥafīz, G.73
 Ḥaḳ Te^cālā, Kas. 1/19, G. 57/2, 129/5
 Hak, Kas. 1/2, 1/22, 2/7, G. 3/10, 13/2, 25/2, 31/3, 34/2, 35/5, 42/1, 47/3, 51/5, 58/5, 61/4, 62/6, 71/5, 79/7, 80/4, 81/3, 82/3, 91/4, 101/7, 108/5, 111/2, 117/2, 118/6, 121/5, 122/3, 122/5, 127/4, 129/4, 134/3, 134/4, 147/1, 153/1, 158/1, 158/6, 158/7, 159/1, 159/2, 159/5, 169/1, 169/3, 185/3, 185/5, 187/3, 209/7, 211/2, 211/4, 221/5, 213/4, Muh. 27/III/1, 194/VII/2, 194/VII/5, 197/II/1, 197/II/5, 197/IV/3, 197/IV/4, 197/IV/5, 199/II/1, 199/II/1, Kıt'a 32/5, 38/5, 40/4, 50/1, 53/1, 53/3, 53/5, 126/2, 133/2, 133/5, Manz. 143/2
 ḥaḳīḳat, G.9/4
 Ḥākim-i muṭlaḳ, Kas. 1/15, G. 111/5
 ḥaḳḳ-ı ekrem, G. 108/3
 Ḥālīḳ, G.20/1
 halk-ı ^cālem, Kas. 1/20
 ḥallāḳ-ı cihan, G. 95/2
 Ḥālulum lā ya^clemünnāsı ve illā ^cārifūn, G. 198/3
 Ḥalvetī, G. 124/3
 ḥalvet-niṣṣin, G. 59/4, 131/3, 164/2
 Ḥamdülillāh, G. 2/7, 31/1, 57/5, 61/1, 111/1, 149/2, 184/2, 185/3, 187/1, Müs. 89/II/4, Kıt'a 106/1, 137/1, 174/1, Manz. 143/1
 hānḳāh-ı pīr, G. 65/1
 ḥarf-i evvel, G. 127/5
 ḥarf-i nida, Kıt'a 133/5
 Ḥasbeten lillah, Kıt'a 190/5
 ḥaṣr, G. 75/2, 156/2, 207/2, 220/2
 hātem-i hep enbiya, G. 28/3
 ḥavz-ı kevser, G. 132/3
 Ḥayāt-ı cāvidān, G. 23/5, 59/2, 146/3, 158/1, 164/4, 210/1
 Ḥaydar-ı kerrār, G. 65/2
 Hāzihī cennātü ^cadnin fadhulū hā ḥālidīn, G. 129/5
 Ḥazret-i Eyyüb, G. 104/4
 Ḥazret-i ḥünkār, G. 65/2
 Ḥazret-i Mevlā, G. 114/3
 Ḥazret-i Mūsā, G. 71/5, 134/3,
 Ḥazret-i Nevres Efendi, Kıt'a 136/2
 Ḥazret-i ^cOsmān efendi, Kıt'a 32/2
 ḥazret-i pīr, G. 25/3
 Ḥazret-i Şiddīḳ, G. 82
 ḥazret-i şeyh, G. 81/1
 heft iḳlīm, G. 65/5
 ḥekīm, G. 3/9
 heşt cennet, Kıt'a 100/2
 hılḳıyyet, G. 18/3, 37/3
 ḥicret, G. 182/5
 ḥilāfetlik, G. 82/2
 Hū, G. 63/5, 74/4, 75/4, 96/5, 146, 149/5, 221, Kıt'a 115/2, 148

Ḥudā, G. 18/4, 41/7, 68/1, 79/6, 129/1, 175/4, 221/3, 221/5, Mūs. 99/III/3, Muh.
123/V/4, Kıt'a 202/2
huddām, G. 109/4
Ḥūr, G. 41/4,
Ḥūrī, G. 59/1, Muh. 195/II/1, Kıt'a 206/4
Ḥüdāvend, Muh. 192/IV/5
Ḥüseyni, G. 10/2

I, İ

İblis, Muh. 192/III/2
İbrāhim, Muh. 197/VII
İhlāş, Kıt'a 128/1
İlähe'l-^cālemīn, Manz. 143/5
İlahī, G. 2/11, 49/5, 52/5
imāmü'l-^cāşıkān, Mūs. 99/II/2
inkār ^cālemi, G. 98/1
İnnemel küffāre kanu ba^cde mevti'l-ḥasirīn, G. 220/4
ins, G. 18/2
İrci'ī, Kas. 1/6, Muh. 197/VI/4
İsmā'īl Efendi, Kıt'a 137/7
istiğfar, G. 47/4
iṭmi'nāne, G. 210/5

K, K

ķābe ķavseyn, G. 151/3, Muh. 199/III/2
ķadı, G. 3/8
Ķādirī, G. 124/2
kāfir, G. 81/2, Manz. 143/1
Kāmil, Kas. 1/25, G. 2/11, 3/15, 4/5, 5/5, 6/5, 7/5, 8/7, 9/7, 10/5, 13/5, 14/5, 15/5,
16/9, 17/5, 18/5, 19/5, 20/5, 21/5, 23/5, 24/5, 25/5, 26/5, 28/5, 29/5, 30/5, 31/5, 33/5,
34/7, 35/5, 37/5, 39/5, 41/7, 42/5, 43/5, 44/5, 45/5, 46/5, 47/5, 48/5, 49/5, 51/5, 52/5,
54/5, 55/5, 56/5, 57/5, 58/5, 59/5, 61/5, 62/9, 63/5, 64/7, 65/5, 67/5, 68/5, 69/5, 70/5,
71/7, 72/5, 73/5, 74/5, 75/5, 77/5, 78/7, 79/7, 80/5, 81/5, 82/5, 83/5, 84/5, 85/5, 86/5,
90/5, 91/5, 92/7, 93/5, 94/5, 95/5, 96/5, 97/5, 98/5, 101/7, 102/7, 103/5, 104/5,
105/7, 107/5, 108/5, 109/5, 110/5, 111/5, 113/5, 114/9, 117/5, 118/15, 119/5, 120/5,
121/5, 122/5, 124/5, 127/5, 129/7, 130/5, 131/5, 132/5, 134/5, 138/7, 139/9, 140/5,
141/5, 142/5, 149/5, 150/5, 151/5, 153/5, 154/5, 155/9, 156/5, 157/5, 158/7, 159/5,
160/5, 161/5, 163/5, 164/5, 165/7, 166/5, 167/5, 168/5, 169/5, 170/5, 171/5, 173/5,
175/5, 176/5, 178/5, 179/5, 180/5, 181/5, 182/5, 184/5, 185/5, 186/7, 187/5, 188/5,
189/11, 198/5, 200/5, 203/5, 204/5, 205/5, 207/5, 208/7, 209/7, 210/7, 211/7, 213/5,
214/5, 215/5, 218/5, 219/5, 220/4, 221/6, Kıt'a 11/5, 22/5, 32/6, 36/5, 38/5, 40/5,
50/5, 53/5, 60/5, 76/5, 87/6, 88/7, 100/13, 106/5, 115/5, 116/5, 125/10, 126/5, 128/5,
133/5, 135/5, 136/7, 137/7, 148/5, 152/5, 162/5, 172/5, 174/7, 190/5, 196/5, 202/5,
206/5, 217/5, Müst. 12/10, 183/9, Muh. 27/V/3, 112/V/3, 123/V/3, 177/V/3, 191/VI/3,
192/V/3, 194/VII/3, 195/V/3, 197/VII/3, 199/V/3, 201/VII/3, Mur. 66/V/3, 193/V/3, Mūs.
89/V/4, 99/V/4, Manz. 143/5, 144/5, 145/5, 146/5, 147/5, 216/5
kān-ı kerem, G. 18/1
ķānūn, G. 24/1, 94/1, 103/4, 117/5
ka^cbe, Muh. 194/II/5

kāʿināt-ı ʿālem, G. 117/4
 Qarāni, Mur. 66/IV/1
 Qaşr-ı Firdevs, G. 175/4
 keman, G. 63/5, 117/4
 Kenʿān, G. 14/4, 34/3, 113/3, 155/4
 Kerim, G. 79/2
 Kerīm-i Lem-yezel, G. 176/3
 kesb-i ʿirfāniyet, G. 42/4
 keşret ʿālemi, G. 8/3, 95/3
 Keşret, G. 42/5, 93/3, 95/3, 153/5, 161/3, 164/2, 176/4, Muh. 112/II/1, 123/IV/1, 177/III/4, 197/II/1, Kıt'a 152/5, 174/6
 keşret-i ʿālem, G. 138/6
 kıblegāh-ı ʿāşıkān, G. 28/4
 Kıyāmet, Kıt'a 40/2
 kitāb-ı fıkıh, G. 79/4
 Kitābullah, Muh. 194/II/4
 Qudret-i şunʿi İlāhi, Kıt'a 22/2
 Kūh-ı Qāf, G. 47/5
 Qulhuva'llahu aḥad, G. 62/5
 kurʿā et-, G. 127/5
 Qurretü'l-ʿayn-ı Ḥabību'llah, Kıt'a 126/3
 Külli şeyʿin hālikü, Muh. 197/VI/2
 Külli şeyʿin hālikün, G. 75/2, 92/3
 Külli şeyʿin yercīʿü, Kıt'a 88/2
 Kün, Kıt'a 38/3
 künt ü kenz, G. 8/5, 73/3, 92/4, 153/2, 159/2, Kıt'a 98/4, Muh. 197/V/1
 künt ü kenzen, G. 95/4

L

Lā fetā illa, G. 180/2
 Lā taḵnaṭū min raḥmeti, Kıt'a 174/3
 Lā taḵnaṭū, G. 149/3
 Lā yeṭunu sekrehüm bilḥamri mālā teşrebün, G. 198/2
 lāle, G. 105/1
 ledünniyāt, Muh. 194/IV/4
 lem-yezel, Kıt'a 53/1, 133/3, G. 94/4, Muh. 201/III/2
 Len terāni, G. 71/5, 134/3
 Levlāk, Muh. 194/II/4
 Levlāke levlāk, G. 13/3, 77/5, Muh. 27/III/1, 199/II/1
 Leylā, G. 3/7, 78/4, 155/6, 163/4, 200/2, Kıt'a 38/1, Muh. 177/II/5, 191/VI/5, 195/IV/3
 leyliʿ-i qadr, G. 207/4
 libās-ı faḥr, G. 45/2
 Li-maʿāllah, Muh. 199/III/1
 Loḵmān, G. 2/3, 43/3, 59/2, 113/5, 139/6, 178/4, 210/1, Kıt'a 100/6, Müst. 12/4
 lüʿlū, G. 105/1

M

mağfiret, G. 49/5

mäh-ı şıyām, G. 207/4
 maḥviyet, Kas. 1/1, G. 86/1
 maḳām-ı süfli, G. 26/5
 Maṣṣūr, G. 79/2, 134/2, Kıt'a 87/4
 ma^cdeni bāğ-ı nübüvvet, G. 13/3
 ma^crifet, G. 95/5, 98/4, 159/1, 180/4, Muh. 194/VII/1
 ma^crifet, Kas. 1/18, 1/23, G. 3/10, 92/7
 ma^crifet-i esrā, G. 16/6
 ma^cşıyyet, G. 118/4
 marḍıyye, G. 16/8, 189/6
 māsivā, Kıt'a 36/5, 60/1, 174/6, G. 42/1, 62/1, 91/3, 93/3
 māsivāu'llah, Muh. 197/VII/4
 mā-şā'llah, Kıt'a 137/1
 meclis-i maḥfī, G. 168/3
 Mecnūn, G. 3/7, 9/7, 15/5, 64/1, 77/1, 78/4, 101/1, 113/4, 114/2, 155/6, 163/4, 181/5, 182/2, 187/5, 200/2, Kıt'a 36/1, 38/1, Muh. 177/III/4, 191/VI/5, 195/IV/2, 201/VI/3
 men ^caref, G.20/4, 71/3, 134/2, 153/4, 211/3, Kıt'a 22/4, 38/5
 menba^c-ı ḥācet-revā, G. 28/5
 mercan, G. 105/1, 113/2
 Mevlā, G. 3/1, 16/1, 78/4, 91/5, 158/6, 212/3, 212/6, Muh. 123/V/3, Mur. 193/III/2
 Mevlevī, G. 124/3, 179/5
 Mısr, G. 113/3, 134/4
 miḥrāb, G. 105/7
 mir^cāt-ı Hudā, G. 18/3
 misvak, G. 44/4, 182/3
 Mucīb, Muh. 27/V/2
 Muḥammed Muṣṭafā, G. 170
 Muḥammed ol Celāleddīn, Kıt'a 136/7
 Muḥammed, Kıt'a 32/3
 Muḥarrem, Kıt'a 126
 Muḥyiddīn, Kıt'a 125/3, 133/5
 Mūsā, G. 134/3
 Muṣṭafā, Muh. 199, G. 212/1
 muṭma^ciniyye, G. 16/7, 189/6
 muṭrib, G.24/1, 94/1
 Mūtū ḳable entemūtu, G. 20/4
 Mūtū ḳable, G. 159/4
 mübaşir, G. 118/8
 mücrim, G. 31/1, 109/5, 180/5, Kıt'a 174/5, 196/2, Muh. 199/V/1
 müftī, G. 3/8, 79/4, 171/5
 mülhid, G. 26/1, 48/5, 77/2, 118/12
 münafık, G. 21/2, 26/2, 35/3, 45/3, 64/4, 93/4, 97/5, 119/5, 131/3, Müs. 99/IV/4
 münkir, G. 35/3, 64/4, 71/4, 86/5, 108/3, 169/2, Müs. 99/IV/4
 mürīd, G. 43/2, 68/4, 205/2
 mürīdān, Kıt'a 136/5, G. 150/4
 mürīd-i şādıkān, G. 205/3
 mürşid, G. 5/5, 14/1, 16/9, 26/2, 35/1, 35/5, 43/2, 45/4, 47/2, 51/5, 53/2, 57/1, 61/5, 62/3, 63/3, 65/1, 67/3, 92/7, 93/4, 95/5, 98/4, 98/5, 108, 109/3, 109/5, 111/3, 117/5, 118/14, 119/5, 127/5, 129/4, 130/4, 131/2, 139/3, 146/4, 150/4, 155/9, 158/2, 159/1,

184/2, 187/3, 204/1, 208/5, 210/7, 221/5, Müst. 12/6, Kıt'a 60/4, 87/2, 88/7, 125/9, 133/3, 135/4, 136/5, 190/5, Müs. 99/I/1, Muh. 112, 197/II/3, Manz. 143/4
 mürşid-i Hâk, G. 25/3
 Müslimân, G. 48/5, 73/1
 Müslimânlık, Kıt'a 22/4
 müznib, Muh. 27/III/3, G. 49/2, 80/4, 82/1, 118/15, 120/5, 166/2, Kıt'a 100/4, 128/4, 174/3, 196/5
 müznibân, G. 34/7, Kıt'a 174/3

N

Nağşî, G. 35/3, 124/1
 Nağşibend, G. 31, 119/2
 na^cat-ı Resûl, G. 103/4
 nâr-ı duzah, Kıt'a 162/2
 nây, G. 63/5, 117/4, 173/4
 nebîler hâtemi, G. 13/2
 neccâr, Kıt'a 115/4
 nefis-i emmâr, G. 102/2
 nefis-i emmâre, G. 47/3
 nefis-i şeytâniyye, G. 204/3
 Nil, G. 54/3
 Nûh-ı tûfân, G. 71/4
 nûr-ı Aḥmed, G. 52/5, Kıt'a 196/1
 nûr-ı çeşm, G. 132/2
 nûr-ı esrâr-ı Hudâ, Mur. 66/I/3
 nübüvvet, G. 151/1

O,Ö

°Abdürrahmân, Manz. 216/4
 °âbid, G. 3/8, 77/2
 °âlem-i fânî, Kas. 1/6, G. 166/5
 °âlem-i kâşane, Muh. 194/VII/1
 °âlem-i ker-hâne, G. 218/3
 °âlem-i kübrâ, Muh. 191/I/2
 °âlem-i nâsût, Kas. 1/4, Kıt'a 22/2, 88/3
 °âlem-i sırr-ı ledün, Kıt'a 190/2
 °âlem-i şuğrâ, Kıt'a 38/4, G. 118/1
 °âlem-i süfli, G. 97/1, 129/3
 °âlem-i vârlık, Kıt'a 217/4
 °Âlî, G. 180
 °Aliyyü'l-Murtażâ, Kıt'a 136/3, G. 180/4, 209/5
 °Aliyyü'l-Murtażânıñ ḡoncesi, G. 132/2
 °amel-i şâlih, Kas. 1/24
 °anâşır, Kas. 1/5, G. 97/3, 161/3
 °anḳâ, Kıt'a 36/5, G. 138/2, 208/2
 °ârif, Müst. 12/5
 °arş-ı Raḥmân, G. 71/6
 °ilm-i ledün, Kıt'a 22/3

ḥīsa, Kıt'a 196/3

on sekiz biñ ḥālemiñ sultanı, Kıt'a 196/2

ḥuḳbā, G. 83/3, 91/3, 158/3, 203/3

ḥummān, G. 9/2, 29/5, 33/5, 46/1, 96/1, 105/6, 110/1, 163/5, 214/4, Kıt'a 100/9, 148/5

ḥumre-i ḥaccü'l-ḥarām, Muh. 191/III/4

P

pend-i mürşid, G. 58/3

R

Rab, G. 3/13, 29, 109/5, 114/5, 118/14, 145/2, 179/1, 184/4, Kıt'a 100/1, 133/4

Rabbenā, G. 2, Muh. 201

Rabbi yessirden, G. 68/3

Rabbü'l-enām, Manz. 143/3

rāḍiye, G. 16/8, 189/6

Raḥmān, Kıt'a 116/2, G. 164/1, 176/1

Raḥmān-ı ḥaşş, Kıt'a 87/4

Raḥmi, Muh. 195/V/4

Rāsim, Muh. 177/V/4

Resül, Kıt'a 148/2, 196/2, 196/3

Resüla'llāh, G. 13/5, 28, 151, Muh. 27

Resuller ser-firāzı, G. 13/4

Rıḍvān, Manz. 216/4

risālet aḥzāmı, G. 151/3

riyāzāt-ḥāne, G. 75/4

Rufā'ī, G. 124/4

rūḥ-ı ḥayvāniyyet, G. 43/4, 91/2

Rüşenī, G. 124/4

rüz-ı elest, G. 124/2

rüz-ı maḥşer, Kıt'a 196/4

S,Ş,Ş

Sābiḥa, Kıt'a 116/2

sāḳiyān, G. 132/3

Sālim Efendi, Kıt'a 116/1

Saḥdī, G. 124/4

seccade, G. 54/4

seccāde-nişīn, G. 34/5, 105/3

secde, G. 204/3

server-i rāh-ı şehidān, G. 132/1

Settār, G. 166/3

Settārü'l ḥuyüb, G. 176/3

Seyyidī, G. 173, Muh. 199

Şirāṭ, G. 210/4

sırr-ı mütü, G. 211/5

sırr-ı şunḥu'llāh, G. 37/5

Sikender, Muh. 177/III/5

sill-i seyf, Manz. 216/3
 Sîn, Kıt'a 136/2
 şūfî, G. 9/5, 42/3, 46/4, 59/3, 64/1, 69/1, 84/1, 86/4, 94/2, 102/5, 105/4, 130/2, 138/4, 142/2, 144/4, 157/4, 158/5, 169/3, 181/3, 182/3, 188/3, 189/8, 203/1, 207/2, 207/5, 209/3, 214/3, 218/5, Kıt'a 87/4, 88/3, Müst. 183/7, Muh. 192/III/1, 195/III/1, 197/III/3, 201/VI/1
 sūre^o-i İsrā, G. 92/4
 sūzināk, G. 52/2
 Sübhān, G. 31/4, 176/3, Kıt'a 116/1, 128/3
 Süleymān, G. 63/4, 74/3, Muh. 191/IV/2
 şümme bi'llāh, G. 4/5, Kıt'a 53/4
 Sünbülî, G. 124/3
 sünnet, G. 65/3

Ş

şāfi^c-i rûz-ı ceza, G. 28/2, 132/5, 180/3
 şāfi^c-i rûz-ı kıyāmet, G. 13/1
 şāh-ı Celādeddīn, Kıt'a 136/4
 şāh-ı kevneyn-i ḥafīdān, G. 132/1
 şāh-ı maḥbūb-ı Hudā, G. 28/4
 şāh-ı merdān, G. 140/3
 şāh-ı nübüvvet, G. 82/4
 şāh-ı ^cadl, G. 184/1
 şāh-ı ^cĀlî, Kıt'a 174/1
 şāh-ı şehīd, G. 121/3
 şāh-ı şehīdān, G. 8/4
 Şa^cbān, Kıt'a 116/3, 133/2
 şefi^ca'l-müznibīn, G. 49/3
 şefi^cül -müznibīn, Muh. 27, 199/IV/1
 şehadet, Manz. 216/4
 Şehīd-i Kerbelā, Kıt'a 126/5
 şehīd-i şāh-ı merdān, G. 132/4
 şehir-i ^cilmiñ babı, G. 180/4
 Şerīf Efendi, Kıt'a 137/1
 şerī^cat, G. 16/3, 98/2
 şeyh, G. 43/2, 48/4, 153/3, 189/1, 212/2, Kıt'a 212/2, Müs. 89/III/3, Mur. 193/III/3
 şeyh-i ekber, G. 57/1
 şeyh-i Şan^cān, G. 176/5
 şeytān, G. 43/5, 77/2, 104/4, Muh. 123/III/3, 192/II/5
 şīr-i Yezdān, Muh. 112/V/5
 Şirīn, G. 3/7, 15/5, 155/5, Muh. 177/II/3, 195/IV/5
 şirk, G. 108/3

T,Ṭ

ṭabīb, G. 3/9, 7/4, 14/2, 122/4, 139/6, 168/2, Müst. 12/3, Muh. 199/V/
 Ṭā-hā, G. 3/14, Kıt'a 136/2
 taḥlīş, Kıt'a 128/1, G. 176/4
 taḫvā, G. 48/1, 131/4, 155/2

ʾālīsānī ʿābīdī, Muh. 194/V/1
 ʾamū, G. 9/6, 91/5, Kıt'a 174/5
 ʾarīḥ-i ḥazīn, Kıt'a 125/3
 ʾarīḥ, G. 31/2
 ʾarīḳat, G. 16, 23/1, 26/3, 35/5, 48/1, 98/3, 129/4, 153/2, 209/6, Manz. 143/4, Kıt'a 202/3
 ʾarīḳat-ḥāne, Kıt'a 115/1
 ʾayy-ı mekân, G. 48/3
 tenvir, G. 47/1
 terbiyye, G. 16/7
 terbiyyet, G. 25/1
 tevbe, G. 47
 tevekkül, G. 208/7
 tevhid, Kas. 1/11, Müst. 12/9, G. 43/1, 43/3, 71/7, 75/1, 80/5, 91/4, 124/5, 134/1, 140/3, 164/1, 189/1, 211, 221/2, Kıt'a 60/3, 125/2, 148/2, 202, Mur. 193/III/2
 ʾübā, G. 10/2, Muh. 191/II/4
 ʾuṭī, G. 24/3, Muh. 195/IV/5

U,Ü

ulū'l-ebṣār, G. 37/1
 ulū'llah, Kıt'a 128/5
 Useyn, Mur. 66
 ümmet, Mur. 66/IV/3

V

va'llahi, G. 179/3
 vācib, G. 166/3
 vaḥdet, G. 42/5, 93/3, 95/3, 153/5, 164/2, 171/3, 189/10, Muh. 192/II/4, 197/II/1, Kıt'a 174/6, 190/3
 vaḥdet-nümā, Muh. 194/VII/4
 vāḥid, Kıt'a 125/3
 vallah, Müs. 99
 vā'iz, G. 3/8, 6/4, 185/4, Muh. 192/III/4
 varlık ʿālemi, Kas. 1/17, G. 91/1, 153/5
 vāṣıl-ı ehl-i ilā'llah, G. 108/2
 Vedūd, G.30, Kıt'a 115/1
 vesvese-i şeyṭāni, Kıt'a 88/6
 vücūd şehri, G. 118/2

Y

Yaḳūb, G. 4/4, 34/3, 155/4
 yef'alü'llah mā yeṣā, Kıt'a 128/3
 Yemen, Mur. 66/IV/2
 yemm-i vaḥdet, G. 161/3
 yevm-i kıyāmet, G. 165/4
 Yezdān, Kıt'a 116/4, 128/4, G. 167/3
 Yezīd, G. 220/2

Yūsuf, G. 4/4, 14/4, 34/3, 113/3, 155/4, Muh. 191/II/1
yūsri bir ʿusriñ, G. 46/5

Ž,Ž,Ž,Ž

zāhid, G. 3/8, 10/4, 23/1, 29/3, 34/4, 42/2, 44/4, 54/4, 77/2, 79/6, 105/3, 131/5, 141/3, 142/1, 150/2, 158/6, 167/5, 175/3, 204/4, 206/5, 207/4, 211/2, Kit'a 22/4, 40/3, 87/2, 206/5, Muh. 177/I/2, 194/IV/5, 194/V/4, 195/IV/4, 197/V/4

zāhid-i ḥodbīn, G. 78/2

Zekiye Hānım, Kit'a 116/5

Zelīhā, G. 14/4

zıkr ü tevḥīd, G. 58/1, 71/2, 95/1, Muh. 194/IV/2

zıkr, G. 48/2, 57/3, 61, 78/1, 80/1, 118/12, 121/1, 147/1, 149/5, 158/2, 158/5, 159/3, 186/1, 189/4, 221/1, Kit'a 50/2, Muh. 112/V/2, 194/VII/3

zıkr-i ismu'llāh, G. 34/7

zıkr-i tevḥīd, G. 93, 122/2

zıkrü'llah, G.134/1

zıkrü'llāh-ı fikr-i Mevlā, G. 52/2

Ziynep, Kit'a 116/2

zūhd, G. 9/5, 44/4, 62/3, 144/4, 221/4, Kit'a 88/3, 206/5

zūlfikār, G. 180/3

zūlfikār-ı Ḥaydar, G. 209/5

KAYNAKLAR

- AKÜN, Ö. F., 1994. “Divan Edebiyatı”, TDVİA, C IX, ss. 389-427, İstanbul.
- ALICI, L., 1998. Dîvân-ı Nâşid İnceleme-Tenkitli Metin, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Malatya.
- ALICI, L., 2010. Divan-ı Hâfız-ı Mar’âşî, Ukde Yay., Kahramanmaraş.
- ALICI, L., 2016. “Eski Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri”, Eski Türk Edebiyatına Giriş, Akçağ Yay., Ankara.
- ATEŞ, A. 1942. “Metin Tenkidi Hakkında” Türkiyat Mecmuası, C. VII., VIII., İstanbul
- BANARLI, N.S., 1971. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C I-II, MEB Yay., İstanbul.
- BURSALI, M. T., 2000. Osmanlı Müellifleri, C II., (hızl.: Mustafa Tatçı, Cemal Kurnaz), Bizim Büro Basımevi Yay., Ankara.
- DEVELLİOĞLU, F., 1982. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara.
- DİLÇİN, C., 1999. Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, TDK Yay., s. 531, Ankara.
- DİLÇİN, C., 1986. “Divan Şiirinde Gazel” Türk Dili Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), Sayı 415-416-417/Temmuz -Ağustos-Eylül, Ankara.
- DÜZENLİ, M. B., 2016. “Hoca-zâde Ahmed Kâmil Efendi ve Divanı”, Asoscongress I. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, 13-15 Ekim, Elazığ.
- İNAL, İ. M. K., 1988. Son Asır Türk Şairleri, C II., Dergah Yay., İstanbul.
- İPEKTEN, H., 1994. Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergâh Yay., İstanbul.
- KOCAKAPLAN, İ., 1992. Açıklamalı Edebi Sanatlar, Türk Edebiyatı Vakfı Yay., İstanbul.
- MERMER, A., KESKİN, N. K., 2005. Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Akçağ Yay., Ankara.
- NACİ, M., 1995. Lûgat-ı Nâcî, Çağrı Yay., İstanbul.
- PALA, İ., 1995. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Akçağ Yay., s. 600, Ankara.
- _____, 2002. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, LM Yay., İstanbul
- _____, 1998. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Ötüken Yay., İstanbul.

ŞEMSEDDİN, S., 1978. Kâmûs-ı Türkî, İstanbul.

ŞENTÜRK, A. A., ; KARTAL, A., 2006. Üniversiteler için Eski Türk Edebiyatı tarihi, Dergah Yay. İstanbul.

TANIDIR, G., 2002. Divan-ı Vuslatî İnceleme-Tenkitli Metin- İndeks, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Kahramanmaraş.

TANPINAR, A. H., 1988. 19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul.

TATÇI, M., 1997. Edebiyattan İçeri Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar, Akçağ Yay., s. 594, Ankara.

TDK, 2005. Yazım Kılavuzu, Ankara.

TDK, 1998. Türkçe Sözlük. C. I., II., TDK Yay., Ankara.

TDK, 1995. Tarama Sözlüğü. TDK Yay., Ankara.

ULUDAĞ, S., 1991. Tasavvufî Terimler Sözlüğü, Marifet Yay., s.552, İstanbul.

YENİTERZİ, E., 1993. Türk Edebiyatında Na'tlar, TDV Yay., Ankara.

YILMAZ, M.,1992. Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler, Enderun Yay., İstanbul.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı- Soyadı : Deniz GÖRER
Doğum Yeri ve Tarihi : ADANA / 01.01.1987

Eğitim Durumu

İlköğretimi : Adasokağı İlköğretim Okulu
Ortaöğretimi : Adasokağı Lisesi
Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Yüksek Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Seminer, Kurslar ve Belgeler

2006 Bilgisayar Sertifikası
2009 KGS Danışmanlık ve Katılım Sertifikası
2009 KGS Danışmanlık ve Başarı Sertifikası
2012 Yüksek Onur Belgesi
2013 Pedagojik Formasyon Sertifikası

Yayınlar

Makale: Hâfız-ı Mar'aşî ve Divanındaki Tahmisler

İletişim

E-Posta Adresi : zined_rerog@hotmail.com
Tel. : 0554 133 12 12
Tarih : 2018